

University of Groningen

Comparitie en regie in de bestuursrechtspraak

Marseille, A.T.

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2010

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Marseille, A. T. (2010). *Comparitie en regie in de bestuursrechtspraak*. (3 redactie) Rijksuniversiteit Groningen, Vakgroep Bestuursrecht & Bestuurskunde.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Comparitie en regie in de bestuursrechtspraak

Comparitie en regie in de bestuursrechtspraak

Mr. dr. A.T. Marseille

Met medewerking van:
H.D. Kleinjan
Mr. H.D. Tolsma

Vormgeving omslag: Henk Marseille
Vormgeving en opmaak binnenwerk: Ellen Steenhuis

© 2010 Vakgroep Bestuursrecht & Bestuurskunde

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978-90-367-4270-2
NUR 823

**rijksuniversiteit
 groningen**

faculteit rechtsgeleerdheid

Serie Bestuursrecht & Bestuurskunde Groningen

Redactie

Mr. K.J. de Graaf
Prof. mr. J.H. Jans
Dr. M. Plantinga
Prof. dr. J. de Ridder
Mr. A. Tollenaar

Redactieraad

Prof. mr. G.A. Biezeveld
Prof. mr. H.E. Bröring
Prof. mr. L.J.A. Damen
Dr. M. Herweijer
Prof. mr. D.A. Lubach
Mr. A.T. Marseille
Mr. dr. M. Oosting
Prof. mr. M. Scheltema
Dr. G.H.M. Tromp
Prof. mr. G.J. Vonk
Dr. H.B. Winter

Vakgroep Bestuursrecht & Bestuurskunde
Oude Kijk in 't Jatstraat 26
Postbus 716
9700 AS Groningen

fax. (050) 363 7250
tel. (050) 363 5674

Ten geleide

Sinds de oprichting in 1972 wordt aan de Vakgroep Bestuursrecht & Bestuurskunde van de Rijksuniversiteit Groningen het functioneren van het openbaar bestuur in al haar facetten op juridisch en empirisch wetenschappelijke wijze bestudeerd. Ook de beslechting van geschillen tussen bestuur en burger heeft de aandacht van de vakgroep. De vakgroep hecht daarbij niet alleen waarde aan de wetenschappelijke kwaliteit van het door de medewerkers van de vakgroep verrichte onderzoek, maar wil ook een forum bieden voor publicatie van die manuscripten die getuigen van originaliteit, diepgang en grondigheid. Tegemoetkomend aan de steeds hogere eisen die de juridische academische omgeving zich oplegt, is de *Serie wetenschappelijke uitgaven Bestuursrecht & Bestuurskunde Groningen* opgezet. De wetenschappelijke kwaliteit van de in die reeks te publiceren boeken wordt gegarandeerd en bewaakt door een redactie en een redactieraad. De leden van de redactie hebben als taak om door middel van *peer review*, en in het geval van het voorliggende manuscript mede aan de hand van de beoordeling door een externe deskundige, te beoordelen of een aangeboden manuscript van voldoende wetenschappelijke kwaliteit getuigt en maatschappelijk relevant is. Voor u ligt de derde aflevering in deze vernieuwde reeks van de vakgroep Bestuursrecht & Bestuurskunde.

Het onderzoek waarvan in dit boek verslag wordt gedaan, is een beoordeling van door de rechterlijke macht geïnitieerde projecten binnen de sectoren bestuursrecht van vier rechtbanken, namelijk Dordrecht, Leeuwarden en Roermond en Utrecht. De vier projecten hadden tot doel te bezien of een effectievere en efficiëntere afhandeling van beroepszaken mogelijk is door *differentiatie van werkstromen*. Het onderzoek levert daarmee een bijdrage aan de theorievorming over de wijze waarop een effectieve en efficiënte bestuursrechtspraak kan worden gerealiseerd. Dat gebeurt onder meer door de begrippen ‘effectieve bestuursrechtspraak’ en ‘efficiënte bestuursrechtspraak’ nader af te bakenen en te operationaliseren. Voorts wordt door middel van empirisch onderzoek nagegaan in hoeverre de verschillende manieren om de beroepsprocedure bij de bestuursrechter in te richten, van invloed zijn op de effectiviteit en efficiëntie van deze procedure. Het onderzoek voorziet onmiskenbaar in een lacune in de wetenschappelijke kennis over de relatie tussen enerzijds de vormgeving (inrichting) van de bestuursrechtelijke beroepsprocedure en anderzijds de effectiviteit en efficiëntie van deze procedure. De combinatie van

empirisch en juridisch onderzoek bouwt op lovenswaardige wijze voort op de binnen de vakgroep opgebouwde traditie. Het onderzoek levert bovendien een nuttige bijdrage aan het wetenschappelijke debat en de in de praktijk gevoerde discussie op dit terrein en biedt tevens goede aanknopingspunten voor vervolgonderzoek.

Niet alleen vanwege de wetenschappelijke kwaliteit en de maatschappelijke relevantie, maar ook vanwege de toegankelijke wijze waarop de auteur zijn boek heeft geschreven, is de redactie verheugd dit boek in de *Serie wetenschappelijke uitgaven Bestuursrecht & Bestuurskunde* op te nemen.

Groningen, 11 februari 2010

Voorwoord

Als iemand mij op 24 januari 2008 had gevraagd wat voor onderzoek ik het liefst zou willen doen, als ik het helemaal voor het kiezen had, wat had ik dan geantwoord? Waarschijnlijk dat voor mij een droom zou uitkomen als vier sectoren bestuursrecht van Nederlandse rechtbanken zich ter wille van mijn nieuwsgierigheid bereid zouden verklaren om gedurende een half jaar in een aantal van hun zaken, als alternatief voor de zitting, op een vroeg moment in de procedure een bijeenkomst te houden waar de rechter met partijen bespreekt wat de zaak nodig heeft om het geschil dat er in aan de orde is zo effectief mogelijk te beslechten. Dit lange antwoord zou zijn ingegeven door het onderzoek waar ik op dat moment mee bezig was. Dat betrof de waarde van de zitting voor de beslechting van bestuursrechtelijke geschillen en heeft inmiddels geresulteerd in boek met als titel 'De zitting bij de bestuursrechter'. De belangrijkste bevinding van dat onderzoek was dat de zitting in bestuursrechtelijke procedures te laat na het instellen van het beroep plaatsvindt om optimaal te kunnen bijdragen aan effectieve geschilbeslechting, en de vraag die daardoor werd opgeroepen, was: zou het beter gaan als de rechter partijen eerder ziet?

Dat mijn droom ooit werkelijkheid zou worden, leek mij niet erg waarschijnlijk. Echter, een dag later, op 25 januari 2008, kreeg ik het verzoek een offerte uit te brengen voor een onderzoek naar het onder verantwoordelijkheid van het LOVB (het Landelijk Overleg van Voorzitters sectoren Bestuursrecht van de negentien Nederlandse rechtbanken) uit te voeren project *Differentiatie van werkstromen*. In het kader daarvan zouden enkele rechtbanken gedurende een bepaalde periode hun werkwijze aanpassen om te bezien of dat tot een effectievere afhandeling van bestuursrechtelijke geschillen zou leiden. De aanpassing hield steeds mede een vroege bijeenkomst tussen rechter en partijen in. Precies het onderzoek waar ik van droomde!

Het zal duidelijk zijn dat ik zonder veel aarzelingen ben ingegaan op het verzoek een offerte uit te brengen. Nadat die was goedgekeurd, kon het onderzoek in de herfst van 2008 van start gaan. Het resultaat ervan is in dit boek te vinden.

Het onderzoek had niet tot een goed einde kunnen worden gebracht zonder de medewerking en hulp van velen. Bij de uitvoering ervan werd een substantiële rol vervuld door Hanneke Kleinjan (die verantwoordelijk was voor het afnemen van de telefonische interviews met partijen) en Hanna Tolsma (die verslag heeft gedaan van een deel van de bijgewoonde comparities/zittingen).

Daarnaast was de medewerking van een groot aantal personen in (de omgeving van) de betrokken rechtbanken van cruciaal belang. Appellanten, griffiemedewerkers, rechters, rechtshulpverleners, secretarissen, sectorvoorzitters en vertegenwoordigers van bestuursorganen. Het zijn er te veel om allemaal te noemen (en het zou de aan een aantal van hen gedane belofte van anonimiteit niet gestand doen). Enkelen mogen echter niet ongenoemd blijven. Allereerst Peter Nihot en Martijn Bartling, respectievelijk projectleider en secretaris van het project Differentiatie van werkstromen, die er voor hebben gezorgd dat steeds werd voldaan aan de voorwaarden voor het verzamelen van het voor het onderzoek benodigde materiaal. Voorts Clara Hovenga, Marina van Luijk en Edwin van Mierlo, die door hun belangeloze inzet er zeer aan hebben bijgedragen dat het materiaal ook daadwerkelijk beschikbaar kwam. Ten slotte Ingrid Boland, die het intern door de rechtbanken Dordrecht en Utrecht opgezette onderzoek uitvoerde. Dat de resultaten daarvan beschikbaar waren voor dit onderzoek, betekende een enorme verrijking. En nog meer ten slotte bedank ik Kars de Graaf en Gjalt Reidsma, ook al hadden die met het onderzoek helemaal niets te maken.

Bert Marseille
Groningen, 18 januari 2010

Inhoud

Ten geleide

Voorwoord

1 Inleiding

1.1	De bestuursrechter als beslechter van geschillen tussen overheid en burger	1
1.2	Vooronderzoek en zitting als onderdeel van de geschilbeslechting door de bestuursrechter	2
1.3	Andere invulling van de procedure bij de bestuursrechter ter bevordering van de effectiviteit van de bestuursrechtspraak?	4
1.4	Projecten bij verschillende rechtbanken	5
1.5	Onderzoek naar de vier projecten	6
1.5.1	Centrale onderzoeksvraag	6
1.5.2	Beantwoording van de centrale onderzoeksvraag	6
1.5.3	Uitvoering	8
1.6	Opzet van dit boek	8

2 De invulling van de bestuursrechtelijke procedure in de vier projecten

2.1	Inleiding	9
2.2	De procedure bij de bestuursrechter in kort bestek	9
2.2.1	Het indienen en in behandeling nemen van een beroep	9
2.2.2	Het vooronderzoek	11
2.2.3	Behandeling van het beroep ter zitting; uitspraak	13
2.2.4	Twee bijzondere procedures	16
2.3	Het project in de rechtbank Dordrecht: comparities	16
2.4	Het project in de rechtbank Roermond: comparities	19
2.5	Het project in de rechtbank Leeuwarden: vroege zittingen	21
2.6	Het project in de rechtbank Utrecht: regiezittingen	22

3 De comparities in Dordrecht en Roermond

3.1	Inleiding	27
3.2	Onderzoeksgegevens	27
3.2.1	Algemeen	27
3.2.2	De verschillende bronnen waarop de gepresenteerde gegevens zijn gebaseerd	28
3.3	De afhandeling van ter comparitie behandelde zaken: zes mogelijke routes	30
3.4	De comparitie	34
3.4.1	Tijdsverloop tussen instellen beroep en comparitie	34
3.4.2	Aanwezigheid van partijen op de comparitie	34
3.4.3	De behandeling van het beroep ter comparitie	35
3.5	De uitkomst van en het vervolg op de comparitie	46
3.5.1	Intrekking van het beroep ter comparitie?	46
3.5.2	Voortzetting van het vooronderzoek na comparitie?	47
3.5.3	Vooronderzoek wordt niet voortgezet na comparitie: zitting?	48
3.5.4	Voortzetting vooronderzoek na comparitie	49
3.5.5	Zitting na voortzetting vooronderzoek in vervolg op de comparitie?	57
3.5.6	Hoe vaak volgt na de comparitie nog een zitting?	59
3.5.7	De zes verschillende routes: werklast voor de rechtbanken	60
3.6	Tijdsverloop tussen comparitie en afdoening beroep	63
3.7	De uitspraak	69
3.7.1	De inhoud van de uitspraak	69
3.7.2	Wie doet de uitspraak?	70
3.7.3	Wordt hoger beroep ingesteld?	72
3.8	Partijen over de comparitie	73
3.8.1	Algemeen	73
3.8.2	Bekendheid met het doel en het verplichte karakter van de comparitie	73
3.8.3	Het optreden van de rechter ter comparitie	74
3.8.4	Instemming met verzoek van rechter om uitspraak zonder nadere zitting	76
3.8.5	Zinvol dat de zaak na de comparitie ook nog ter zitting is behandeld?	77
3.8.6	Tevreden over de comparitie?	78
3.8.7	Vragen voor de vertegenwoordigers van appellanten en bestuursorganen	85
3.8.8	Conclusie	90
3.9	Rechters en rechtbankmedewerkers over de comparitie	90
3.9.1	Opzet en uitvoering van de interviews	90
3.9.2	Wijze van behandeling van zaken op de comparitie	91
3.9.3	Heeft het behandelen van een zaak ter comparitie meerwaarde?	93
3.9.4	Kwalificaties rechters	97
3.9.5	Oordeel van partijen	97
3.9.6	Werklast	99
3.9.7	Toekomst	100
3.9.8	Conclusie	102
3.10	Conclusie	103

4 De vroege zittingen in Leeuwarden

4.1	Inleiding	107
4.2	Onderzoeksgegevens	107
4.3	De afhandeling van op een vroege zitting behandelde zaken: vijf mogelijke routes	108
4.4	De vroege zitting	110
4.4.1	Tijdsverloop tussen instellen beroep en zitting	110
4.4.2	Aanwezigheid van partijen ter zitting	111
4.4.3	De behandeling van het beroep ter zitting	112
4.5	De uitkomst van en het vervolg op de zitting	117
4.6	Tijdsverloop tussen vroege zitting en afdoening	119
4.7	De uitspraak	121
4.7.1	De inhoud van de uitspraak	121
4.7.2	Wordt hoger beroep ingesteld?	122
4.8	Partijen over de vroege zitting	123
4.8.1	Algemeen	123
4.8.2	Informatie over het project; verloop van de zitting	123
4.8.3	Tevreden over de vroege zitting?	123
4.8.4	Vragen aan procesvertegenwoordigers	126
4.8.5	Conclusie	128
4.9	Rechters en rechtbankmedewerkers over de vroege zitting	128
4.9.1	Opzet en uitvoering van de interviews	128
4.9.2	Administratieve voorbereiding	129
4.9.3	De zitting	131
4.9.4	Tijdsbeslag	134
4.9.5	Oordeel van partijen over de vroege zitting	134
4.9.6	De toekomst	135
4.9.7	Conclusie	135
4.10	Conclusie	136

5 De regiezittingen in Utrecht

5.1	Inleiding	139
5.2	Onderzoeksgegevens	139
5.3	Selectie van zaken voor de regiezitting	140
5.4	De afhandeling van op een regiezitting behandelde zaken: zes mogelijke routes	141
5.5	De regiezitting	143
5.5.1	Tijdstip van de regiezitting	143
5.5.2	Aanwezigheid van partijen op de regiezitting	143
5.5.3	De gang van zaken op de regiezitting	144
5.6	Uitkomst van de regiezitting	147
5.6.1	Verschillende mogelijke uitkomsten; werklast rechtbank	147
5.6.2	De intrekkingen nader beschouwd	149
5.7	Tijdsverloop	151
5.8	De uitspraak	153
5.8.1	De inhoud van de uitspraak	153
5.8.2	Wordt hoger beroep tegen de uitspraak ingesteld?	154
5.9	Rechters en rechtbankmedewerkers over de regiezitting	155

5.9.1	Opzet en uitvoering van de interviews	155
5.9.2	Selectie van zaken voor de regiezitting	155
5.9.3	De voorbereiding van de zitting	157
5.9.4	Inzet en resultaat van de regiezitting	159
5.9.5	Oordeel van partijen	161
5.9.6	Het vervolg van het project	162
5.9.7	Conclusie	163
5.10	Conclusie	163

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1	Inleiding	165
6.2	Dordrecht	166
6.2.1	Afstemming	166
6.2.2	Instemming	166
6.2.3	Snelheid	167
6.2.4	Spankracht	167
6.3	Leeuwarden	168
6.3.1	Afstemming	168
6.3.2	Instemming	169
6.3.3	Snelheid	169
6.3.4	Spankracht	169
6.4	Roermond	170
6.4.1	Afstemming	170
6.4.2	Instemming	171
6.4.3	Snelheid	172
6.4.4	Spankracht	172
6.5	Utrecht	173
6.5.1	Afstemming	173
6.5.2	Instemming	174
6.5.3	Snelheid	174
6.5.4	Spankracht	174
6.6	Aanbevelingen	175

Literatuurlijst	179
------------------------	-----

Bijlagen	183
-----------------	-----

Inleiding

1.1 De bestuursrechter als beslechter van geschillen tussen overheid en burger

In Nederland houden honderden bestuursrechters zich bezig met het beslechten van geschillen tussen overheid en burgers. Ze komen in actie op verzoek van een burger die het niet eens is met een besluit van een bestuursorgaan. Als zo'n burger belanghebbende is bij het besluit waar hij problemen mee heeft, op tijd beroep instelt en griffierecht betaalt, is de bestuursrechter bereid te oordelen over het geschil dat die burger met de overheid heeft.

Hoe kan de bestuursrechter zijn taak als geschilbeslechter het beste uitvoeren? Het ligt voor de hand het antwoord op die vraag primair te zoeken in de wet die het handelen van de bestuursrechter normeert, de Algemene wet bestuursrecht (Awb). In de tekst daarvan en de toelichting daarop die in de memorie van toelichting is te vinden, valt te lezen dat de bestuursrechter er is om juridische geschillen over besluiten van het bestuur te beslechten.¹ Dat betekent dat de rechter naar aanleiding van een bij hem ingesteld beroep de rechtmatigheid van het aangevochten bestuursbesluit beoordeelt, en tevens dat hij zich daarbij beperkt tot de beroepsgronden die de appellant tegen het besluit heeft aangevoerd. Maar overigens heeft de wetgever een initiatiefrijke rechter in gedachten. Zo dient de bestuursrechter zich bij het vaststellen van de omvang van het geschil actief op te stellen en is hij verplicht de rechtsgronden aan te vullen. Voorts spoort de memorie van toelichting op de Awb de rechter aan om binnen de grenzen van het geschil te zoeken naar de materiële waarheid, waartoe hem een uitgebreid en divers instrumentarium aan onderzoeksbevoegdheden ten dienste staat. Ten slotte hecht de Awb-wetgever aan doeltreffende geschilbeslechting, onder meer tot uitdrukking komend in de bevoegdheid van de bestuursrechter om, als de procedure uitloopt op de vernietiging van het bestreden besluit, partijen zo mogelijk duidelijkheid over hun rechtsverhouding te verschaffen door zijn uitspraak in de plaats van het vernietigde besluit te stellen.

In de discussie die sinds de invoering van de Awb over de taak van de bestuursrechter wordt gevoerd, zijn het belang van het zoeken naar de materiële waarheid en de mogelijkheden van definitieve geschilbeslechting centrale

¹ Daalder, De Groot & Van Breughel 1994, p. 174-176.

thema's.² Daarnaast is er aandacht voor de tijdigheid van bestuursrechtspraak,³ voor de verhouding tussen de uitkomst van het juridische geschil tussen partijen en de oplossing van het daaraan ten grondslag liggende conflict tussen bestuur en burger,⁴ en voor de acceptatie van de uitspraken van de bestuursrechter.⁵

1.2 Vooronderzoek en zitting als onderdeel van de geschilbeslechting door de bestuursrechter

Een belangrijk moment in de discussie over de taak van de bestuursrechter wordt gevormd door het verschijnen van twee in het kader van de derde Awb-evaluatie opgemaakte onderzoeksrapporten in 2007. In het ene stond de feitenvaststelling door de bestuursrechter centraal,⁶ het andere had definitieve geschilbeslechting als onderwerp.⁷ De beide rapporten, in samenhang bekeken, laten zien dat de problemen met betrekking tot tijdigheid, finaliteit en rechterlijke activiteit sterk met elkaar samenhangen. Tevens komt uit de rapporten naar voren dat bestuursrechtelijke procedures langer duren dan wenselijk is, dat er meer mogelijkheden zijn tot definitieve geschilbeslechting dan worden benut en dat de rechter een weinig actieve rol speelt bij het vaststellen van de feiten die voor zijn beslissing van belang zijn.

Een van de opvallendste uitkomsten van het evaluatieonderzoek naar de feitenvaststelling door de bestuursrechter betreft de onderbenutting van de mogelijkheden die het vooronderzoek en de zitting aan de rechter bieden om het geschil tussen partijen op een bevredigende manier te beslechten.

Idealiter gebruikt de rechter het vooronderzoek om onduidelijkheden over de geschilpunten die partijen verdeeld houden, over de standpunten die ze innemen en over het bewijs waarmee ze die voorzien te verhelderen. Hij kan dat doen door het beleggen van een comparitie, het vragen van nadere informatie aan partijen of door het benoemen van een deskundige. In de praktijk gebruikt de rechter bevoegdheden echter, zo blijkt uit het evaluatieonderzoek, niet of nauwelijks.⁸

Voor de zitting geldt dat die idealiter niet alleen het moment is dat partijen hun 'Day in Court' beleven en ze hun visie op het bestreden besluit nog eens onder de aandacht van de rechter kunnen brengen, maar ook dat deze zo mogelijk door de rechter wordt benut om zicht te krijgen op het geschil dat partijen verdeeld houdt, met partijen te bespreken of zij voldoende bewijs hebben

² Zie onder meer: De Bock 2001; Brenninkmeijer e.a. 2003; Polak 2000; Rop 2007; Schuurmans 2005.

³ Marseille 2004.

⁴ Zie onder meer: Brenninkmeijer 1997; De Graaf 2004. Zie voor onderzoek naar geschilbeslechting in het civiele recht: Ippel & Heeger-Hertter 2006, Van der Linden 2008.

⁵ Laemers, De Groot-van Leeuwen & Fredriks 2007; Marseille 2009b; Brenninkmeijer 2009.

⁶ Barkhuysen, Damen e.a. 2007.

⁷ Schueler, Drewes e.a. 2007.

⁸ Barkhuysen, Damen e.a. 2007, p. 217 e.v.

geleverd voor de door hen ingenomen stellingen met betrekking tot de feiten, te bezien of het geschil tussen partijen in der minne kan worden opgelost en te bekijken of, indien de rechter voorziet dat de procedure zal uitmonden in de vernietiging van het bestreden besluit, definitieve beslechting desondanks mogelijk is door van het bestuur te vernemen welk vervangend besluit het van plan is te nemen in plaats van het door de rechter te vernietigen besluit.⁹ Uit het evaluatieonderzoek naar de feitenvaststelling door de rechter komt echter naar voren dat de functie van de zitting in de meeste gevallen beperkt blijft tot het uitwisselen van standpunten door partijen en dat aan de andere mogelijke functies nauwelijks invulling wordt gegeven.¹⁰

De opvattingen van betrokkenen met wie in het kader van het evaluatieonderzoek is gesproken, sluiten aan bij de bevindingen over de wijze waarop het vooronderzoek en de zitting worden ingevuld. Zo noemen appellanten als een van de grootste manco's van de bestuursrechtelijke procedure het gebrek aan duidelijkheid over hun bewijspositie. Bestuursorganen vinden het onvoorspelbaar welke vragen de rechter ter zitting voor hen zal hebben. Zowel appellanten als bestuursorganen zeggen nauwelijks zicht te hebben op de criteria aan de hand waarvan de rechter beslist om zelf onderzoek naar de feiten te doen.¹¹ Uit de interviews met procespartijen komt al met al naar voren dat de procedure bij de bestuursrechter lijkt op een black box. Partijen leveren aan het begin van de procedure hun standpunten bij de rechter aan, en aan het eind vernemen ze of die overtuigend genoeg zijn gebleken om de rechter aan hun kant te krijgen. In de tussentijd zijn er wel mogelijkheden tot aanvulling en/of nadere onderbouwing, maar niet of nauwelijks in dialoog met de rechter.¹²

Consequentie van dit alles is dat het risico bestaat dat in een aanzienlijk aantal gevallen het verloop van bestuursrechtelijke beroepsprocedures als 'ineffectief' en de uitkomst ervan als 'suboptimaal' moet worden gekarakteriseerd, hetzij omdat mogelijkheden om tot een oplossing van het geschil te komen niet zijn benut, hetzij omdat partijen bij gebrek aan duidelijkheid over hun bewijspositie het ter onderbouwing daarvan noodzakelijke bewijs niet hebben geleverd, hetzij omdat de rechter mogelijkheden om tot definitieve beslechting te komen niet heeft verkend.

De analyse zoals die naar voren komt uit de onderzoeken die in het kader van de derde Awb-evaluatie zijn uitgevoerd, staat niet op zich. Reeds in 2001 werd in twee VAR-preadviezen gesignaleerd dat de diversiteit van geschillen die in beroepsprocedures bij de bestuursrechter aan de orde zijn, vereist dat de rechter steeds nagaat op welke manier hij de behandeling van iedere aan hem voorgelegde beroepszaak zo goed mogelijk kan afstemmen op de specifieke kenmerken van het geschil dat daarin aan de orde is.¹³ Behalve zaken die zich

⁹ Verburg 2008, p. 192-196.

¹⁰ Barkhuysen, Damen e.a. 2007, p. 217 e.v. Zie voorts: Marseille 2009a.

¹¹ Barkhuysen, Damen e.a. 2007, p. 293 e.v.

¹² Marseille 2007, p. 423-431.

¹³ Van Ettekoven 2001; Pach 2001.

lenen voor een reguliere behandeling (zo snel mogelijk een zitting met direct daarop volgend een uitspraak) en zaken die met weinig aandacht toekunnen (bijvoorbeeld omdat het geschil zo duidelijk ligt, dat de rechter uitspraak zal kunnen doen zonder behandeling van het beroep op een zitting), zijn er ook zaken die extra aandacht van de rechter verdienen (bijvoorbeeld omdat partijen de ruimte dienen te krijgen voor nadere standpuntbepaling of bewijslevering, omdat de rechter zelf op onderzoek uit wil of omdat het vermoeden bestaat dat achter het juridische geschil over het besluit van het bestuur een heel ander conflict tussen partijen schuil gaat, dat wellicht beter op andere wijze kan worden beslecht dan met een rechterlijke uitspraak).¹⁴

De rode draad van de verschillende analyses over de taakuitoefening door de bestuursrechter lijkt te zijn dat de bestuursrechtelijke procedure zo zou moeten worden ingericht dat hij elk van de uiteenlopende geschillen die aan hem worden voorgelegd kan beslechten op een manier die is toegesneden op de specifieke kenmerken van het betreffende geschil. Als dat gebeurt, kan worden gesproken van effectieve bestuursrechtspraak.

Bij dit hele verhaal is ten minste een kanttekening op zijn plaats. Die betreft de kosten die zijn gemoeid met pogingen bestuursrechtspraak effectiever te maken. Op zichzelf is het niet moeilijk plannen te bedenken die er voor kunnen zorgen dat bestuursrechtspraak effectiever functioneert. Realisatie van die plannen is aanlokkelijker naarmate de kosten om ze te tot stand te brengen lager zijn. Bij het zoeken naar alternatieven is het daarom van belang steeds te kijken welke daarvan het grootste effect sorteert, gegeven de beschikbare middelen. Behalve de vraag naar de effectiviteit (draagt het alternatief bij aan het te bereiken doel?) is derhalve ook de vraag naar de efficiëntie (is het doel te bereiken met de gegeven middelen?) van belang.

1.3 Andere invulling van de procedure bij de bestuursrechter ter bevordering van de effectiviteit van de bestuursrechtspraak?

De sleutel tot veranderingen in de procedure bij de bestuursrechter, die er toe moeten leiden dat die procedure vaker dan op dit moment is afgestemd op de specifieke kenmerken van het geschil dat daarin aan de orde is en daarmee als effectiever kan worden gekenschetst, lijkt voor een belangrijk deel te liggen bij de invulling van het vooronderzoek en de zitting. De gedachte daarbij is dat op dit moment de zitting veelal op een te laat moment in de procedure valt, met als gevolg dat de rechter daar te weinig initiatieven ontplooit om tot een doelmatige beslechting van het aan hem voorgelegde geschil te komen.

Het verbaast dan ook niet dat vanuit de sectoren bestuursrecht van de Nederlandse rechtbanken het initiatief is ontstaan om te bezien hoe de bestuursrechtelijke procedure effectiever kan worden ingericht. Centrale gedachte is om de zitting op een eerder moment in de procedure te laten plaatsvinden en de

¹⁴ Van Ettekoven 2001, p. 30-34.

rechter een duidelijker stempel op het verloop ervan te laten zetten. Het achterliggende idee is dat als de rechter op een vroeger moment in de procedure met partijen bijeenkomt, er zowel meer ruimte is om de bewijspositie met partijen te bespreken als ook meer ruimte om mogelijkheden te onderzoeken om tot een minnelijke oplossing van het geschil te komen.

Voor wat betreft het eerste punt is de gedachte dat de drempel om de bewijspositie van partijen aan de orde te stellen en om eventueel als uitvloeisel daarvan partijen de gelegenheid te geven met nader bewijs te komen voor de stellingen die ze hebben ingenomen, voor de rechter lager is als dit aan het begin van de procedure gebeurt dan aan het eind ervan. Immers, partijen de gelegenheid bieden hun standpunten nader te onderbouwen of met nader bewijs te komen kost tijd, en die zal de rechter minder graag bieden als hij het dossier van de zaak al bijna gesloten heeft (bij een ‘reguliere’ zitting ter afsluiting van het vooronderzoek) dan als hij het pas heeft geopend (bij een comparitie van partijen of een regiezitting aan het begin van de procedure). Voor wat betreft het tweede punt, de mogelijkheid om tot een vergelijk te komen, zou kunnen gelden dat de drempel voor partijen om daarover na te denken lager is naarmate dat in een eerder stadium van de procedure aan de orde is. Zeker is dat partijen op dat moment minder tijd en energie hebben geïnvesteerd in de procedure dan op het moment dat ze de rechter zien op een zitting ter afsluiting van het vooronderzoek. Daarnaast kan worden aangenomen dat partijen zich op dat moment nog minder in hun standpunten hebben ingegraven en om die reden meer openstaan voor een andere oplossing dan een bindende uitspraak van de rechter over het besluit dat hen verdeeld houdt.

1.4 Projecten bij verschillende rechtbanken

Het streven te onderzoeken hoe de procedure bij de bestuursrechter zo effectief mogelijk kan worden georganiseerd heeft zich vertaald in een project, inhoudend dat verschillende sectoren bestuursrecht van de Nederlandse rechtbanken een deel van hun zaken gedurende een aantal maanden op een alternatieve manier (zij het binnen de kaders van het wettelijk geregelde bestuursprocesrecht) hebben behandeld. Het project is uitgevoerd onder de titel *Differentiatie van werkstromen*. Vier rechtbanken die aan het project hebben deelgenomen zijn Dordrecht, Leeuwarden, Roermond en Utrecht. Binnen elk van deze vier rechtbanken is een deelproject uitgevoerd.

In Dordrecht en Roermond hield de alternatieve afdoening van beroepszaken in dat zaken zo snel mogelijk op een comparitie werden behandeld, waar (afhankelijk van de betreffende zaak) onder meer de volgende vragen aan de orde konden komen: zijn alle voor het geding van belang zijnde stukken aanwezig? zijn partijen gebaat bij uitleg van de rechter over de gang van zaken in de procedure? is duidelijk welk geschil partijen verdeeld houdt? moeten partijen in de gelegenheid worden gesteld hun standpunten nader schriftelijk te onderbouwen of nader bewijs te leveren? zijn er mogelijkheden het geschil

op een andere manier te beslechten dan door het doen van een uitspraak? Op de comparitie konden vervolgens afspraken worden gemaakt over het vervolg van de procedure.

In Leeuwarden hield het alternatief voor de reguliere procedure in dat zaken zo snel mogelijk op een zitting werden behandeld, in beginsel 6 weken na binnenkomst van het beroep en tevens dat – met uitzondering van gevallen waarin de zitting tot heropening van het vooronderzoek leidde – daarna zo snel mogelijk uitspraak werd gedaan.

Het Utrechtse project hield in dat een selectie van zaken op een regiezitting werd behandeld. Zaken die voor behandeling op een regiezitting in aanmerking kwamen, waren onder meer zaken waarin procedurele voorvragen aan de orde waren, zaken waarin onduidelijk was om welke reden beroep was ingesteld en zaken waarvan vermoed kon worden dat overeenstemming tussen partijen te bereiken zou zijn. De regiezitting diende om helderheid in de zaak te scheppen en zo nodig afspraken te maken over het vervolg van de behandeling van het beroep.

1.5 Onderzoek naar de vier projecten

1.5.1 Centrale onderzoeksvraag

Om te kunnen beoordelen in hoeverre de in de verschillende deelprojecten beproefde werkwijzen hebben geleid tot realisering van de aan het project Differentiatie van werkstromen ten grondslag liggende doelstelling – kort gezegd: een zo effectief mogelijke organisatie van de procedure, te realiseren door een zo goed mogelijke afstemming van de procedure op het geschil, en zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de efficiëntie ervan – is onderzoek verricht naar de verschillende deelprojecten. De vraag die daarbij centraal stond, was de volgende:

In hoeverre dragen de bij de rechtbanken Dordrecht, Leeuwarden, Roermond en Utrecht beproefde alternatieven voor de reguliere afhandeling van beroepszaken bij aan een meer effectieve en efficiënte bestuursrechtspraak?

1.5.2 Beantwoording van de centrale onderzoeksvraag

Hoe kan worden vastgesteld in hoeverre de in Dordrecht, Leeuwarden, Roermond en Utrecht beproefde alternatieven bijdragen aan een meer effectieve en efficiënte bestuursrechtspraak?

Uit de analyse van het functioneren van de bestuursrechtspraak in Nederland zoals die in de eerste paragrafen van dit hoofdstuk is gegeven, kan worden geconcludeerd dat die effectiever is, naarmate de procedure waarvan gebruik wordt gemaakt ter afhandeling van bij de bestuursrechter ingediende beroepen,

er meer op is ingericht en er vaker toe leidt dat de behandeling van het beroep is afgestemd op de specifieke kenmerken van het geschil dat daarin aan de orde is.

Behalve een juiste afstemming van de wijze behandeling van het beroep op de specifieke kenmerken van het geschil dat daarin aan de orde is, zijn bij de vraag naar de effectiviteit en efficiëntie van de bestuursrechtspraak nog ten minste drie andere elementen van de behandeling van het beroep van belang.

Dat betreft allereerst de *snelheid* waarmee een zaak wordt afgedaan. Als uitgangspunt daarbij geldt weliswaar het adagium ‘hoe sneller, des te beter’, maar wel met als nuancering dat de snelheid niet ten koste mag gaan van een zorgvuldige behandeling door de rechtbank van een beroepszaak, en evenmin ten koste van de mogelijkheid van partijen hun zaak zo goed mogelijk voor de rechter te bepleiten.

Voorts gelden twee randvoorwaarden bij de doelstellingen van afstemming en snelheid. De eerste is dat de wijze waarop aan de doelstellingen invulling wordt gegeven, de *instemming* van partijen heeft. Daarbij is onder meer van belang dat de rechter in geen geval buiten zijn bevoegdheid – het toetsen van de rechtmatigheid van het bestreden besluit – mag treden, als dat niet de uitdrukkelijke instemming van partijen heeft. De tweede randvoorwaarde is dat realisatie van beide doelstellingen de *spankracht* van degenen die binnen de rechtbank (mede)verantwoordelijk zijn voor het realiseren van die doelstelling, niet te boven gaat.

Al met al zijn vier elementen van de bestuursrechtelijke beroepsprocedure te onderscheiden die tezamen bepalen in welke mate die procedure als effectief en efficiënt kan worden gekenschetst. In steekwoorden gaat het om: *afstemming*, *instemming*, *snelheid* en *spankracht*.

Om te kunnen vaststellen of de afhandeling van beroepszaken in het kader van het project *Differentiatie van werkstromen* inhoudt dat elke zaak zo snel mogelijk wordt behandeld op een wijze die is afgestemd op de kenmerken van het geschil, die kan rekenen op instemming van partijen en de spankracht van de rechtbank niet te boven gaat, dienen voor elk van die vier elementen één of meer indicatoren te worden vastgesteld.

Voor wat betreft het criterium *afstemming* kan onder meer worden gekeken in hoeverre de comparitie, de vroege zitting of de regiezitting worden benut om de aard van het aan de orde zijnde geschil vast te stellen en de behandeling van de zaak daar op af te stemmen.

Voor wat betreft het criterium *instemming* geldt dat het oordeel van partijen wier beroep op een comparitie, een vroege zitting of een regiezitting is behandeld, kunnen worden gezien als indicator voor hun tevredenheid daarover. Tevens geldt dat, meer in het algemeen, de mate waarin de in het project behandelde zaken tot hoger beroep leiden, kan gelden als indicator voor de acceptatie van de uitkomst van de procedure.

Voor wat betreft het criterium *snelheid* kan worden gekeken hoe snel na het instellen van beroep zaken op een comparitie dan wel een (regie)zitting worden behandeld en hoe snel daarna de zaak wordt afgedaan.

Voor wat betreft het criterium *spankracht* geldt dat voor de verschillende rechtbanken kan worden vastgesteld in hoeverre de alternatieve afhandeling tot tijdrovende extra stappen in de procedure leidt, zonder dat dit wordt gecompenseerd door het vervallen van activiteiten die gewoonlijk bij een reguliere wijze van afhandeling van beroepszaken plaatsvinden.

1.5.3 Uitvoering

Ter uitvoering van het onderzoek zijn bij de rechtbanken Dordrecht, Leeuwarden, Roermond en Utrecht comparities, respectievelijk zittingen bijgewoond, is dossieronderzoek verricht, zijn gesprekken gevoerd met rechters, secretarissen en griffiemedewerkers en zijn telefonische interviews gehouden met appellanten, hun gemachtigden en met verwerende bestuursorganen. De wijze van uitvoering van het onderzoek binnen de verschillende rechtbanken is aan de orde in de paragrafen 3.2 (Dordrecht en Roermond), 4.2 (Leeuwarden) en 5.2 (Utrecht).

1.6 Opzet van dit boek

Dit boek bestaat uit zes hoofdstukken en een bijlage. Na dit inleidende hoofdstuk wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op het in de Algemene wet bestuursrecht geregelde bestuursprocesrecht en de invulling die daaraan in de vier projecten is gegeven. In de drie daaropvolgende hoofdstukken komen de vier projecten aan bod. In hoofdstuk 3 de projecten die in Dordrecht en Roermond hebben plaatsgevonden, in hoofdstuk 4 het Leeuwarder project en in hoofdstuk 5 het project dat in Utrecht is uitgevoerd. Elk van die hoofdstukken bevat een beschrijving van de gegevens waarvan ten behoeve van het onderzoek gebruik is gemaakt, alsmede van de uitkomsten van het onderzoek bij de vier rechtbanken. Hoofdstuk 6 bevat de conclusies van het onderzoek, alsmede een aantal aanbevelingen.

Hoofdstuk 2

De invulling van de bestuursrechtelijke procedure in de vier projecten

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een beknopte beschrijving gegeven van de procedure bij de bestuursrechter, zoals die in hoofdstuk 8 van de Algemene wet bestuursrecht is geregeld, alsmede van de invulling daarvan in de vier rechtbanken uitgevoerde projecten. Paragraaf 2.2 bevat de beschrijving van de bestuursrechtelijke beroepsprocedure, in de paragrafen 2.3 tot en met 2.6 worden de vier project beschreven.

2.2 De procedure bij de bestuursrechter in kort bestek

2.2.1 Het indienen en in behandeling nemen van een beroep

Wie een oordeel van de bestuursrechter over een besluit van een bestuur wenst te verkrijgen, moet beroep instellen. Het instellen van beroep gebeurt door het indienen van een beroepschrift. Voor het indienen van beroep staat een termijn van zes weken (art. 6:7 Awb). Een beroep dat meer dan zes weken na bekendmaking van het besluit waar het zich tegen richt, wordt ingediend, zal de door rechter niet-ontvankelijk worden verklaard. Een inhoudelijke beoordeling van het beroep blijft dan achterwege.

Een beroepschrift moet aan een aantal eisen voldoen. De meeste daarvan staan genoemd in art. 6:5 Awb. De belangrijkste eis is dat in het beroepschrift wordt aangegeven waarom de indiener van het beroep het met het besluit van het bestuur niet eens is. Met andere woorden: het beroep moet gronden bevatten. Beroepsgronden bakenen het geschil over het bestreden besluit af. Door de toelichting die de eiser geeft op zijn stelling dat het besluit onrechtmatig is, beslist hij waar de discussie bij de bestuursrechter over zal gaan. De beroepsgronden zijn daarmee bepalend voor de omvang van de toetsing van het besluit door de rechter.

Wie niet aan één of meer van de aan het beroepschrift gestelde eisen heeft voldaan, krijgt van de rechtbank de gelegenheid de aan het beroepschrift klevende gebreken te herstellen (art. 6:6 Awb). De rechtbank stelt de indiener van het beroep daartoe een termijn. De rechtbank is vrij in het bepalen van de lengte daarvan (art. 6:6 sub b). Ten slotte dient de eiser griffierecht te betalen (art. 8:41 Awb). Daarvoor staat een termijn van vier weken (art. 8:41 lid 2).

Behalve verplichtingen heeft een appellant ook bevoegdheden. Zijn wellicht belangrijkste bevoegdheid betreft het bepalen van de omvang van de discussie over het bestreden besluit. De beroepsgronden vormen een middel om aan te geven op welke punten en om welke redenen hij het met het besluit van het bestuur niet eens is. Zijn stellingname kan de eiser onderbouwen met argumenten, maar ook met allerlei schriftelijke bewijsstukken, die hij kan toevoegen aan het beroepschrift, maar ook in een later stadium van de procedure in het geding kan brengen. Qua tijd wordt de grens van zijn mogelijkheden bepaald door de datum waarop de zitting is vastgesteld. De mogelijkheid om via het indienen van schriftelijke stukken zijn standpunt nader te onderbouwen, eindigt voor de eiser tien dagen voor de zitting (art. 8:58 Awb). Ook kunnen inhoudelijke verzoeken aan de rechter worden gericht, zoals het verzoek een deskundige te benoemen om de vraag te beantwoorden of het bestuur de aan het bestreden besluit ten grondslag gelegde feiten juist heeft vastgesteld.

Als beroep is ingesteld, laat de rechtbank dat zo spoedig mogelijk weten aan het bestuursorgaan dat het bestreden besluit heeft genomen. Het bestuur dient, in reactie op het ingestelde beroep, ten minste twee dingen te doen. In de eerste plaats moet het alle onder hem berustende stukken die op het ter discussie gestelde besluit betrekking hebben aan de rechtbank toezenden. In de tweede plaats moet het in een verweerschrift een reactie geven op de door de indiener van het beroep naar voren gebrachte beroepsgronden. Beide verplichtingen zijn neergelegd in art. 8:42 Awb.

Aan de verplichting van het bestuur om stukken in te zenden, moet zijn voldaan binnen vier weken nadat het bestuur op de hoogte is gebracht van het ingestelde beroep. Aan de verplichting om met een verweerschrift te reageren op de door de appellant aangevoerde beroepsgronden, moet zijn voldaan binnen vier weken nadat de rechtbank daarom heeft verzocht. Beide termijnen vloeien voort uit art. 8:42 Awb.

Ook voor het bestuur geldt dat het meer mag dan stukken inzenden en in het verweerschrift een reactie geven op de beroepsgronden. Zo kan het bestuur de beroepsprocedure benutten om de gebreken die het aan zijn besluit heeft ontdekt, te repareren, door beter duidelijk te maken waarom het dit besluit heeft genomen, of door het besluit van een betere feitelijke onderbouwing te voorzien. Voor deze bevoegdheid van het bestuur gelden geen termijnen. De enige grens in de tijd wordt ook hier weer gevormd door het tijdstip van de zitting. Alle schriftelijke bijdragen van het bestuur aan de discussie bij de rechter dienen plaats te vinden tot tien dagen voor de zitting (art. 8:58 Awb).

De rechter heeft in beginsel een beperkte rol in de discussie tussen de appellant en het verwerende bestuursorgaan. In de Awb valt te lezen dat de rech-

ter het bestuur in kennis stelt van het ingediende beroep (art. 6:14 Awb), dat hij het bestuur verzoekt alle op het beroep betrekking hebbende stukken en een verweerschrift in te zenden (art. 8:42 Awb), en dat hij eventuele derde belanghebbenden in de gelegenheid stelt als partij aan de procedure deel te nemen (art. 8:26 Awb). Voor het overige fungeert de rechter als doorgeefluik tussen partijen: van elk door één van de partijen bij de rechtbank ingediend stuk zal de rechter een kopie aan de andere partij sturen.

2.2.2 Het vooronderzoek

De belangrijkste verplichting waaraan de rechter in het vooronderzoek moet voldoen, vloeit voort uit art. 8:69 lid 1 Awb, waarin is vastgelegd dat de rechtbank uitspraak doet op de grondslag van – onder meer – het beroepschrift, de overgelegde stukken en het verhandelde tijdens het vooronderzoek. Art. 8:69 lid 1 verplicht de rechter derhalve ter voorbereiding van de zitting ten minste alle stukken te bestuderen die partijen hem hebben doen toekomen en die voor de beoordeling van het beroep van belang zijn.

Voor het overige bezit de bestuursrechter een grote mate van vrijheid bij de inrichting van het vooronderzoek. Die vrijheid betreft een aantal bevoegdheden die hem in staat stellen een beter zicht te krijgen op de inhoud van het geschil en de voor de beoordeling van het bestreden besluit relevante feiten. De belangrijkste daarvan zijn de artikelen 8:44, 8:45, 8:47 en 8:50 Awb. Wat houden die bepalingen in?

De comparitie

Op grond van art. 8:44 Awb kan de rechter partijen oproepen om ‘gehoord te worden, al dan niet voor het geven van inlichtingen’. In de praktijk wordt gesproken van een comparitie. In civiele procedures worden veelvuldig comparities belegd, in bestuursrechtelijke procedures wordt van het instrument spaarzaam gebruik gemaakt.¹

Voor de invoering van de Awb kon de bestuursrechter alleen een comparitie beleggen als hij inlichtingen bij partijen wilde inwinnen.² In art. 8:44 Awb wordt gesproken over het horen van partijen, ‘al dan niet’ voor het geven van inlichtingen. Blijkens de wetsgeschiedenis kan de comparitie in het bestuursrecht, behalve als instrument voor het verschaffen van inlichtingen door partijen aan de rechter, ook dienen voor het verkennen door de rechter van de mogelijkheden het geschil tussen partijen te schikken.³

De comparitie is openbaar. Art. 8:44 Awb meldt hierover weliswaar niets, maar gezien het grondwettelijk gegarandeerde recht dat terechtzittingen in beginsel openbaar zijn (art. 121 Grondwet) en gezien het feit dat in de artikelen 87 (schikkingscomparitie) en 88 (inlichtingencomparitie) van het Wetboek van

¹ Marseille 2004, p. 75.

² De Graaf (losbl.), p. 2.

³ MvT, PG Awb II, p. 441-442.

burgerlijke rechtsvordering (Rv) de schikkingscomparitie en de inlichtingencomparitie worden aangeduid als terechtzittingen die openbaar zijn op grond van art. 27 Rv, kan er van worden uitgegaan dat ook de comparitie in het bestuursrecht in beginsel openbaar is.⁴

Als de rechtbank een comparitie houdt, dient hij ten minste een van de partijen op te roepen. De oproeping kan de partij zelf betreffen of de gemachtigde van de partij. Roept de rechter niet alle (gemachtigden van de) bij de procedure betrokken partijen op, dan geldt voor de niet-opgeroepen partijen dat die in de gelegenheid moeten worden gesteld de comparitie bij te wonen. Partijen die zijn opgeroepen, zijn verplicht ter comparitie te verschijnen (art. 8:27 lid 1 Awb). Doen ze dat niet, dan kan de rechtbank daaruit de gevolgtrekkingen maken die haar geraden voorkomen (art. 8:31 Awb).

Art. 8:44 Awb sluit uit dat partijen getuigen en/of deskundigen naar de comparitie meenemen om te worden gehoord, en evenzeer dat de rechter getuigen en/of deskundigen oproept ter comparitie.

Gezien het karakter van de comparitie is denkbaar dat deze resulteert in een schikking tussen partijen. Art. 8:44 Awb bepaalt niet hoe de procedure moet worden afgesloten als een schikking wordt bereikt. Denkbaar is dat bij een schikking wordt afgesproken dat het beroep wordt ingetrokken. Als partijen aan de rechter verklaren dat zij het geschil hebben geschikt en elkaar finale kwijting verlenen, is dat voldoende reden voor de rechtbank om de appellant niet-ontvankelijk te verklaren wegens het vervallen van het procesbelang. De rechtmatigheid van de schikking lijkt niet van invloed op dat oordeel.⁵ Denkbaar is ook dat partijen expliciet bij schikking afspreken dat zij aan de rechter vragen met toepassing van art. 8:72 lid 4 Awb zelf in de zaak te voorzien. Deze mogelijkheid is er alleen als het beroep gegrond is en aan de rechtbank duidelijk is dat het besluit dat het bestuur na de vernietiging zou willen nemen, rechtmatig is.⁶

Andere bevoegdheden in het kader van het vooronderzoek

Art. 8:45 Awb bepaalt dat de rechtbank partijen en anderen kan verzoeken schriftelijke inlichtingen te geven en/of onder hen berustende stukken in te zenden. Art. 8:45 verschaft de bestuursrechter een ruime bevoegdheid. Er is geen grens gesteld aan de personen aan wie hij stukken kan vragen of om informatie kan verzoeken, en evenmin aan de aard van de stukken en/of inlichtingen. Partijen zijn verplicht aan het verzoek van de rechter te voldoen (art. 8:28 Awb).

Artikel 8:47 Awb bepaalt dat de rechtbank een deskundige kan inschakelen voor het instellen van een onderzoek. De rechtbank dient de deskundige te voorzien van een opdracht en van een termijn waarbinnen de rapportage gereed moet zijn, en kan partijen in de gelegenheid stellen voorafgaand aan

⁴ De Graaf (losbl.), p. 7.

⁵ De Graaf (losbl.), p. 10 met verwijzingen naar jurisprudentie. Zie voorts De Graaf 2004, p. 156 e.v.

⁶ De Graaf (losbl.), p. 10, Verburg 2008, p. 192 e.v.

het onderzoek hun wensen betreffende het deskundigenonderzoek kenbaar te maken. Als het rapport van de deskundige gereed is, worden partijen in de gelegenheid gesteld hun reactie daarop te geven.

Art. 8:50 Awb ten slotte biedt de rechter de mogelijkheid om zich op de hoogte te stellen van een ‘situatie ter plaatse’. Het gebruik van die bevoegdheid kan zijn aangewezen als de rechter een voor de beoordeling van het beroep relevante ruimtelijke situatie zelf in ogenschouw wil nemen, omdat hij uit het dossier van de beroepszaak daar geen goed beeld van heeft kunnen krijgen.

In de Awb is geen bepaling opgenomen waarin te lezen valt hoeveel tijd de bestuursrechter ten hoogste voor het vooronderzoek mag uittrekken. De termijnen die in het vooronderzoek een rol spelen, zijn bijna allemaal termijnen die de rechter aan een partij oplegt, als hij van één van zijn bevoegdheden gebruik maakt. De rechter bezit daarin veel vrijheid, zij het dat die enigszins wordt ingeperkt door een aantal bepalingen van het Procesreglement bestuursrecht 2008.⁷

Versnelde en vereenvoudigde behandeling

Het vooronderzoek kan enigszins anders verlopen dan hiervoor geschetst als de rechtbank besluit het beroep versneld te behandelen (art. 8:52 Awb). Versnelde behandeling is aan de orde als bij de behandeling van het beroep spoed geboden is. Versnelde behandeling houdt in dat de rechtbank tal van termijnen (zoals die betreffende het betalen van griffierecht, het indienen van stukken en een verweerschrift, het benoemen van een deskundige in het kader van het vooronderzoek en de aankondiging van de zitting) kan verkorten.

Als de rechtbank tijdens het vooronderzoek tot de conclusie komt dat volstrekt duidelijk is hoe op het beroep moet worden beslist, kan zij toepassing geven aan art. 8:54 Awb. Dat bepaalt dat als de rechtbank ‘kennelijk’ onbevoegd is, of het beroep ‘kennelijk’ niet-ontvankelijk, ‘kennelijk’ ongegrond of ‘kennelijk’ gegrond is, de zaak vereenvoudigd kan worden afgedaan. De rechtbank kan uitspraak doen zonder behandeling van het beroep ter zitting en tegen de uitspraak staat geen hoger beroep open, maar slechts verzet bij de rechtbank (art. 8:55 Awb).

2.2.3 Behandeling van het beroep ter zitting; uitspraak

Na afsluiting van het vooronderzoek dient de rechter een aantal keuzes te maken over het verdere verloop van de beroepsprocedure. Hoewel in beginsel elk beroep na afloop van het vooronderzoek ter zitting wordt behandeld, kan de rechter partijen verzoeken de behandeling ter zitting achterwege te laten. Wordt het beroep wel ter zitting behandeld, dan dient de rechter beslissingen te nemen over de wijze van behandeling (enkelvoudig of meervoudig) en over de aanwezigheid van partijen (worden die alleen maar uitgenodigd, of laat de

⁷ Stert. 2008, p. 114.

rechter één of meerdere partijen oproepen?). Ten slotte moet de rechter op de zitting zelf – of na afloop daarvan – beslissen of hij voldoende gegevens voorhanden heeft om een uitspraak te doen, of dat het vooronderzoek moet worden hervat.

Verzoek van de rechter de zitting achterwege te laten

Zoals gezegd dient de rechter bij het afsluiten van het vooronderzoek te beslissen of hij een zitting uitschrijft, of dat hij een verzoek aan partijen richt uitspraak te mogen doen op het beroep zonder dat dit ter zitting is behandeld. Als hij uit het beroepschrift, het verweerschrift, overige gedingstukken en alles wat er in het vooronderzoek is voorgevallen (met name als daar de zaak ter comparitie is behandeld) een compleet beeld van de zaak heeft gekregen, volledig op de hoogte is van de standpunten van partijen, geen vragen heeft die hij op de zitting zou willen stellen en hij het niet goed denkbaar acht dat een van de partijen ter zitting nog iets naar voren zal brengen wat zijn kijk op de zaak zal veranderen, kan hij toepassing geven aan art. 8:57 Awb. Hij vraagt dan aan partijen of die er mee akkoord zijn dat de behandeling van het beroep ter zitting achterwege blijft.

Een noodzakelijke voorwaarde voor een verzoek ex art. 8:57 Awb is dat partijen over alle stukken beschikken.

Dat blijkt uit een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep.⁸ Partijen hadden toestemming ex art. 8:57 Awb gegeven, maar de rechtbank bleek te hebben verzuimd een nadere reactie van een deskundige aan partijen te sturen. De Centrale Raad oordeelde dat het verzoek pas had kunnen worden gedaan nadat de rechtbank de nadere stukken aan partijen had toegezonden.

Als de betrokken partijen allemaal laten weten dat ze met het verzoek van de rechter akkoord gaan, blijft de zitting achterwege. Gaat één van de partijen niet akkoord, dan wordt alsnog een zitting gehouden. Als na de gegeven toestemming nieuwe stukken aan het procesdossier worden toegevoegd, moet opnieuw toestemming worden gevraagd.⁹ De toestemming moet voorts zonder voorbehoud zijn gegeven.

Een voorbeeld biedt weer een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep. In reactie op het verzoek van de rechtbank om de zaak zonder zitting af te doen had gedaagde toestemming verleend, appellante stuurde nog een rapport van een KNO-arts toe met de mededeling dat als dit voor de rechtbank duidelijk was, wat haar betreft kon worden afgezien van de zitting. De rechtbank zag vervolgens af van het houden van een zitting. De Centrale Raad oordeelde dat de rechtbank niet alleen gedaagde opnieuw had moeten benaderen, maar dat de rechtbank niet had mogen aannemen dat ook appellante akkoord was met het achterwege laten van de zitting. De rechtbank had na ontvangst van het rapport

⁸ CRvB 11 april 1995, RSV 1996/15.

⁹ CRvB 4 december 2003, TAR 2004/104.

van de KNO-arts opnieuw toestemming aan appellante moeten vragen voor het achterwege laten van de zitting.¹⁰

Uit de jurisprudentie blijkt daarnaast dat het uitblijven van een reactie op een verzoek om toestemming niet als stilzwijgende toestemming kan worden opgevat,¹¹ en daarnaast dat uit den boze is dat de rechter partijen benadert met de mededeling dat geen zitting zal worden gehouden, tenzij een van de partijen laat weten prijs te stellen op een zitting.¹²

Is van partijen toestemming gekregen de zitting achterwege te laten, dan is er geen wettelijke bepaling die van de rechter eist dat deze binnen een bepaalde termijn uitspraak doet. De expliciete toestemming van partijen aan de rechter om art. 8:57 Awb toe te passen, houdt dus tevens de impliciete toestemming aan de rechter in om naar eigen inzicht een termijn voor het doen van een uitspraak te bepalen. Echter, in art. 19 van het Procesreglement bestuursrecht 2008 hebben de rechtbanken zich er op vastgelegd dat binnen vier weken nadat van partijen toestemming ex art. 8:57 is verkregen, wordt meegedeeld of het onderzoek is gesloten. De mededeling dat het onderzoek is gesloten, heeft als consequentie dat binnen zes weken na die mededeling een uitspraak tegemoet kan worden gezien.

De zitting

De zitting bij de bestuursrechter is openbaar (art. 8:62 Awb). Bij de beroepsprocedure betrokken partijen ontvangen een uitnodiging voor de zitting (art. 8:56 Awb). Partijen dienen daarvan uiterlijk drie weken voorafgaand aan de zitting in kennis te worden gesteld (art. 8:56 Awb). Het Procesreglement bestuursrecht 2008 houdt een termijn aan van zes weken (art. 16 lid 1). Partijen zijn niet verplicht ter zitting te verschijnen. Dat is alleen anders als de rechter ze oproept. Art. 8:59 Awb biedt de rechter de mogelijkheid partijen op te roepen. Een partij die wordt opgeroepen, is verplicht ter zitting te verschijnen (artikel 8:27 Awb). De bij de procedure betrokken partijen hebben de mogelijkheid getuigen en/of deskundigen naar de zitting mee te brengen of hen op te roepen ter zitting te verschijnen (art. 8:60 lid 4 Awb). Dit moet uiterlijk tien dagen voor de zitting aan de rechtbank worden gemeld. Van hoeveel waarde getuigen voor de eiser kunnen zijn, hangt – behalve van wat de getuigen en/of deskundigen kunnen vertellen – vooral af van de vraag of de rechter bereid is de meegebrachte of opgeroepen getuigen/deskundigen te horen. De rechter is daartoe namelijk niet verplicht (art. 8:63 lid 2 Awb).

Als de rechter tijdens of na de zitting vindt dat hij nog niet over voldoende gegevens beschikt om een uitspraak te doen, kan hij beslissen dat het vooronderzoek wordt hervat (art. 8:64 en 8:68 Awb). De hervatting van het voor-

¹⁰ CRvB 20 maart 1998, *NJB* 1998, p. 1079.

¹¹ CRvB 30 december 1998, *ABkort* 1999, 114.

¹² CRvB 5 december 2000, *RSV* 2000/39.

onderzoek impliceert dat na de afsluiting daarvan opnieuw een zitting wordt gehouden.

Wanneer de behandeling van het beroep ter zitting niet leidt tot de heropening van het vooronderzoek, volgt na de zitting een uitspraak van de rechter. Voor het doen van een uitspraak staat een termijn van zes weken, zo bepaalt art. 8:66 lid 1 Awb. Art. 8:66 lid 2 bepaalt dat de rechtbank in bijzondere gevallen de uitspraaktermijn met zes weken kan verlengen. Ten slotte is van belang dat de rechtbank een termijn van twee weken heeft voor de verzending van de uitspraak (art. 8:79 Awb). Al met al kan de rechtbank in voorkomend geval tot veertien weken na de zitting de uitspraak op het beroep aan partijen verzenden.

2.2.4 Twee bijzondere procedures

De bestuursrechter oordeelt over beroep dat is ingesteld tegen een besluit van een bestuursorgaan. Daarnaast beslist hij over verzoeken om voorlopige voorziening en over beroep tegen het niet tijdig nemen van een besluit.

Als tegen een besluit bij de rechtbank beroep is ingesteld (of, voorafgaand aan een mogelijk beroep bij de rechtbank, bezwaar is gemaakt), kan, als van een van de partijen vanwege een spoedeisend belang niet kan worden gevergd dat die de uitkomst van de beroepsprocedure (of de bezwaarprocedure) afwacht, de betreffende partij bij de voorzieningenrechter van de rechtbank een verzoek om een voorlopige voorziening doen (art. 8:81 Awb). Als de rechtbank positief op het verzoek beslist, geldt die beslissing (bijvoorbeeld: de schorsing van een bouwvergunning waartegen de buurman van de vergunninghouder beroep heeft ingesteld) in beginsel tot de rechter uitspraak heeft gedaan op het beroep (of totdat het bestuursorgaan op het bezwaar heeft beslist).

Beroep tegen het uitblijven van een besluit is zowel mogelijk als het bestuur de termijn voor het nemen van een primair besluit overschrijdt als wanneer de termijn voor de beslissing op een bezwaarschrift wordt overschreden (art. 6:12 Awb). Een noodzakelijke voorwaarde voor het instellen van beroep is dat de appellant ten minste twee weken voor het instellen daarvan het niet op tijd beslissende bestuursorgaan in gebreke heeft gesteld (art. 6:12 lid 2). De rechtbank doet uitspraak binnen acht weken nadat het beroep tegen het uitblijven van het besluit is ingesteld (art. 8:55b Awb).

2.3 Het project in de rechtbank Dordrecht: comparities

De inhoud van het project

Gedurende de looptijd van het project wordt iedere beroepszaak die bij de rechtbank binnenkomt binnen een termijn van drie weken nadat het dossier compleet is, geagendeerd op een comparitie van partijen ex art. 8:44 Awb. Alle bij de beroepszaak betrokken partijen worden uiterlijk drie weken van te voren opgeroepen om op de comparitie te verschijnen.

Doel van de comparitie is om een of meer van de volgende zaken te bespreken: het verschaffen van informatie over het verloop van de procedure, het scheppen van helderheid over de geschilpunten die tussen partijen bestaan, het bespreken van de mogelijke inzet van onderzoeksinstrumenten door de rechter, het plannen van een vervolgzitting, het peilen van de verwachtingen van partijen en ten aanzien van een uitspraak en het onderzoeken van de mogelijkheden om tot een schikking te komen of te proberen het geschil met hulp van mediation op te lossen. In de brief waarin partijen worden opgeroepen voor de comparitie is dit als volgt verwoord:

“Tijdens de comparitie zal de rechtbank vragen stellen aan partijen met als doel een juist beeld te krijgen van de geschilpunten. Vervolgens worden afspraken gemaakt over de verdere behandeling van de zaak. Bij deze afspraken kunt u denken aan nader onderzoek door de rechtbank of door een deskundige, leveren van nadere (bewijs)stukken, een verwijzing naar mediation of het tot elkaar brengen van partijen, een nadere zittingsdatum of een uitspraak zonder nieuwe zitting. U krijgt de gelegenheid uw standpunt daarover toe te lichten en te reageren op de standpunten van andere partijen.”

De op de comparitie gemaakte afspraken werden aanvankelijk direct vastgelegd in een proces verbaal en ondertekend door partijen. Ten behoeve van het opmaken daarvan werd de comparitie dan korte tijd geschorst; na de hervatting werd het proces verbaal aan partijen voorgelezen en door hen ondertekend. Tijdens de loop van de project is deze werkwijze gewijzigd en is gekozen voor uitwerking van het proces verbaal na de comparitie met een zo spoedig mogelijke toezending daarna.

Beroepszaken die wel en niet in het project zijn betrokken

In beginsel betreft de agendering op de comparitie alle soorten zaken, dus niet alleen de algemene beroepszaken, maar ook belastingzaken en studiefinancieringszaken.

Vijf categorieën zaken zijn van het project uitgezonderd. Ten eerste ambtenarenzaken: daar gold in Dordrecht reeds als uitgangspunt dat na de ontvangst van het beroepschrift en het overmaken van het griffierecht een schriftelijk mediation-aanbod werd gedaan. Die werkwijze is ongewijzigd gebleven. Een tweede uitzondering betreft zaken die worden behandeld door een rechter in opleiding. In de derde plaats geldt een uitzondering voor de zogeheten ‘algemene’ voortraject-zaken. Het betreft zaken waarvan te verwachten valt dat die vereenvoudigd, met toepassing van art. 8:54 Awb, kunnen worden afgedaan. Als vierde zijn ook procedures over het uitblijven van een besluit buiten het project gelaten. Ten slotte is een uitzondering gemaakt voor verzoeken om voorlopige voorziening.

Betrokkenheid van rechters en secretarissen bij het project

De comparities zijn aanvankelijk gehouden door twee van de acht rechters van de sector bestuursrecht. In een later stadium van het project zijn ook andere rechters betrokken bij het houden van de comparities. Het gegeven dat niet alle rechters beroepszaken ter comparitie behandelden, heeft als consequentie dat in een substantieel aantal gevallen de behandeling van de zaak op enig moment na de comparitie moet worden overgedragen van de rechter die de comparitie heeft geleid aan een andere rechter. Het moment waarop dat gebeurt, hangt af van de afspraken die ter comparitie zijn gemaakt.

De situatie is het eenvoudigst als ter comparitie is afgesproken dat de zaak zo snel mogelijk ter zitting wordt behandeld, of zonder zitting kan worden afgedaan. De zaak wordt dan direct na de comparitie overgedragen aan de rechter die is aangewezen de zaak af te doen. Heeft de comparitie als uitkomst dat partijen in de gelegenheid worden gesteld nadere stukken in het geding te brengen, dan blijft de zaak onder het beheer van de rechter die de comparitie heeft geleid, totdat die beslist dat de zaak op zitting zal worden behandeld, dan wel dat aan partijen het verzoek zal worden gedaan de zaak zonder zitting af te doen. Wordt op de comparitie afgesproken dat partijen gaan proberen hun geschil met hulp van een mediator op te lossen en heeft de mediationpoging vervolgens geen succes, dan is het ook weer aan de rechter die de comparitie heeft geleid om te beslissen hoe de zaak verder zal worden behandeld en daarmee tevens op welk moment de zaak wordt overgedragen aan de rechter die is aangewezen uitspraak te doen.

Voor de secretarissen geldt geen wisseling van de wacht. De secretaris die aan het begin van het traject bij een zaak betrokken is en bij de comparitie aanwezig is als griffier, blijft tot de afdoening van de zaak daarbij betrokken.

Algemene informatie over het project aan betrokken partijen

Voor de start van het project heeft de rechtbank de zogeheten ketenpartners van de sector bestuursrecht (onder meer de advocatuur en de grote bestuursorganen) daarover geïnformeerd. In de brief waarin het project wordt aangekondigd is dit als volgt omschreven.

“Door middel van deze brief laat de rechtbank u weten dat er iets gaat veranderen in de werkwijze van de rechtbank. Voor procespartijen die vaker procederen bij de rechtbank kan dit betekenen dat zij hun werkprocessen hierop moeten aanpassen.

De reden voor deze verandering is de volgende. De laatste jaren is er een aantal rapporten verschenen waarin onder meer werd geconcludeerd dat het lang duurt voordat procespartijen daadwerkelijk contact hebben met de bestuursrechter, en dat de invloed van partijen op het verloop van het proces kleiner is geworden. De rechtbank wil hier iets aan gaan doen in een proef/pilot die begint op 1 mei 2008 en ongeveer acht maanden gaat duren. Ook andere rechtbanken gaan (andere) proeven doen.

De proef/pilot ziet er als volgt uit.

De rechtbank zorgt dat het dossier compleet is. Dat betekent dat de gronden van het beroep aanwezig zijn, het griffierecht is betaald en dat het bestuursorgaan de op het geding betrekking hebbende stukken heeft ingediend. Vervolgens zal de rechtbank partijen oproepen voor een zogenoemde comparitie van partijen. Deze comparitie vindt plaats twee tot vier weken nadat het dossier compleet is.

Tijdens de comparitie kan de rechtbank vragen stellen aan partijen met als doel een juist beeld te krijgen van de geschilpunten. Vervolgens worden afspraken gemaakt over de verdere behandeling van de zaak. Bij deze afspraken kunt u denken aan nader onderzoek door een deskundige, leveren van nadere (bewijs)stukken, een verwijzing naar mediation of het tot elkaar brengen van partijen, een nadere zittingsdatum of een uitspraak zonder nieuwe zitting. U krijgt de gelegenheid uw standpunt daarover toe te lichten en te reageren op de standpunten van andere partijen."

Tijdens het project is bij gelegenheid opnieuw overleg geweest met verschillende van de ketenpartners.

Looptijd

De comparities in het kader van het project zijn gehouden van mei 2008 tot en met januari 2009, met een uitloop tot en met april 2009.

2.4 Het project in de rechtbank Roermond: comparities

De inhoud van het project

Uitgangspunt van het project is dat iedere beroepszaak die bij de rechtbank binnenkomt wordt geagendeerd op een comparitie van partijen ex art. 8:44 Awb, binnen een termijn van vier weken nadat het dossier compleet is (beroepschrift voldoet aan de daaraan te stellen eisen, verweerder heeft de gedingstukken, zij het niet noodzakelijk het verweerschrift, ingezonden). Alle bij de beroepszaak betrokken partijen worden opgeroepen om op de comparitie te verschijnen.

Aanvankelijk werd elk van de betrokken partijen door de griffie gebeld met het verzoek te kiezen uit vier mogelijke data voor de comparitie. In een later stadium van het project werd niet meer gebeld met 'repeat-players' zoals het UWV en grote gemeenten, in een nog weer later stadium werd alleen nog maar met de appellante gebeld en ten slotte werd geen van de partijen meer gebeld maar werd de datum van de comparitie zonder overleg met partijen vastgesteld.

Het doel van de comparitie wordt in de brief waarin partijen worden opgeroepen ter comparitie te verschijnen als volgt omschreven:

"Tijdens de comparitie zal de rechtbank vragen stellen aan partijen met als doel een juist beeld te krijgen van de geschilpunten. Vervolgens worden afspraken gemaakt over de verdere behandeling van de zaak. Bij deze afspraken kunt u denken aan nader onderzoek door de rechtbank of door een deskundige, leveren van nadere (bewijs)stukken, repliek en/

of dupliek, een verwijzing naar mediation of het tot elkaar brengen van partijen, een nadere zittingsdatum of een uitspraak zonder nieuwe zitting. U krijgt de gelegenheid uw standpunt daarover toe te lichten en te reageren op de standpunten van de andere partij(en). Na afloop van de comparitie ontvangt u van de rechtbank een schriftelijke vastlegging van de afspraken."

De op de comparitie gemaakte afspraken worden in een proces verbaal vastgelegd dat aan het eind van de comparitie wordt uitgedraaid en door partijen wordt ondertekend. Het proces verbaal betreft een formulier, waarop de griffier kan aankruisen welke van de mogelijk ter comparitie te maken afspraken daadwerkelijk zijn gemaakt. Genoemd worden onder meer: repliek door eisende partij, dupliek van verweerder, schriftelijke uiteenzetting door belanghebbende, leveren van nadere inlichtingen ex art. 8:45 Awb, horen van getuigen in het vooronderzoek, nader onderzoek door een deskundige, onderzoek ter plaatse door de rechtbank of de griffier, verwijzing naar mediation, behandeling ter zitting, toestemming van partijen om de zaak buiten zitting af te doen, intrekking van het beroep door de eisende partij.

De beroepszaken die wel en niet in het project zijn betrokken

In beginsel betreft de agendering op de comparitie alle soorten beroepszaken. Een aantal categorieën zaken is van het project uitgezonderd. In de eerste plaats zijn dat belasting-, studiefinancierings- en vreemdelingenzaken, vervolgens zaken waarvan in de periode totdat het dossier compleet is, wordt onderkend dat ze vereenvoudigd, met toepassing van art. 8:54 Awb kunnen worden afgedaan en ten slotte de verzoeken om voorlopige voorziening.

De betrokkenheid van de rechters bij het project

De comparities zijn aanvankelijk gehouden door twee van de acht rechters van de sector bestuursrecht. In een later stadium van het project is het aantal rechters dat comparities houdt uitgebreid van twee tot vier. Net als in Dordrecht heeft het gegeven dat niet alle rechters beroepszaken ter comparitie behandelen, als consequentie dat in een substantieel aantal gevallen de behandeling van de zaak op enig moment na de comparitie moet worden overgedragen van de rechter die de comparitie heeft geleid aan een andere rechter.

Looptijd

De comparities in het kader van het project zijn gehouden van september 2008 tot en met februari 2009.

2.5 Het project in de rechtbank Leeuwarden: vroege zittingen

De inhoud van het project

Uitgangspunt van het Leeuwarder project is dat een beroepszaak zo spoedig mogelijk na de completering van het dossier ter zitting wordt behandeld. Daartoe stuurt de rechtbank na binnenkomst van het beroepschrift partijen een brief met daarin een toelichting op de gang van zaken. Verweerder wordt gevraagd binnen vier weken de stukken en een verweerschrift in te zenden. Mocht eiser in zijn beroepschrift nog geen gronden hebben aangevoerd, dan krijgt hij daarvoor vier weken de tijd en begint de termijn van vier weken voor verweerder voor het indienen van een verweerschrift te lopen als het nadere beroepschrift van eiser binnen is. Aan eiser noch verweerder wordt verder uitstel verleend.

De uitnodiging voor de zitting is vervat in de brief die partijen direct na het indienen van het beroep ontvangen. In zaken waarin eiser zijn gronden in het beroepschrift heeft vermeld, wordt de zitting gepland in de zesde week na binnenkomst van het beroep. In zaken waarin eiser zijn beroepschrift nog moet aanvullen, wordt de zitting gepland in de tiende week na binnenkomst van het beroep bij de rechtbank. Een en ander betekent dat de rechtbank na het verstrijken van de termijnen voor partijen, ten minste twee weken de tijd heeft voor het voorbereiden van de zitting.

De uitvoering van het project verschilde in zoverre van de opzet zoals die hiervoor is beschreven, dat op de dag van binnenkomst van het beroep de griffie telefonisch contact opnam met partijen om een zittingsdatum af te spreken. Voor zover het niet lukte telefonisch contact met partijen te leggen, werd de zittingsdatum door de rechtbank bepaald.

Uiterlijk drie weken na de zitting wordt uitspraak gedaan. Als het lukt direct na de zitting uitspraak te doen, is de doorlooptijd maximaal drie maanden. Mocht ter zitting blijken dat het nodig is dat de zaak wordt aanhouden, dan wordt in beginsel ter zitting niet alleen afgesproken welke partij wat moet doen, maar ook wat de uiterste termijn is en of al dan niet een opnieuw een zitting plaatsvindt.

Beroepszaken die wel en niet in het project zijn betrokken

In beginsel zijn alle beroepszaken in het project betrokken. Ook zaken die, als ze op reguliere wijze zouden zijn behandeld, met toepassing van art. 8:54 Awb (vereenvoudigde behandeling) zouden zijn afgedaan, vallen binnen het project. De reden is, dat is gekozen voor de eenvoud van de procedure boven differentiatie naar aard van de beroepszaak. De enige uitzondering op de regel dat alle zaken aan het project meedoen, betreft de verzoeken om voorlopige voorziening. Die vallen buiten het project.

Betrokkenheid van rechters bij het project

Twee van de vijf Leeuwarder bestuursrechters zijn bij het project betrokken. Voor de beide rechters geldt dat die gedurende de looptijd van het project alle aan hen toebedeelde zaken op de alternatieve manier behandelen. Bij binnen-

komst van de beroepschriften wordt de hoeveelheid zaken die past bij de afdoeningscapaciteit van twee rechters, dus ongeveer 20 zaken per rechter per maand, geselecteerd voor toedeling aan het project. De selectie vindt willekeurig plaats, zodat de zaken die in het project betrokken zijn een getrouwe afspiegeling vormen van de beroepszaken die in die periode bij de rechtbank aanhangig zijn gemaakt.

Looptijd

Het project is in januari 2009 van start gegaan. De laatste zittingen in het kader van het project zijn in juni 2009 gehouden.

2.6 Het project in de rechtbank Utrecht: regiezittingen

De inhoud van het project; beroepszaken die in het project zijn betrokken

Anders dan in Dordrecht, Leeuwarden en Roermond, waar zaken ongeacht de aard van het geschil op een comparitie, respectievelijk vroege zitting worden geagendeerd, is de Utrechtse regiezitting uitdrukkelijk bedoeld voor zaken waar iets bijzonders mee aan de hand is.

Of een zaak bijzonder genoeg is om op een regiezitting te worden geagendeerd, wordt bepaald aan de hand van een lijst met zeven criteria. Blijkens die lijst zijn de volgende zaken bijzonder:

1. zaken waarin processuele voorvragen aan de orde zijn;
2. zaken waarin onduidelijk is wat eiser precies met het indienen van het beroep beoogt;
3. zaken waarin vermoedelijk vooronderzoek moet plaatsvinden, maar niet direct duidelijk is wie wat moet bewijzen;
4. zaken waarin de vraag speelt of een deskundige moet worden geraadpleegd, en zo ja, welke;
5. zaken waarin bejegening een rol speelt, en die mogelijk kunnen worden geschikt;
6. zaken die geschikt lijken te zijn voor mediation;
7. zaken die niet spoedeisend zijn, maar waarin het verstrijken van de tijd wel sterk in het nadeel is van één van de partijen.

In het beleidsstuk dat ten grondslag ligt aan het project wordt ter toelichting op elk van de zeven categorieën het volgende gemeld:

“(1) Processuele voorvraag Voorbeeld: inhoudelijke behandeling van de zaak is afhankelijk van ja/nee op Awb-voorvraag. Denk aan vragen over besluitkarakter, of iemand belanghebbende is, over 6:13, (zowel wievraag, als de wat-vraag?), over geschil over omvang van het geding, etc. Denk ook aan een eventuele 4:6 situatie waarbij het bestuur inhoudelijk heeft beslist en de situatie waarin een niet-ontvankelijk-verklaring zeer

waarschijnlijk in het verschiet ligt. Maar ook aan de situatie dat het bestuur de stukken niet inzendt.

(2) Wat wil eiser precies bereiken? Voorbeeld: chaotisch beroepschrift, geen professionele rechtshulpverlener, vordering ontbreekt of is onduidelijk. Niet is duidelijk wat iemand met het beroep probeert te bereiken, of, duidelijk is dat het doel met dit beroep niet kan worden bereikt. Vernietiging van het besluit lost het probleem niet op.

(3) Onduidelijkheid over de feiten / wie moet wat bewijzen? Voorbeeld: veel stellingen over de feiten, weinig bewijs, of een voorlopig bewijsaanbod.

behoefte aan gesprek over invulling vooronderzoek vb. rechtbank wil spreken over de voor de rechtsvraag relevante feiten, de bewijslastverdeling, of er ligt een expliciet verzoek van eiser (of een derde-belanghebbende) over de inrichting van het vooronderzoek (horen getuigen, aanbieding getuigenbewijs, inschakelen deskundige)

(4) Bejegeningkwesties Voorbeeld: eiser is vnl. boos of teleurgesteld op of over de wijze waarop het contact met het bestuur is verlopen. Het beroepschrift lijkt meer op klacht over de handelwijze van het bestuur, dan op een beroep tegen een besluit. Kan zien op het contact, het (niet) horen, niet serieus genomen worden etc.

(5) Zaak is mogelijk te schikken Voorbeeld: verschil in standpunt tussen partijen lijkt – al dan niet met enige overredingskracht – te overbruggen.

(6) Zaak is geschikt voor mediation Voorbeeld: partijen zijn ook na dit geschil met elkaar verbonden, vernietiging besluit is geen duurzame oplossing, er is water om bij de wijn te doen, het beroep is vehikel voor uiten onvrede over iets anders.

(7) ‘Tijd doet pijn’ Voorbeeld: zaken die niet spoedeisend zijn, of zich niet lenen voor toewijzing in kader voorlopige voorziening, maar waarin het verstrijken van de tijd wel sterk in het nadeel van één van de partijen is. Denk aan beroep tegen weigering vergunning, aan (vervolg)beroepen na eerdere vernietiging, en aan zaken waarin (wordt aangevoerd dat) de redelijke termijn van artikel 6 EVRM geschonden wordt of dreigt te worden. Denk ook aan visumzaken. Eventueel vervolgheroepen.”

De beslissing of een zaak voor behandeling op een regiezitting in aanmerking komt, wordt genomen door de secretaris die bij de voorbereiding van de zaak is betrokken.

Bij de regiezittingen gaat het om enkelvoudige kamerzittingen, waarbij zaken versneld (art. 8:52 Awb) worden behandeld. Als een zaak voor een regiezitting wordt geselecteerd, zou die 4 à 5 maanden na het indien van het beroep moeten worden gehouden.

De bij de procedure betrokken partijen worden opgeroepen ter zitting te verschijnen. Partijen worden in een brief van de rechtbank daarover geïnformeerd. In de standaardbrief die partijen ontvangen, is over de regiezitting het volgende te lezen.

“Hierbij deel ik u mede dat het beroep zal worden behandeld op de openbare zitting van de rechtbank (...).

Het beroep wordt versneld behandeld. Dat betekent dat de termijn tussen deze brief en de zitting korter is dan normaal.

De zaak wordt behandeld op een regiezitting. Een regiezitting dient verschillende doelen. Die doelen kunnen te maken hebben met:

- de uitkomst van de zaak (bijv.: is een schikking of mediation mogelijk?);*
- de strekking van het beroep (bijv.: wat wil betrokkene bereiken?);*
- het onderzoek in de zaak (bijv.: wie kan nog welke stukken inbrengen, is er reden een getuige te horen of een deskundige te raadplegen?);*
- het besluit van het bestuursorgaan (bijv.: kleven aan het besluit gebreken die zich lenen voor herstel in beroep?);*
- de procedure (bijv.: is de rechtbank bevoegd, is het beroep ontvankelijk etc.).*

Aan het einde van de zitting wordt besproken of op het beroep uitspraak kan worden gedaan, dan wel dat de procedure een vervolg moet krijgen. Als de procedure een vervolg moet krijgen, dan worden daarover afspraken gemaakt.

De rechtbank kan het beroep en de inrichting van de procedure alleen met partijen bespreken als die op de zitting aanwezig zijn. De rechtbank vindt uw aanwezigheid daarom belangrijk.

- Om die reden roep ik u op zelf op deze zitting te verschijnen. (...)”*

Aan het eind van de regiezitting wordt besproken of het vooronderzoek kan worden gesloten en een uitspraak kan worden gedaan, of dat de procedure een vervolg moet krijgen. Als de procedure een vervolg krijgt, worden daarover op de regiezitting concrete afspraken gemaakt.

Betrokkenheid van rechters en secretarissen bij het project

Van beide clusters waaruit de Utrechtse sector bestuursrecht bestaat, zijn drie à vier ervaren rechters bij het project betrokken. De selectie van de op een regiezitting te behandelen zaken beperkt zich tot de aan de deelnemende rechters toegewezen zaken. Anders dan in Dordrecht en Roermond komt het (in beginsel) dus niet voor dat de rechter een zaak ter regiezitting behandelt die uiteindelijk door een collega-rechter wordt afgedaan.

Algemene informatie over het project aan betrokken partijen

In het kader van de voorbereiding van het project zijn de zogeheten ‘ketenpartners’ van de rechtbank (bestuursorganen, de advocatuur en andere rechtshulpverlenende instanties) op de hoogte gesteld van de plannen van de rechtbank, en is hun om medewerking gevraagd.

Van de gemachtigde van de appellant wordt gevraagd op de regiezitting zo nodig het gesprek aan te gaan over de vraag op welke wijze kan worden bijgedragen aan meer materiële geschilbeslechting. In de bij de aankondiging van het project aan de advocatuur verstuurde informatiebrief valt daarover het volgende te lezen.

“De inbreng van de advocaat/gemachtigde op de zitting is belangrijk. Bijvoorbeeld om mee te denken over (verdere) invulling van het vooron-

derzoek, zoals het leveren van bewijs, het raadplegen van deskundigen etc. Ook om de rechtzoekende bij te staan als het gaat om de keuze schikken, mediation of het vragen van een beslissing van de rechter. Van de advocaat wordt verwacht dat zij/hij bereid is, onder regie van de rechter, het gesprek aan te gaan over de vraag op welke wijze kan worden bijgedragen aan meer materiële geschilbeslechting.”

Ook voor het bestuur geldt dat wordt gehoopt op een actieve opstelling. De aan de bestuursorganen bij de aankondiging van het project verzonden informatiebrief meldt daarover het volgende.

“De inbreng van het bestuur op de zitting is veelal onmisbaar. Bijvoorbeeld om in te kunnen schatten of in voorkomende gevallen een aan het besluit klevend gebrek kan worden hersteld, om besluitalternatieven te kunnen bespreken en te vernemen of het bestuur medewerking wil verlenen aan een bestuurlijke lus. De regiezitting zal beter functioneren indien het bestuursorgaan zich bij de rechtbank laat vertegenwoordigen door gemachtigden met wie “zaken” kunnen worden gedaan, personen met een adequate machtiging, en die bereid zijn mee te denken over alternatieven. Dit om zoveel mogelijk bij te dragen aan materiële geschilbeslechting.”

Looptijd

Het project is in november 2008 van start gegaan. De laatste zittingen in het kader van het project zijn in juni 2009 gehouden.

Hoofdstuk 3

De comparities in Dordrecht en Roermond

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van het verloop en de afhandeling van beroepszaken in Dordrecht en Roermond die in het kader van het project ‘Differentiatie van werkstromen’ zo vroeg mogelijk in de procedure op een comparitie zijn behandeld.

De opbouw van het hoofdstuk is als volgt. In paragraaf 3.2 wordt toegelicht op welke gegevens het onderzoek naar de projecten in Dordrecht en Roermond is gebaseerd. Paragraaf 3.3 beschrijft de zes afhandelingsroutes die op een comparitie behandelde zaken kunnen doorlopen. In paragraaf 3.4 wordt ingegaan op de gang van zaken op de comparitie. Paragraaf 3.5 behandelt de afspraken die op de comparitie worden gemaakt, alsmede de gang van zaken in het vervolg op de comparitie. In paragraaf 3.6 wordt ingegaan op het tijdsverloop van de procedure waarin een comparitie heeft plaatsgevonden. Paragraaf 3.7 behandelt de situatie dat de procedure eindigt met een uitspraak; daarbij wordt onder meer ingegaan op de vraag hoe vaak hoger beroep wordt ingesteld. In paragraaf 3.8 komen de partijen wier zaak op een comparitie is behandeld aan het woord, in paragraaf 3.9 de rechters en rechtbankmedewerkers die bij de projecten in Dordrecht en Roermond waren betrokken. Paragraaf 3.10 ten slotte bevat de conclusie van het hoofdstuk.

3.2 Onderzoeksgegevens

3.2.1 Algemeen

Bij de beschrijving van het verloop van de afhandeling van de zaken die op een comparitie zijn behandeld, zal steeds onderscheid worden gemaakt tussen vier categorieën zaken. De eerste categorie betreft de Roermondse beroepszaken waarin een vroege comparitie is gehouden (het betreft alle mogelijke bestuursrechtelijke zaken, met uitzondering van belasting-, studiefinancierings- en vreemdelingenzaken). Bij de andere drie categorieën gaat het om zaken van de rechtbank Dordrecht. Voor die rechtbank wordt onderscheiden tussen studiefi-

nancieringszaken, vreemdelingenzaken en ‘algemene’ beroepszaken (die alle soorten bestuursrechtelijke procedures omvatten, met uitzondering van belasting-, studiefinancierings- en vreemdelingenzaken).

3.2.2 De verschillende bronnen waarop de gepresenteerde gegevens zijn gebaseerd

De beschrijving in dit hoofdstuk is gebaseerd op verschillende bronnen. Ten behoeve van het onderzoek was een groot aantal verslagen van comparities (Roermond), respectievelijk processen verbaal van comparities (Dordrecht) beschikbaar. In beide gevallen betreffen de verslagen en processen verbaal de overgrote meerderheid van de in de beide rechtbanken in het kader van het project gehouden comparities. In de onderstaande tabel is te zien om hoeveel verslagen respectievelijk processen verbaal het gaat.

Tabel 3.1: Info over beroepszaak beschikbaar in de vorm van pv/verslag comparitie?

Aantal zaken	Rechtbank / soort zaak				
	Roermond ‘algemeen’	Dordrecht ‘algemeen’	Dordrecht belasting	Dordrecht studiefinc.	Totaal
	174	146	40	75	435

De informatie die in ieder geval in de processen verbaal en verslagen van de comparities is te vinden, betreft de volgende zaken: *a.* hoe lang na het instellen van het beroep de comparitie wordt gehouden, *b.* welke partijen aanwezig zijn, *c.* om wat voor soort beroepszaak het gaat, *d.* welke geschil- en discussiepunten er op de comparitie aan de orde zijn en *e.* welke afspraken op de comparitie zijn gemaakt. Voor de punten *a.*, *b.*, *c.* en *e.* geldt dat daarover uit elk verslag/proces verbaal van de comparitie informatie kan worden verkregen, voor punt *d.* (‘welke geschil- en discussiepunten er op de comparitie aan de orde komen’) geldt dat de processen verbaal en verslagen daarvan een wisselend beeld geven.

Een aantal comparities is bijgewoond. In de onderstaande tabel is te zien hoe vaak wat voor soort comparities bij welke rechtbank zijn bezocht.

Tabel 3.2: Comparitie bezocht?

	Rechtbank / soort zaak									
	Roermond ‘algemeen’		Dordrecht ‘algemeen’		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.		Totaal	
Ja	9%	16	5%	8	0%	0	8%	6	7%	30
Nee	91%	158	95%	138	100%	40	100%	69	93%	405
<i>Totaal</i>	100%	174	100%	146	100%	40	100%	75	100%	435

In de tabel is te zien dat in Dordrecht en Roermond ongeveer even veel zaken zijn bijgewoond. In Dordrecht betrof het bijwonen van comparities ‘algemene’ bestuursrechtelijke zaken en studiefinancieringszaken. Belastingzaken zijn niet bezocht.

Daarnaast heeft in een aantal zaken dossieronderzoek plaatsgevonden. Ten behoeve van het dossieronderzoek is een selectie gemaakt, waarbij we ons hebben geconcentreerd op zaken die in de ‘middenperiode’ van het project ter comparitie zijn behandeld. Zaken die in het eerste en laatste stadium van het project ter comparitie zijn behandeld, zijn buiten beschouwing gelaten. Zaken die in het eerste stadium van het project ter comparitie zijn behandeld, zijn buiten beschouwing gelaten omdat voor die zaken mogelijk geldt dat de gang van zaken mede is bepaald door onervarenheid/gewenning. Zaken die in het laatste stadium van het project ter comparitie zijn behandeld, zijn buiten beschouwing gelaten omdat daar de kans relatief groot was dat niet alle zaken waren afgedaan op het moment van het dossieronderzoek. Daarnaast hebben we er voor gekozen ons bij het dossieronderzoek in Dordrecht te concentreren op de algemene bestuursrechtelijke beroepszaken en de studiefinancieringszaken, en om de belastingzaken buiten beschouwing te laten.

In onderstaande tabel is te zien hoe veel van de zaken waarover via verslagen/processen verbaal informatie beschikbaar was, geselecteerd zijn voor het dossieronderzoek.

Tabel 3.3: Op comparitie behandelde zaak geselecteerd voor dossieronderzoek?

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>							
	Roermond ‘algemeen’		Dordrecht ‘algemeen’		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.	
Ja	56%	97	40%	59	0%	0	51%	38
Nee	44%	77	60%	87	100%	40	49%	37
<i>Totaal</i>	100%	174	100%	146	100%	40	100%	75

In de tabel is te zien dat zowel in Roermond als in Dordrecht bijna 100 zaken voor het dossieronderzoek zijn geselecteerd. Voor Roermond geldt dat ruim de helft van de zaken waarover informatie beschikbaar was via het verslag van de comparitie, voor het dossieronderzoek is geselecteerd. Voor Dordrecht geldt dat van de zaken waarvan een proces verbaal van de comparitie beschikbaar was, iets minder dan de helft (de ‘algemene’ beroepszaken), respectievelijk de helft (studiefinancieringszaken) voor het dossieronderzoek is geselecteerd.

Bij de uitvoering van het dossieronderzoek bleek dat niet alle dossiers beschikbaar waren, en dat – voor zover de dossiers wel beschikbaar waren – niet alle zaken reeds waren afgedaan op het moment van het dossieronderzoek. Daarom heeft zowel in Roermond als Dordrecht na de eerste ronde van het dossieronderzoek (half juli 2009) nog een tweede ronde (eind augustus 2009)

plaatsgevonden. In de onderstaande tabel is het resultaat van het dossieronderzoek in beeld gebracht.

Tabel 3.4: Beschikbaarheid dossiers voor onderzoek

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>					
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht studiefinc.	
Volledig dossier beschikbaar	83%	80	66%	39	92%	35
Onvolledig dossier	14%	14	14%	8	5%	2
Dossier niet beschikbaar	3%	3	20%	12	3%	1
<i>Totaal</i>	100%	97	100%	59	100%	38

Uit de tabel blijkt dat er nogal wat verschillen zijn in de beschikbaarheid van de dossiers en in de mate waarin de betreffende zaken ten tijde van het dossieronderzoek waren afgerond. Met name bij de 'algemene' bestuursrechtelijke zaken van de rechtbank Dordrecht ontbraken nogal wat gegevens. Gelukkig kon voor dit onderzoek tevens gebruik worden gemaakt van intern door de rechtbank Dordrecht verzamelde gegevens. Die gegevens zijn op een aantal plaatsen in dit onderzoek ter aanvulling benut. Overigens blijkt uit een vergelijking tussen de door de rechtbank Dordrecht verzamelde gegevens en de in dit onderzoek over Dordrecht verzamelde gegevens dat het beeld van de gang van zaken in Dordrecht zoals dat uit de in het kader van dit onderzoek verzamelde gegevens naar voren komt, nauwelijks afwijkt van het beeld dat naar voren komt uit de door de rechtbank zelf verzamelde gegevens.

Ten slotte is gesproken met partijen wier zaak op een comparitie is behandeld, alsmede met rechters, secretarissen en medewerkers van de administratie van de rechtbank die waren betrokken bij het project.

3.3 De afhandeling van ter comparitie behandelde zaken: zes mogelijke routes

Een comparitie kan verschillende functies vervullen, zoals het inventariseren van de geschilpunten van partijen, het checken van de aanwezigheid van stukken die relevant zijn voor de beoordeling van het geschil, het beproeven van een schikking, het maken van afspraken over activiteiten van partijen of de rechter in het vervolg op de comparitie, zoals het nader onderbouwen van standpunten of het aanleveren van bewijs. Behalve als de comparitie leidt tot de intrekking van het beroep door de appellant, mondt deze steeds uit in afspraken tussen partijen en de rechter over het vervolg van de procedure.

Hoe wordt de procedure voortgezet na de comparitie? Zes verschillende routes zijn denkbaar. Ze worden bepaald door de beslissingen die ter compari-

tie worden genomen en door de verschillende mogelijke consequenties van die beslissingen.

Een *eerste route* houdt in dat het beroep ter comparitie wordt ingetrokken, hetzij omdat eiser inziet dat hij geen zaak heeft, hetzij omdat verweerder inziet dat zijn besluit onrechtmatig is en dit intrekt, hetzij omdat partijen tot overeenstemming komen, met opnieuw als consequentie dat het beroep wordt ingetrokken.

Leidt de comparitie niet tot intrekking van het beroep, dan is van belang of ter comparitie wordt afgesproken of het vooronderzoek al dan niet wordt voortgezet. Wordt afgesproken dat het vooronderzoek niet wordt voortgezet, dan dient zich direct een volgende keuze aan. Die betreft de vraag of het beroep al dan niet ter zitting wordt behandeld. Denkbaar is dat partijen de rechtbank toestemming geven uitspraak te doen zonder behandeling van het beroep ter zitting, denkbaar is ook dat zij die toestemming niet geven of dat de rechtbank vindt dat pas uitspraak kan worden gedaan nadat het beroep op een zitting is behandeld. De *tweede route* is derhalve: uitspraak na afsluiting van het vooronderzoek ter comparitie en zonder behandeling van het beroep ter zitting. De *derde route* is: uitspraak na afsluiting van het vooronderzoek ter comparitie en na behandeling van het beroep ter zitting.

Wordt ter comparitie afgesproken dat het vooronderzoek wordt voortgezet, dan kan die afspraak inhouden dat partijen onderling tot overeenstemming proberen te komen, al dan niet met hulp van een mediator, dat een of meer partijen de gelegenheid krijgen tot nadere onderbouwing van hun standpunten of tot bewijslevering of dat de rechtbank van diens onderzoeksbevoegdheden gebruik gaat maken. Als partijen in het vervolg op de comparitie met elkaar in gesprek gaan, zal dat idealiter tot overeenstemming leiden, en derhalve tot de intrekking van het beroep. Zo niet, en in het geval het vooronderzoek wordt voortgezet ten bate van activiteiten van partijen en/of de rechter, dan doet zich op zeker moment de vraag voor of de zaak nog ter zitting moet worden behandeld voordat de rechtbank uitspraak kan doen.

De beslissing ter comparitie om het vooronderzoek voort te zetten, leidt er derhalve toe dat het beroep op drie verschillende manieren kan worden afgehandeld: de routes vier, vijf en zes. De *vierde route* houdt in dat het beroep wordt ingetrokken na overeenstemming tussen partijen in het vervolg op de comparitie. De *vijfde route* houdt in dat uitspraak wordt gedaan nadat het vooronderzoek in aansluiting op de comparitie is voortgezet maar zonder dat het beroep is ter zitting is behandeld. De *zesde route* houdt in dat uitspraak wordt gedaan nadat het vooronderzoek na de comparitie is voortgezet en nadat in het vervolg daarop het beroep ter zitting is behandeld.

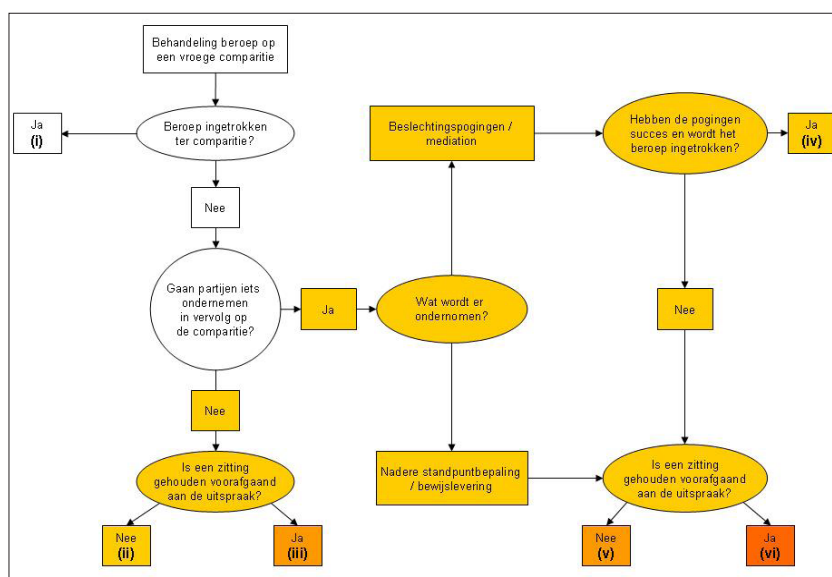
Samengevat zijn de zes routes waarlangs een ter comparitie behandelde beroepszaak kan worden afgehandeld de volgende:

- i. intrekking ter comparitie;
- ii. uitspraak na comparitie, zonder dat het vooronderzoek na de comparitie wordt voortgezet en zonder dat het beroep ter zitting wordt behandeld;

- iii. uitspraak na comparitie, zonder dat het vooronderzoek na de comparitie wordt voortgezet maar wel nadat het beroep ter zitting is behandeld;
- iv. intrekking na comparitie en daarop volgend overleg tussen partijen;
- v. uitspraak na comparitie, resulterend in de voortzetting van het vooronderzoek, maar zonder behandeling van het beroep ter zitting;
- vi. uitspraak na comparitie, resulterend in de voortzetting van het vooronderzoek, met daarop volgend behandeling van het beroep ter zitting.

De zes routes die kunnen worden doorlopen, kunnen als volgt in beeld worden gebracht.

Figuur 3.1: Zes verschillende routes

Aangenomen kan worden dat er een verband bestaat tussen de route die een ter comparitie behandelde beroepszaak doorloopt enerzijds, en de afhandelingsduur van de betreffende beroepszaak en de werklast van de behandeling van de zaak voor de rechtbank anderzijds.

Over de afhandelingsduur en de werklast kan het volgende worden opgemerkt. Voor elke beroepsprocedure geldt dat bij de afhandeling daarvan een aantal ijkpunten zijn te onderscheiden. Voor de meeste beroepsprocedures die op reguliere wijze worden behandeld, is sprake van twee ijkpunten: de zitting en de uitspraak. Soms is er sprake van een derde ijkpunt (bijvoorbeeld: een tweede zitting, na hervatting van het vooronderzoek na de zitting; de aanwending door de rechter van zijn onderzoeksbevoegdheden, in het kader van het vooronderzoek), soms slechts van één ijkpunt (de uitspraak, als partijen toestemming hebben gegeven behandeling van het beroep ter zitting achterwege te laten).

Voor procedures in Dordrecht en Roermond waarin een comparitie is gehouden, geldt dat er een variabel aantal ijkpunten is. Maximaal zijn het er vier: comparitie, activiteiten in het kader van het vooronderzoek, zitting, uitspraak.

Kenmerkend voor de comparitie is dat zaken die daar worden behandeld, niet allemaal over een kam worden geschoren, maar dat geprobeerd wordt iedere zaak te geven wat die verdient. Soms leidt dat er toe dat de afhandeling relatief weinig tijd en inspanning kost, soms dat de afhandeling relatief lang duurt en met veel inspanningen van de rechtbank gepaard gaat. Als na de comparitie het vooronderzoek wordt voortgezet en partijen de gelegenheid krijgen voor nadere standpuntbepaling en/of bewijsvoering en/of overleg, en daarna nog een zitting en een uitspraak volgen, verloopt de procedure langs vier ijkpunten. Als het beroep ter comparitie wordt ingetrokken, is slechts sprake van één ijkpunt is. Wordt – om nog een voorbeeld te noemen – het vooronderzoek wel voortgezet na de comparitie, maar doet de rechter vervolgens uitspraak zonder dat de zaak ter zitting wordt behandeld, dan is sprake van drie ijkpunten, volgt – als laatste voorbeeld – op de comparitie direct een uitspraak, dan is sprake van twee ijkpunten.

Aangenomen kan worden dat de afhandeling van een beroepszaak langer duurt en meer belastend is voor de rechtbank, naarmate er in het traject van afhandeling van de zaak meer ijkpunten gepasseerd worden, maar tevens dat niet elk van de vier ijkpunten een even grote werklast vertegenwoordigt. We gaan er vanuit dat de belasting voor de rechtbank van het houden van een comparitie, het houden van een zitting en het schrijven van een uitspraak even zwaar zijn, en dat de belasting van de voortzetting van het vooronderzoek na de comparitie half zo zwaar is als die van comparitie, zitting en uitspraak.

Wanneer we de zwaarte van de comparitie, de zitting en de uitspraak de waarde '1' toekennen, en de zwaarte van de hervatting van het vooronderzoek de waarde '0,5', dan geldt dat de werklast van route *i* (ijkpunt: comparitie) '1' bedraagt, de werklast van route *ii* (ijkpunten: comparitie en uitspraak) '2', de werklast van route *iii* (ijkpunten: comparitie, zitting en uitspraak) '3', de werklast van route *iv* (ijkpunten: comparitie en hervatting vooronderzoek) '1,5', de werklast van route *v* (ijkpunten: comparitie, hervatting vooronderzoek en uitspraak) '2,5' en de werklast van route *vi* (ijkpunten: comparitie, hervatting vooronderzoek, zitting en uitspraak) '3,5'.

De vraag hoe veel van de ter comparitie behandelde zaken langs welke van de zes onderscheiden routes wordt afgehandeld en welke consequenties dat heeft voor de tijd die de afhandeling kost en voor de werklast van de rechtbank, komt aan de orde in paragraaf 3.5.7 (werklast) en paragraaf 3.6 (tijd). In de komende paragraaf wordt allereerst ingegaan op het verloop van de comparitie.

3.4 De comparitie

3.4.1 Tijdsverloop tussen instellen beroep en comparitie

Hoeveel tijd ligt er tussen het moment dat beroep wordt ingesteld en de beroepszaak op de comparitie wordt behandeld? In de volgende tabel is dat te zien.

Tabel 3.5: Tijdsverloop tussen instellen beroep en comparitie, in dagen

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>			
	Roermond 'algemeen'	Dordrecht 'algemeen'	Dordrecht belasting	Dordrecht studiefinc.
Gemiddelde	125 dg.	118 dg.	102 dg.	132 dg.
Mediaan	113 dg.	114 dg.	98 dg.	119 dg.
N	96	141	38	74
Missing	78	2	1	5

Uit de tabel blijkt dat de beide rechtbanken, voor zover het de algemene bestuursrechtelijke beroepszaken betreft, nauwelijks voor elkaar onderdoen. Die zaken worden gemiddeld 4 maanden na het instellen van het beroep ter comparitie behandeld. Bij belastingzaken gaat het sneller (comparitie na ruim 3 maanden), bij studiefinancieringszaken langzamer (comparitie na bijna 5 maanden).

Overigens geldt voor beide rechtbanken dat gedurende de loop van het project beroepen steeds sneller op een comparitie zijn geagendeerd. Zo geldt voor de 'oudste' helft van de zaken van de rechtbank Dordrecht dat die na gemiddeld 127 dagen op een comparitie werden gebracht, voor de nieuwste helft dat dit na gemiddeld 109 dagen gebeurde. In Roermond was de winst nog groter. Hier werd de oudste helft van de zaken na gemiddeld 150 dagen op een comparitie geagendeerd, de nieuwste helft na gemiddeld 108 dagen.

3.4.2 Aanwezigheid van partijen op de comparitie

Een van de kenmerken van de comparitie is dat partijen verplicht zijn te komen. In hoeverre voldoen ze daaraan? In de tabel op de volgende pagina is dat te zien.

Uit de tabel blijkt dat partijen bijna altijd gehoor geven aan de oproep ter comparitie aanwezig te zijn. In Roermond waren zelfs in alle zaken waarover gegevens beschikbaar zijn, steeds beide partijen aanwezig.¹ Aan de cijfers over Dordrecht is te zien dat als niet alle partijen aanwezig zijn, de kans groter is

¹ Ter nuancering kan worden opgemerkt dat als een van de partijen voorafgaand aan de comparitie laat weten niet te kunnen verschijnen, de comparitie op een ander tijdstip wordt gehouden.

dat eiser afwezig is dan verweerder. Dat neemt niet weg dat het ook in Dordrecht hoge uitzondering was dat niet beide partijen op de comparitie aanwezig waren.

Tabel 3.6: Aanwezigheid partijen ter comparitie

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.	
Beide	100%	174	97%	141	95%	38	96%	72
Alleen verweerder	0%	0	2,5%	4	5%	2	4%	3
Alleen eiser	0%	0	0,5%	1	0%	0	0%	0
Niemand	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
<i>Totaal</i>	100%	174	100%	146	100%	40	100%	75

3.4.3 De behandeling van het beroep ter comparitie

In het kader van de gegevensverzameling ten behoeve van het onderzoek is de behandeling van 30 beroepszaken ter comparitie in Dordrecht en Roermond bijgewoond. Deze paragraaf bevat een impressie van het verloop van de in Dordrecht en Roermond bijgewoonde comparities. Drie zaken komen aan bod. Allereerst wordt ingegaan op de tijd die de comparitie in beslag neemt. Vervolgens komen twee soorten vragen aan de orde waar de rechter die de comparitie leidt, mee te maken kan krijgen. In de eerste plaats betreft het vragen die per definitie op elke comparitie aan de orde komen. Het gaat om de vraag hoe de rechtbank de comparitie aan partijen presenteert en om de vraag hoe de rechter de comparitie organiseert. In de tweede plaats betreft het vragen over verschillende aspecten van het geschil dat ter comparitie aan de orde is. Wat brengt de rechter allemaal ter sprake?

i Hoeveel tijd wordt er uitgetrokken voor de comparitie?

De 30 comparities in Dordrecht en Roermond die we hebben bijgewoond duren gemiddeld 34 minuten. De verschillen tussen de beide rechtbanken en tussen verschillende soorten zaken zijn verwaarloosbaar klein. Comparities in 'algemene' Dordtse bestuursrechtelijke zaken duurden gemiddeld 35 minuten, net als comparities in 'algemene' Roermondse zaken. De comparities in de Dordtse studiefinancieringszaken nemen nauwelijks minder tijd in beslag: gemiddeld 31 minuten.

Als wordt vergeleken met de tijd die de bestuursrechter uittrekt voor de behandeling van beroepszaken op een reguliere zitting, is te zien dat aan de behandeling van een beroepszaak op een comparitie meer tijd wordt besteed dan

aan de behandeling van een beroepszaak op een zitting. Een normale zitting, waar beide partijen aanwezig zijn, neemt gemiddeld 26 minuten in beslag,² en duurt derhalve een kwart minder lang dan een comparitie.

ii *Hoe presenteert en organiseert de rechter de comparitie?*

Hoe presenteert de rechter de comparitie aan partijen?

De eerste vraag waar de rechter op de comparitie voor staat, is hoe hij de comparitie gaat presenteren aan partijen. Op wat voor bijeenkomst zijn ze? Wat is de bedoeling? Wat staat er te gebeuren? Op elk van de bijgewoonde comparities informeerde de rechter partijen over het karakter van de bijeenkomst. Daarbij zijn twee verschillende invalshoeken te onderscheiden.

Bij de eerste invalshoek wordt de nadruk gelegd op de comparitie als bijeenkomst waar de behandeling van het beroep in gang wordt gezet. De rechter meldt dat vragen aan de orde kunnen komen als: zijn alle voor de beoordeling van het geschil van belang zijnde stukken aanwezig? is duidelijk wat de appellant met zijn beroep wil? zijn partijen nog van plan de rechter te voorzien van een nadere onderbouwing van hun standpunt of van bewijsstukken? leent het geschil tussen partijen zich wellicht voor een minnelijke oplossing? Als de comparitie wordt gepresenteerd als de bijeenkomst waar het verloop van de beroepszaak wordt gepland, wordt daarbij veelal uitdrukkelijk vermeld dat de comparitie *niet* de plaats is waar partijen hun visie op het bestreden kunnen uiteenzetten. Als ze dat al willen, moet dat wachten tot de zitting. Compareren is inventariseren en afspraken maken, pleiten dient op een andere moment, ter zitting, te gebeuren.

De rechter kan het ook over een andere boeg gooien. Hij noemt dan geen beperkingen bij zijn omschrijving van wat de comparitie inhoudt. Kiest de rechter voor die invalshoek, dan bevat zijn introductie wel steeds een verwijzing naar het procedurele aspecten van de comparitie, maar vermijdt hij zaken te noemen waarvoor de comparitie niet zou zijn bedoeld. De rechter verschaft zich zodoende de vrijheid partijen in voorkomend geval de kans te geven hun standpunten toe te lichten. Het hoeft niet op de comparitie, maar als ze het willen, kan het wel.

Voor wat betreft de wijze van presentatie van de comparitie is er een duidelijk verschil tussen Dordrecht en Roermond. In Roermond wordt veelal het procedurele karakter van de comparitie benadrukt. Een ideaaltypische Roermondse introductie is de volgende.

“Welkom op deze bijeenkomst, die door de rechtbank comparitie wordt genoemd. U heeft er bericht over gehad. Dit is geen gewone zitting. Over het doel van de bijeenkomst het volgende. Het standpunt van partijen hoeft niet direct te worden toegelicht. In plaats daarvan gaat het over zaken als de volgende: is het dossier compleet? wat verwachten partijen

² Marseille 2009a, p. 41.

van elkaar? wat verwachten ze van de rechter? In principe gaat het niet om een inhoudelijke toelichting van de standpunten van partijen.”³

In Dordrecht wordt meestal gekozen voor een introductie waarin de rechter zich beperkt te zeggen wat er allemaal mogelijk is op de comparitie en zich niet uitlaat over wat er eventueel niet mogelijk zou zijn. Een ideaaltypische Dordtse introductie is de volgende.

“Welkom in de rechtbank Dordrecht. We hebben uw gemachtigde een brief gestuurd. Het is vandaag geen formele zitting, maar de mogelijkheid de ins en outs van de zaak te bespreken.”⁴

Hoe organiseert de rechter de comparitie?

De tweede vraag waar iedere rechter die een comparitie leidt voor komt te staan, betreft de aanpak van de comparitie. Reguliere zittingen bij de bestuursrechter hebben bijna zonder uitzondering eenzelfde verloop: partijen krijgen het woord, de rechter heeft een aantal vragen en ten slotte is het laatste woord weer aan partijen. Verloopt een comparitie ook volgens zo’n vast patroon? Afgaande op de 30 in Dordrecht en Roermond bijgewoonde comparities is het antwoord: nee.

Toch is er wel enige lijn te ontdekken in hoe de rechter de behandeling van de comparitie aanpakt. Hij heeft de keuze uit verschillende trajecten. Het meest voor de hand ligt het dat hij de regie neemt, en met partijen die punten doorspreekt die hij van belang vindt voor het op de rails zetten van de zaak. Binnen dat stramien kan hij desgewenst partijen de ruimte bieden hun kijk op de zaak te geven en kan hij zo nodig, nadat hij zijn eigen agenda heeft afgewerkt, partijen vragen of die nog behoefte hebben hun standpunten nader toe te lichten.

Direct het heft in handen nemen vormt voor de rechter niet noodzakelijkerwijs de beste strategie om alle punten die hij aan de orde wil laten komen, zo effectief mogelijk te behandelen. Zeker als de rechter de comparitie wil gebruiken om de mogelijkheden van een minnelijke oplossing van het geschil te onderzoeken, is het soms beter eerst partijen aan het woord te laten. Als de rechter eerst partijen wil horen, kan dat door partijen expliciet het woord te geven, maar ook door hen bepaalde vragen voor te leggen. De rechter kan vervolgens, zowel op basis van de inhoud als van de toonzetting van de opmerkingen van partijen, inschatten of het zin heeft een poging tot beslechting te wagen.

In de praktijk blijken de verschillende hiervoor genoemde varianten voor te komen. In ongeveer tweederde van de bijgewoonde zaken (21 van de 30) kiest de rechter er nadrukkelijk voor direct zelf het heft in handen te nemen. Dit betreft bijna alle Roermondse zaken, en de helft van de Dordtse zaken. De rechter kiest zodoende voor een rol als zichtbare regisseur. Overigens biedt

³ zaak 21 (zie Bijlage 1 voor de verslagen van de zaken).

⁴ zaak 2.

hij in bijna de helft van die gevallen uiteindelijk aan partijen nog expliciet de gelegenheid hun standpunt naar voren te brengen.

De keuze van de rechter om eerst partijen aan het woord te laten (wat in 9 van de 30 zaken gebeurde), lijkt door twee heel verschillende motieven te kunnen worden ingegeven. Soms is de reden dat de rechter niet zo veel te regisseren heeft. Als duidelijk is wat de appellant met het beroep wil, een minnelijke oplossing niet kansrijk lijkt, er geen bewijsvragen spelen en de stukken compleet zijn, ligt het voor de hand dat de rechter zich direct tot partijen wendt met de vraag wat zij te berde willen brengen. Dat de rechter start met luisteren naar partijen kan echter ook als reden hebben dat hij inschat dat de kans dat hij kan bereiken wat hij met de zaak van plan is, groter is als hij eerst partijen het woord geeft dan als hij partijen direct zijn vragen en suggesties voorlegt.

Een zaak over het opleggen van een re-integratieverplichting in het kader van de Wet werk en bijstand biedt een voorbeeld. De rechter begon de comparitie met een soort open uitnodiging aan appellante (“Het is al weer een tijd geleden dat u beroep heeft ingesteld, dus ik wil graag weten hoe het er nu voorstaat”), waarop appellante van wal stak met een zeer uitvoerig verhaal over wat haar de afgelopen tijd allemaal aan re-integratieperikelen was overkomen. Vervolgens vroeg de rechter de vertegenwoordigers van het bestuursorgaan hun visie te geven op de gang van zaken. In het vervolg van de comparitie gebruikte de rechter een aantal van de opmerkingen van partijen als aanknopingspunt om hun bereidheid om tot een vergelijk te komen, te toetsen. Dat leidde uiteindelijk tot overeenstemming tussen partijen over een invulling van de re-integratieverplichting waar beide tevreden mee waren en tot de toezegging van eiseres het beroep in te trekken.⁵

Van de zaken waarin de rechter niet direct de regie nam, was de reden in ongeveer de helft van de gevallen dat er voor de rechter weinig te regisseren viel, in de andere helft dat hij het raadzaam achtte zijn kaarten nog even voor zich te houden.

Een laatste vraag over de organisatie van de comparitie betreft de verhouding met de manier waarop de rechter de comparitie aan partijen heeft gepresenteerd. Die vraag is met name van belang als de rechter aan het begin van de comparitie het procedurele karakter ervan benadrukt en laat weten dat standpuntuitwisseling niet aan de orde kan zijn. De vraag is vervolgens: houdt de rechter zich aan zijn woord? Het antwoord is: niet altijd. Het komt voor dat nadat de rechter partijen heeft verteld dat de comparitie niet de plaats is waar zij uitgebreide pleidooien kunnen houden, partijen toch van wal willen steken. Het valt op dat de rechter dan slechts zelden ingrijpt en klip en klaar meldt dat partijen moeten wachten tot de zitting. Sterker nog, op verschillende comparities vertelde de rechter eerst aan partijen dat een comparitie niet is bedoeld

⁵ Zaak 5.

voor het naar voren brengen van hun standpunten, om ze vervolgens royaal de gelegenheid te geven juist dat te doen.⁶

Al met al is op de meeste van de bijgewoonde comparities sprake van enige vorm van standpuntuitwisseling. Vaak omdat de rechter partijen daar uitdrukkelijk de gelegenheid toe geeft (op 18 van de 30 comparities), soms omdat partijen dat op eigen initiatief doen en de rechter hen er niet van weerhoudt (op 2 van de 30 comparities). Op eveneens 2 van de 30 comparities wilden partijen wel graag, maar stond de rechter niet toe dat zij hun standpunten uiteenzetten, op de resterende 8 comparities was van enige vorm van standpuntuitwisseling geen sprake.

iii Welke aspecten van het geschil stelt de rechter aan de orde?

Doel van het beroep; slagingskans

Uit een beroepschrift blijkt niet altijd wat de appellant met zijn beroep beoogt. Het kan ook voorkomen dat het beroepschrift op dat punt weliswaar glashelder is, maar dat het de vraag is of een eventuele gegrondverklaring van zijn beroep appellant kan brengen waar hij wil komen. In beide gevallen biedt de comparitie de rechter de mogelijkheid om met de appellant in gesprek te gaan en vragen te stellen als: “Kunt u uw beroepsgronden nader toelichten?” of: “Weet u zeker dat u met uw beroep kunt bereiken wat u er blijkens uw beroepschrift mee beoogt?” In 7 van de 30 bijgewoonde comparities was een van deze beide vragen aan de orde. De eerste vraag 4 keer, de tweede 3 keer.

De vraag van de rechter wat appellant met zijn beroep beoogt leidde in twee zaken tot de intrekking van het beroep. In de eerste van de twee zaken was duidelijk dat appellant, om te realiseren wat hij met het beroep wilde bereiken, een ander besluit had moeten aanvechten dan het besluit waar zijn beroep tegen was gericht.⁷ In de tweede zaak bleek onvrede met de gang van zaken voorafgaand aan het besluit de reden om in beroep te komen, en niet de inhoud van het bestreden besluit. Zodra dat duidelijk was, trok appellant op eigen initiatief zijn beroep in.⁸

Ook het omgekeerde komt voor: een onduidelijk beroepschrift blijkt een aantal reële grieven tegen een besluit van het bestuur te betreffen. De vraag van de rechter wat met het beroep wordt beoogd, zorgt er voor dat de zaak op de rails wordt gezet.

Een voorbeeld biedt het beroep van een winkelier tegen een aantal besluiten betreffende tijdstippen waarop in de directe omgeving van zijn winkel evenementen mogen worden gehouden. De vraag van de rechter naar de precieze inhoud van het beroepschrift leidde tot de conclusie dat appellant tegen meer besluiten beroep had ingesteld dan de rechtbank aanvankelijk had onderkend.⁹

⁶ Zaak 25.

⁷ Zaak 2

⁸ Zaak 10.

⁹ Zaak 15.

Als de rechter met appellant bespreekt wat hij met zijn beroep beoogt, begeeft hij zich op minder glad ijs dan als hij aan de orde stelt of hij met zijn beroep kan bereiken wat hij er mee beoogt. Want steeds als de rechter in een gesprek met een appellant over de slagingskans van zijn beroep constateert dat diens beroep hem per definitie niet kan brengen wat hij ervan verwacht, moet hij beslissen of hij de appellant zal proberen over te halen zijn beroep in te trekken.

Een voorbeeld van een zaak waarin de rechter de vraag aan de orde stelt of eiser met zijn beroep kan bereiken wat hij er mee beoogt, betreft het beroep tegen een bouwvergunning voor het verbouwen van een pension waar buitenlandse arbeiders verblijven. Eiser heeft beroep ingesteld tegen de aan de pensionhouder verleende bouwvergunning. Zijn probleem: overlast van de bewoners van het pension. De rechter gaat samen met eiser na welke juridische mogelijkheden hij heeft om een eind te maken aan de overlast.

Uit het verslag van de comparitie:

De rechter stelt aan de orde dat zij zich moeilijk kan voorstellen wat partijen opschieten met een uitspraak. Tegen eiser zegt zij: "Ik heb het idee dat het u niet zo veel uitmaakt waar precies het wandje is geplaatst, als u maar geen overlast heeft."

Eiser bevestigt dit.

De rechter vervolgt: "Dus, zeg ik dan, het ligt niet aan de verbouwing. Is dat niet de stok om de hond mee te slaan? Gebruikt u dan niet de verkeerde stok?"

Eiser: "Nou, dat vind ik niet."

De rechter zegt tegen eiser dat zelfs als hij deze procedure wint, de wandjes blijven staan. "Doet u er niet verstandiger aan een verzoek om bestuursdwang te doen?"

Eiser zegt dat als er niet verbouwd was, er ook geen overlast was geweest.

De gemachtigde van eiser zegt dat zij er over na hebben gedacht hoe de procedure zou worden ingekleed. "Vandaar dat we met een rapport zijn gekomen om de overlast te staven."

De rechter vraagt aan de vergunninghouder of die niets kan doen aan de wijze van bewoning.

De vergunninghouder zegt dat hij zijn huurders er op heeft aangesproken en dat hij van eiser hoort dat er de laatste tijd minder overlast is.

De rechter vraagt of het zou helpen als partijen om tafel gaan zitten om afspraken te maken.

Eiser bevestigt dat, en zegt dat het ook scheelt dat er nu twee in plaats van zeven huurders zitten.

De rechter: "Ik zie aankomen dat je het probleem niet oplost met een uitspraak over de bouwvergunning. Wij hebben als rechtbank ook mediatie te bieden. Wij leggen de zaak dan op de plank, u gaat met iemand die daar voor heeft doorgeleerd om tafel zitten. Afhankelijk van het verloop komt u tot overeenstemming of wordt de procedure voortgezet. Voelt u daar iets voor? Wilt u overleggen? Zal ik schorsen?"

De zitting wordt geschorst. De rechter zegt tegen partijen dat zij tegen de bode kunnen zeggen als zij klaar zijn.

Na de schorsing laten partijen de rechter weten dat zij zich kunnen vinden in haar voorstel.¹⁰

Uit het voorbeeld blijkt dat de rechter eiser langzaam laat wennen aan het idee dat het ter oplossing van zijn probleem weinig zin heeft juridische stappen te zetten. Opvallend is dat de suggestie om mediation te proberen pas op tafel komt nadat allerlei verschillende soorten juridische procedures de revue zijn gepasseerd en als ondoelmatig terzijde zijn geschoven.

Brengt de rechter de procespositie van de appellant ter sprake?

In veel beroepsprocedures is duidelijk welk doel de appellant voor ogen staat en tevens dat de gegrondverklaring van het beroep en de vernietiging van het besluit van het bestuur hem kunnen helpen dat doel te bereiken.

Dat wil echter nog niet zeggen dat de appellant zich er van bewust is hoe groot de kans is dat zijn beroep succes zal hebben en wat er voor nodig is om te bereiken wat hij met het beroep beoogt. Op bijna de helft van de bijgewoonde comparities (13 van 30) stelt de rechter dat punt aan de orde. Veelal gebeurt dat door aan de appellant duidelijk te maken wat de speelruimte is geweest van het bestuur toen die zijn besluit nam, en wat de speelruimte van rechter is bij de toetsing van het besluit.

Een voorbeeld biedt een zaak waarin studiefinanciering is geweigerd omdat een verkeerd adres is opgegeven.¹¹

Uit het verslag van de comparitie:

De gemachtigde van verweerder zegt dat een adrescontrole is uitgevoerd. Als het adres niet klopt – wat er ook de oorzaak van is, dyslexie of onoplettendheid – dan is er geen excuus. De Centrale Raad van Beroep heeft dit bevestigd. Dat verklaart de harde opstelling.

De rechter, tot de moeder van eiser: “Meneer Van den B. vertelt dat de IB-groep een beleid heeft dat door de Centrale Raad van Beroep is bekrachtigd.”

De moeder van eiser: “Ik vind dat hier coulance op z’n plaats is, ik vind dit niet kunnen.”

De rechter: “Meneer Van den B. zegt dat hij niet kan afwijken. U ziet het anders.”

De voorlichting van de rechter leidt er niet toe dat eiser zijn beroep intrekt, maar kan er wel voor zorgen dat uitspraak (‘beroep ongegrond’) in het licht van wat er op de comparitie aan de orde is gesteld, niet meer als een verrassing komt.

Zet de rechter de appellant op het spoor van het aanleveren van bewijs?

In veel geschillen bij de bestuursrechter bestaat tussen partijen discussie over de feiten. In dat geval houdt de uitspraak van de rechter altijd mede een beoor-

¹⁰ Zaak 19.

¹¹ Zaak 8; zie voor een ander voorbeeld: zaak 30.

deling in van de standpunten van partijen over de feiten. De rechter geeft in de uitspraak aan wiens standpunt hij het meest overtuigend vindt en motiveert waarom hij dat vindt. De comparitie biedt de mogelijkheid aan de rechter om voorlichting te geven over de bewijslastverdeling en suggesties te doen ter zake van aan te leveren bewijs. Op 6 van de 30 comparities kwam de vraag naar de bewijspositie van (een van de) partijen aan de orde. Al dat gebeurt, heeft de rechter de keuze. Hij kan zich actief opstellen.

Een voorbeeld van een actieve opstelling biedt een arbeidsongeschiktheidszaak.¹²

Uit het verslag van de comparitie:

De gemachtigde van eiseres krijgt het woord. Zij zegt dat ze niet zo'n lang verhaal heeft. Zij heeft gekeken of de psychische beperkingen kunnen worden onderbouwd. "Dat hebben we geprobeerd, maar het is maar met mate gelukt. Er is een verklaring van de huisarts, maar daar blijkt het niet uit."

De rechter: "Kunnen de verklaringen nog komen? Want een verklaring van de huisarts alleen is nog wel wat summier."

De gemachtigde van eiseres: "Dat klopt."

De rechter: "Zouden er stukken van de huisarts zijn waar nog meer onderbouwing in staat?"

De gemachtigde van eiseres: "Wellicht een MRC-scan."

De rechter, tegen eiseres: "Heeft u binnenkort nog contact met uw huisarts?"

Eiseres: "Ik kan bellen."

De gemachtigde van eiseres: "Een verklaring van een psycholoog, kunnen we ook proberen."

De rechter: "U heeft ook last van uw geheugen. Komt dat ook ergens tot uiting?"

Eiseres: "Daar ga ik over nadenken."

De gemachtigde van verweerder krijgt het woord. Hij zegt dat alles wat het UWV vindt in deze zaak, al in het bestreden besluit staat.

De gemachtigde van eiseres: "Het onderzoek was veel te summier, veel te gehaast, en dat was bij het primaire besluit ook al zo."

De rechter: "Wij gaan pas twijfelen als u met stukken kunt komen. Hoe lang heeft u tijd nodig?"

De gemachtigde van eiseres: "6 weken."

De rechter: "Dat vind ik wat lang. Als ik er nu 4 weken van maak, dan kunt u ook een beetje druk zetten."

De gemachtigde van eiseres: "O.K., dank u wel."

De rechter kan zich bij het bespreken van de bewijspositie van partijen ook meer terughoudend opstellen.

Een voorbeeld biedt een zaak over een ziektebewijstuitkering.¹³

Uit het verslag van de comparitie:

¹² Zaak 1.

¹³ Zaak 21.

De gemachtigde van eiseres zegt dat sprake is van een toename van de klachten. Zij legt uit wat er aan de hand was. Ze geeft de ziektegeschiedenis weer, en de contacten die er met de artsen zijn geweest.

De rechter zegt naar aanleiding van het verhaal van de gemachtigde van eiseres: “Ik hoor u zeggen dat u bij de heer D. bent geweest. Dat heb ik niet in het dossier gezien.”

Eiseres legt uit wanneer ze bij D. is geweest. Haar gemachtigde licht dat verder toe.

De rechter memoreert welke gegevens namens eiseres zijn ingebracht.

Verweerder krijgt het woord. Hij zegt dat het besluit op toereikende medische informatie is gebaseerd.

De gemachtigde van eiseres zegt dat nog gewacht wordt op een nadere visie (van de adviseur van de verzekeringsmaatschappij) over de medische situatie van eiseres, maar dat onduidelijk is wanneer die komt.

De rechter: “Zullen we dan afspreken dat we daar op wachten? Is 1 februari 2009 een geschikte datum?”

De gemachtigde van eiseres is daarmee akkoord.

Van de 6 comparities waarop de bewijspositie van een van de partijen aan de orde kwam, was de opstelling van de rechter in 3 gevallen actief, in 3 gevallen meer terughoudend.

Probeert de rechter verweerder te bewegen tegemoet te komen aan appellant?

Geschillen tussen overheid en burger kunnen op verschillende manieren worden beslecht. Veelal door een uitspraak, soms door overeenstemming tussen partijen. Het bereiken van overeenstemming kan betekenen dat het bestuur aan de appellant tegemoet komt. De tegemoetkoming kan marginaal zijn (bijvoorbeeld: het vergoeden van het griffierecht) of substantieel (bijvoorbeeld: het al dan niet kwijtschelden van een terugvordering). Als het bestuur aan de appellant tegemoet komt, is dat veelal het gevolg van een actie van de rechter.

De 30 bijgewoonde comparities bieden verschillende voorbeelden van pogingen van de rechter om het bestuur tot tegemoetkoming te bewegen. Vier situaties zijn te onderscheiden: geslaagde pogingen, pogingen die leiden tot het in overweging nemen door het bestuur van het voorstel van de rechter, mislukte pogingen en pogingen die niet helemaal die naam verdienen, omdat de rechter zich beperkt tot het aftasten van de mogelijkheid het bestuur tot tegemoetkoming te bewegen en hij tot de conclusie komt dat het geen zin heeft een echte poging te wagen. Op 11 van de 30 comparities bleek van enige activiteit van de rechter op dit vlak: 2 keer ging het om een gelukte poging, 3 keer om een poging die resulteerde in het in overweging nemen door verweerder van het voorstel van de rechter, 4 keer om een mislukte poging en 4 keer om het vergeefs aftasten.

Een voorbeeld van een geslaagde poging betreft de al eerder genoemde zaak over opleggen van een re-integratieverplichting in het kader van de bijstand. De rechter zorgt er op de comparitie voor dat de discussie niet gaat over de vraag of het besluit van het bestuur al dan niet rechtmatig is, maar of de re-

integratieverplichting een zodanige invulling kan krijgen dat beide partijen zich daarin kunnen vinden. Zeker ook vanwege de welwillende opstelling van verweerder blijkt het mogelijk om tot die uitkomst te komen.¹⁴

Een voorbeeld een poging die leidt tot het in overweging nemen van het voorstel van de rechter, biedt een zaak over de terugvordering van WW-uitkering. Mede vanwege misverstanden in de communicatie tussen het UWV en appellante heeft deze een verkeerde opgave gedaan van het aantal uren dat zij werkte voordat ze werkloos werd en van het aantal uren dat zij naast haar uitkering heeft gewerkt. De vraag die aan de orde is, is in hoeverre dit zou moeten leiden tot coulance van het UWV ter zake van het bij appellante terug te vorderen uitkeringsbedragen. Ter comparitie ontspint zich hierover de volgende discussie.

Uit het verslag van de comparitie:

De rechter vraagt naar het standpunt van het UWV: “U zegt: wij hebben een fout gemaakt. Wat wilt u daar mee aan?”

De gemachtigde van verweerder: “Wij vinden wel dat mevrouw had kunnen weten dat zij blijvend zou worden gekort.”

De rechter: “Is er geen reden voor het UWV om hier een gebaar te maken?”

De gemachtigde van verweerder: “Wij denken dat we dat al hebben gedaan door van 34 uur naar 24 uur te gaan, zodat het urenverlies minder is, en de terugvordering lager.”

De rechter verwoordt nog wat uitvoeriger waarom hij denkt dat er wellicht reden is de terugvordering te matigen.

De gemachtigde van verweerder zegt dat hij daar over wil nadenken en vraagt of hij daarvoor een termijn van twee weken kan krijgen.

De rechter gaat akkoord.¹⁵

Een voorbeeld van een mislukte poging betreft een studiefinancieringszaak over een niet in behandeling genomen aanvraag, omdat die aanvraag te laat zou zijn ingediend.

Uit het verslag van de comparitie:

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: “Eiseres zegt: ‘Ik was niet in staat de aanvraag eerder te doen.’”

De gemachtigde van verweerder: “Zij had moeten vragen om uitstel.”

Eiseres: “Ik heb gebeld met de balie, en vervolgens alles gedaan wat men daar zei.”

De gemachtigde van verweerder: “Dat is het probleem. Wij houden niet bij wat er in telefoongesprekken allemaal wordt gezegd. De stukken zijn pas gekomen na het buiten behandeling stellen van de aanvraag.”

De rechter: “Het was een paar dagen na dat besluit. Daar kunt u niets mee?”

De gemachtigde van verweerder: “Wij hadden het doek eerder kunnen laten vallen, maar ook later.”

De rechter: “En dan was mevrouw nog in de prijzen gevallen.”

¹⁴ Zaak 5.

¹⁵ Zaak 14.

De gemachtigde van verweerder: “Als we hier van afwijken, dan houden we ons niet aan onze eigen regels en dan verliezen we onze geloofwaardigheid. En dat is het ergste wat er kan gebeuren.”

De rechter: “Hier is het punt dat er nog gegevens waren en dat mevrouw die zo snel mogelijk heeft toegestuurd.”

De gemachtigde van verweerder: “Bijna op tijd, toch net te laat.”

De rechter: “U houdt voet bij stuk?”

De gemachtigde van verweerder: “Ja.”

De rechter: “Dat betekent dat ik toch een uitspraak ga doen.”¹⁶

Een voorbeeld van ‘vergeefs aftasten’ betreft een zaak over kinderbijslag. Eiser is enkele jaren geleden weduwnaar geworden, heeft dat wel aan de Sociale verzekeringsbank gemeld, maar heeft verzuimd een nieuwe aanvraag om kinderbijslag te doen. De rechter tast bij de gemachtigde van de Sociale verzekeringsbank af hoe hard het standpunt is dat een melding niet genoeg is en dat een aanvraag vereist is, door te vragen: “Waarom is een afzonderlijke nieuwe aanvraag nodig?” De gemachtigde licht daarop uitgebreid toe hoe het wettelijk systeem in elkaar zit en wat de ratio daarvan is, waarna de rechter concludeert: “Dat lijkt me een punt waar we niet uitkomen, daar zal de rechtbank een beslissing over moeten nemen.”¹⁷

iv Conclusie

Uit de verslagen van de bijgewoonde comparities kan in de eerste plaats worden opgemaakt dat de rechter op de comparitie ruim de tijd neemt voor de behandeling van het beroep en dat hij in de meeste gevallen weliswaar de regie duidelijk in handen neemt, maar tevens partijen volop de gelegenheid geeft de zaken die zij aan de orde willen stellen, voor het voetlicht te brengen. Zelfs als de rechter aan het begin van de comparitie heeft benadrukt dat het niet de bedoeling is dat ter comparitie een uitgebreide standpuntuitwisseling plaatsvindt, biedt hij partijen – als die daar behoefte aan blijken te hebben – in de meeste gevallen wel daartoe de gelegenheid.

Voor wat betreft de opstelling van de rechter ter comparitie ten aanzien van het geschil tussen partijen geldt dat het niet mogelijk is om met zekerheid vast te stellen in hoeverre de rechter er steeds in slaagt de behandeling van elke zaak die op de comparitie aan de orde komt, af te stemmen op de aard van het geschil dat daarin aan de orde is. Echter, in een zeer ruime meerderheid van de bezochte comparities (25 van de 30) benut de rechter de comparitie hetzij om te achterhalen wat appellant met zijn beroep wil, hetzij om partijen informatie verschaffen over hun procespositie, hetzij om appellant op het spoor zetten van het aanleveren van bewijs, hetzij om verweerder tot tegemoetkoming aan appellant te bewegen. Daarnaast blijkt dat op de 5 comparities waar de rechter geen van die acties uitvoert, steeds sprake is van een uitgebreide inhoudelijke behandeling van het beroep. Voor elk van de bijgewoonde comparities geldt

¹⁶ Zaak 9.

¹⁷ Zaak 6.

derhalve dat ze een betekenisvolle bijdrage leverden aan de afhandeling van het beroep.

Zijn er kanttekeningen te plaatsen bij die positieve conclusie? Een reden daarvoor zou kunnen zijn dat uit de gang van zaken op de comparitie blijkt dat de rechter niet actief genoeg is geweest, of dat hij zich juist te actief heeft opgesteld. Over dat eerste is het moeilijk iets met zekerheid te zeggen, omdat het een beoordeling vergt van zaken die niet zijn voorgevallen. Bij het tweede punt is die handicap niet aan de orde. Zijn er comparities waarvoor geldt dat de rechter daar te nadrukkelijk intervenieerde in het geschil tussen partijen? Dat zou het geval kunnen zijn als het er de schijn van heeft dat de rechter door zijn optreden in feite als onbezoldigd rechtshulpverlener van de appellante optreedt. De comparities die relatief het meest in aanmerking komen voor een dergelijke kwalificatie, betreffen twee arbeidsongeschiktheidszaken waarin de rechter zeer actief meedacht met de appellante over de mogelijkheden van bewijslevering, alsmede de al genoemde terugvorderingszaak waarin de rechter bij het bestuur peilde of dat uit coulanceoverwegingen bereid was aan de appellante tegemoet te komen.¹⁸ Maar of dat tot de conclusie zou moeten leiden dat de rechter op die comparities te weinig afstand hield van het geschil, is vooral een kwestie van appreciatie.

3.5 De uitkomst van en het vervolg op de comparitie

3.5.1 Intrekking van het beroep ter comparitie?

Zoals in paragraaf 3.3 aan de orde was, kan de comparitie verschillende uitkomsten hebben. In de eerste plaats is denkbaar dat de behandeling van de beroepszaak ter comparitie ertoe leidt dat de appellante zijn beroep intrekt. Hoe vaak gebeurt dat? In de onderstaande tabel is dit te zien.

Tabel 3.7: Is het beroep ter comparitie ingetrokken?

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.	
Nee	87%	151	86%	126	62%	28	91%	67
Ja	13%	23	14%	20	38%	12	9%	8
<i>Totaal</i>	100%	174	100%	146	100%	40	100%	75

De tabel laat zien dat in een substantieel aantal zaken de comparitie resulteert in de intrekking van het beroep. Voor de 'algemene' bestuursrechtelijke zaken in zowel Roermond als Dordrecht geldt dat in ongeveer 1 op de 7 gevallen de

¹⁸ Respectievelijk de zaken 1 en 13, en zaak 14.

comparitie resulteert in de intrekking van het beroep. Bij belastingzaken ligt dit aanzienlijk hoger (in meer dan 1 op de 3 gevallen) bij studiefinancieringszaken ligt het iets lager (1 op de 10 gevallen).

3.5.2 Voortzetting van het vooronderzoek na comparitie?

Voor zover de comparitie niet leidt tot intrekking van het beroep, wordt ter comparitie besproken of het vooronderzoek kan worden gesloten, of dat het na de comparitie moet worden voortgezet. Voortzetting van het vooronderzoek kan inhouden dat partijen onderling tot overeenstemming proberen te komen (al dan niet met hulp van een mediator), dat een of meerdere partijen de gelegenheid krijgen tot nadere onderbouwing van hun standpunten of bewijslevering, of dat de rechtbank van diens onderzoeksbevoegdheden gebruik gaat maken. Hoe vaak wordt besloten het vooronderzoek voort te zetten, respectievelijk te beëindigen?

Tabel 3.8: Wordt het vooronderzoek na de comparitie voortgezet?¹⁹

	Rechtbank / soort zaak							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.	
Nee	47%	75	33%	44	34%	10	66%	43
Ja	53%	85	66%	88	66%	19	34%	24
<i>Totaal</i>	100%	160	100%	132	100%	29	100%	67

Kijken we naar de algemene bestuursrechtelijke zaken, dan is een verschil te zien tussen Roermond en Dordrecht. In Roermond wordt in ruim de helft van de zaken waarin de comparitie niet tot de intrekking van het beroep leidt, beslist dat het vooronderzoek wordt voortgezet, in Dordrecht is dat in tweederde van die zaken het geval. Dat geldt ook voor de Dordtse belastingzaken. In de Dordtse studiefinancieringszaken wordt relatief minder vaak afgesproken dat het vooronderzoek na de comparitie wordt voortgezet (in 1 op de 3 zaken).

Van de 'algemene' bestuursrechtelijke zaken hebben we geconstateerd dat daar in ruim de helft van de gevallen het vooronderzoek na de comparitie wordt voortgezet. (zie de tabel hierboven). Voor die algemene bestuursrechtelijke zaken geldt uiteraard ook weer dat die in verschillende soorten zaken kunnen worden onderscheiden. Zijn er verschillen tussen socialeverzekerings-, socialevoorzienings-, ambtenaren- en overige 'algemene' bestuursrechtelijke zaken, voor wat betreft de mate waarin de comparitie resulteert in de voortzetting van het vooronderzoek?

¹⁹ Alle zaken waarvan we dat weten, dus die van het dossieronderzoek en de zaken waarvan we verslagen (Roermond) of processen verbaal (Dordrecht) hebben.

Tabel 3.9: Voorondz. voortgezet na comparitie? (Dordrecht: vier categorieën zaken)

	<i>Soort 'algemene' zaak</i>									
	Dordrecht SocVerzk		Dordrecht SocVoorz		Dordrecht Ambtenaren		Dordrecht Overig		<i>Dordrecht Totaal</i>	
Nee	35%	23	19%	4	43%	3	36%	14	33%	44
Ja	65%	42	81%	17	57%	4	64%	25	67%	88
<i>Totaal</i>	100%	65	100%	21	100%	7	100%	39	100%	132

Tabel 3.10: Voorondz. voortgezet na comparitie? (Roermond: vier categorieën zaken)

	<i>Soort 'algemene' zaak</i>									
	Roermond SocVerzk		Roermond SocVoorz		Roermond Ambtenaren		Roermond Overig		<i>Roermond Totaal</i>	
Nee	43%	24	37%	13	57%	4	54%	34	47%	75
Ja	57%	31	63%	22	43%	3	29%	29	53%	85
<i>Totaal</i>	100%	55	100%	35	100%	7	63%	63	100%	160

Uit de tabellen komt in de eerste plaats naar voren dat met name in sociale-voorzieningszaken bijzonder vaak het vooronderzoek wordt voortgezet en aan partijen de gelegenheid wordt geboden in vervolg op de comparitie nog activiteiten te ondernemen. Daarnaast blijkt dat er niet een categorie is waarvoor geldt dat het weinig voorkomt dat het vooronderzoek wordt voortgezet.

3.5.3 Vooronderzoek wordt niet voortgezet na comparitie: zitting?

In paragraaf 3.5.4 gaan we nader in op de beroepszaken waarin ter comparitie wordt beslist het vooronderzoek voort te zetten en waarin afspraken worden gemaakt over activiteiten van partijen in het vervolg van de procedure. We richten ons nu eerst op de zaken waarin rechter en partijen op de comparitie tot de conclusie komen dat in het vervolg van de procedure nadere actie van partijen niet noodzakelijk is. In dat geval dient de vraag te worden beantwoord of, voordat de rechter uitspraak doet, de zaak ter zitting moet worden behandeld, of dat uitspraak kan worden gedaan zonder behandeling van het beroep ter zitting.

Een zitting blijft alleen achterwege als de rechter partijen daar om verzoekt en partijen met dat verzoek instemmen (art. 8:57 Awb).²⁰ Hoe vaak vraagt de rechter om art. 8:57 te mogen toepassen en hoe reageren partijen als hij er om verzoekt?

²⁰ Zie daarover nader paragraaf 2.2.3.

Tabel 3.11: Verzoek rechter om toepassing 8:57 Awb (geen voortzetting voorondz.)

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.	
Geen verzoek	52%	34	50%	20	70%	7	2%	1
Wel een verzoek	48%	31	50%	20	30%	3	98%	41
<i>Totaal</i>	100%	65	100%	40	100%	10	100%	42

In de tabel is te zien dat als in de 'algemene' zaken ter comparitie wordt geconcludeerd dat het vooronderzoek kan worden afgesloten, zowel in Roermond als Dordrecht de rechter in de helft van de gevallen ter comparitie toestemming vraagt voor toepassing van art. 8:57 Awb. Opvallend zijn de studiefinancieringszaken: daar wordt bijna per definitie een verzoek om toepassing van art. 8:57 gedaan als duidelijk is dat er na de comparitie geen activiteiten door partijen meer zullen plaatsvinden.

Hoe reageren partijen op het verzoek om toepassing van art. 8:57 Awb? Dat is in de onderstaande tabel te zien.

Tabel 3.12: Reactie partijen op verzoek toepassing 8:57 (geen voortzetting voorondz.)

Het verzoek wordt:	<i>Rechtbank / soort zaak</i>							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.	
afgewezen	3%	2	0%	0	0%	0	0%	0
aanvaard	97%	29	100%	20	100%	3	100%	41
<i>Totaal</i>	100%	31	100%	20	100%	3	100%	41

In de tabel is te zien dat partijen in overgrote meerderheid instemmen met een op de comparitie gedaan verzoek om toepassing van art. 8:57 Awb. Uit de instemming kan worden afgeleid dat als de rechter geen meerwaarde ziet in de behandeling van hun beroep ter zitting, partijen in veruit de meeste gevallen die mening delen.

3.5.4 Voortzetting vooronderzoek na comparitie

Als het vooronderzoek na de comparitie wordt voortgezet, kan dat twee redenen hebben. De ene is dat de rechtbank gebruik wil maken van een van zijn onderzoeksbevoegdheden, de andere is dat een of meer van de partijen van het geschil in de gelegenheid worden gesteld actie te ondernemen.

Gebruik onderzoeksbevoegdheden door de rechtbank

Het komt weinig voor dat het vooronderzoek wordt hervat omdat de rechtbank op onderzoek uit wil. Onder de Dordtse zaken waarvan het proces verbaal van de comparitie beschikbaar is, was er geen enkele waarop ter comparitie werd afgesproken dat de rechter van een van zijn onderzoeksbevoegdheden gebruik zou maken.

In Roermond kwam dit wel voor. Van de 174 zaken waarvan bekend is wat er ter comparitie voorviel, waren er 11 waarop het gebruik door de rechter van diens onderzoeksbevoegdheden aan de orde was. In alle gevallen betrof het de bevoegdheid een deskundige te benoemen voor het verrichten van een onderzoek. In 5 gevallen liet de rechter ter comparitie weten een deskundige te willen benoemen, in 3 gevallen meldde hij te overwegen een deskundige te gaan benoemen en in eveneens 3 gevallen wees hij een verzoek van een van de partijen om een deskundige te benoemen af. Van de 3 zaken waarin de rechter zei te overwegen een deskundige te benoemen, is van 2 bekend of hij dat heeft gedaan. In geen van die 2 zaken is de rechter overgegaan tot het benoemen van een deskundige. Al met al hebben de Roermondse comparities in 3% van de gevallen (5 à 6 van 174 zaken) geleid tot gebruikmaking door de rechter van diens onderzoeksbevoegdheden.

Afspraken over actie door partijen

Als ter comparitie afspraken worden gemaakt over activiteiten door partijen, voor welke partij betekent dat dat er iets moet worden ondernomen?

Tabel 3.13: Wie gaat wat ondernemen?²¹

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.	
Eiser	42%	36	44%	39	44%	8	28%	7
Verweerder	19%	16	22%	19	22%	4	36%	9
Beide	39%	34	34%	30	33%	6	36%	9
<i>Totaal</i>	100%	86	100%	88	100%	18	100%	25

Uit de tabel blijkt dat met name appellanten in de gelegenheid worden gesteld iets te ondernemen in vervolg op de comparitie. Als een van beide partijen de gelegenheid krijgt iets te ondernemen, is het twee keer zo vaak de appellant als het bestuursorgaan. Dit geldt zowel in Roermond als in Dordrecht. Alleen de Dordtse studiefinancieringszaken wijken enigszins af van dit beeld. In die zaken krijgt het bestuur relatief vaak de gelegenheid in het vervolg op de comparitie iets te ondernemen.

²¹ Alle zaken waarvan we dat weten, dus die van het dossieronderzoek en de zaken waarvan we verslagen (Roermond) of processen verbaal (Dordrecht) hebben.

Aard van de acties waarover afspraken worden gemaakt

Waarover gaan de afspraken die op de comparitie met partijen worden gemaakt? Verschillende soorten afspraken kunnen worden onderscheiden. Partijen kunnen in de gelegenheid worden gesteld hun standpunten nader te onderbouwen, ze kunnen de kans krijgen bewijs te leveren voor de door hen ingenomen stellingen en ze kunnen de mogelijkheid krijgen (al dan niet onder begeleiding van een mediator) met elkaar in gesprek te gaan om te kijken of ze hun geschil kunnen beslechten.

Beslechtingspogingen

We kijken eerst naar de activiteiten waar per definitie beide partijen bij betrokken zijn: beslechting en mediation. In de onderstaande tabel is te zien hoe vaak de rechters in Roermond en Dordrecht ter comparitie een beslechtingspoging doen en wat daarvan het resultaat is.

Tabel 3.14: Poging tot beslechting door de rechter?

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinanc.	
Niet gedaan	79%	138	78%	114	62,5%	25	77%	58
Mislukt	2%	4	0%	0	0%	0	0%	0
In overweging genomen	10%	18	11%	8	10%	4	12%	9
Gelukt	8%	14	11%	8	27,5%	11	11%	8
<i>Totaal</i>	100%	174	100%	146	100%	40	100%	75

In de tabel is te zien dat in de algemene bestuursrechtelijke zaken en in de studiefinancieringszaken in iets meer dan 1 op de 5 procedures de rechter de comparitie benut om te kijken of het geschil kan worden beslecht. In ongeveer de helft van de zaken waarin de rechter een beslechtingspoging onderneemt, heeft hij direct succes, blijkend uit de intrekking van het beroep ter comparitie. Heeft hij niet direct succes, dan is de uitkomst van zijn beslechtingspoging in bijna alle gevallen dat partijen toezeggen te gaan bekijken of ze er samen uit kunnen komen. De belastingzaken wijken op twee punten af van de andere bestuursrechtelijke procedures. Niet alleen worden vaker beslechtingspogingen gedaan (in 2 op de 5 zaken), ze hebben ook vaker succes (voorzichtig geschat: in 2 op de 3 zaken).

Maakt het voor de kans dat de rechter een beslechtingspoging onderneemt nog uit wat voor soort geschil aan de orde is? De onderstaande tabel, waarin de algemene bestuursrechtelijke zaken van Roermond en Dordrecht tezamen zijn genomen, laat zien dat dit niet het geval is.

Tabel 3.15: Poging tot beslechting door de rechter? (Dordrecht en Roermond)

	Soort 'algemene' beroepszaak							
	Soc. Verzek.		Soc. Voorz.		Ambtenaren		Rest	
Niet gedaan	79%	100	78%	49	87,5%	14	78%	87
Mislukt	2%	3	2%	1	0 %	0	1%	1
In overweging genomen	11%	14	11%	7	0 %	0	12%	14
Gelukt	8%	10	10%	6	12,5%	2	9%	10
<i>Totaal</i>	100%	127	100%	63	100%	16	100%	112

Uit de tabel blijkt dat er geen noemenswaardige verschillen zijn tussen de verschillende soorten zaken. Steeds wordt in ongeveer 1 op de 5 gevallen een beslechttingspoging gedaan. Die pogingen zijn in gelijke mate succesvol.

Een volgende vraag is wat het resultaat is van afspraken van partijen ter comparitie om met elkaar in gesprek te gaan.

Onder de in het dossieronderzoek opgenomen zaken waren er 20 waarin partijen als resultaat van de comparitie hadden afgesproken de mogelijkheid van beslechting van hun geschil te onderzoeken. Van 18 daarvan is bekend waar dat toe heeft geleid. In 6 van de 18 werd het geschil beslecht, in 12 van de 18 niet.

Als we er vanuit gaan dat 1 op de 3 geschillen waarin partijen na de comparitie een poging ondernemen het geschil te beslechten, daadwerkelijk wordt beslecht en als we dat gegeven vervolgens verwerken in de cijfers over door de rechter geïnitieerde beslechttingspogingen, kan over de mate waarin bestuursrechters in Roermond en Dordrecht beslechttingspogingen ondernemen of faciliteren, het volgende worden geconcludeerd: in 77% van de ter comparitie behandelde zaken onderneemt de rechter geen beslechttingspoging. Van de 23% van de ter comparitie behandelde zaken waarin hij wel een beslechttingspoging doet, heeft die in tweederde van de gevallen (15%²²) succes, in eenderde van de gevallen (8%²³) niet.

Mediationpogingen

Als de rechter niet verwacht dat hij het geschil tussen partijen kan beslechten en evenmin dat partijen er samen uit zullen komen, kan hij partijen de suggestie doen om met de hulp van een mediator te proberen tot overeenstemming te komen. Hoe vaak bewandelt de rechter deze weg?

²² 11% gelukt ter zitting; 4%: partijen komen er na de zitting uit.

²³ 1%: mislukt ter zitting; 7% partijen komen er na de zitting niet uit.

Tabel 3.16: Voorstel rechter om mediationtraject te starten²⁴

	<i>Rechtbank</i>			
	Dordrecht		Roermond	
Niet gedaan	98,0%	223	85,0%	136
Afgewezen	0,5%	1	7,5%	12
In overweging genomen	1,5%	4	3,0%	5
Aanvaard	0%	0	4,5%	7
<i>Totaal</i>	100%	228	100%	160

Uit de tabel blijkt dat de mogelijkheid van mediation vaker wordt aangesneden in Roermond dan in Dordrecht. In Dordrecht gebeurt het in niet meer dan 2% van de zaken, in Roermond in 15% van de zaken. Succes en falen gaan in Roermond gelijk op. In de helft van de gevallen wordt de mediationsuggestie van de hand gewezen, in de andere helft hetzij direct aanvaard, hetzij in overweging genomen.

Wat is het resultaat van de goede voornemens van partijen? De informatie die we daarover hebben, is afkomstig uit het dossieronderzoek. In 6 zaken die in het dossieronderzoek waren opgenomen, was sprake van een aanvaard of in overweging genomen mediationvoorstel. In 2 van de 6 zaken waren partijen niet aan mediation begonnen, in 1 van de 6 was de mediation mislukt, in 3 van de 6 was de mediation nog bezig. Al met al niet een enorm indrukwekkend resultaat.

Nadere standpuntbepaling en bewijslevering

Een comparitie kan, behalve in beslechttings- en mediationpogingen, ook resulteren in afspraken over bewijslevering of over nadere schriftelijke onderbouwing door partijen van hun standpunten. In de onderstaande vier tabellen is te zien hoe vaak ter comparitie wordt afgesproken dat de appellant en/of het verwerende bestuursorgaan de gelegenheid krijgen hun standpunten nader toe te lichten dan wel om bewijs te leveren.

²⁴ De zaken waar beslechting is gelukt zijn niet meegeteld.

Tabel 3.17: Eiser: gelegenheid tot nadere toelichting standpunt?

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.	
Nee	87,5%	140	88%	115	86%	25	96%	64
Ja	12,5%	20	12%	16	14%	4	4%	3
<i>Totaal</i>	100%	160	100%	131	100%	29	100%	67

Tabel 3.18: Verweerder: gelegenheid tot nadere toelichting standpunt?

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.	
Nee	90%	144	82%	107	86%	25	91%	61
Ja	10%	16	18%	24	14%	4	9%	6
<i>Totaal</i>	100%	160	100%	131	100%	29	100%	67

Tabel 3.19: Eiser: gelegenheid tot bewijslevering?

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.	
Nee	81%	130	69%	91	90%	26	94%	63
Ja	19%	30	31%	40	10%	3	6%	4
<i>Totaal</i>	100%	160	100%	131	100%	29	100%	67

Tabel 3.20: Verweerder: gelegenheid tot bewijslevering?

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinc.	
Nee	96%	153	98%	128	97%	28	94%	63
Ja	4%	7	2%	3	3%	1	6%	4
<i>Totaal</i>	100%	160	100%	131	100%	29	100%	67

Uit de vier tabellen komt naar voren dat het bestuur relatief iets vaker dan de appellant in de gelegenheid wordt gesteld zijn standpunt nader te onderbouwen, maar dat de appellant aanzienlijk vaker dan het bestuur de kans krijgt

nader bewijs te leveren. Het valt op dat het voor de mate waarin partijen de mogelijkheid wordt geboden tot nadere standpuntbepaling en bewijslevering, niet uitmaakt om wat voor soort zaak het gaat (studiefinanciering, belasting of ‘algemeen’) en evenmin bij welke rechtbank de comparitie wordt gehouden. Een duidelijke uitzondering op dit beeld vormt de aan appellanten geboden mogelijkheid tot bewijslevering. Hier zijn juist aanzienlijke verschillen te zien. In de ‘algemene’ Dordtse zaken wordt zeer regelmatig (in 31% van de gevallen) afgesproken dat de appellant met nader bewijs kan komen, in Roermond gebeurt het al een stuk minder vaak (in 19% van de gevallen) en in de Dordtse belasting- en studiefinancieringszaken nauwelijks (in belastingzaken in 10% van de gevallen, in studiefinancieringszaken in 6% van de gevallen).

Wat levert de nadere activiteit op?

Maken partijen gebruik van de mogelijkheid hun standpunt nader toe te lichten en bewijs aan te dragen? Veelal is dat het geval, zoals in de onderstaande tabellen is te zien.

Vooraf zij ter toelichting op deze tabellen vermeld dat de informatie die ze bevatten, gebaseerd is op minder waarnemingen dan die in de tabellen hiervoor. De reden is dat de tabellen zijn gebaseerd op gegevens uit het dossieronderzoek. Een andere consequentie daarvan is dat de tabellen geen gegevens bevatten over Dordtse belastingzaken.

Tabel 3.21: Komt eiser met nader standpunt?²⁵

	Rechtbank / soort zaak					
	Roermond ‘algemeen’		Dordrecht ‘algemeen’		Dordrecht studiefinc.	
Nee	33%	4	17%	1	0%	0
Ja	67%	8	83%	5	100%	2
<i>Totaal</i>	100%	12	100%	6	100%	2

Tabel 3.22: Komt verweerder met nader standpunt?²⁶

	Rechtbank / soort zaak					
	Roermond ‘algemeen’		Dordrecht ‘algemeen’		Dordrecht studiefinc.	
Nee	0%	0	0%	0	0%	0
Ja	100%	9	100%	7	100%	2
<i>Totaal</i>	100%	9	100%	7	100%	2

²⁵ Alleen zaken die zijn geselecteerd voor het dossieronderzoek.

²⁶ Alleen zaken die zijn geselecteerd voor het dossieronderzoek.

Tabel 3.23: Komt eiser met nader bewijs?²⁷

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>					
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht studiefinc..	
Nee	50%	6	36%	5	nvt	nvt
Ja	50%	6	64%	9	nvt	nvt
<i>Totaal</i>	100%	12	100%	14	nvt	nvt

Tabel 3.24: Komt verweerder met nader bewijs?²⁸

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>					
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht studiefinc.	
Nee	25%	1	50%	1	0%	0
Ja	75%	3	50%	1	100%	1
<i>Totaal</i>	100%	4	100%	2	100%	1

Het beeld dat uit de tabellen naar voren komt, is dat het verwerende bestuursorgaan zich vaker houdt aan de afspraak (dan wel gebruik maakt van de geboden mogelijkheid) met een nadere standpuntbepaling of nader bewijs te komen dan de appellerende burger, en dat partijen zich vaker houden aan de afspraak tot nadere standpuntbepaling dan aan de afspraak om bewijs te leveren.

Als we alle waarnemingen over standpunten en bewijs en over appellanten en verweerders samen nemen, kan in de eerste plaats worden geconstateerd dat verweerders slechts in 9% van de gevallen geen gebruik maken van de geboden mogelijkheid tot standpuntbepaling of bewijslevering, terwijl appellanten in 36% van de gevallen daarvan afzien. Een tweede constatering is dat partijen in 13% van de gevallen afzien van de geboden mogelijkheid tot nadere standpuntbepaling, terwijl ze in 39% van de gevallen geen gebruik maken van de mogelijkheid tot bewijslevering. Verzoeken aan verweerders leveren derhalve vaker iets op dan verzoeken aan eiseres, en verzoeken om een nader standpunt leveren vaker iets op dan verzoeken om bewijs.

Effect van bewijslevering

Een volgende vraag is wat het aangeleverde bewijs precies omvat en welk effect het heeft op de uitkomst van het beroep. We zijn dat nagegaan voor de zaken waarin appellant de mogelijkheid is geboden tot nadere bewijslevering. Van de zaken waarin dossieronderzoek is gedaan, zijn er 26 waarin de appellant de gelegenheid is gegeven om in het vervolg op de comparitie met nader bewijs te komen. Twee categorieën kunnen worden onderscheiden: bestaande

²⁷ Alleen zaken die zijn geselecteerd voor het dossieronderzoek.

²⁸ Alleen zaken die zijn geselecteerd voor het dossieronderzoek.

informatie en rapportages of verklaringen die nog tot stand moeten komen. Een voorbeeld van bestaande informatie is medische informatie die zich nog niet in het dossier bevindt, een voorbeeld van bewijs dat nog tot stand moet komen betreft een door een onafhankelijke arts op te stellen contra-expertise of een schriftelijke verklaring van een getuige. Het bewijs dat eiser zegt te (proberen te zullen) leveren betreft in de helft van de gevallen bestaande informatie, in de andere helft rapportages of verklaringen die nog tot stand moeten komen.²⁹

In 2 op de 3 gevallen leidt de gelegenheid tot bewijslevering tot het aanleveren van enig bewijs door eiser. In bijna de helft van de gevallen komen eisers met wat ze hebben beloofd, in de resterende gevallen komen ze wel met iets, maar is dat minder dan beloofd (als voorbeeld: in plaats van beloofde rapportage van de behandelend psychiater komt eiser met een A4tje van een ‘verpleegkundig specialist’).³⁰

Het nadere bewijs leidt bijna altijd tot een reactie van het bestuur, soms tot een tegenreactie van eiser en in een enkel geval tot een uitgebreide discussie tussen partijen.³¹

Voor wat betreft de invloed van het aangeleverde bewijs op de uitkomst van de procedure kan het volgende worden opgemerkt. Van de 26 zaken uit het dossieronderzoek waarin bewijslevering door de appellant aan de orde was, waren er op het moment van het dossieronderzoek 18 afgedaan. In 14 gevallen was het beroep ongegrond verklaard, in 4 gegrond. Voor al deze gegrond verklaarde beroepen gold dat eisers tenminste enig bewijs hadden geleverd. Uit de uitspraken in die vier zaken blijkt echter niet (een van de vier) of niet heel duidelijk (de andere drie) dat het geleverde bewijs beslissend is geweest voor de gegrondverklaring van het beroep.

Het beeld dat uit de gegevens uit het dossieronderzoek naar voren komt, is dat de aan appellanten ter comparitie geboden mogelijkheid van bewijslevering slechts in een beperkt aantal gevallen van beslissende invloed is op de uitkomst van het geschil.

3.5.5 Zitting na voortzetting vooronderzoek in vervolg op de comparitie?

Als op de comparitie afspraken zijn gemaakt over nadere standpuntbepaling, bewijslevering, beslechttings- en/of mediationpogingen, volgt – tenzij het beroep wordt ingetrokken – altijd een moment dat de rechter moet beslissen of hij de zaak met of zonder nadere zitting wil afdoen.

Verschillende scenario’s zijn denkbaar. In de eerste plaats moet de rechter beslissen of hij al dan niet om toestemming vraagt de zitting achterwege te laten (art. 8:57 Awb). Doet hij dit niet, dan wordt de zaak gewoon ter zitting behandeld. Vraagt hij wel om toestemming, dan hangt het er vanaf. Weigert een van de partijen toestemming, dan wordt de zaak gewoon ter zitting behan-

²⁹ Bestaande info: 9; nieuwe info: 12; onbekend: 4; nvt (beroep ingetrokken): 1.

³⁰ Niets: 9; minder dan beloofd: 5; precies wat is beloofd: 11.

³¹ Geen reactie: 2; enige reactie 10; over en weer: 3; uitgebreide discussie: 1.

deld. Stemmen beide partijen in, dan is nog niet helemaal zeker dat geen zitting wordt gehouden. De rechter kan namelijk beslissen om, ondanks de verkregen toestemming, de zaak toch op een zitting te agenderen.

Hoe vaak vraagt de rechter om art. 8:57 Awb te mogen toepassen en hoe reageren partijen als hij er om verzoekt?

Tabel 3.25: Verzoek rechter toepassing 8:57 (voortzetting voorondz. na comparitie)

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>			
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht (alle zaken)	
Geen verzoek	77%	33	26%	9
Wel een verzoek	23%	10	74%	35
<i>Totaal</i>	100%	43	100%	42

Uit de tabel blijken grote verschillen tussen Roermond en Dordrecht. Dordtse rechters doen bijna even vaak wel een verzoek om art. 8:57 Awb te mogen toepassen als Roermondse rechters een dergelijk verzoek achterwege laten. In Roermond wordt in bijna een kwart van de zaken een verzoek gedaan, in Dordrecht in bijna driekwart van de zaken.

Hoe reageren partijen op het verzoek om toepassing van art. 8:57 Awb? Dat is in de onderstaande tabel te zien.

Tabel 3.26: Reactie partijen op verzoek toepassing 8:57 (geen voortzetting voorondz.)

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>			
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht (alle zaken)	
Geen toestemming	10%	1	15%	4
Toestemming niet gebruikt	20%	2	4%	1
Toestemming wel gebruikt	70%	7	81%	21
<i>Totaal</i>	100%	10	100%	26

In de tabel is te zien dat partijen in overgrote meerderheid instemmen met een op de comparitie gedaan verzoek om toepassing van art. 8:57 Awb (in Roermond werden 9 van de 10 verzoeken gehonoreerd, in Dordrecht 22 van de 26). Uit de instemming kan worden afgeleid dat als de rechtbank van oordeel is dat het geen zin heeft een nadere zitting te houden na de voortzetting en afsluiting van het vooronderzoek na de comparitie, partijen daar in de meeste gevallen precies zo tegenaan kijken.

3.5.6 Hoe vaak volgt na de comparitie nog een zitting?

Nu we in paragraaf 3.5.3 hebben gezien in hoeverre het beroep na de comparitie ter zitting wordt behandeld als het vooronderzoek na de comparitie niet wordt voortgezet, en in paragraaf 3.5.5 in hoeverre het beroep ter zitting wordt behandeld als het vooronderzoek na de comparitie wel is voortgezet, kunnen we laten zien hoe vaak in alle procedures waarin een comparitie is gehouden, het beroep ook nog ter zitting wordt behandeld. In de onderstaande tabel is te zien hoeveel van de zaken die ter comparitie zijn behandeld, vervolgens ook nog op een zitting worden behandeld.³²

Tabel 3.27: Hoe vaak wordt na de comparitie nog een zitting gehouden? (alle zaken)

	Rechtbank / soort zaak			
	Roermond 'algemeen'	Dordrecht 'algemeen'	Dordrecht belasting	Dordrecht studiefinc.
Zitting na comparitie	47%	28%	11%	2%
Geen zitting na comparitie	53%	62%	89%	98%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%	100%

De tabel laat, zoals inmiddels te verwachten, aanzienlijke verschillen zien tussen de verschillende rechtbanken en categorieën zaken. De tabel vertelt echter niet het hele verhaal, of beter gezegd, is niet precies genoeg. De categorie 'Geen zitting na de comparitie' bevat namelijk ook zaken waarin niet nog een zitting wordt gehouden omdat het beroep inmiddels is ingetrokken. Als we de ingetrokken beroepen, waar de keuze voor een zitting na de comparitie niet aan de orde is, buiten beschouwing laten, ziet de verdeling wel/geen zitting er als volgt uit.

Tabel 3.28: Hoe vaak wordt na comparitie nog zitting gehouden? (relevante zaken)

	Rechtbank / soort zaak			
	Roermond 'algemeen'	Dordrecht 'algemeen'	Dordrecht belasting	Dordrecht studiefinc.
Zitting na comparitie	59%	33%	18%	2%
Geen zitting na comparitie	41%	67%	82%	98%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%	100%

In de tabel zijn opnieuw grote verschillen te zien. In Roermond wordt in bijna 60% van de zaken waarin de keuze aan de orde is om wel of geen zitting te houden, alsnog een zitting gehouden, in de Dordtse studiefinancieringszaken

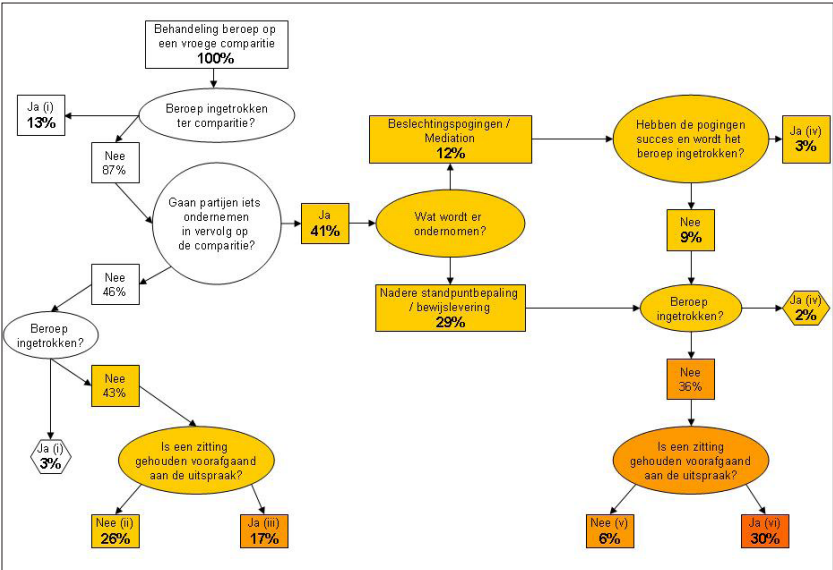
³² Omdat in de tabel gegevens uit dit onderzoek zijn gecombineerd met gegevens uit het interne Dordtse onderzoek, zijn in de tabellen alleen percentages vermeld, geen absolute aantallen.

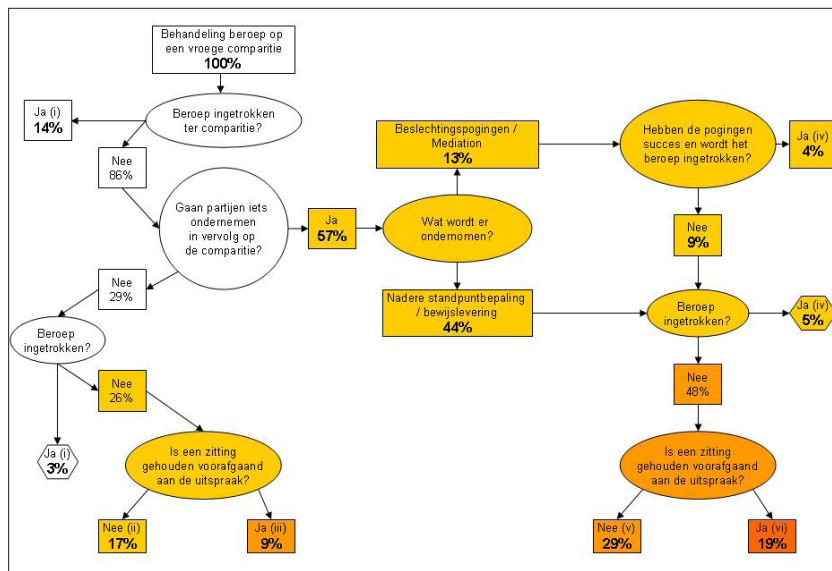
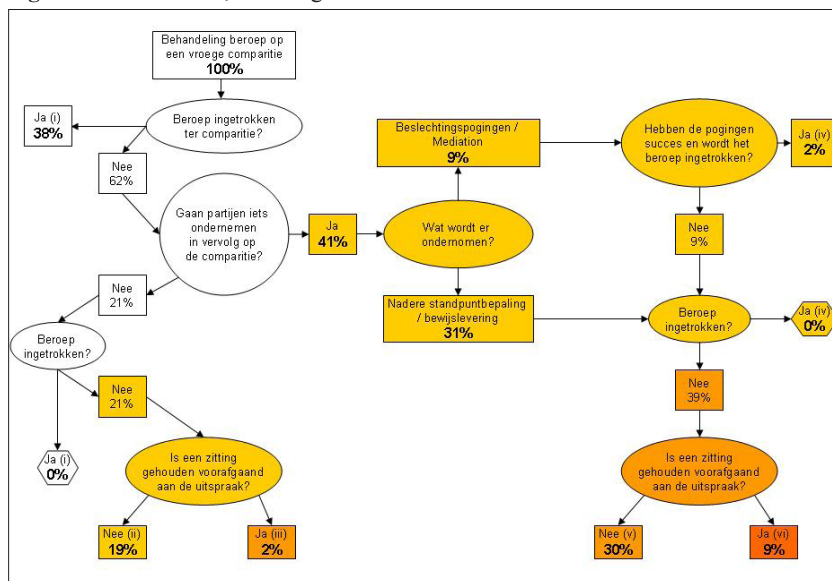
slechts in een enkele zaak. Eenzelfde uitgangspunt van behandeling van beroepszaken blijkt op dit punt tot zeer verschillende uitkomsten te leiden.

3.5.7 De zes verschillende routes: werklust voor de rechtbanken

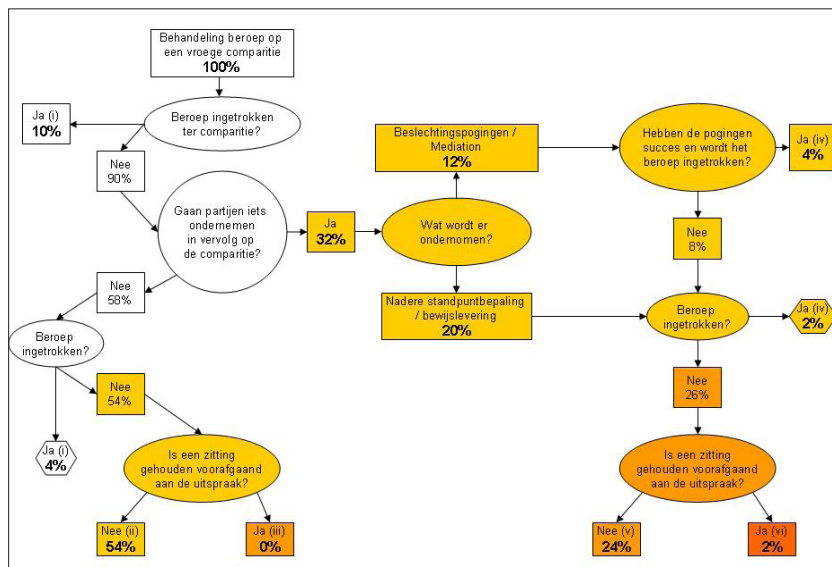
Zoals in paragraaf 3.3 aan de orde was, kan de op een comparitie behandelde beroepszaak zes verschillende routes doorlopen voordat deze is afgehandeld. Van welke route wordt het vaakst gebruikgemaakt? We laten dat hieronder zien voor de rechtbank Roermond, alsmede voor de drie onderscheiden procedures bij de rechtbank Dordrecht. Omdat de gegevens die in de hierna gepresenteerde figuren zijn opgenomen, gebaseerd zijn op de combinatie van gegevens uit verschillende informatiebronnen, zijn alleen percentages genoemd, en geen aantallen.

Figuur 3.2: Roermond, ‘algemeen’

Figuur 3.3: Dordrecht, ‘algemeen’**Figuur 3.4:** Dordrecht, belasting

Figuur 3.5: Dordrecht, studiefinanciering

De vier hierboven getoonde figuren laten zien welke van de zes onderscheiden routes hoe vaak worden doorlopen.³³

In paragraaf 3.3 was aan de orde dat de werklast van de rechtbank verschilt voor elk van de zes mogelijke routes waarlangs een zaak kan worden afgehandeld. Er is daarbij van uitgegaan dat elk van de vier ijkpunten een bepaalde werklast vertegenwoordigt. Aan de comparitie, de zitting en de uitspraak is de waarde ‘1’ toegekend, aan de hervatting van het vooronderzoek de waarde ‘0,5’. Voor de werklast die de verschillende afdoeningroutes opleveren, betekent dat het volgende. Aan de werklast van route *i* (comparitie) kan de waarde ‘1’ worden toegekend, de werklast van route *ii* (comparitie, uitspraak) de waarde ‘2’, de werklast van route *iii* (comparitie, zitting, uitspraak) de waarde ‘3’, de werklast van route *iv* (comparitie, voortzetting vooronderzoek) de waarde ‘1,5’, de werklast van route *v* de waarde ‘2,5’ (comparitie, voortzetting vooronderzoek, uitspraak) en de werklast van route *vi* (comparitie, voortzetting vooronderzoek, zitting, uitspraak) de waarde ‘3,5’.

In de onderstaande tabel is voor de verschillende procedures bij de rechtbanken Dordrecht en Roermond in beeld gebracht hoe groot de gemiddelde werklast is, door te bezien welk deel van die procedures via welke van de zes routes is afgedaan.

³³ Daarbij is in kleur aangegeven hoe veel van de vier in paragraaf 3.3 onderscheiden ijkpunten (comparitie; hervatting vooronderzoek; zitting; uitspraak) elk van de verschillende mogelijke routes kent. Routes die slechts langs één ijkpunt lopen zijn *geel* gekleurd, routes met twee ijkpunten *licht-oranje*, routes met drie ijkpunten *diep-oranje*, routes met vier ijkpunten *licht-bruin*.

Tabel 3.29: Werklast rechtbank voor ter comparitie behandelde zaken³⁴

Routes (werklast rechtbank)	Percentage van de zaken dat via een van de zes routes wordt afgedaan			
	Roermond 'algemeen'	Dordrecht 'algemeen'	Dordrecht belasting	Dordrecht studiefin.
Route i (1)	16%	17%	38%	14%
Route ii (2)	26%	17%	19%	54%
Route iii (3)	17%	9%	2%	0%
Route iv (1,5)	5%	9%	2%	6%
Route v (2,5)	6%	29%	30%	24%
Route vi (3,5)	30%	19%	9%	2%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%	100%
Gemiddelde belasting per zaak	2,35	2,31	1,92	1,98

In de eerste zes rijen van de tabel is, voor elk van de vier onderscheiden categorieën zaken, te zien welk deel van de ter comparitie behandelde zaken welke van de zes routes heeft doorlopen. In de onderste rij is de gemiddelde belasting voor de rechtbank van ter comparitie behandelde zaken aangegeven.

Wanneer we gemakshalve ervan uitgaan dat een bestuursrechtelijke zaak die op 'reguliere' wijze wordt afgehandeld een afhandelingroute volgt met gemiddeld twee ijkpunten (de zitting en de uitspraak) en tevens dat de werklast voor die zaken de waarde '2' heeft, kan worden geconstateerd dat de werklast van de ter comparitie behandelde zaken 15 à 20% hoger ligt voor zover het de 'algemene' Dordtse en Roermondse zaken betreft, gelijk ligt voor de Dordtse studiefinancieringszaken en bijna 10% lager voor de Dordtse belastingzaken.

Benadrukt zij dat het hier om indicaties gaat. Of de daadwerkelijke werklast precies overeenkomt met de cijfers van tabel 3.29, is niet met zekerheid te zeggen. Zeker is echter wel dat naarmate een groter deel van de ter comparitie behandelde zaken langs een van de minder belastende routes wordt afgedaan, de werklast van de rechtbank afneemt. Derhalve loont het de moeite te bezien in hoeverre een groter deel van de zaken langs minder bewerkelijke routes kan worden afgedaan.

3.6 Tijdsverloop tussen comparitie en afdoening beroep

In paragraaf 3.4.1 hebben we gezien dat het, gerekend vanaf het moment van instellen van het beroep, gemiddeld ongeveer 4 maanden duurt voordat een zaak op een comparitie wordt behandeld.

³⁴ Berekening gemiddelde (als voorbeeld, de eerste kolom): $((16 \times 1) + (26 \times 2) + (17 \times 3) + (5 \times 1,5) + (6 \times 2,5) + (30 \times 3,5)) : 234,5 = 2,35$.

Hoe lang duurt het voordat de rechtbank uitspraak doet, nadat een beroep ter comparitie is behandeld? Zoals hiervoor al is aangegeven kan de beroepszaak na de comparitie zes verschillende routes doorlopen voordat deze is afgehandeld.

Aangenomen kan worden dat het, voor de tijd die er ligt tussen de comparitie en de uitspraak, uitmaakt of het vooronderzoek al dan niet is voortgezet na de comparitie en tevens of de zaak al dan niet op een zitting is behandeld. Verwacht kan worden dat de rechtbank het snelst met een uitspraak komt als partijen na de comparitie niet meer in actie komen en er evenmin een zitting wordt gehouden, en dat een uitspraak het langst op zich laat wachten als het vooronderzoek na de comparitie wordt voortgezet en er tevens een zitting wordt gehouden.

In de onderstaande tabellen is voor elk van de vier situaties te zien hoe veel tijd er ligt tussen comparitie en uitspraak. We beginnen bij Roermond.

Tabel 3.30: Tijdsverloop in dagen tussen comparitie en uitspraak: Roermond

	<i>Soort traject</i>			
	Route ii: geen voortzetting vooronderzoek, geen zitting	Route iii: geen voortzetting vooronderzoek, wel zitting	Route v: wel voortzetting vooronderzoek, geen zitting	Route vi: wel voortzetting vooronderzoek, wel zitting
Gemiddelde	64 dg.	103 dg.	98 dg.	145 dg.
Mediaan	55 dg.	106 dg.	95 dg.	160 dg.
N	20	16	8	28

Het beeld dat uit de tabel naar voren komt is duidelijk. Wordt na de comparitie het vooronderzoek niet voortgezet en volgen er dus ook geen nadere activiteiten van partijen, en wordt de zaak na de sluiting van het vooronderzoek niet ter zitting behandeld, dan doet de rechtbank uitspraak na gemiddeld 2 maanden (64 dagen), zo is in de meest kolom uiterst links te zien. Wordt na de comparitie het vooronderzoek voortgezet en vinden er na de comparitie derhalve nog activiteiten door partijen plaats, en wordt de zaak vervolgens ook nog eens ter zitting behandeld, dan duurt het bijna 5 maanden (145 dagen) voordat de uitspraak er is, zo blijkt uit de kolom uiterst rechts. In de overige gevallen (sluiting van het vooronderzoek direct na de comparitie, maar wel een zitting; voortzetting van het vooronderzoek, maar geen zitting) duurt het gemiddeld ruim 3 maanden voordat de uitspraak er is, zo is in de twee middelste kolommen te zien. Uit de tabel blijkt duidelijk dat in Roermond geldt: hoe meer activiteiten er op de comparitie volgen, des te langer duurt het voordat de zaak is afgedaan.

Zo duidelijk als het beeld voor Roermond is, zo onduidelijk is het voor Dordrecht.

Tabel 3.31: Tijdsverloop in dagen tussen comparitie en uitspraak: Dordr. ‘algemeen’

	<i>Soort traject</i>			
	Route ii: geen voortzetting vooronderzoek, geen zitting	Route iii: geen voortzetting vooronderzoek, wel zitting	Route v: wel voortzetting vooronderzoek, geen zitting	Route vi: wel voortzetting vooronderzoek, wel zitting
Gemiddelde	128 dg.	215 dg.	200 dg.	203 dg.
Mediaan	141 dg.	216 dg.	199 dg.	198 dg.
N	5	4	12	10

Tabel 3.32: Tijdsverloop in dagen tussen comparitie en uitspraak: Dordr. studiefinc.

	<i>Soort traject</i>			
	Route ii: geen voortzetting vooronderzoek, geen zitting	Route iii: geen voortzetting vooronderzoek, wel zitting	Route v: wel voortzetting vooronderzoek, geen zitting	Route vi: wel voortzetting vooronderzoek, wel zitting
Gemiddelde	76 dg.	nvt	145 dg.	115 dg.
Mediaan	77 dg.	nvt	143 dg.	118 dg.
N	25	nvt	5	3

Uit de linkerkolommen van de bovenstaande twee tabellen blijkt dat als na de comparitie het vooronderzoek niet wordt voortgezet en er derhalve geen nadere activiteiten van partijen volgen, en de zaak evenmin ter zitting wordt behandeld, de rechtbank gemiddeld na ruim 3 maanden (in algemene zaken), respectievelijk 2,5 maanden (studiefinancieringszaken) uitspraak doet. In alle andere situaties (voortzetting van het vooronderzoek, al dan niet gevolgd door een zitting; afsluiting vooronderzoek, gevolgd door behandeling ter zitting) duurt het aanzienlijk langer voor er een uitspraak ligt. De cijfers die in de drie meest rechtse kolommen van de beide tabellen te vinden zijn, dienen echter met de nodige voorzichtigheid te worden beschouwd. Ze zijn namelijk gebaseerd op een beperkt aantal waarnemingen.

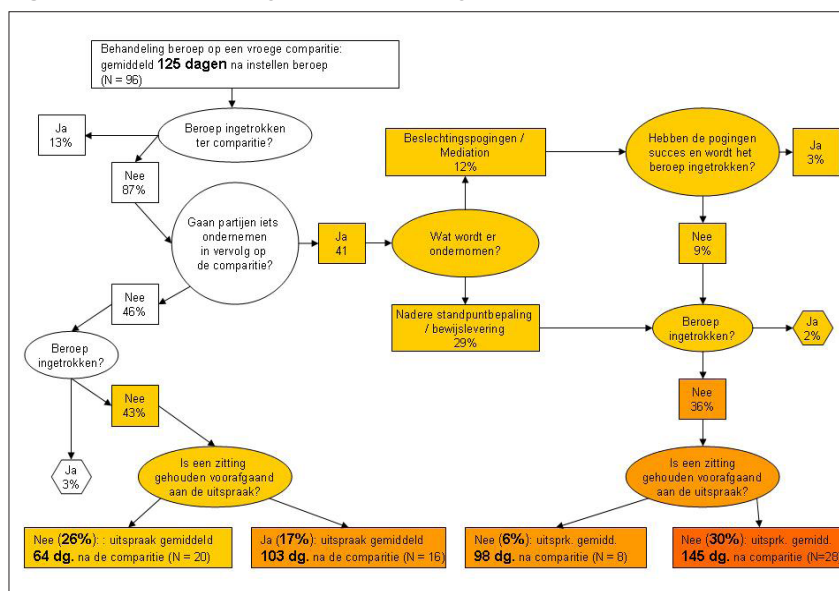
Desondanks kan op basis van de drie bovenstaande tabellen wel het volgende worden geconcludeerd: in Dordrecht worden ter comparitie behandelde studiefinancieringszaken aanzienlijk sneller afgedaan dan de algemene ter comparitie behandelde bestuursrechtelijke zaken; in Roermond kost de afdoening van ter comparitie behandelde zaken aanzienlijk minder tijd dan in Dordrecht.

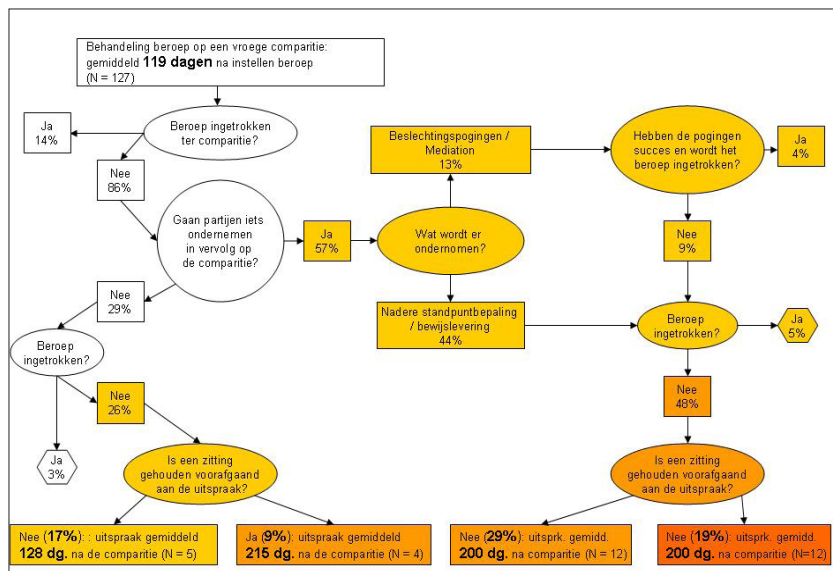
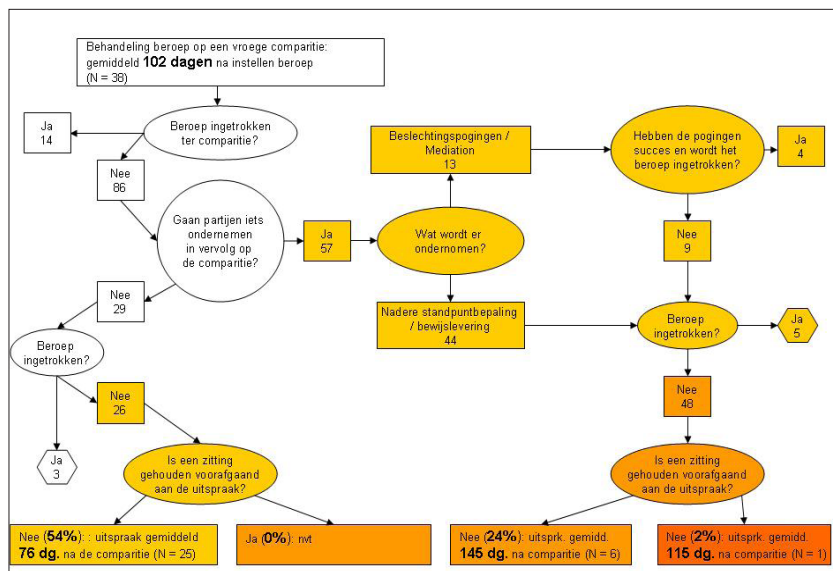
Bestudering van de in het dossieronderzoek opgenomen zaken leert dat het met name in Dordrecht regelmatig voorkomt dat er in zaken waarin het vooronderzoek wordt voortgezet, na de comparitie een aanzienlijke tijd ligt tussen

de laatste activiteiten van partijen en het moment van zitting of uitspraak. Van de 200 dagen die in Dordrecht gemiddeld verstrijken tussen comparitie en uitspraak, worden er 74 in beslag genomen door de nadere standpuntbepaling en bewijslevering door partijen. Daarna is de rechtbank gemiddeld nog 126 dagen kwijt aan de afronding van de zaak (het zo nodig agenderen van de zaak op een zitting en het schrijven van de uitspraak).

Hieronder worden in drie figuren de hiervoor weergegeven bevindingen met betrekking tot het tijdsverloop van de ter comparitie behandelde beroepszaken samengevat.

Figuur 3.6: Roermond, ‘algemeen’:afhandelingsduur

Figuur 3.7: Dordrecht, ‘algemeen’:afhandelingsduur**Figuur 3.8:** Dordrecht, studiefinanciering:afhandelingsduur

Om betekenisvolle uitspraken te kunnen doen over het effect van de behandeling van beroepszaken ter comparitie op de afhandelingsduur van die zaken, dient niet alleen te worden gekeken naar verschillen in afhandelingsduur tussen de verschillende afhandelingsroutes, maar ook naar de frequentie waarmee

de verschillende zaken langs elke van de verschillende te onderscheiden routes wordt afgedaan.

Van elk van de routes weten we welk deel van de ter comparitie behandelde zaken langs die route is afgehandeld, en is tevens een indicatie te geven van de tijdsduur van die wijze van afhandeling. Het combineren van die twee gegevens kan een beeld geven van het effect van de behandeling ter comparitie op de afhandelingsduur van de beroepszaken.

In de onderstaande tabel is voor verschillende categorieën zaken en verschillende rechtbanken in beeld gebracht hoeveel tijd er verstrijkt tussen comparitie en afdoening. De tabel laat zowel de cijfers zien die naar voren komen uit dit onderzoek, als de cijfers uit het interne Dordtse onderzoek.

Tabel 3.33: Tijdsverloop tussen comparitie en afdoening beroep³⁵

<i>Rechtbank / soort zaak</i>	<i>Gemiddelde tijdsverloop tussen comparitie en uitspraak, in dagen</i>	
	Dit onderzoek	Onderzoek Rb. Dordrecht
Roermond	91 dg.	Nvt
Dordrecht ‘algemeen’	159 dg.	154 dg.
Dordrecht belasting	Onbekend	82 dg.
Dordrecht studiefinc.	85 dg.	91 dg.

Uit de tabel blijkt in de eerste plaats dat de bevindingen uit dit onderzoek en het interne Dordtse onderzoek nauwelijks van elkaar verschillen.³⁶ Daarnaast blijkt uit de tabel dat er aanzienlijke verschillen zijn tussen de twee verschillende rechtbanken, en tussen de verschillende categorieën zaken. Voor de ‘algemene’ Dordtse zaken geldt dat de afhandeling, vanaf het moment dat de comparitie is gehouden, gemiddeld bijna twee keer zo lang duurt als de afhandeling van de Roermondse zaken en de Dordtse belasting- en studiefinancieringszaken. Het verschil laat zich slechts ten dele verklaren uit het feit dat bij de ‘algemene’ Dordtse zaken de kans het grootste is dat het vooronderzoek na de comparitie wordt voortgezet.

Ten slotte kijken we naar de totale duur van de procedures, door de cijfers van bovenstaande tabel met die van de tabel uit paragraaf 3.4.1 met elkaar te combineren.

Uit de volgende tabel blijkt dat de gemiddelde afhandelingsduur varieert van 6 maanden (de Dordtse belastingzaken) tot 9 maanden (de ‘algemene’ Dordtse zaken). Daartussen bevinden zich de Roermondse zaken en de Dordtse studiefinancieringszaken (7 maanden).

³⁵ $((13 \times 0 \text{ dg}) + (26 \times 64 \text{ dg}) + (17 \times 103 \text{ dg}) + (6 \times 98 \text{ dg}) + (30 \times 145 \text{ dg})) : 92 = 90,7$ (daarbij geldt dat de overige intrekkingen, goed voor 8% van de zaken, niet in beschouwing zijn genomen, omdat onduidelijk is op welk moment die vielen).

³⁶ Zie de tweede en de vierde rij van de tabel: de gemiddelden liggen in beide gevallen zeer dicht bij elkaar (159 versus 154 in de tweede rij, 85 versus 91 in de vierde rij).

Tabel 3.34: Gemiddelde totale lengte procedure in dagen

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>			
	Roermond 'algemeen'	Dordrecht 'algemeen'	Dordrecht belasting	Dordrecht studiefinc.
Instellen beroep-comparitie	125 dg.	118 dg.	102 dg.	132 dg.
Comparitie-afdoening	91 dg.	159 dg.	82 dg.	85 dg.
Totale duur procedure	216 dg.	277 dg.	184 dg.	217 dg.

3.7 De uitspraak

3.7.1 De inhoud van de uitspraak

Als de procedure tot een uitspraak leidt, hoe luidt die dan? We weten dat van 73 Roermondse zaken, alsmede van 79 'algemene', 34 belasting- en 48 studie-financieringszaken uit Dordrecht. In de tabel zijn die cijfers gecombineerd met de intrekkingpercentages.

Tabel 3.35: Uitkomst procedure

	<i>Soort zaak</i>			
	Roermond 'algemeen'	Dordrecht 'algemeen'	Dordrecht belasting	Dordrecht studiefinc.
Ingetrokken	21%	26%	40%	20%
Niet-ontvankelijk	0%	3%	0%	3%
Ongegrond	70%	49%	46%	77%
Gegrondd; art. 8:72-3 toegepast	1,5%	1%	0%	0%
Gegrondd; art. 8:72-4 toegepast	1,5%	1%	0%	0%
Gegrondd; overig	8%	20%	14%	0%
<i>Totaal</i>	100%	100%	100%	100%

Uit de tabel blijkt dat in de 'algemene' Roermondse zaken en in de Dordtse studiefinancieringszaken het beroep relatief wat minder vaak wordt ingetrokken, en relatief wat vaker ongegrond wordt verklaard, in vergelijking met de 'algemene' en belastingzaken uit Dordrecht.

Omdat in de tabel een onderscheid is gemaakt tussen de verschillende modaliteiten van de gegrondverklaring van het beroep, kan ook iets worden gezegd over de mate waarin de ter comparitie behandelde zaken resulteren in finale geschilbeslechting, dat wil zeggen dat de procedure eindigt met duide-

lijkheid van partijen over hun rechtspositie.³⁷ Voor de zes in tabel 5.4 onderscheiden uitkomsten geldt dat alleen voor de laatste categorie (de gegrondverklaring van het beroep, zonder dat de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand worden gelaten of dat zelf in de zaak wordt voorzien) dat *geen* sprake is van definitieve geschilbeslechting. Dat betekent dat de mate waarin de op een comparitie behandelde zaken leiden tot de finale beslechting van het geschil over het besluit, voor de ‘algemene’ Dordtse zaken 80% bedraagt, voor de Dordtse belastingzaken 86%, voor de Roermondse zaken 92% en voor de Dordtse studiefinancieringszaken 100%.

3.7.2 Wie doet de uitspraak?

Als het beroep na de comparitie uitmondt in een uitspraak, is niet gezegd dat de rechter die uitspraak doet dezelfde is als de rechter die de comparitie heeft geleid. Hoe vaak is de rechter die uitspraak doet dezelfde als de rechter die de comparitie heeft geleid, hoe vaak is het een ander?

Tabel 3.36: Wordt uitspraak gedaan door dezelfde rechter die comparitie heeft geleid?

	<i>Rechtbank / soort zaak</i>					
	Roermond ‘algemeen’		Dordrecht ‘algemeen’		Dordrecht studiefinc.	
Dezelfde rechter	25%	20	13%	3	14%	4
Andere rechter	75%	60	87%	20	86%	25
<i>Totaal</i>	100%	80	100%	23	100%	29

In de tabel is te zien dat in de overgrote meerderheid van de gevallen een andere rechter dan degene die de comparitie heeft geleid, uitspraak doet. Dat niet steeds dezelfde rechter die de comparitie heeft geleid uitspraak doet, is niet verbazend. Immers, zowel in Dordrecht als in Roermond was een beperkt aantal bestuursrechters met het leiden van de comparities belast. Opmerkelijk is wel dat zowel in Dordrecht als Roermond tamelijk massaal een wisseling van rechter plaatsvindt.

Welke factoren zijn van invloed op de overdracht van een zaak aan een andere rechter, na de comparitie? Een eerste factor waar we naar kijken betreft de vraag of het vooronderzoek na de comparitie is voortgezet.

³⁷ Marseille 2004, p. 16 e.v.; Schueler, Drewes e.a. 2007, p. 5-12.

Tabel 3.37: Heeft de rechter die uitspraak doet ook de comparitie geleid?

	<i>Voortzetting vooronderzoek na comparitie?</i>					
	Nee		Ja		Totaal	
Ja, een dezelfde rechter	31%	22	8%	5	20%	27
Nee, twee verschillende rechters	69%	49	92%	56	80%	105
<i>Totaal</i>	100%	71	100%	61	100%	132

In de tabel is te zien dat als na de comparitie het vooronderzoek niet is voortgezet, de kans groter is dat dezelfde rechter die de comparitie heeft geleid de zaak afdoet dan wanneer het vooronderzoek wel is voortgezet.

Is er eveneens een verband tussen de vraag of de zaak uiteindelijk ter zitting wordt behandeld en degene die uitspraak doet?

Tabel 3.38: Heeft de rechter die uitspraak doet ook de comparitie geleid?

	<i>Zitting gehouden?</i>					
	Nee		Ja		Totaal	
Ja, dezelfde rechter	31%	22	8%	5	20%	27
Nee, twee verschillende rechters	69%	48	92%	57	80%	105
<i>Totaal</i>	100%	70	100%	62	100%	132

Uit de tabel blijkt dat als een zitting wordt gehouden, veel vaker een andere rechter uitspraak doet dan als geen zitting wordt gehouden.

Uit de beide tabellen, bekeken in samenhang met elkaar, kan worden opgemaakt dat naarmate er na de comparitie meer in een zaak gebeurt, de kans groter is dat de zaak aan een andere rechter wordt overgedragen voor het doen van een uitspraak.

Maakt het uit of dezelfde rechter die de comparitie heeft geleid uitspraak doet, of een andere rechter, voor de tijd die ligt tussen de comparitie en de uitspraak? Dat is zeker het geval. Als een andere rechter de uitspraak doet, liggen er tussen comparitie en uitspraak gemiddeld 127 dagen, doet de rechter die de comparitie heeft geleid uitspraak, dan liggen er tussen comparitie en uitspraak slechts 71 dagen.³⁸

Wellicht is dat verschil te verklaren uit het feit dat als er geen zitting wordt gehouden vaker dezelfde rechter die de comparitie heeft geleid uitspraak doet dan als er wel een zitting wordt gehouden.

Kijken we uitsluitend naar de zaken waarin een zitting is gehouden, dan is te zien dat het voor de tijd die ligt tussen de comparitie en de zitting, geen verschil maakt of dezelfde rechter die de comparitie heeft geleid uitspraak doet,

³⁸ Respectievelijk N = 100 en N = 23.

of een andere rechter. In het eerste geval liggen er 147 dagen tussen comparitie en uitspraak, in het tweede geval 145.³⁹

Voor de zaken waarin geen zitting wordt gehouden, blijft het verschil in stand. We kijken – voor zaken waarin geen zitting is gehouden – voor twee situaties of het uitmaakt of de zaak is overgedragen aan een andere rechter.

De eerste situatie betreft zaken waarin geen zitting is gehouden en het vooronderzoek na de comparitie niet is voortgezet. Als in die zaken dezelfde rechter die de comparitie heeft geleid uitspraak doet, liggen tussen comparitie en uitspraak gemiddeld 56 dagen.⁴⁰ Doet een andere rechter uitspraak, dan liggen tussen comparitie en uitspraak gemiddeld 81 dagen.⁴¹

De tweede situatie betreft ook weer zaken waarin geen zitting is gehouden, maar waarin het vooronderzoek na de comparitie wel is voortgezet. Als in die zaken dezelfde rechter die de comparitie heeft geleid uitspraak doet, liggen tussen comparitie en uitspraak gemiddeld 81 dagen.⁴² Doet een andere rechter uitspraak, dan liggen tussen comparitie en uitspraak gemiddeld 152 dagen.⁴³ Derhalve kan worden geconcludeerd dat in zaken waarin na de comparitie een zitting wordt gehouden, de overdracht van de zaak aan een andere rechter niet tot vertraging leidt, maar in zaken waarin na de comparitie geen zitting wordt gehouden, wel.

3.7.3 Wordt hoger beroep ingesteld?

Tegen uitspraken van de rechtbank staat hoger beroep open. Een uitspraak van de rechtbank is per definitie ongunstig voor een van de bij de procedure betrokken partijen. Elke uitspraak van de rechtbank zal dus voor ten minste een van de partijen aanleiding zijn te overwegen hoger beroep in te stellen.

Bekend is dat tegen een meerderheid van de uitspraken van de rechtbank geen hoger beroep wordt ingesteld, maar tegen een aanzienlijke minderheid van de rechtbankuitspraken (ongeveer eenderde) wel.⁴⁴ Het instellen van hoger beroep kan worden gezien als indicatie partijen de uitkomst van de procedure niet accepteren. Hoe staat het wat dat betreft met de procedures die in Dordrecht en Roermond op een comparitie zijn behandeld? We weten dat van een deel van de Roermondse zaken en van alle Dordtse zaken.

De mate waarin hoger beroep is ingesteld is in de onderstaande tabel te zien. Daarbij is niet alleen gekeken naar de zaken waarin uitspraak is gedaan, maar ook naar de zaken waarvoor geldt dat het beroep op of na de comparitie is ingetrokken. De reden dat ook die zaken in de vergelijking wel/geen hoger beroep zijn betrokken, is dat zowel voor de procedures waarin een uitspraak

³⁹ Respectievelijk N = 3 en N = 54.

⁴⁰ N = 17.

⁴¹ N = 30.

⁴² N = 3.

⁴³ N = 16.

⁴⁴ Zie Marseille 2009b, p. 1716-1717 alsmede de daar genoemde verwijzingen.

niet is gevolgd door hoger beroep, als voor de procedures die zijn geëindigd in de intrekking van het beroep, geldt dat partijen de uitkomst van de procedure hebben geaccepteerd.

Tabel 3.39: Hoger beroep ingesteld?

	Rechtbank / soort zaak							
	Roermond 'algemeen'		Dordrecht 'algemeen'		Dordrecht belasting		Dordrecht studiefinanc.	
Nee	85%	55	81%	118	87,5%	35	96%	72
Ja	15%	10	19%	28	12,5%	5	4%	3
<i>Totaal</i>	100%	65	100%	146	100%	40	100%	75

Uit de tabel komt naar voren dat relatief weinig hoger beroep wordt ingesteld. De zaken waarin het minst gebeurt, zijn de Dordtse belasting- en studiefinancieringszaken. In de 'algemene' bestuursrechtelijke zaken ligt het percentage zaken waarin hoger beroep hoger is ingesteld iets hoger, maar zowel in Dordrecht als in Roermond nog onder de 20%.

3.8 Partijen over de comparitie

3.8.1 Algemeen

Nu een groot aantal aspecten van het verloop en uitkomst van de ter comparitie behandelde bestuursrechtelijke beroepszaken aan de orde is geweest, richten we onze aandacht op de direct betrokkenen bij de procedure: de appellanten en verwerende bestuursorganen en hun gemachtigden. Hoe kijken partijen aan tegen de vroegtijdige behandeling van hun zaak op een comparitie? Ter beantwoording van die vraag zijn de partijen van beroepszaken waarvan de comparitie in het kader van het onderzoek is bijgewoond, benaderd voor een telefonisch interview. Dat heeft geresulteerd in 31 gesprekken met verschillende bij de procedure betrokken partijen, 8 met appellanten, 1 met een derde-belanghebbende, 10 met gemachtigden van appellanten en 12 met vertegenwoordigers van bestuursorganen. De 31 gesprekken betroffen 19 verschillende beroepszaken, waarvan 8 uit Dordrecht en 11 uit Roermond. Van de 31 respondenten waren er 11 betrokken bij een zaak in Dordrecht, 20 bij een zaak in Roermond.

3.8.2 Bekendheid met het doel en het verplichte karakter van de comparitie

Een eerste vraag die aan partijen is voorgelegd, is of de rechtbank hen heeft laten weten waarom zij ter comparitie waren opgeroepen en of zij een idee hadden wat ze daar konden verwachten. Alle respondenten, op een na, antwoord-

den dat ze van de rechtbank hadden gehoord waarom ze waren opgeroepen. Een ruime meerderheid van de respondenten bleek voorts een beeld te hebben van wat men van de comparitie kon verwachten. De verwachting hield meestal in dat er ruimte zou zijn voor overleg of dat geprobeerd zou worden naar een oplossing voor het geschil te zoeken. Ook werd met regelmaat genoemd dat men verwachtte dat er geen groot verschil zou zijn met de gang van zaken op een reguliere bestuursrechtelijke zitting. Een enkele keer werd als verwachting geformuleerd dat er geen inhoudelijke behandeling van de zaak zou plaatsvinden en eveneens één respondent vertelde dat hij verwachtte dat de sfeer op de comparitie ‘gemoedelijk’ zou zijn.

Op de vraag of de rechter ter comparitie nog had toegelicht wat de reden van de oproeping was, antwoordden de meeste respondenten bevestigend. Voor zover ze hun antwoord toelichtten, noemden ze het vaakst als reden voor de oproeping, de mogelijkheid om op de comparitie het geschil te verhelderen, de mogelijkheid tot het treffen van een schikking te onderzoeken en het beproeven van mediation.

Ook op de vraag of de rechtbank had verteld wat het doel van de comparitie was, werd de mogelijkheid tot het treffen van een schikking veel genoemd, evenals het versnellen van de procedure.

Een volgende vraag was of partijen het een probleem vonden dat ze verplicht waren op de comparitie te verschijnen. In meerderheid was dit niet het geval. Voor zover respondenten hun antwoord toelichtten, merkten twee vertegenwoordigers van bestuurorganen op dat het hun beleid was om altijd naar de zitting te komen en meldde een appellant dat als je niet komt, er ook niet kan worden geschikt.

Voor zover de oproeping wel als een probleem werd gezien, motiveerden respondenten dat met uiteenlopende argumenten. Zo werden genoemd, de korte tijd tussen de oproep en de behandeling van de zaak ter comparitie, de rechtsongelijkheid (‘de ene rechtbank doet wel aan een comparitie, de andere niet’), het feit dat de verplichting om te komen afbreuk doet aan het informele karakter van de comparitie en praktische problemen (‘ik heb geen vervoer’).

3.8.3 Het optreden van de rechter ter comparitie

Partijen vinden over het algemeen dat de rechter goed op de hoogte was van de ter comparitie behandelde zaak, en met name dat zij voldoende gelegenheid hadden hun standpunten naar voren te brengen. Op een schaal van 1 (negatief) tot 5 (positief) scoort de rechter 3,8 op de vraag of hij goed op de hoogte was van de inhoud van de zaak. Opmerkelijk is wel dat de gemachtigden van appellanten en de vertegenwoordigers van de bestuursorganen aanzienlijk positiever zijn dan de appellanten zelf. Vanwege de kleine aantallen kunnen uit die verschillen echter geen verstrekkende conclusies worden getrokken. De vraag: ‘Kreeg u van de rechter de gelegenheid uw standpunt over de zaak toe te lichten?’, wordt op een schaal van 1 tot 5 gemiddeld met 4,3 beoordeeld.

Op de vraag of de rechter op de comparitie heeft geprobeerd tot een oplossing van het geschil te komen, antwoordt iets meer dan een kwart van de respondenten bevestigend. Opvallend is dat de perceptie van partijen op dit punt nogal verschilt. Voor zover in dezelfde zaak zowel met de appellant als het bestuursorgaan is gesproken, komt het vaker voor dat ze een verschillend antwoord geven op de vraag of een poging tot oplossing van het geschil is gedaan dan dat ze beide hetzelfde antwoorden. Het komt relatief vaak voor dat het bestuursorgaan zegt dat de rechter wel heeft geprobeerd tot een oplossing van het geschil te komen, terwijl de appellant zegt dat dit niet het geval is. Voor zover partijen toelichten waarom de rechter op de comparitie geen actie heeft ondernomen ter oplossing van het geschil, wordt veelal genoemd dat de zaak zich niet leende voor een minnelijke oplossing.

Voor zover de rechter ter comparitie een poging waagt overeenstemming tussen partijen tot stand te brengen, is het van belang dat de vertegenwoordiger van het bestuur over voldoende mandaat beschikt. Aan deze respondenten is de vraag voorgelegd of men zich er op had ingesteld dat de rechter zou kunnen proberen partijen tot overeenstemming te brengen en of men daartoe had gezorgd voor voldoende mandaat. De vertegenwoordigers van bestuursorganen beantwoordden deze vraag zonder uitzondering bevestigend. Uit de toelichting blijkt echter dat het mandaat van de vertegenwoordigers van het bestuursorgaan aan beperkingen onderhevig kan zijn.

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ik heb geen onbeperkt mandaat maar ik weet voldoende om te zeggen waarover ik afspraken kan maken. Ik denk dat de rechter over het algemeen eveneens redelijk goed op de hoogte is van de reikwijdte van mijn bevoegdheden.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ja, we beschikken altijd over voldoende mandaat, dat hoeven we niet te regelen. De allereerste keer wisten ik en mijn collega niet wat ons te wachten stond, we werden er door overvallen. We moesten toen direct overleggen.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ja, mijn collega en ik waren van tevoren gemachtigd om de zaak af te doen. Voordat de zaak ter zitting wordt behandeld, is het mij wel duidelijk waar ik en mijn collega toestemming voor nodig hebben. Wij kunnen niet alle dingen toezeggen, met name financiële zaken niet, omdat er altijd een collegebesluit aan ten grondslag moet liggen.”

De helft van de respondenten meldt dat er ter comparitie afspraken zijn gemaakt over het vervolg van de procedure. De afspraken kwalificeren ze bijna zonder uitzondering als duidelijk tot zeer duidelijk (gemiddeld 4,2 op een schaal van 1 (negatief) tot 5 (positief)). Ook de vraag of de afspraken zijn nagekomen, wordt bijna zonder uitzondering bevestigend beantwoord. Uitzonderingen zijn een respondent die vertelde dat de tegenpartij afzag van mediation en een respondent die vertelde dat de mediation was mislukt. Twee keer werd opgemerkt

dat nog onzeker is of de gemaakte afspraken zijn nagekomen, een keer dat de gemaakte afspraken slechts gedeeltelijk zijn nagekomen.

3.8.4 Instemming met verzoek van rechter om uitspraak zonder nadere zitting

Het komt regelmatig voor dat de rechter partijen op de comparitie (of in een later stadium van de procedure) vraagt om toestemming de zaak af te doen zonder dat een nadere zitting wordt gehouden (art. 8:57 Awb). We hebben partijen die toestemming hebben gegeven, gevraagd wat voor hen de reden was om in te stemmen met het verzoek van de rechter.

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “De uitkomst van het geheel vonden we redelijk. Ook konden we ons goed vinden in hetgeen er ter zitting is duidelijk gemaakt.”

De gemachtigde van een appellant: “Vanwege het feit dat het oordeel van de rechter slechts afhing van medische verklaringen. In deze zaak lag alles nogal duidelijk.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ik had het gevoel dat alles wel gezegd was in deze zaak. Er was niets meer aan toe te voegen.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Omdat alles gewoon gezegd was. Alle standpunten zijn duidelijk, wat wil de wederpartij, hoe denkt hij over de feiten.”

De gemachtigde van een appellant: “Omdat de rechter ons duidelijk heeft gemaakt dat we niet op het goede spoor zaten. Dus dan hou je ermee op.”

De gemachtigde van een appellant: “Omdat eigenlijk alles al bleek uit de stukken. De cliënt was er ook niet bij, die kon geen aanvullende toelichting te geven. Ook had ik verder geen zaken meer om aan de orde te stellen.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Omdat ik dacht dat daar de hele zaak mee afgelopen was. En wat in de comparitie aan de orde was, vond ik redelijk. Daar kon ik mee leven.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Nadat bleek dat het mediationtraject op niks uitliep, kregen we een brief waarin stond dat de zaak wellicht verkort kon worden afgedaan. Ik heb hiermee ingestemd, omdat ik ervan overtuigd was dat het beroep ongegrond zou worden verklaard.”

Een appellant: “Door de zenuwen en door het feit dat je eigenlijk met twee hoge heren van doen hebt. Ik heb me te veel laten inpakken.”

Uit de antwoorden komt naar voren dat de meerderheid van de betrokkenen die toestemming hebben gegeven voor het doen van uitspraak zonder nadere zitting dat heeft gedaan omdat men vond dat de zaak op de comparitie al het

volle pond had gekregen en een zitting na de comparitie geen toegevoegde waarde zou hebben.

Achteraf nog steeds tevreden over de verleende toestemming?

Dat op een bepaald moment toestemming voor het doen van een uitspraak zonder nadere zitting is gegeven, wil niet zeggen dat partijen achteraf nog steeds vinden dat ze daar verstandig aan hebben gedaan. Op de vraag of ze nog steeds achter de destijds verleende toestemming staan, antwoorden bijna alle respondenten met een kort maar krachtig: ‘Ja!’ Er zijn maar drie spijtoptanten, zij het dat niet steeds blijkt dat die een heel duidelijk beeld hebben wat ze met de door hen achteraf gewenste nadere zitting hadden willen bereiken.

Een appellant: “Nee, ik heb er achteraf spijt van, want ik vind dat het allemaal heel onterecht is gegaan bij de IBG. Ze hebben er zo’n warboel van gemaakt met cijfers en herberekeningen, dat de rechter het zelf ook niet meer snapte. Nu moeten we alsnog € 800 aan de IBG betalen. Dat is op de zitting wel ter sprake gekomen. Het blijkt te kloppen dat we nog € 800 moeten betalen. Maar ik vind de manier waarop de IBG het heeft gecommuniceerd naar ons heel onterecht!”

Een appellant: “Misschien had ik achteraf toch de zaak op een nadere zitting moeten laten behandelen. Op het moment zelf was ik het zat. Maar nu alles meer tot rust is gekomen, denk ik dat ik het toch had moeten doen. Ik vind dat de gemeente niet correct is geweest. Ik heb de hele tijd het gevoel gehad dat ik gelijk heb gehad. De medische keuring was te summier om op basis daarvan een oordeel te vellen. Maar de medische keuring had achteraf helemaal niet gehoeven, de oude woonsituatie bleek te zijn wat telde. Zeg me dat dan direct!”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Nee, achteraf denk ik dat ik toch een nadere zitting had gewild. Maar dat is niet altijd zo.”

3.8.5 Zinvol dat de zaak na de comparitie ook nog ter zitting is behandeld?

Voor zover de rechtbank geen toestemming voor een uitspraak zonder zitting heeft gevraagd en er na de comparitie nog een zitting volgt, is partijen de vraag voorgelegd wat men ervan vond dat de zaak twee keer bij de rechtbank is behandeld. Een meerderheid van de respondenten (8 van de 13) liet weten dat een keer voldoende was geweest. Soms wordt het antwoord toegelicht, zij het dat dan niet steeds de zitting wordt genoemd als bijeenkomst die achterwege had kunnen blijven.

Een appellant: “Eén behandeling was wel voldoende geweest. De zaak lag niet verschrikkelijk complex. De comparitie was echt niet nodig in deze zaak.”

Een appellant: “Eén behandeling was wel voldoende geweest. De tweede keer zag ik drie rechters, voor zo’n onbenullige zaak! Ik weet niet waar ze mee bezig zijn. Dat zich daar drie rechters over buigen!”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “De comparitie was in mijn ogen zonde van de tijd. Daardoor was de tweede behandeling ook wel nodig. Als de comparitie nou nuttig was geweest, dan had de tweede behandeling wel achterwege kunnen blijven.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “In deze kwestie had er in mijn optiek geen zitting hoeven volgen. Op de comparitie hebben we afgesproken dat er een verweerschrift door ons zou worden ingediend. Met de toelichting van toen en het verweerschrift erbij, had ik dit niet verwacht. Er is nu eigenlijk gewoon een extra zitting geweest.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Het is voor ons, als UWV, erg belastend dat we dubbele zittingen hebben. Wanneer partijen hun standpunten tijdens de comparitie al naar voren hebben gebracht, dan is het de vraag of het zinvol is om een tweede zitting te houden.”

Toch zijn er ook respondenten die tevreden zijn over het feit dat hun zaak na de comparitie ook nog op een zitting is behandeld. Een enkeling licht dat standpunt toe, soms met een verrassende motivering:

Een appellant: “Ik vind het prima dat de zaak twee keer is behandeld. Ik ben het niet met de uitspraak eens. Dus van mij mag het zo vaak mogelijk worden behandeld.”

3.8.6 Tevreden over de comparitie?

Een laatste vraag aan alle respondenten betrof de tevredenheid over het instrument van de comparitie. De respondenten kregen daarover twee vragen voorgelegd: De ene luidde: ‘Wanneer u terugkijkt op de comparitie, over welk aspect bent u dan het meest tevreden?’ De andere: ‘En over welk aspect van de comparitie bent u het minst tevreden?’ Op beide vragen is uiteraard als antwoord mogelijk: ‘Over geen enkel aspect’, maar die reactie kwam weinig voor.

Aspecten van de comparitie waar partijen het meest tevreden over zijn

De reacties op de vraag naar het meest positieve aspect van de comparitie zijn zeer divers, maar er vallen desondanks wel een paar lijnen uit te destilleren. Uit een groot aantal reacties blijkt waardering voor de informele sfeer op de comparitie en voor de flexibele opstelling van de rechter. We geven een aantal reacties weer.

Een appellant: “Ik ben het meest tevreden over de persoonlijke tegemoetreding door de rechter. Hij probeerde ons gerust te stellen, legde uit dat we nader tot elkaar konden komen, dat het geen echte rechtszaak was.”

Een appellant: “Ik was zenuwachtig, het was een rechtszaak. Maar ik ben tevreden over de rechter, hij kwam sympathiek over.”

Een appellant: “Ik ben het meest tevreden over de houding van de rechter tijdens de comparitie. Zij was heel geduldig en open.”

De gemachtigde van een appellant: “Het meest tevreden ben ik over de openheid van de rechter om over de kern van het probleem te praten, als een open dialoog.”

De gemachtigde van een appellant: “De kwaliteit van de rechter. Hij was goed geïnformeerd. Ook al vond ik dat het uiteindelijke vonnis tegenviel. Wat op de zitting naar voren kwam, kwam niet in vonnis terug. Wel liet de rechter veel ruimte aan partijen om de standpunten duidelijk te maken. De zitting heeft een uur geduurd.”

De gemachtigde van een appellant: “Ik ben positief over het feit dat het houden van comparities een keer is geprobeerd en dat het onderzocht wordt. De comparitie zat ook goed in elkaar, iedereen deed goed mee.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ik vind het erg prettig dat het niet zo formeel is, en dat de rechter echt uitnodigt tot een discussie.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Omdat het een comparitie was, ging het er minder formeel aan toe dan bij een normale zitting. Dat vond ik positief.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ik vind het prettig dat je op een meer informele manier je standpunten duidelijk kunt maken. In het algemeen kun je aan de vragen die gesteld worden en de opmerkingen die gemaakt worden, merken welke kant het op zal gaan. Bij een normale zitting is het een kwestie van goed of fout. Eén maal hebben we zelfs ter comparitie afspraken gemaakt over de invulling van de verlaging van een uitkering. Het wordt dan meteen ter zitting afgerond. Dat is een groot voordeel.”

Waardering is er ook voor de informatie die de rechter over de procespositie van partijen verschaft.

De gemachtigde van een appellant: “Het meest positief ben ik over het feit dat ik op het goede spoor werd gezet door het deskundige advies van de rechter. Daar maak ik nu dankbaar gebruik van.”

De gemachtigde van een appellant: “Ik ben het meest tevreden over het feit dat aan mijn cliënt duidelijkheid werd verstrekt. Het is erg belangrijk dat het de eiser duidelijk wordt hoe de procedure in elkaar zit.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Het overbruggen van het verschil in kennis. Bij een paar zaken is dat gelukt, bij een paar zaken niet. Het rond de tafel zitten is soms wel een aanvulling.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Het voordeel is dat de klant sneller duidelijkheid heeft over zijn situatie. De zaak wordt sneller ter zitting behandeld. De rechter kan al aangeven hoe hij er over denkt en aangeven wat hij nog nodig heeft.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Wat me het beste is bijgebleven, is het feit dat we nu veel helderheid hebben gekregen in het standpunt van de rechter met betrekking tot de uitvoering van art. 9 Wet werk en bijstand.

Onze werkwijze was als volgt: als mensen iets zouden kunnen doen op het vlak van werk, dan legden we art. 9 Wwb volledig op. Daarnaast gingen we in de praktijk maatwerk leveren. Daarbij keken we goed naar het advies van de arts. In deze comparitie is duidelijk ter sprake gekomen dat we al bij het opleggen van de verplichting maatwerk moeten leveren. De rechter was overtuigd van onze goede intenties, maar vond dat we het te leveren maatwerk duidelijk in de beschikking moesten vastleggen. Dat doen we nu dan ook.”

Daarnaast wordt een aantal keren genoemd, de poging die de rechter heeft ondernomen om tot overeenstemming tussen partijen te komen.

Een appellant: “Ik kan me voorstellen dat het, in zaken waarin emoties van mensen hoog oplopen, prettig is voor burgers om het ietwat te normaliseren. Dat ze met de gemeente in gesprek kunnen gaan, wat meer tot elkaar kunnen komen. De vraag is of het in het bestuursrecht nou direct mogelijk is om tot overeenstemming te komen. Wanneer ambtenaren zich verschuilen achter de regels die ze moeten handhaven, dan kan de rechter op de comparitie een andere ingang geven.

Maar in zaken waarin een principieel geschil aan de orde is, dan wil je gewoonweg een uitspraak van de rechter hebben. Je hebt als burger ook al de bezwaarschriftprocedure achter de rug. Er is al veel geprobeerd om tot overeenstemming te komen. De mensen die toch doorgaan tot aan de rechter, willen juridische helderheid. Die krijg je met een comparitie ook niet. Ik ben in het dagelijks leven advocaat, vandaar dat ik dit zo ervaar.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ik vind dat de rechter het in deze zaak heel goed heeft aangepakt. Hij heeft geprobeerd om de zaak helder te krijgen, en om vervolgens te kiezen voor mediation.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ik ben wel gecharmeerd van het idee van de comparitie, want een soortgelijke aanpak hanteren wij als gemeente ook bij bezwaarprocedures. Met deze aanpak kun je in een vroeg stadium tot elkaar komen en verdere tijd en moeite besparen.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Wat ik goed vind aan het idee van de comparitie, is dat mensen de kans hebben om er zelf nog uit te komen.”

Ook snelheid wordt zo nu en dan genoemd.

Een appellant: “Ik ben heel tevreden over dat het zo snel kon! Nu kunnen we verdere stappen ondernemen. Dat is heel goed. Anders blijft het jaren duren. Heel vaak is dat een groot probleem. Daar ben ik heel blij om. Het mag van mij bij alle zaken wel!”

Een enkeling noemt ten slotte als meest positieve aspect, de planning van de behandeling van de zaak.

De gemachtigde van een appellant: “Dat er wordt gekeken naar hetgeen er nog gebeuren moet. Moet er nog informatie worden opgevraagd, zijn alle stukken compleet? Wanneer je als advocaat je huiswerk niet goed hebt gemaakt, dan krijg je in principe nog een extra kans.”

De gemachtigde van een appellant: “Dat er wordt gekeken naar hetgeen er nog gebeuren moet. Moet er nog informatie worden opgevraagd, zijn alle stukken compleet? Wanneer je als advocaat je huiswerk niet goed hebt gedaan, dan krijg je in principe nog een extra kans.”

Aspecten van de comparitie waar partijen het minst tevreden over zijn

De diversiteit van de reacties op de vraag over welk aspect van de comparitie partijen het minst tevreden zijn, laat zich in vijf verschillende categorieën indelen. Een eerste categorie betreft reacties die er op neerkomen dat men op zichzelf weinig heeft aan te merken op het idee van de comparitie, maar kanttekeningen plaatst bij de wijze van uitvoering. De kanttekeningen zijn zeer uiteenlopend.

Een appellant: “Het minst tevreden ben ik over de uitvoering van de comparitie. Naar mijn idee ontbrak het informele aspect.”

De gemachtigde van een appellant: “Over de tijden ben ik het minst tevreden. De zaak was én zeer vroeg op de dag, én er zat te weinig tijd tussen de oproeping en de behandeling van de zaak. De datum komt niet in overleg tot stand. Dat maakt het lastig als gemachtigde zijnde.”

De gemachtigde van een appellant: “In het algemeen vind ik het idee aardig, maar omdat tijdens de comparitie de zittingsconstructie hetzelfde is als bij een normale zitting, springt iedereen weer in zijn oude rol. Hierdoor blijft voorzichtigheid overheersen. Aan de zittingsconstructie zou een andere vorm moeten worden gegeven.”

De gemachtigde van een appellant: “Ik heb nu twee keer een dergelijk traject gevolgd bij de rechtbank Roermond. En laat dit duidelijk zijn: ik sta altijd open voor minnelijk overleg. Advocaten zijn passanten, mensen moeten als burens met elkaar verder kunnen. Dat is ook een maatschappelijke taak van een advocaat. Maar wat ik erg slecht vond: als je een mediationstraject ingaat, dan moet je twee mediators inschakelen, die elk €180 per uur kosten. En daar wordt van tevoren niet over gecommuniceerd. Beter goed gejat dan zelf lopen pionieren: kijk naar de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, zij bieden ook een mediationstraject aan. Het voordeel bij de Afdeling is, dat als zij dat voorstellen, je dan een lijst van mediators krijgt, waar je zelf uit kunt kiezen. Die weten ook vakinhoudelijk van de hoed en de rand. Maar in de zaken waarin ik mediators bij de rechtbank Roermond heb meegemaakt, die hadden er de ballen verstand van. Dat vind ik echt een gemis.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Zoals gezegd is dit de enige comparitie die ik heb meegemaakt. Wat me in deze zaak op de comparitie niet beviel, was dat de tegenpartij op de inhoud bleef hameren, terwijl op comparitie daar niet over gesproken mag worden.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ik had liever gehad dat als bepaalde punten nog niet duidelijk waren, de rechtbank van te voren telefonisch of schriftelijk informatie bij ons zou hebben ingewonnen, in plaats van dat dit op de comparitie zelf gebeurt. Ik moet speciaal naar Dordrecht komen, en als ik er alleen maar hoeft te zijn om feiten aan te vullen, dan vind ik dat zonde van de tijd.

Ook ben ik niet blij met de tijd die voor een comparitie wordt uitgetrokken: normaal gesproken hebben we bij de rechtbank Dordrecht wel meteen tien tot twaalf zaken op de rol staan. Doorgaans werden hier 15 tot 20 minuten voor uitgetrokken. Nu is dit verlengd tot een half uur. In mijn ogen wordt het zo te langdradig.”

Een tweede categorie reacties houdt ook weer in dat men op zich niets tegen het idee van een comparitie heeft, maar dat men het teveel van het goede vindt als in een dezelfde zaak zowel een comparitie als een zitting wordt gehouden, of dat comparitie en zitting niet goed op elkaar aansluiten.

Een appellant: “Ik ben het minst tevreden over de gehele opzet van de comparitie. Ik had het gevoel dat de eerste en tweede zitting los van elkaar stonden, dat ze niets met elkaar te maken hadden.”

De gemachtigde van een appellant: “Ik ben ontevreden over het feit dat ik de uitkomst van de comparitie niet terugzag bij de rechter in de tweede zitting. Dat komt door de werkwijze van de rechtbank Roermond. Zij doet haar uitspraken het liefst in algemene bewoordingen, zonder specifiek op de argumenten in te gaan.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ik ben ontevreden over die comparities waarin de rechter het als doel van de comparitie ziet, te bezien of alle informatie compleet is en de rechter niet inhoudelijk op de zaak ingaat. Het is de bedoeling om de zaak te versnellen, maar vaak ook om afspraken te maken met de gemachtigde: binnen welke termijn denk je nog wat aan te kunnen vullen? En als die informatie vervolgens is aangevuld, de zaken op papier dus duidelijk zijn geworden, dan moet je je afvragen of de zaak wel opnieuw behandeld moet worden. Nu volgt vaak nog wel een tweede behandeling wanneer er aanvullende informatie wordt geleverd. Dat is in mijn ogen lang niet altijd nodig.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Het voegt niets toe. Ook heb ik niet gemerkt dat, door het instellen van de comparitie, de procedure is versneld. In deze zaak had ik verwacht dat er na die comparitie meteen een uitspraak zou volgen. Maar blijkbaar moesten we nog een tweede keer verschijnen. Ik zou liever zien dat je op de comparitie tekent voor de afspraak dat de rechter vervolgens een uitspraak zal doen.”

Kanttekeningen kunnen ook betrekking hebben op de aan de orde zijnde zaak. Partijen erkennen de mogelijke meerwaarde van een comparitie, maar niet in hun zaak, want die leent zich daar niet voor.

De gemachtigde van een appellant: “Ik ben van mening dat de tweede zaak waarbij ik aanwezig was zich minder goed leende voor een comparitie: het was een zeer gedetailleerde zaak. Bij die zaak ontving mijn cliënt hulp in de huishouding op grond van de Wmo en speelden de gebreken van mijn cliënt een grote rol. De eerste zaak leende zich er wel voor. Bij die zaak was mijn cliënt verlaten door haar partner. Het ging om twee vragen: wanneer heeft de partner het huis verlaten, en wanneer is de uitkering aangevraagd?”

De gemachtigde van een appellant: “Ik vind dat de rechtbank de partijen vooraf schriftelijk had moeten vragen of zij iets voelden voor een comparitie. In deze zaak was dat niet het geval, men zag van tevoren al dat het niet zou uitlopen op een compromis. Het feit dat er dan toch een comparitie plaatsvindt, heeft hoge kosten tot gevolg. De aanwezigheid van de verweerder wordt betaald uit de algemene middelen. Maar bij mijn cliënten gaan de kosten van de procedures van hun inkomen af.”

Af en toe worden ook kanttekeningen geplaatst bij de opstelling van de rechter.

Een appellant: “Achteraf was ik liever doorgegaan met de procedure. Achteraf heb ik me, mede door de zenuwen, laten inpakken door de rechter.”

Een appellant: “Ik wilde uitleggen hoe de *hele* situatie ontstaan was, maar ik kreeg daartoe de kans niet.”

De gemachtigde van een appellant: “Er was een groot verschil tussen wat ter comparitie werd aangehaald en benadrukt, en wat er uiteindelijk in het vonnis stond. De rechter had een erg legistisch vonnis gewezen, terwijl op de comparitie juist werd gezegd dat het voor mijn cliënt onmogelijk was om aan de criteria te voldoen, vanwege haar Nigeriaanse afkomst. Toch heeft de rechter het beroep ongegrond verklaard. Hij viel terug op een legistische manier van uitleg van de wet. Dat kwam dus niet overeen met hoe de comparitie was verlopen.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Je zou het gevoel kunnen hebben dat je gemanipuleerd wordt. Doordat rechters laten doorschemeren welke kant het op zou kunnen gaan, kun je het gevoel krijgen dat je, wanneer je aan je standpunt vasthoudt, grote kans hebt om te verliezen en er dan nog een zitting zal moeten plaatsvinden. Dat maakt het moeilijker om je standpunt overeind te houden.”

Dan zijn er nog partijen die de comparitie in het algemeen een te zwaar of onjuist instrument vinden.

Een appellant: “Voor het verkrijgen van inlichtingen denk ik dat de hoorzitting volstaat. Voor het verkrijgen van een schikking, denk ik dat het maar heel af en toe echt toegevoegde waarde heeft.”

De gemachtigde van een appellant: “Over de comparitie in het algemeen ben ik niet ontevreden, maar wel over de comparitie in het bestuursrecht. Kort gezegd denk ik dat het niet veel zin heeft. Dit denk ik om de volgende redenen.

In de eerste plaats kunnen bestuursorganen vaak niet schikken, zoals in het civiele recht. Daarom is het in het bestuursrecht moeilijk om tot een minnelijke regeling te komen. In deze zaak was dat ook zo: er was gewoon een bepaald bedrag dat teruggevorderd moet worden. Het zou ook een situatie van rechtsongelijkheid opleveren wanneer de ene persoon wel maar de helft van het bedrag zou moeten terugbetalen, en een ander niet.

Een ander doel van de comparitie is om inlichtingen te verschaffen aan elkaar. Maar wat mij betreft blijken die inlichtingen wel uit de stukken. Ik zie daarvoor niet de noodzaak om naar de rechtbank te gaan.

Cliënten snappen niet goed waarvoor ze naar de rechtbank komen. Ze denken dat er wel een inhoudelijke behandeling komt. Ik leg ze wel uit dat dat niet het geval zal zijn, dat stond ook in de brief die ze gekregen hebben, maar als ze eenmaal in de zaal zitten in de aanwezigheid van een rechter, een advocaat en een ambtenaar, dan is het logisch dat mensen inhoudelijk op de zaak ingaan. Het zit ze zo hoog, ze willen hun verhaal doen. Het is lastig voor cliënten om te begrijpen dat ze daarvoor nog een keer terug moeten komen. Ik heb nu drie keer een comparitie meegemaakt en alle drie de keren heb ik het zo ervaren.”

De gemachtigde van een appellant: “Wat nu op de comparitie gebeurt, kan prima ook in andere communicatievorm gebeuren. Dat geldt zowel voor deze zaak als in zijn algemeenheid, naar mijn mening. Helaas vindt er in een rechtszaak geen andere communicatie plaats dan door middel van zittingen. Ik zou dat graag anders zien.”

Ten slotte was er een respondent (een appellant) die eigenlijk over alles ontevreden was, ook al uitte hij dat in reactie op de vraag naar het meest positieve aspect van de comparitie:

“Een comparitie is nog een rechtsgang extra, dat kost mij extra geld. Dat kun je niet van de mensen vragen zolang het niet overal in Nederland wordt toegepast. Zolang het een studieobject is, betaalt de overheid het maar! Ik vind het rechtsongelijkheid. De zaak leende zich er niet voor. De rechter moet van tevoren weten of de zaak zich er voor leent! De rechter wist er niks van!”

Wat kan uit het geheel van de antwoorden van de respondenten worden afgeleid over de aspecten van de behandeling van het beroep ter comparitie die tot tevredenheid bij partijen leiden en over de aspecten van de behandeling die juist voor ontevredenheid zorgen?

In de variëteit aan individuele uitingen van tevredenheid en ontevredenheid zit zeker een lijn. Drie aspecten van de comparitie waarover respondenten tevreden zijn, springen er uit. In de eerste plaats betreft dat de opstelling van de rechter ter comparitie. Partijen wier zaak op een comparitie wordt behandeld, waarderen het dat de rechter zich informeel en toegankelijk opstelt. In de tweede plaats waarderen partijen het als de rechter met hen in gesprek gaat over hun procespositie. Ze ervaren het als meerwaarde dat de rechter hen wijst

op lacunes in hun standpuntbepaling en bewijslevering en hun de kans geeft daar wat aan te doen. In de derde plaats zijn partijen er over te spreken dat de rechter aandacht heeft voor de mogelijkheid om tot een minnelijke oplossing voor het geschil te komen.

Uit de antwoorden op de vraag over welk aspect van de comparitie partijen het minst tevreden zijn, blijkt dat het een meerderheid van de respondenten weinig moeite kost aspecten van de comparitie te noemen waarover men minder te spreken is. Een eerste punt dat opvalt betreft de verhouding tussen de comparitie en de eventueel daaropvolgende zitting. Partijen noemen nogal eens dat ze twee bijeenkomsten te veel van het goede vinden en dat ze niet zien wat de toegevoegde waarde is van de ene bijeenkomst ten opzichte van de andere. Een tweede punt betreft de comparitie als plaats om de mogelijkheden van een minnelijke oplossing van het geschil te onderzoeken. Regelmatig wordt genoemd dat de toegevoegde waarde van de comparitie op dat punt afwezig is, omdat het betreffende geschil zich niet leent voor een minnelijke oplossing. Een laatste punt betreft de intensiteit waarmee de rechter zich met het geschil tussen partijen bezighoudt. Sommige partijen vinden de rechter op dat punt te directief en hebben het gevoel dat ze zich in hun processuele beslissingen te veel hebben laten leiden door opmerkingen en suggesties van de rechter daarover op de comparitie.

3.8.7 Vragen voor de vertegenwoordigers van appellanten en bestuursorganen

Aan de vertegenwoordigers van appellanten en bestuursorganen zijn nog enkele extra vragen voorgelegd, vanuit de veronderstelling dat zij hun ervaringen met de comparitie kunnen plaatsen in het kader van eerdere ervaringen in bestuursrechtelijke procedures.

De eerste vraag aan vertegenwoordigers van appellanten en bestuursorganen was hoe veel ervaring zij in bestuursrechtelijke procedures hadden. Van de 22 respondenten antwoordden 4 dat ze af en toe, 17 dat ze regelmatig tot zeer regelmatig bij bestuursrechtelijke procedures betrokken waren.

De volgende twee vragen betroffen de toegevoegde waarde van de comparitie. De eerste van de twee vragen luidde: ‘Zoals u weet is het niet gebruikelijk dat de bestuursrechter een geschil heel snel op een comparitie behandelt. Vond u het in uw zaak nuttig dat al in een vroeg stadium een comparitie werd gehouden?’, de tweede: ‘Vindt u het in het algemeen nuttig dat er op een vroeg moment in de procedure een comparitie wordt gepland, en dat de rechter daar met partijen doorspreekt hoe de zaak zal worden behandeld?’

Voor zover het over de ‘eigen’ zaak gaat, vindt iets minder dan de helft van de vertegenwoordigers (10 van de 22) dat sprake is van toegevoegde waarde van de comparitie. Het valt op dat de vertegenwoordigers die in Dordtse zaken hebben opgetreden, positiever zijn (3 negatief, 6 positief) dan vertegenwoordigers die met de rechtbank Roermond te maken hebben gehad (9 negatief, 3 positief). De verschillen in waardering tussen vertegenwoordigers van appel-

lant en enerzijds en vertegenwoordigers van bestuursorganen anderzijds zijn verwaarloosbaar klein.

Over de toegevoegde waarde van de comparitie in het algemeen oordelen de vertegenwoordigers van appellanten en bestuursorganen positiever. Een ruime meerderheid is positief (16 van de 22). De verschillen tussen vertegenwoordigers die in Dordrecht of Roermond zijn opgetreden zijn klein, zij het dat de ‘Roermondse’ vertegenwoordigers nog iets positiever zijn (9 van de 12 zijn positief, tegenover 6 van de 9 ‘Dordtse’ vertegenwoordigers).

Beide vragen over de toegevoegde waarde van de comparitie werden gevolgd door een vraag om toelichting op het gegeven antwoord.

We geven eerst een aantal van de reacties op de vraag of de comparitie toegevoegde waarde had in de zaak waarbij de vertegenwoordiger van de appellant of het bestuursorgaan betrokken was. Voor zover het antwoord naar de toegevoegde waarde bevestigend was, werd dat onder meer als volgt toegelicht:

De gemachtigde van een appellant: “Ja, zeker. In Dordrecht heeft men er een handje van de zaken lang te laten liggen. Bij meervoudige kamers duurt het rustig een jaar voordat de zaak behandeld wordt. Maar de cliënten lopen er de hele dag mee in hun hoofd! Ik vind het erg positief dat de zaak zo snel werd behandeld. Dat zou de standaard moeten worden.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ja, dat had een toegevoegde waarde. Ik ben tevreden over de termijnen die met comparitie gemoeid zijn. Wanneer er geen comparitie had plaatsgevonden, dan was de zaak veel later behandeld dan nu het geval was.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ja. Vaak duren zaken bij de rechtbank lang. Wij hebben er belang bij, evenals de cliënt, dat de zaak snel wordt afgehandeld. Dat is met name zo bij een zaak over een te volgen re-integratietraject. Maakt de cliënt er een zaak van, dan stopt de re-integratie eigenlijk ook. Door een snelle behandeling wordt dat voorkomen.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ja. Ik vind het prettig dat je niet zo lang hoeft te wachten voordat de zaak ter zitting wordt behandeld.”

De gemachtigde van een appellant: “Ja, omdat wij zo konden peilen welke kant de rechter op zou gaan. Alleen vond te comparitie in mijn ogen te vroeg plaats.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ja, dat had een toegevoegde waarde. We hebben nu duidelijkheid over het standpunt van de rechter met betrekking tot de uitvoering die we gaven aan art. 9 Wwb.”

De gemachtigde van een appellant: “Ja, dat had een toegevoegde waarde, omdat er nog informatie uitgewisseld kon worden.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ja, het had een toegevoegde waarde, omdat er ook inhoudelijk op de zaak werd ingegaan en er nog informatie moest worden aangevuld.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Ja. Ik vind het jammer dat de poging tot mediation is mislukt, maar het heeft er wel voor gezorgd dat de wederpartij het tenminste overwoog. In een eerder stadium hadden ook al voorgesteld om over te gaan op mediation. Eiser wilde dit niet. Op de comparitie benadrukte de rechter het mogelijk nut van mediation nogmaals.”

Negatieve antwoorden werden onder meer als volgt toegelicht:

De gemachtigde van een appellant: “Nee, dat had geen toegevoegde waarde. Er was in deze zaak immers geen mogelijkheid om te schikken.”

De gemachtigde van een appellant: “Nee, de zaak leende zich niet voor een compromis of een minnelijke oplossing. Ook was ons niet gevraagd of we wel behoefte hadden aan een comparitie.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Nee, in dit geval had het geen toegevoegde waarde. Ik wist al van tevoren dat het een juridisch gebeuren zou worden. De burens wilden geen gezamenlijke oplossing.”

De gemachtigde van een appellant: “Nee. Wanneer er na de comparitie uitspraak was gedaan, dan had het toegevoegde waarde gehad. Maar er vond nog een tweede zitting plaats. Terwijl ik wist dat het geen kansrijke zaak was. Naar mijn idee is de zaak twee keer behandeld omdat de gemeente nog stukken moest overhandigen en ik daarop moest reageren. Maar wat mij betreft hoefden daar niet twee zittingen aan te worden besteed.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Nee, omdat er nog een tweede zitting volgde, waarbij volgens mij niets nieuws aan het licht is gekomen. Ik ben er ook niet heen gegaan, omdat in mijn ogen alles op de comparitie al aan bod was gekomen.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Nee, er was geen spoed en het ging er niet sneller om.”

De gemachtigde van een bestuursorgaan: “Nee, dat had geen toegevoegde waarde. Ik heb liever dat er schriftelijk of telefonisch al wat informatie wordt ingewonnen, zodat we ons kunnen voorbereiden.”

Al met al kan enerzijds worden geconstateerd dat punten van tevredenheid die naar voren kwamen uit de antwoorden op de vraag over welk aspect van de comparitie men het meest te spreken is, terugkomen ook in de antwoorden van de gemachtigden op de vraag naar de meerwaarde van de behandeling van hun zaak ter comparitie. Voorts blijkt duidelijk dat de gemachtigden het als een positief punt zien wanneer de afhandeling van het beroep door de behandeling ter comparitie wordt versneld. Ook voor de kanttekeningen die de gemachtigden plaatsen, geldt dat veel daarvan in het verlengde liggen van opmerkingen die ook al werden gemaakt in reactie op de vraag naar de aspecten van de comparitie waar men het minst over te spreken was.

Dan nog de toelichtingen op het antwoord op de vraag naar de toegevoegde waarde van de comparitie in het algemeen. Toelichtingen op positieve antwoorden luiden onder meer als volgt.

De gemachtigde van een appellant: “Ja, omdat de procedures bij de bestuursrechter te lang duren. Doorgaans duurt een procedure langer dan een jaar. Dat is veel te lang. Ik zou het tijdsbestek graag zien veranderen in de manier die ook bij het UWV in bezwaarprocedures wordt gehanteerd: een verkorting naar drie maanden. Mensen zitten veel te lang in onzekerheid.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ja. Soms blijven zaken heel lang liggen. Dan moet je het allemaal weer ophalen, de feiten, de inhoud van de zaak. Ik vind het prettig dat dat in een korter tijdsbestek kan plaatsvinden.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ja, ik vind het nuttig in verband met de snelheid die ermee gemoeid is. Ook handig is dat de rechter zijn standpunt laat doorschemeren. Zo komen partijen minder snel tegenover elkaar te staan.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ja, vanwege de kortere termijnen.”

De gemachtigde van een appellant: “Ja. De meeste zaken gaan over burgers of bedrijven die iets van de overheid willen. Wanneer het verzoek is afgewezen door de overheid, moet de verzoeker wachten totdat de zaak ter zitting wordt behandeld. Terwijl men ook al twee tot drie maanden heeft moeten wachten tijdens de bezwaarschriftprocedure. Als vervolgens een zaak na twee tot drie maanden ter zitting wordt behandeld, dan vind ik dat dit traject te lang duurt. Voor het functioneren van de rechtsstaat is het goed wanneer zaken snel op een zitting worden behandeld.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ja, het spreekt mij persoonlijk heel erg aan, dat de zitting richting mediation gaat. Een zitting is normaal gesproken zo’n zwart-wit verhaal. Het is een kwestie van gelijk of ongelijk. Met een comparitie kom je er tussenin te zitten. Het leidt vaak tot tevredenheid van beide partijen.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ja, als de zaak zo vroeg wordt behandeld, dan staan mensen nog open voor oplossingen als bijvoorbeeld mediation. Het sleept dan nog niet zo lang. Het twistpunt wordt uit de lucht gehaald. Het wordt helder en duidelijk waar het geschil over gaat. Zaken kunnen op deze manier worden geschild.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ja, het is nog een mogelijkheid om er samen uit te komen. Dat doen we ook zo bij de gemeente, wanneer iemand een bezwaarschrift heeft ingediend. Heel vaak is het dan een goed gesprek met de twee bureaus, en dan kom je er wel uit.”

De gemachtigde van een appellant: “Ja, het handige vind ik dat je aan de inhoud en de rechter kunt ‘snuffelen’. Je kunt beter inschatten welke kant de zaak op zal gaan. Het levert voor mij in die zin wel een bijkomend voordeel op.”

De gemachtigde van een appellant: “Ja, ik moet een heleboel dingen uitzoeken. Ik kan me voorstellen dat de rechter hierbij een hoop nuttige informatie kan geven.”

De gemachtigde van een appellant: “Ja, het is voor de advocaat een kans om het dossier compleet te krijgen. Als de advocaat zijn werk niet goed heeft gedaan, dan krijgt hij nog een extra kans. Voor het UWV en de IND is dat helemaal niets waard, nu de tegenpartij nog een kans krijgt om nog meer argumenten naar voren te brengen.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ja, het kan tijd en kosten besparen, je kunt informeel overleggen. Ik zie hier het voordeel van in. In onze gemeente hanteren we een soortgelijke procedure voorafgaand aan de bezwaarfase.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ja. Het is wel afhankelijk van hoe er door de rechter mee wordt omgegaan. Wanneer er echt een inhoudelijke behandeling plaatsvindt, dan heeft het een toegevoegde waarde. Als het puur over afspraken met betrekking tot aanvullende informatie gaat, dan niet.”

De gemachtigde van een appellant: “Ja, op de voorwaarde dat aan beide partijen is gevraagd of zij voor een comparitie voelen, en dat dit inderdaad het geval blijkt te zijn. Dan vind ik het een toevoeging.”

Negatieve antwoorden werden onder meer als volgt toegelicht:

De gemachtigde van een appellant: “Nee, de comparitie zie ik liever vervangen worden door andere vormen van communicatie. Het rare is, ten opzichte van het civiele recht, dat het in het civiele recht not done is om met de griffie te bellen om wat ins en outs van de zaak te vragen. Het is bijna roddelen met de griffier over wat de gemeente nu weer heeft gedaan. Het slechte is dat dit niet formeel gebeurt. Maar dat betekent wel dat je als advocaat weet welke richting de zaak wellicht uit zal gaan. Het is erg effectief.

Wanneer dit bijvoorbeeld geformaliseerd zou worden, dan zou dat de comparitie wel overbodig kunnen maken. Dat kan natuurlijk niet, die formalisering van het bellen met de griffier. Maar het bellen met de griffier is wel een manier om te weten welke kant de zaak op zal gaan. Het komt in dat opzicht dus overeen met het doel van de comparitie.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Nee. Omdat de feiten in zaken met betrekking tot belastingtoeslagen doorgaans redelijk helder zijn. Daar is geen comparitie voor nodig om na te gaan of het allemaal duidelijk is.”

Uit de antwoorden op de vraag of men het in het algemeen nuttig vindt dat rechter en partijen in bestuursrechtelijke zaken zo snel mogelijk bijeen komen

om te bekijken hoe een zaak het beste kan worden behandeld, blijkt enerzijds dat de positieve aspecten die worden genoemd (onder meer: snelheid, duidelijkheid die over de procespositie kan worden geboden, de mogelijkheid van het onderzoeken van een minnelijke oplossing) nauwelijks verschillen van de positieve aspecten van de behandeling van de zaak waar de gemachtigden zelf bij betrokken waren, anderzijds blijkt dat er nauwelijks negatieve elementen worden genoemd. Dat wijst er op dat als partijen kritisch zijn over de comparitie, hun kritiek niet zo zeer de uitgangspunten van een vroege behandeling betreft, maar met name de uitvoering daarvan.

3.8.8 Conclusie

Uit de telefonische interviews die zijn gehouden met partijen wier zaak in Dordrecht of Roermond op een vroege comparitie is behandeld, blijkt in de eerste plaats dat partijen redelijk goed zijn geïnformeerd over wat ze op de comparitie kunnen verwachten (met als belangrijkste kanttekening dat sommige van de respondenten de comparitie louter zien als middel om de mogelijkheden van een minnelijke oplossing van het geschil te onderzoeken) en dat ze in het algemeen tevreden zijn over de deskundigheid van de rechter en diens optreden ter comparitie.

Voor het overige komt uit de interviews naar voren dat de verschillende bij de bestuursrechtelijke procedure betrokken partijen vooral een onbevangen en pragmatische kijk op de comparitie tentoonspreiden. Ze staan niet onwelwillend tegenover de behandeling van hun zaak buiten de gebaande paden, maar letten daarbij vooral op wat ze er mee kunnen winnen. Partijen waarderen het enorm als de behandeling van hun zaak ter comparitie leidt tot een snellere afhandeling van het beroep en ze stellen het op prijs als de rechter zich informeel en informatief opstelt en maatwerk levert, maar ze zijn wars van overbodig gedoe en lijken enigszins ambivalent over bestuursrechters die weinig afstand tot de zaak houden en sturend optreden.

3.9 Rechters en rechtbankmedewerkers over de comparitie

3.9.1 Opzet en uitvoering van de interviews

Bij de rechtbank Dordrecht en Roermond is een aantal gesprekken gevoerd over het functioneren van de comparatie. Bij beide rechtbanken ging het om drie rechters, een juridisch medewerker en de leidinggevende van de griffie. De gesprekken hadden als doel inzicht te krijgen in de ervaringen van de betrokkenen met de alternatieve werkwijze en om hun visie te horen over de wenselijkheid van continuering daarvan.

In alle gevallen betrof het een open interviews. Ten behoeve van de interviews was een aantal op de functie van de betrokkene toegespitste vragen opgesteld. De vragen fungeerden als aanleiding voor het vernemen van ervaringen

en opvattingen van de betrokken respondent over het project. De gesprekken namen steeds een half uur à een uur in beslag. Van elk van de interviews is een schriftelijk verslag gemaakt.

De gesprekken centreerden zich rond zes onderwerpen: de wijze van behandeling van zaken op de comparitie, de vraag naar de meerwaarde van de behandeling van een beroepszaak ter comparitie, de voor de rechters benodigde kwalificaties, het oordeel van partijen over het feit dat hun zaak ter comparitie wordt behandeld, de werklast voor de rechtbank en de vraag of en op welke manier het project een vervolg zou moeten krijgen. Hieronder geven we weer wat de verschillende respondenten over elk van die onderwerpen hadden te melden.

3.9.2 Wijze van behandeling van zaken op de comparitie

Hoe pakken de rechters de behandeling van een zaak ter comparitie aan? Van belang daarbij is in de eerste plaats wat zij als doel van de comparitie zien.

“Ik zie het als mijn taak als rechter om te kijken of het mogelijk is partijen tot elkaar te brengen.”

“Doel van de comparitie is de geschilpunten duidelijk krijgen en zo veel mogelijk zaken beslechten.”

“Doel van een comparitie, maar trouwens ook van een zitting, is om er met partijen uit te komen. Voor studiefinancieringszaken geldt echter dat er bepaalde categorieën besluiten zijn waar dat doel niet is te bereiken. Maar in een op de vijf zaken is er ruimte om partijen tot elkaar te laten komen.”

De wijze van voorbereiding wordt afgestemd op dat doel.

“Bij de voorbereiding van de zaak kijk ik steeds waar de ruimte ligt voor een oplossing van het geschil waar beide partijen zich in kunnen vinden, of – als er strikt genomen nergens ruimte ligt – hoe de negatieve beslissing van het bestuur tot acceptatie bij de betrokken burger kan leiden.”

Het helpt daarbij als partijen weten wat hun te wachten staat.

“Om een comparitie tot een succes te maken, is het belangrijk dat partijen voorafgaand aan de comparitie goed geïnformeerd zijn over wat ze daar kunnen verwachten.”

“Het komt vaak voor dat verweerder extra kritisch naar zijn eigen besluit kijkt, in anticipatie op voorstellen van de rechter die hij op de comparitie verwacht.”

Niet altijd loopt de comparitie volgens het stramien dat de rechter in gedachte had.

“De comparitie wordt vaak inhoudelijker dan vooraf is gezegd. Ervaren spelers weten de behandeling vaak te benutten om inhoudelijk op de zaak in te gaan.”

“Voor de rechter is het ook moeilijk op de comparitie niet te veel op de inhoud van de zaak in te gaan.”

Sommige rechters geven partijen uitdrukkelijk de ruimte op de inhoud van de zaak in te gaan.

“De manier waarop ik op een comparitie een zaak behandel, verschilt niet van de manier waarop ik dat op een zitting doe. Eerst laat ik partijen aan het woord, pas daarna kom ik zelf met vragen. Dat is alleen anders als ik denk dat het de verkeerde kant opgaat als ik eerst partijen de ruimte geef. Maar als je zelf begint, stuur je wel erg, en de comparitie is er voor partijen.”

Welke factoren bepalen of het doel om een oplossing voor het geschil te vinden, wordt bereikt? De aard van de zaak speelt een rol...

“Bij elke zaak vraag ik me af, kunnen we er uitkomen? De kans dat dat lukt is bij socialezekerheidszaken het kleinst.”

... maar ook factoren waar je als rechter geen invloed op hebt...

“Als rechter heb je uiteindelijk maar een beperkt beeld van het geschil tussen partijen. Uit het dossier kun je wel halen wat er in ieder geval speelt, maar je weet niet of er niet nog veel meer speelt. Gevolg daarvan kan zijn dat als je op mediation aanstuurt, partijen daar soms niet aan willen, terwijl jij had ingeschat dat ze er zeker positief op zouden reageren.”

... alsmede het moment dat je partijen probeert rijp te maken voor een alternatieve oplossing.

“Als je zoekt naar de mogelijkheden het geschil op een alternatieve manier af te doen, kan het uitmaken op welk moment je met die suggestie komt. Een voorbeeld biedt een zaak waar de eerste vraag aan appellant was: ‘Wat staat er voor u feitelijk op het spel?’ Op die vraag kwam geen reactie. Maar nadat de juridische aspecten van de zaak aan de orde waren geweest, had hij een beter zicht gekregen op zijn proceskansen en was er alsnog gevoeligheid ontstaan voor een alternatieve wijze van beslechting van het geschil.”

Kun je als rechter in je pogingen het onderliggende geschil te beslechten buiten de grenzen van het bestreden besluit gaan?

“Het is niet zo dat je als rechter in je pogingen het geschil tussen partijen te beslechten nooit buiten het bestreden besluit zou mogen gaan. Als je vermoedt dat dat het geschil kan oplossen, kan dat heel goed, als je maar

aan partijen duidelijk maakt dat je dat van plan bent, en partijen er mee instemmen. De reden om buiten de grenzen van het besluit te treden is dat je denkt dat dit kan bijdragen aan de beslechting van het geschil of aan de acceptatie van het bestreden besluit.”

En voor zover geschilbeslechttingspogingen door de rechter (nog) niet aan de orde zijn, maar wel de vraag naar de proceskansen van partijen, hoe openhartig kan de rechter dan zijn?

“In socialezekerheidszaken speelt de rechter vaak open kaart ten opzichte van de appellant. Er is wel discussie of dit gewenst is. Waar je voor moet waken, is dat je de ene partij op die manier bevoordeelt ten opzichte van de andere partij.”

“Als je op een inhoudsvolle manier de comparitie wilt houden, is het bijna onvermijdelijk dat je als rechter een voorlopig rechtsoordeel geeft.”

“Je kunt als rechter best heel hard zeggen: ‘Gezien dit rapport van het bestuursorgaan dat zich onder de stukken bevindt, kan ik uw standpunt over de feiten niet volgen, wordt het voor u niets. U zult zelf met iets moeten komen.’”

Waar ligt de grens?

“De grens van je activisme als rechter op een comparitie ligt daar, waar je feitelijk rechtshulp aan partijen gaat verlenen.”

“Ik zie niet het gevaar dat je als rechter snel te interventionistisch zou zijn. Voorwaarde is wel dat je alles wat je doet, via partijen laat lopen. Door partijen vragen te stellen, kun je ze op een idee brengen. Maar dat idee, dat moeten ze zelf krijgen.

Het enig moment dat ik wel intervenieer, is als partijen de gang op zijn gegaan en bij terugkomst in de zaal blijkt dat ze er niet zijn uitgekomen. Dan vraag ik wel waarom ze er niet zijn uitgekomen, en als dan blijkt dat het vastzit op een verschil van € 50, stuur ik er op aan dat elk voor € 25 aan de ander tegemoet komt.”

3.9.3 Heeft het behandelen van een zaak ter comparitie meerwaarde?

Een onderwerp dat in de meeste gesprekken uitgebreid aan de orde kwam, was de vraag naar de meerwaarde van de behandeling van een beroepszaak in een vroeg stadium van de procedure ter comparitie, in vergelijking met de ‘reguliere’ gang van zaken in de bestuursrechtelijke procedure, de behandeling van het beroep op een later tijdstip ter zitting.

Op dit punt lopen de meningen uiteen. De divergentie ziet vooral op de vraag in *hoeveel* van de zaken die de bestuursrechter op een comparitie behan-

delt, sprake is van meerwaarde. Sommige respondenten vinden dat dit altijd, of ten minste heel vaak het geval is.

“Het gaat er bij de behandeling van het beroep steeds om de burger dat te bieden waar hij het meest bij is gebaat: soms is dat een podium, soms uitleg, soms de mogelijkheid van onderhandeling met het bestuur. Met zo’n scala aan doelen geldt voor elke zaak dat behandeling ter comparitie meerwaarde kan hebben.”

“In de meeste zaken is op een of andere manier wel sprake van meerwaarde. Bij arbeidsongeschiktheidszaken lijkt de meerwaarde op het eerste gezicht niet zo groot, maar toch is die er vaak wel, hetzij omdat partijen kunnen overwegen of ze nog met nader bewijs willen komen, hetzij omdat, vanwege de kwaliteit van de behandeling van een zaak ter comparitie, partijen het gevoel hebben dat hun recht is gedaan.”

Maar niet iedereen is die mening toegedaan. Als niet bij elke zaak sprake is van meerwaarde van de behandeling ter comparitie, zijn er dan nog categorieën zaken die er uitspringen?

“Slechts in de helft van de zaken heeft een comparitie meerwaarde, bij socialezekerheidszaken in minder dan de helft.”

“In minder dan de helft van de van de zaken is sprake van meerwaarde van de behandeling van de zaak ter comparitie. Bij schattingszaken is eigenlijk geen sprake van meerwaarde.”

“De meerwaarde is het grootst bij bouw- en ruimtelijkeordeningszaken, omdat het daar het vaakst voorkomt dat pas tijdens de comparitie duidelijk wordt wat de aard van het geschil is.”

Voor zover sprake is van meerwaarde, waar bestaat die dan uit? Verschillende aspecten worden genoemd. Een eerste aspect betreft de aandacht die partijen van de rechter krijgen.

“Voordeel van behandeling van een zaak ter comparitie ten opzichte van behandeling ter zitting is dat partijen zich beter gehoord voelen, waardoor ze de uitkomst eerder accepteren.”

“De meerwaarde van de comparitie is met name gelegen in de tevredenheid van partijen over de aandacht die ze krijgen. Voor partijen is het prettiger als vragen die de rechter heeft, worden gesteld op een comparitie dan dat ze via een griffiersbriefje aan partijen kenbaar worden gemaakt.”

“Grootste meerwaarde is de laagdrempeligheid van de comparitie, het feit dat je met partijen in gesprek kunt over het dossier. Partijen merken dat er naar hen wordt geluisterd, dat er aandacht is voor het onderlig-

gende conflict. Ze krijgen een podium. Meer dan bij de zitting hebben partijen het idee dat de rechter het dossier goed heeft bekeken.”

Een ander aspect van de comparitie waarvan respondenten noemen dat het een meerwaarde vormt ten opzichte van de zitting, is dat de comparitie kan helpen zicht te krijgen op de inhoud van het geschil tussen partijen.

“Dankzij de comparitie kom je tot een betere afbakening van het geschil. Het aan de orde stellen van de verschillende gronden die een appellant heeft ingediend, leidt er vaak toe dat de appellant bepaalde gronden laat vallen en het geschil daardoor beter wordt afgebakend. Gemachtigden worden door de comparitie ook in een andere rol ten opzichte van partijen geplaatst. Iets laten vallen ter comparitie leidt tot minder gezichtsverlies dan als het ter zitting gebeurt.”

“Vaak wordt pas op de comparitie duidelijk wat het werkelijke geschil tussen partijen is. Partijen spreken vrijer op de comparitie dan op een zitting, ze verzanden minder snel in juridische argumenten. Anderzijds komt het ook voor dat partijen een afwachtende houding aannemen en er alleen maar lijken te zitten om vragen van de rechter te beantwoorden.”

Een volgend aspect betreft bewijskwesities.

“Als je de bewijspositie van partijen aan de orde wilt stellen, leent een comparitie zich daar beter voor dan een zitting. Niet in theorie, maar vaak wel in de praktijk. Op de zitting is de drempel om de zaak open te breken groter dan op een comparitie.”

Het aspect dat het vaakst wordt genoemd als meerwaarde ten opzichte van de enkele behandeling van het beroep ter zitting, betreft de mogelijkheden die de comparitie biedt voor het beproeven van een schikking.

“Het grootste voordeel van behandeling van een zaak ter comparitie ten opzichte van behandeling ter zitting is dat je als rechter je extra bewust bent van de mogelijkheid van een alternatieve oplossing van het geschil. Het grootste nadeel is overigens dat die meerwaarde vaak niet heel duidelijk is.”

“De meerwaarde van de comparitie is met name gelegen in de bijdrage die deze kan leveren aan de beslechting van het geschil tussen partijen, dan wel aan de acceptatie van het bestreden besluit.”

“De meerwaarde van het houden van een comparitie ten opzichte van een zitting betreft vooral het moment in de procedure. Omdat de comparitie op een vroeger moment in de procedure plaatsvindt, zijn de kansen om daar iets te bereiken groter dan op een zitting.”

“Naarmate je verder in de procedure komt, wordt het voor partijen moeilijker hun standpunten los te laten.”

“Als een comparitie niet op een veel eerder moment valt dan de zitting, is de kans dat partijen bereid zijn een mediationpoging te wagen, niet veel groter dan op een zitting. Met name het tijdstip dat je met partijen bijeenkomt is van belang voor de vraag of je iets kunt bereiken, minder het label dat aan die bijeenkomst hangt.”

“Voordeel van behandeling van een zaak ter comparitie ten opzichte van behandeling ter zitting is dat je als rechter op de zitting meer gefocust bent op afdoening dan op een comparitie.”

Uit de antwoorden blijkt dat de meerwaarde van de comparitie voor het beproeven van een schikking soms wordt gekoppeld aan de comparitie als instrument, soms alleen maar aan het tijdstip waarop de comparitie wordt gehouden (niet te laat in de procedure).

Niet iedereen ziet een meerwaarde in de comparitie. Voor sommigen is het om het even: wat op een comparitie kan, is ook mogelijk op een zitting.

“Zelf zie ik eigenlijk geen verschil tussen een comparitie en een zitting. Op beide kun je hetzelfde bereiken. Wellicht dat er voor eisers wel een verschil is. Die zouden hogere verwachtingen kunnen hebben als hun zaak op een comparitie wordt behandeld.”

“Eigenlijk zijn er nauwelijks verschillen tussen wat er op een comparitie en op een zitting mogelijk is. Ook de drempel om te heropenen ligt bij mij niet hoger op een comparitie dan op een zitting.”

Behalve pluspunten worden ook nadelen genoemd van de behandeling van een beroepszaak op een comparitie. Een vaak genoemd nadeel is dat regelmatig zaken op een comparitie aan de orde zijn waar van enige meerwaarde geen sprake is.

“Nadeel is dat er ook nogal eens zaken op een comparitie worden behandeld waar weinig mee te bereiken valt.”

Tegen het argument dat het regelmatig voorkomt dat behandeling ter comparitie voor een zaak geen meerwaarde heeft, zou kunnen worden ingebracht: ‘Baat het niet, dan schaadt het ook niet’, maar die tegenwerping is niet zonder meer overtuigend.

“Een nadeel van een comparitie kan zijn dat je partijen op het spoor zet van een alternatieve beslechting van hun geschil. Als ze toehappen, maar uiteindelijk levert het niets op, ben je nog verder van huis.”

Eén rechter plaatste de vraag naar de meerwaarde van de comparitie in de sleutel van ontwikkelingen die zich in de samenleving voordoen en die hun weerslag hebben op de werkwijze van de bestuursrechter.

“Los van de vraag naar de meerwaarde van de alternatieve werkwijze is van belang dat sprake is van een maatschappelijke ontwikkeling. Eerst is de bestuursrechter terughoudender geworden, nu is er een beweging terug naar actief.”

3.9.4 Kwalificaties rechters

Met de behandeling van beroepszaken op een comparitie wordt beoogd aspecten van het geschil die bij een reguliere afhandeling van beroepsprocedures niet zonder meer in het centrum van de aandacht staan, meer voor het voetlicht te halen. Is daarvoor vereist dat de bestuursrechter die de zaak op een comparitie behandelt speciale kwaliteiten bezit, of een specifieke kijk op het bestuursrecht? Af en toe wordt dat laatste genoemd...

“Een bepaalde visie op het bestuursrecht is wel een noodzakelijke voorwaarde om de comparitie tot een succes te maken.”

“Een rechter die kiest voor een puur juridische benadering van beroepszaken, die moet je geen comparities laten doen.”

... soms een combinatie...

“Of een rechter de comparitie tot een succes weet te maken, is zowel afhankelijk van de persoon van de rechter als van diens visie op het bestuursrecht.”

... soms alleen het eerste.

“Er is een verschil in de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de comparitie tussen meer en minder praktisch ingestelde rechters. Verschillen tussen de opstelling van de rechter op de comparitie hebben meer te maken met de persoon van de rechter dan met diens taakopvatting.”

“Of de mogelijkheden van een comparitie ten volle worden benut, is zeer afhankelijk van de persoon van de rechter.”

3.9.5 Oordeel van partijen

Het enthousiasme of de scepsis van rechters en hun medewerkers kan deels worden bepaald door wat zij ervaren van de reacties van partijen op de beslissing om hun zaak op een comparitie te behandelen. Ook op dit punt zijn de ervaringen wisselend.

“Partijen waren aanvankelijk afwachtend over het project, maar stonden er wel open voor. Later ontstond er meer weerstand, onder meer blijkend uit een toenemend aantal verzoeken van partijen om uitstel of afstel van de comparitie.”

“Sceptis is er met name bij bestuursorganen.”

“Appellanten die zonder advocaat procederen zijn het meest positief, bij advocaten merk ik steeds meer verharding, zij het dat ik die groeiende sceptis moeilijk te verklaren vind. Bestuursorganen zijn vrij constant kritisch.”

“Ik merk bij partijen helemaal geen weerstand tegen het instrument van de comparitie.”

Als partijen sceptisch of negatief zijn, waar ligt dat dan aan? Twee verklaringen worden met name genoemd. De eerste is dat bestuursorganen geen trek hebben in mediation.

“Een aantal, vooral grotere, gemeenten zijn niet zo ‘mediation-minded’, ze zien de meerwaarde er niet van in.”

“Voor het UWV geldt dat men daar vaak in de bezwaarfase al een mediationpoging heeft gedaan en dat een hernieuwde poging in beroep als tamelijk kansloos wordt gezien. Zelf dacht ik aanvankelijk dat veel appellanten de kosten een probleem zouden vinden, maar dat wordt door hen niet zo uitgesproken.”

De tweede verklaring betreft het feit dat na de comparitie regelmatig nog een zitting volgt.

“Bij de ‘grote’ partijen is er de angst dat zaken dubbelop gebeuren. Ik heb overigens niet gemerkt dat hun sceptis ten koste ging van de behandeling van de zaak op de comparitie.”

“Bij bestuursorganen leeft wel de angst dat ze twee keer naar de rechtbank moeten komen, eerst voor de comparitie en daarna nog een keer voor de zitting.”

“Een deel van de sceptis is te verklaren uit het feit dat partijen het bij voorkeur bij één bijeenkomst met de rechter houden.”

“Partijen zeggen vaak: ‘Als in een zaak een comparitie wordt gehouden, kost ons dat meer tijd, omdat we dan twee keer naar de rechtbank moeten.’”

3.9.6 Werklast

Voor zover de comparitie van meerwaarde is voor de behandeling van het beroep, is het de vraag in hoeverre die meerwaarde opweegt tegen de tijd en energie die de rechtbank steekt in de behandeling van zaken op een comparitie. Zorgt de comparitie voor een verlichting of voor een verzwaring van de werklast van bestuursrechters en hun medewerkers? Ook op dit punt zijn de antwoorden niet eenduidig.

Een eerste aspect betreft de tijd die rechter en secretaris kwijt zijn met de voorbereiding van de zaak. Daar wordt verschillend over gedacht.

“De voorbereiding voor een comparitie is minder intensief dan die voor een zitting. Als rechter kijk ik naar wat de rechtsvraag is en wat het achterliggende probleem is, en dan met name voor dat laatste, ook omdat de eerste vraag vaak nog wat minder is uitgekristalliseerd. Per comparitie van 5 à 6 zaken ben ik een halve dag kwijt.”

“De voorbereiding van de comparitie houdt in dat ik als secretaris de relevante stukken lees en dat de rechter een samenvatting van de relevante punten van de zaak maakt.”

“De manier waarop ik mij als rechter op een comparitie voorbereid is niet anders dan de manier waarop ik me op een zitting voorbereid.”

“Idealiter houdt de voorbereiding in dat je als secretaris de zaak gedegeen instrueert en dat er voorafgaand aan de comparitie overleg is met de rechter over de te kiezen aanpak. Maar daar is niet altijd de tijd voor.”

“De inhoudelijke voorbereiding van een comparitie kost (voor mij als rechter) meer tijd dan die van een zitting.”

“Hoe beter je als rechter de feiten kent, des te beter kun je er mee spelen en des te groter is de kans dat je wat op de comparitie kunt bereiken. De voorbereiding van een comparitie kost daarom niet minder tijd dan de voorbereiding van de zitting, eerder meer.”

Uit de verschillende antwoorden kan worden opgemaakt dat de hoeveelheid tijd die het voorbereiding van de comparitie kost, mede afhankelijk is van hoe de rechter zijn rol ter comparitie ziet.

Maar hoe zit het met de procedure als geheel? Wat voor effect heeft een vroege comparitie op het totaal van de tijd die de rechtbank in de betreffende zaak moet steken? Ook daar wordt verschillend over gedacht.

“Het voorbereiden en houden van de comparities komt bovenop de reguliere behandeling en wordt niet gecompenseerd door toename van het aantal intrekkingen en zaken die zonder nadere zitting worden afgedaan.”

“In het begin van het project was er tijdwinst, vanwege het feit dat de zaken snel op een comparitie werden geagendeerd. Voor de voorbereiding geldt dat de rechter daar meer tijd aan kwijt is, maar de secretaris minder, omdat die in de regel geen instructie hoeft te schrijven. Wat de secretaris wel weer moet doen, is een proces verbaal van de comparitie maken. Meestal lukt het niet om dat ter plekke te doen, zodat het na afloop van de comparitie nog moet. Als zaken na de comparitie snel worden afgedaan, zorgt ook dat ervoor dat de rechtbank minder tijd in de zaak hoeft te steken. Het scheelt als op één moment minder zaken bij de rechtbank lopen.”

Een specifiek probleem betreft het feit dat veel zaken op een zeker moment na de comparitie worden overgedragen van de ene aan de andere rechter.

“Een probleem doet zich voor als een andere rechter dan die de comparitie heeft geleid de zaak afdoet, zonder dat heel duidelijk is wat er op de comparitie is gebeurd. Dat is nogal eens aan de orde, omdat veel wordt gewisseld en de griffier op de comparitie slechts summier aantekeningen maakt. De reden dat de griffier niet uitgebreid aantekeningen maakt, is dat de tijd daartoe ontbreekt en dat de griffier inhoudelijk niet goed is voorbereid. Negatief effect van de overdacht is ook dat er dubbel werk gebeurt: twee verschillende rechters moeten zich in de zaak verdiepen.”

Een ander specifiek probleem heeft te maken met de toestemming ter comparitie om de zaak zonder nadere zitting af te doen.

“Er was sprake van een opstuwung van zaken die versneld moesten worden afgedaan. Dat ter comparitie veelvuldig toestemming werd gegeven zaken zonder zitting af te doen, zorgde ervoor dat die zaken ook veel eerder moesten worden afgedaan. Daar was op voorhand geen capaciteit voor vrijgemaakt en ook niet op korte termijn voor vrij te maken, met als gevolg: vertraging in de afdoening van zaken.”

3.9.7 Toekomst

Een laatste thema in de interviews betreft de toekomst. Moet de in het project gehanteerde werkwijze worden gecontinueerd, aangepast, teruggedraaid? De meeste respondenten willen niet (helemaal) terug naar af, maar bijna iedereen heeft wel een of meer suggesties voor meer of minder ingrijpende wijzigingen ten opzichte van de gang van zaken in het project. Twee suggesties worden veel genoemd. De ene is om zaken niet te laten wisselen van rechter. De andere is om niet alle zaken op een comparitie te behandelen, maar een selectie. Voor wat betreft de eerste suggestie zijn er geen dissidente geluiden te horen. Voor wat betreft de tweede suggestie wel: lang niet iedereen vindt selectie een goed idee, soms vanwege praktische bezwaren (het is moeilijk om van te voren te voorzien welke zaken voor behandeling ter comparitie geselecteerd moeten worden), soms omdat men het aantal zaken waar de comparitie geen meerwaarde heeft, te klein vindt.

“Twee veranderingen ten opzichte van de tijdens het project gehanteerde werkwijze zouden moeten zijn: per zaak nagaan of een comparitie een meerwaarde kan hebben, waarbij arbeidsongeschiktheidszaken sowieso zouden kunnen afvallen; geen overdracht van zaken van de rechter die de comparitie heeft geleid aan een andere rechter.”

“Voor alle soorten zaken zou moeten worden gescreeend of behandeling op een comparitie is aangewezen.”

“Per zaak zou je aan het begin van de procedure moeten beslissen hoe je die wilt behandelen. Het ene uiterste betreft zaken met veel juridische problemen, die zou je gedegeen moeten instrueren, het andere uiterste betreft zaken met een duidelijk geschil tussen partijen, die zouden open de zitting in moeten kunnen.”

“Wellicht is het een goed idee om op alle zaken een quick scan toe te passen, om te beoordelen of het zinvol is ze ter comparitie te behandelen. Echter, het is vooraf vaak moeilijk in te schatten voor welke zaken het zin heeft ze op een comparitie te behandelen en voor welke zaken niet.”

“Niet elke zaak heeft er baat bij op een comparitie te worden behandeld. Het lijkt echter niet gemakkelijk criteria te ontwikkelen om te bepalen welke zaak wel en welke niet op een comparitie zou moeten worden behandeld.”

“Het is moeilijk van te voren te voorspellen wat er op een comparitie gaat gebeuren. Dat maakt het ook moeilijk criteria te ontwikkelen aan de hand waarvan kan worden bepaald wat voor zaken wel en niet op een comparitie moeten worden behandeld.”

“Voor sommige categorieën zaken (studiefinanciering, sociale zekerheid) geldt dat er op een comparitie niet altijd een oplossing van het geschil valt te bereiken, maar ik vind niet dat dit er toe moet leiden dat die zaken niet op een comparitie worden behandeld, want ook in die zaken kan een comparitie – ook al leidt die niet tot de beslechting van het geschil – bijdragen aan de acceptatie van de uiteindelijke uitspraak.”

“Zaken zouden door een vast rechter/secretaris-duo moeten worden afgehandeld.”

“Iedere zaak zou steeds gedurende de hele procedure door één dezelfde rechter moeten worden behandeld.”

“Grootste nadeel is dat een substantieel aantal zaken twee keer en door twee verschillende rechters wordt behandeld.”

“Een nadeel van de gekozen werkwijze is dat je niet steeds de zaak afhandelt die je ook ter comparitie hebt behandeld. Ook voor partijen geldt dat het vertrouwen wekt als gedurende de hele procedure met een dezelfde rechter te maken hebben.”

“Degene die met het dossier begint, die moet er ook mee eindigen.”

Het kan zo zijn dat de overdracht van een zaak van de ene naar de andere rechter in organisatorisch opzicht problematisch is, dat betekent niet per definitie dat partijen er ook last van hebben.

“Als rechters vinden we het vaak een nadeel dat veel zaken gedurende de procedure van de ene aan de andere rechter worden overgedragen, maar ik heb nooit gemerkt dat partijen daar problemen mee hebben. Daarbij

speelt waarschijnlijk een rol dat de werkwijze van rechters onderling niet sterk verschilt.”

Niet alle suggesties gaan over de het probleem dat niet elke zaak zich leent voor behandeling ter comparitie en dat aan de wisseling van een zaak van de ene naar de andere rechter nadelen kleven. Twee respondenten suggereren om elementen van de comparitie in de zitting te integreren, één vindt dat zo veel mogelijk moet worden voorkomen dat na de comparitie nog een zitting volgt, één filosofeert over het afschaffen van de zitting.

“Het is het overwegen waard om de vroege comparitie te vervangen door een vroege zitting. Je ziet partijen dan snel, en alles wat je als rechter op een comparitie kunt, kan ook op een zitting.”

“Overwogen zou kunnen worden bepaalde elementen van de comparitie in de reguliere zitting te incorporeren, zoals de meer informele communicatie met partijen en het prijsgeven van de indruk die je als rechter van de zaak hebt. Het is echter de vraag of het lukt om op de zitting te bereiken wat er nu op comparities gebeurt, omdat op een zitting zowel bij de rechter als bij partijen de neiging bestaat zich in te graven.”

“We zouden er naar moeten streven dat het aantal zaken dat na een comparitie nog op een zitting wordt behandeld, zo klein mogelijk is.”

“Mijn ideaal zou zijn dat de zitting wordt geschrapt.”

Ten slotte is er een respondent die een suggestie tot wijziging van de Awb doet.

“Artikel 8:57 Awb belemmert de mogelijkheden van de rechter. Als de rechter een zitting na een comparitie niet nodig vindt, is hij afhankelijk van een gunst die door partijen moet worden verleend. Zonder toestemming van partijen kan hij de zitting niet achterwege laten. Er zou een voorziening in de Awb moeten worden opgenomen die de rechter de mogelijkheid geeft om te kiezen of er na een comparitie nog een zitting wordt gehouden.”

3.9.8 Conclusie

Het geheel van de opmerkingen van de Dordtse en Roermondse rechters en rechtbankmedewerkers overziend, kan worden geconcludeerd dat men het in meerdere opzichten een goed idee vindt als rechter en partijen op een vroeg moment in de procedure bijeenkomen, dat het echter niet in elke zaak meerwaarde heeft om partijen voor een comparitie op te roepen (zij het dat het moeilijk is vast te stellen in welke zaak een comparitie meerwaarde zal hebben en in welke niet), dat bij partijen in wisselende mate enthousiasme is te bespeuren voor de behandeling van hun zaak op een comparitie, dat de vraag naar de belasting van de alternatieve werkwijze voor de rechtbank een genuanceerd

antwoord verdient, dat het mooi zou zijn als de behandeling van het beroep in de overgrote meerderheid van de gevallen niet meer dan één bijeenkomst tussen rechter en partijen zou vergen en ten slotte dat indien enigszins mogelijk één rechter de op een comparitie behandelde zaak van het begin tot het eind van de procedure onder zijn hoede zou moeten hebben.

3.10 Conclusie

Ter afsluiting van dit hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen van het onderzoek naar het verloop van de in Dordrecht en Roermond ter comparitie behandelde beroepszaken kort gememoreerd. Daarbij wordt steeds verwezen naar de paragraaf waarin de betreffende onderzoeksresultaten zijn te vinden.

Het onderzoek in Dordrecht en Roermond had op vier verschillende categorieën zaken betrekking. In Dordrecht op studiefinancieringszaken, belastingzaken en ‘overige’ zaken (de resterende bestuursrechtelijke zaken, met uitzondering van vreemdelingenzaken). In Roermond had het onderzoek alleen betrekking op de ‘overige’ zaken (derhalve op alle bestuursrechtelijke zaken, met uitzondering van studiefinancieringszaken, belastingzaken en vreemdelingenzaken). Als in deze paragraaf wordt gesproken over ‘Dordrecht’ of ‘Roermond’, wordt bedoeld op de ‘overige’ zaken. Zijn de Dordtse belasting- of studiefinancieringszaken aan de orde, dan wordt dat expliciet vermeld.

Zowel in Dordrecht als Roermond worden de beroepszaken gemiddeld na ruim vier maanden op een comparitie behandeld. In Dordrecht gemiddeld na 17 weken, in Roermond gemiddeld na 18 weken (3.4.1). Het oproepen van partijen heeft effect: het komt zelden voor dat niet beide partijen op de comparitie aanwezig zijn (3.4.2).

De rechter toont zich royaal in de aandacht die hij aan de zaak besteedt. De bijgewoonde comparities duurden gemiddeld 34 minuten, een kwart langer dan een gemiddelde bestuursrechtelijke zitting. Uit de verslagen van de bijgewoonde comparities komt naar voren dat de rechter bijna steeds de regie duidelijk in handen neemt, zij het dat hij daarnaast partijen in de meeste gevallen de gelegenheid geeft de zaken die zij aan de orde willen stellen, voor het voetlicht te brengen. Ook al is het niet mogelijk met zekerheid vast te stellen in hoeverre de rechter er steeds in slaagt de behandeling van elke zaak ter comparitie af te stemmen op de aard van het geschil dat daarin aan de orde is, de bijgewoonde zittingen laten zien dat een zeer ruime meerderheid daarvan (25 van de 30) de rechter de comparitie benut om hetzij om te achterhalen wat appellant met zijn beroep wil, hetzij om partijen informatie verschaffen over hun procespositie, hetzij om appellant op het spoor zetten van het aanleveren van bewijs, hetzij om verweerder tot tegemoetkoming aan appellant te bewegen (3.4.3).

Zowel in Roermond als Dordrecht resulteren de comparities 1 op de 7 zaken in de intrekking van het beroep. In studiefinancieringszaken ligt het aantal intrekkingen iets lager (1 op de 11), in belastingzaken aanzienlijk hoger (1 op de 3) (3.5.1). Voor zover het beroep niet op de comparitie wordt ingetrokken,

wordt het vooronderzoek in een meerderheid van de gevallen voortgezet, hetzij om partijen de mogelijkheid te geven tot nadere bewijslevering of standpuntbepaling, hetzij om ze de gelegenheid te geven de mogelijkheid van een minnelijke oplossing te onderzoeken. In Roermond werd het vooronderzoek in iets meer dan de helft van de zaken voortgezet, in Dordrecht in tweederde van de zaken. In de Dordtse belastingzaken werd het vooronderzoek eveneens in tweederde van de zaken voortgezet, in de Dordtse studiefinancieringszaken in eenderde van de zaken (3.5.2).

Als het vooronderzoek na de comparitie niet wordt vervolgd, dient te worden beslist of het beroep op een zitting wordt geagendeerd voordat de rechter een uitspraak doet. Als de rechter een zitting overbodig vindt, kan hij partijen vragen die achterwege te laten (art. 8:57 Awb). Zowel in Roermond als Dordrecht richtte de rechter in de helft van de zaken een dergelijk verzoek aan partijen; die honoreerden dat bijna zonder uitzondering. Opmerkelijk zijn de Dordtse studiefinancieringszaken: daar verzocht de rechter in 98% van de gevallen om toepassing van art. 8:57 Awb. De verzoeken van de rechter werden zonder uitzondering gehonoreerd (3.5.3).

Als het vooronderzoek wordt voortgezet, wat houdt dat dan concreet in? Zelden of nooit dat de rechtbank zelf van haar onderzoeksbevoegdheden gebruik gaat maken. Bijna steeds gaat het om activiteiten van partijen. In 40% van de gevallen wordt afgesproken dat appellant iets onderneemt, in 20% van de gevallen dat het bestuursorgaan iets doet, en in resterende 40% dat beide partijen in actie komen. In 10% van de gevallen betreft de nadere activiteit een poging van partijen hun geschil in der minne te beslechten, al dan niet met hulp van een mediator. In naar schatting 1 op de 3 gevallen wordt die beslechttingspogingen met succes afgerond (3.5.4).

In de meeste gevallen houdt de voortzetting van het vooronderzoek in dat partijen de gelegenheid krijgen hun standpunten nader onderbouwen of om (nader) bewijs te leveren. Bij de activiteiten van appellanten gaat het relatief vaak om bewijslevering, bij de van het bestuur om nadere standpuntbepaling (3.5.4).

Het bestuur maakt slechts in 1 op de 10 gevallen geen gebruik maken van de geboden mogelijkheid tot standpuntbepaling of bewijslevering, tegen appellanten in ruim eenderde van de gevallen. Voor wat betreft het effect van de nadere bewijslevering is de indruk dat die veelal niet van beslissende invloed is op de uitkomst van het geschil (3.5.4).

Als het vooronderzoek ten einde is, moet de rechtbank beslissen of zij al dan niet uitspraak wil doen na behandeling van het beroep ter zitting. In Dordrecht wordt partijen in 3 op de 4 zaken verzocht of de zitting achterwege kan blijven. In Roermond slechts in 1 op de 4 zaken. Partijen reageren in grote meerderheid positief op dat verzoek (3.5.5). Wordt naar het geheel van de ter comparitie behandelde beroepszaken gekeken, dan zijn grote verschillen te zien. Van de zaken die niet ter comparitie worden ingetrokken wordt in Roermond 59% op een zitting behandeld, in Dordrecht 33%, in de Dordtse belastingzaken 18% en in de Dordtse studiefinancieringszaken 2% (3.5.6)

De mate waarin beroepszaken worden ingetrokken, het vooronderzoek na de comparitie wordt voortgezet en er na de comparitie nog een zitting wordt gehouden, zijn van invloed op de werklast van de rechtbank. In vergelijking met reguliere beroepszaken ligt de werklast van de in Roermond en Dordrecht op een comparitie behandelde zaken naar schatting zo'n 15% hoger. Voor belasting- en studiefinancieringszaken die op een comparitie zijn behandeld, ligt de werklast ongeveer op het niveau van regulier behandelde beroepen (3.5.7).

Waar we eerder zagen dat in Dordrecht en Roermond zaken ongeveer even snel op een comparitie worden geagendeerd, is er een groot verschil te zien in de tijd die het de rechtbank kost om de beroepszaken na de comparitie af te handelen. In Roermond neemt de afhandeling *na* de comparitie gemiddeld 13 weken in beslag, in Dordrecht 23 weken. De afhandeling van Dordtse studiefinancieringszaken vergt na de comparitie gemiddeld 12 weken. Het grote verschil tussen Dordrecht en Roermond kan niet verklaard worden door het feit dat in Dordrecht het vooronderzoek vaker wordt voortgezet na de comparitie dan in Roermond. Het blijkt dat de rechtbank in Dordrecht veel tijd nodig heeft om, nadat de discussie tussen partijen is afgerond, en het vooronderzoek is gesloten, tot een uitspraak te komen. Het hele procedure, van de indiening van het beroep tot aan de afdoening van de zaak, neemt in Dordrecht gemiddeld 40 weken in beslag, in Roermond 31 (3.6).

Wordt gekeken de uitkomst van de procedure, dan kan worden geconstateerd dat, mede door het aantal intrekkingen, het percentage zaken waarin de uitkomst van de procedure inhoudt dat het geschil tussen partijen definitief is beslecht, hoog is. In Dordrecht ligt het op 80%, in Roermond boven de 90%. In Dordtse belastingzaken ligt het op 92%, in Dordtse studiefinancieringszaken op 100% (3.7.1). Opvallend is dat in de meerderheid van de gevallen de rechter die de comparitie heeft geleid, niet de rechter is die uitspraak doet. In Roermond is het in 1 op de 4 gevallen dezelfde rechter, in Dordrecht in slechts 1 op de 7 gevallen. Veelal zorgt de overdracht van de zaak op enig moment na de comparitie voor vertraging in de afhandeling (3.7.2).

Zaken die op een comparitie zijn behandeld, leiden minder vaak tot hoger beroep dan reguliere bestuursrechtelijke zaken. In Roermond in 15% van de gevallen, in Dordrecht in 19% (een interne Dordtse telling levert een lager percentage op), in de Dordtse belastingzaken in 12,5%, in de Dordtse studiefinancieringszaken in 4% (3.7.3).

Hoe kijken partijen aan tegen de wijze waarop de behandeling van hun beroep heeft plaatsgevonden? Er zijn drie aspecten van de comparitie waarover men zeer te spreken is. In de eerste plaats is dat de opstelling van de rechter. Partijen waarderen diens informele en toegankelijke opstelling. In de tweede plaats waarderen ze het als de rechter met hen in gesprek gaat over hun procespositie. Ze ervaren het als meerwaarde dat de rechter hen wijst op lacunes in hun standpuntbepaling en bewijslevering en hun de kans geeft daar wat aan te doen. In de derde plaats zijn ze te spreken over de aandacht van de rechter voor de mogelijkheid om tot een minnelijke oplossing voor het geschil te komen (3.8).

Kritiek is er ook. Die betreft in de eerste plaats de verhouding tussen de comparitie en de eventueel daaropvolgende zitting. Partijen noemen regelmatig dat ze twee bijeenkomsten te veel van het goede vinden en zien niet wat de toegevoegde waarde is van de ene bijeenkomst ten opzichte van de andere. Voor zover partijen het idee hebben dat in hun geschil een minnelijke oplossing niet binnen bereik is, zien ze in een aantal gevallen evenmin de toegevoegde waarde van de comparitie. Ten slotte is zo nu en dan kritiek te horen op de intensiteit waarmee de rechter zich met het geschil tussen partijen bezighoudt. Sommige partijen vinden de rechter op dat punt te directief; achteraf vinden ze dat ze zich in hun processuele beslissingen te veel hebben laten leiden door opmerkingen en suggesties van de rechter ter comparitie (3.8).

Over het geheel genomen valt vooral de pragmatische kijk van partijen op. Ze vinden het op zich prima dat hun zaak op een alternatieve manier wordt behandeld. Als de behandeling van hun zaak ter comparitie leidt tot een snellere afhandeling van het beroep waarderen ze dat enorm. Ze stellen het daarnaast op prijs als de rechter zich informeel en informatief opstelt en maatwerk levert. Maar overigens moeten ze weinig hebben van overbodig gedoe (zoals in veel gevallen een nadere zitting na de comparitie) en zijn ze niet in alle gevallen gecharmeerd van sturend optreden door de rechter (3.8).

De rechters en rechtbankmedewerkers zijn redelijk tot zeer positief over de incorporatie van de comparitie in de beroepsprocedure. De comparitie zorgt ervoor dat de behandeling van de zaak beter kan worden afgestemd op de wensen van partijen en dat de kansen voor beslechting – anders dan door het doen van een uitspraak – beter worden benut. Voor zover er kanttekeningen worden geplaatst, betreffen die voor een deel de praktische uitvoering (zo wordt de veelvuldige overdracht van zaken van de ene naar de andere rechter als een minpunt gezien), deels meer principiële punten. Zo vraagt een aantal betrokkenen zich af of het verstandig is zaken zonder onderscheid ter comparitie te behandelen. Uit de interviews met betrokkenen bij de rechtbank komt echter ook naar voren dat het moeilijk vooraf is te bepalen welke beroepszaak al dan niet baat zal hebben bij behandeling op een comparitie (3.9).

Hoofdstuk 4

De vroege zittingen in Leeuwarden

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van het verloop en de afhandeling van beroepszaken die in Leeuwarden in het kader van het project ‘Differentiatie van werkstromen’ zo vroeg mogelijk in de procedure op een zitting zijn behandeld.

De opbouw van het hoofdstuk is als volgt. In paragraaf 4.2 wordt toegelicht op welke gegevens het onderzoek naar het Leeuwarder project is gebaseerd. Paragraaf 4.3 beschrijft de vijf afhandelingsroutes die op een vroege zitting behandelde zaken kunnen doorlopen. In paragraaf 4.4 wordt ingegaan op de gang van zaken voorafgaand aan en op de vroege zitting. Paragraaf 4.5 behandelt de gang van zaken in het vervolg op de vroege zitting. In paragraaf 4.6 wordt ingegaan op het tijdsverloop van procedures waarin een vroege zitting heeft plaatsgevonden. Paragraaf 4.7 gaat in op de uitspraak; daarbij komt onder meer de vraag aan de orde in hoeverre hoger beroep tegen de uitspraak van de rechtbank is ingesteld. In paragraaf 4.8 komen de partijen wier zaak op een vroege zitting is behandeld aan het woord, in paragraaf 4.9 de rechters en rechtbankmedewerkers die bij het Leeuwarder project betrokken waren. Paragraaf 4.10 ten slotte bevat de conclusie van het hoofdstuk.

4.2 Onderzoeksgegevens

De beschrijving in dit hoofdstuk van de afhandeling van beroepszaken die in Leeuwarden op een vroege zitting zijn geagendeerd, is gebaseerd op verschillende bronnen. Door de rechtbank zijn alle zittingslijsten ter beschikking gesteld van zittingen vanaf januari 2009 waarop zaken stonden geagendeerd die in het project waren opgenomen. Over de periode van januari tot en met juni 2009 betrof het 22 zittingen met in totaal 102 zaken. Van 16 zaken is de behandeling ter zitting bijgewoond.

Uitgangspunt was voorts dat alle 102 zaken in het dossieronderzoek zouden worden betrokken. Tijdens de uitvoering van het dossieronderzoek bleek echter dat een substantiële hoeveelheid dossiers niet aanwezig was. Uiteinde-

lijk zijn 45 dossiers bestudeerd. Voor de overige 57 zaken gold dat er ten tijde van het dossieronderzoek (juli-augustus 2009) een 13-tal zaken nog niet was afgedaan. Van de resterende 44 zaken, waarvan het dossier tijdens de periode waarin het dossieronderzoek liep niet beschikbaar was, zijn de uitspraken bestudeerd. Overigens konden uit de uitspraken de meeste voor het onderzoek relevante gegevens worden afgeleid. Anders gezegd: de meerwaarde van het bestuderen van het dossier van een beroepszaak ten opzichte van het bestuderen van de uitspraak was in het geval van de Leeuwarder zaken relatief beperkt.

Ten slotte is gesproken met partijen wier zaak op een vroege zitting is behandeld, alsmede met twee rechters, een secretaris en de eerste medewerkers van de administratie van de sector bestuursecht van de rechtbank.

4.3 De afhandeling van op een vroege zitting behandelde zaken: vijf mogelijke routes

Een bij de rechtbank ingediend beroep kan op verschillende manieren worden afgehandeld. De meest gebruikelijk wijze van afhandeling houdt in dat het beroep ter zitting wordt behandeld en dat vervolgens uitspraak wordt gedaan. Dat zou evenzeer kunnen gelden voor de in Leeuwarden op een vroege zitting behandelde beroepen. Denkbaar is echter ook dat, juist vanwege het vroege tijdstip van de zitting, het beroep op een alternatieve manier wordt afgehandeld. Welke verschillende afhandelingsroutes zijn mogelijk?

De vroege zitting kan in theorie drie verschillende uitkomsten hebben. In de eerste plaats is denkbaar dat de rechter tot de conclusie komt dat het vooronderzoek kan worden gesloten en uitspraak kan worden gedaan. De zitting kan echter ook resulteren in de intrekking van het beroep (bijvoorbeeld omdat eiser tot het inzicht komt dat verder procederen geen zin heeft, omdat verweerder inziet dat zijn besluit onrechtmatig is en dit intrekt, of omdat partijen tot overeenstemming komen) of in de beslissing dat het vooronderzoek wordt hervat (bijvoorbeeld om partijen de kans te bieden overeenstemming te bereiken, om hun de mogelijkheid te geven voor nadere standpuntbepaling of bewijslevering, of omdat de rechter gebruik wil maken van zijn onderzoeksbevoegdheden).

Wordt het vooronderzoek na de vroege zitting hervat, dan is denkbaar dat – bijvoorbeeld als gevolg van door partijen bereikte overeenstemming – het beroep alsnog wordt ingetrokken. Gebeurt dit niet, dan moet worden beslist of uitspraak kan worden gedaan zonder dat het beroep opnieuw ter zitting wordt behandeld, dan wel dat een nieuwe zitting nodig is voordat tot een uitspraak wordt gekomen.

Al met al zijn er vijf routes waarlangs een op een vroege zitting behandelde beroepszaak kan worden afgehandeld:

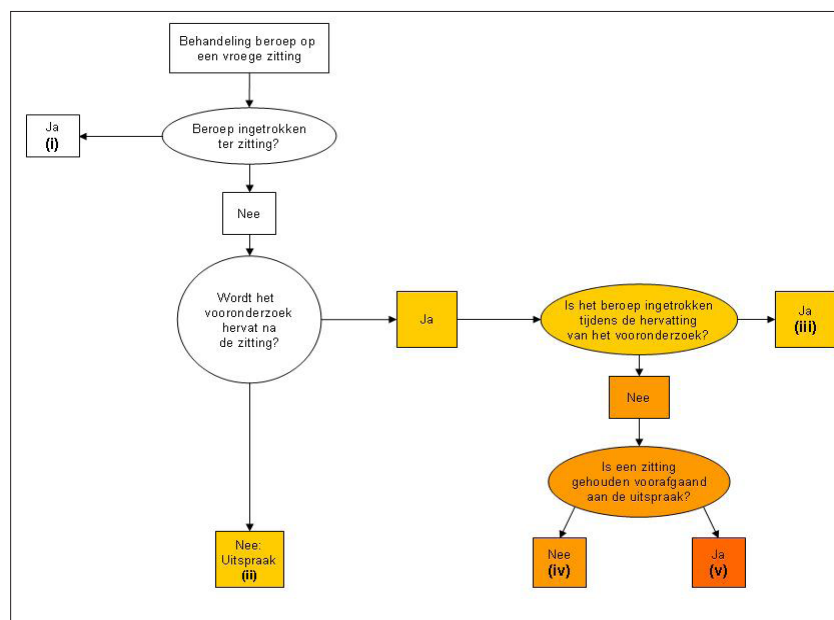
- (i) intrekking op de vroege zitting;
- (ii) uitspraak direct volgend op de vroege zitting;

- (iii) intrekking na hervatting van het vooronderzoek na de vroege zitting;
- (iv) uitspraak nadat het vooronderzoek na de vroege zitting is voortgezet, maar zonder dat het beroep opnieuw ter zitting is behandeld;
- (v) uitspraak nadat het vooronderzoek na de vroege zitting is voortgezet en het beroep opnieuw ter zitting is behandeld.

De verschillende routes die kunnen worden doorlopen, kunnen als volgt in beeld worden gebracht.

Figuur 4.1: Vijf verschillende routes Leeuwarden

Zoals in paragraaf 3.3 aan de orde was, kan worden aangenomen dat er een verband bestaat tussen de route die een op een comparitie behandelde beroepszaak doorloopt enerzijds, en de afhandelingsduur van de betreffende beroepszaak en de werklast van de behandeling van de zaak voor de rechtbank anderzijds. We hebben daartoe een aantal ijkpunten in de procedure onderscheiden en daaraan een bepaald gewicht toegekend. Voortbordurend op analyse van paragraaf 3.3, kan over de werklast van de vijf routes die zaken kunnen doorlopen die in Leeuwarden op een vroege zitting zijn behandeld, het volgende worden gezegd.

Wanneer we de zwaarte van de vroege zitting, de eventuele nadere zitting en de uitspraak de waarde ‘1’ toekennen, en de zwaarte van de hervatting van het vooronderzoek de waarde ‘0,5’, dan geldt dat de werklast van route *i* (ijkpunt: vroege zitting) ‘1’ bedraagt, de werklast van route *ii* (ijkpunten: vroege zitting en uitspraak) ‘2’, de werklast van route *iii* (ijkpunten: vroege zitting en hervatting vooronderzoek) ‘1,5’, de werklast van route *iv* (ijkpunten: vroege

zitting, hervatting vooronderzoek en uitspraak) ‘2,5’ en de werklast van route v (ijkpunten: vroege zitting, hervatting vooronderzoek, nadere zitting en uitspraak) ‘3,5’.

De vraag hoe veel van de op een vroege zitting behandelde zaken langs welke van de vijf onderscheiden routes wordt afgehandeld en welke consequenties dat heeft voor de tijd die de afhandeling kost en voor de werklast van de rechtbank, komt aan de orde in paragraaf 4.5 (werklast) en paragraaf 4.6 (tijd). In de komende paragraaf is allereerst de aanloop naar en het verloop van de vroege zitting aan de orde.

4.4 De vroege zitting

4.4.1 Tijdsverloop tussen instellen beroep en zitting

Als beroep is ingesteld, stelt de rechtbank het bestuursorgaan dat het bestreden besluit heeft genomen daarvan zo snel mogelijk op de hoogte. Het bestuur wordt verzocht de gedingstukken en een verweerschrift te overleggen. Het heeft daarvoor minder tijd dan in een reguliere bestuursrechtelijke procedure.

In hoeverre slaagt het bestuursorgaan erin met een verweerschrift te komen voordat de zaak ter zitting wordt behandeld? Van 36 van de Leeuwarder zaken die bij het onderzoek waren betrokken, is bekend of het bestuur een verweerschrift heeft ingediend. In driekwart van de zaken (27 van de 36) slaagde het bestuursorgaan erin voorafgaand aan de zitting met een verweerschrift te komen. Als het bestuur met een verweerschrift komt, wordt dat gemiddeld 37 dagen na het instellen van het beroep ingediend.¹ Tussen het moment dat het verweerschrift er is en de zitting wordt gehouden, liggen dan nog 28 dagen.² Dat geeft de appellant een substantiële hoeveelheid tijd om daarvan bij de voorbereiding van de zitting gebruik te maken.

Hoeveel tijd ligt er tussen het moment dat beroep wordt ingesteld en de beroepszaak ter zitting komt? In de onderstaande tabel is dat te zien.

Tabel 4.1: Tijdsverloop tussen instellen beroep en zitting, in dagen³

<i>Handeling</i>	<i>Gemiddeld tijdsverloop instellen beroep-zitting:</i>	<i>Bij 50% van de zaken vindt de zitting plaats na:</i>	<i>Bij 90% van de zaken vindt de zitting plaats na:</i>
Tijdsverloop tussen instellen beroep en zitting	64 dagen (9 wk, 2 mnd)	65 dagen (9 wk, 2 mnd)	77 dagen (11 wk, 2,5 mnd)

¹ N = 27, mediaan = 33.

² N = 27, mediaan = 22.

³ N = 88.

Uit de tabel blijkt dat een in het project opgenomen zaak gemiddeld 9 weken na het indienen van het beroep ter zitting wordt behandeld. Wordt gekeken na hoeveel tijd 90% van de in het project opgenomen zaken ter zitting is behandeld, dan is te zien dat dit na 11 weken het geval is. Derhalve geldt voor slechts één op de tien zaken dat het meer dan 11 weken duurt voordat het beroep ter zitting aan de orde wordt gesteld.

4.4.2 Aanwezigheid van partijen ter zitting

Hoe vaak zijn partijen aanwezig op de vroege zitting? In de onderstaande tabel is dat te zien.

Tabel 4.2: Aanwezigheid partijen ter zitting

<i>Aanwezig / vertegenwoordigd</i>	<i>Partij / aanwezigheid</i>							
	Eiser vertegenwoordigd?		Eiser zelf aanwezig?		Gemachtigde eiser aanwezig?		Verweerder vertegenwoordigd?	
Ja	75%	54	56%	40	64%	46	93%	67
Nee	25%	18	44%	32	36%	26	7%	5
<i>Totaal</i>	100%	72	100%	72	100%	72	100%	72

Uit de tabel blijken aanzienlijke verschillen tussen appellanten en verweerders. Waar het bestuur in 93% van de gevallen ter zitting is vertegenwoordigd, geldt dat voor appellanten slechts in 64% van de gevallen. Voorts valt op dat appellanten zelf op slechts iets meer dan de helft van de zittingen aanwezig zijn.

Een deel van de verklaring voor de geringe vertegenwoordiging van appellanten op de zitting ligt in de aard van het besluit waartegen het beroep is gericht. In de onderstaande twee tabellen is dit te zien

Tabel 4.3: Vertegenwoordiging eiser ter zitting

<i>Vertegenwoordigd?</i>	<i>Soort zaak</i>									
	Sociale verzk.		Sociale voorz.		Ambt.		Rechtsbijstand		Overig	
Ja	86%	18	91%	10	100%	4	37%	7	88%	15
Nee	14%	3	9%	1	0%	0	63%	12	12%	2
<i>Totaal</i>	100%	21	100%	11	100%	4	100%	19	100%	17

Tabel 4.4: Vertegenwoordiging eiser ter zitting

Vertegenwoordigd?	Soort zaak					
	Rechtsbijstand		Overig		Alle zaken	
Ja	37%	7	89%	47	75%	54
Nee	63%	12	11%	6	25%	18
Totaal	100%	19	100%	53	100%	72

In tabel 4.3 is te zien dat voor de verschillende categorieën bestuursrechtelijke zaken geldt dat appellanten daar gemiddeld genomen in negen van de tien gevallen aanwezig zijn. Er is één uitzondering: zaken over de vergoeding van kosten van rechtsbijstand. Daar zijn eisers in ongeveer twee op de drie gevallen niet ter zitting aanwezig of vertegenwoordigd. De relatief geringe vertegenwoordiging van eisers ter zitting wordt dan ook bijna helemaal verklaard door deze categorie zaken, zoals in tabel 4.4 is te zien. Er is dus geen reden te veronderstellen dat de relatief geringe mate van aanwezigheid van eisers ter zitting te maken heeft met het vroege moment in de procedure waarop de zitting wordt gehouden.

4.4.3 De behandeling van het beroep ter zitting

Verschilt de behandeling van het beroep op een vroege zitting in Leeuwarden van de wijze waarop bestuursrechtelijke beroepszaken op ‘reguliere’ zittingen worden behandeld? Er zijn redenen te veronderstellen dat dat het geval is, maar ook dat dit niet zo is. Zo is de formele context waarin de zitting wordt gehouden niet anders dan bij reguliere zittingen; geredeneerd vanuit dat gezichtspunt is er dan ook weinig reden te veronderstellen dat de gang van zaken ter zitting anders zal zijn dan bij een reguliere zitting. Echter, omdat de zitting in een veel vroeger stadium van de procedure plaatsvindt, kan worden aangenomen dat ter zitting vaker de vraag aan de orde is of partijen nog in de gelegenheid moeten worden gesteld hun standpunten nader te onderbouwen of dat er – vanwege vragen die de rechter nog heeft – reden is om het vooronderzoek te heropenen.

In het kader van het onderzoek zijn 16 zittingen bijgewoond. Die zittingen duurden gemiddelde 25 minuten. Wat dat betreft is er geen afwijking ten opzichte van de reguliere zitting.⁴

Wat betreft het verloop van de zitting kan worden geconstateerd dat in 15 van de 16 zittingen de rechter ruim baan gaf aan partijen. Op die zittingen kreeg allereerst appellant of diens gemachtigde het woord, vervolgens de vertegenwoordiger van het bestuursorgaan. De rechter had daarna steeds vragen voor partijen. Ter afsluiting van de zitting kwamen partijen in een tweede ronde nog weer aan het woord. Het valt op dat partijen, door de vragen van de

⁴ Marseille 2009, p. 41.

rechter, steeds ruim de gelegenheid hadden hun standpunten zo goed mogelijk voor het voetlicht te brengen. Slechts op één zitting koos de rechter ervoor direct zelf het heft in handen te nemen.⁵ De betreffende zitting was overigens een voorbeeld van een bijzondere effectieve bijeenkomst van rechter en partijen, omdat de rechter vanaf het begin van de zitting de aandacht richtte op wat volgens hem de kern van de zaak was, en partijen daarnaast ruim de gelegenheid kregen hun visie op de zaak uiteen te zetten.

Op 2 van de 16 bijgewoonde zittingen bleek dat nog niet alle voor de beoordeling van het beroep relevante stukken aanwezig waren. Opvallend was dat in beide gevallen de rechter terughoudend bleek met betrekking tot het verzoek van (een van de) partijen om het vooronderzoek te heropenen.

In een zaak over een arbeidsongeschiktheidsuitkering komt de gemachtigde van verweerder in zijn pleidooi met een punt dat niet in het verweerschrift is genoemd. De gemachtigde van eiser zegt dat hij het jammer vindt dat dit punt niet eerder naar voren is gebracht. Denkbaar was geweest dat de rechter tegen de gemachtigde van eiser had gezegd: “Na de zitting kunt u nog schriftelijk reageren, en daarna kan verweerder nog reageren, en daarna kunnen we de zaak met toepassing van artikel 8:57 Awb afdoen.” De rechter zegt echter dat hij het geen probleem vindt dat verweerder nog met nieuwe argumenten komt, omdat het niet om een nieuw feit gaat, maar louter om de onderbouwing van een reeds ingenomen standpunt.⁶

In een zaak betreffende een woon- en vervoersvoorziening heeft verweerder een paar dagen voor de zitting nog stukken naar de rechtbank gestuurd. Rechtbank noch gemachtigde van eiser hebben die ontvangen. De gemachtigde van verweerder overlegt de stukken alsnog op de zitting. De gemachtigde van eiser zegt dat zij bezwaar heeft tegen de gang van zaken, waarop de rechter antwoordt dat dit inherent is aan het project waarbij zaken zo snel mogelijk ter zitting worden gebracht. De rechter voegt daar aan toe: “Uiteindelijk is het aan de rechtbank om te bepalen of het stuk wordt meegenomen. Maar voor u is het in ieder geval van belang om op die stukken te reageren.”

De zitting wordt voortgezet. Aan het eind van de zitting herhaalt de gemachtigde van eiser haar bezwaren. De rechter antwoordt: “Ik merk dat u nog steeds bezwaar houdt tegen de stukken. Ik zal ze dan ook buiten beschouwing laten bij de beoordeling.” De gemachtigde van verweerder zegt dat wat in de nagezonden stukken staat, ook wordt vermeld in een rapport dat wel bij de oorspronkelijke stukken zit. De gemachtigde van eiser wil daar een inhoudelijke reactie op geven, maar de rechter zegt: “Daar gaan we nu niet meer op in. Er zijn twee mogelijkheden. Of we gaan aanhouden, en dan kunt u, gemachtigde van eiser, nog reageren, of de rechtbank ziet er van af de stukken bij zijn oordeel te betrekken.” De gemachtigde van eiser: “Maar u heeft ze wel gezien!” De rechter: “Maar ik houd er geen rekening mee.” De gemachtigde van eiser: “Dan vind ik het goed als u ze buiten beschouwing laat.” Kort maar goed: de

⁵ Zaak 37.

⁶ Zaak 33.

rechter voorkomt dat de zaak moet worden heropend door de gemachtigde van eiser er van te overtuigen dat de door verweerder pas ter zitting overgelegde stukken niet van belang zijn voor de uitkomst van de zaak.⁷

Beide voorbeelden laten zien dat de rechter zich blijkbaar meer laat leiden door de gedachte: “Tot nu toe gaat het mooi snel, laten we dat vooral zo houden!”, dan door de gedachte: “De zaak staat al zo snel op de zitting, enige vertraging kunnen we ons wel veroorloven.” Uit het onderstaande voorbeeld blijkt dat evenzeer.

In een zaak over een arbeidsongeschiktheidsuitkering laat de rechter weten dat hij overweegt een deskundige te benoemen. Nadat hij zijn voornemen aan partijen kenbaar heeft gemaakt, vervolgt hij: “Als ik een deskundige benoem, dan is de gebruikelijke procedure dat u zich kunt uitlaten over de vraagstelling en over de te benoemen deskundige. Ik zou in dit geval de vaart erin willen houden, dus de vraag aan u is of we dat als rechtbank achterwege kunnen laten.” Eiser zegt dat hij dat prima vindt, maar de gemachtigde van verweerder sputtert enigszins tegen. De rechter, vooral tot de gemachtigde van verweerder: “De aard van de vraag lijkt me in dit geval dermate evident, dat ik het hier wat kort zou willen sluiten.” De gemachtigde van verweerder: “Dan ga ik akkoord.”⁸

Het laatste voorbeeld ziet niet alleen op een situatie waarin de rechter probeert de vaart erin te houden, maar ook op een situatie dat een mogelijke heropening van het vooronderzoek aan de orde is. Is er op vroege zittingen relatief vaker sprake van discussie over een mogelijke heropening van het vooronderzoek dan op reguliere zittingen? Op basis van de 16 bijgewoonde zittingen is het moeilijk daar iets over te zeggen. Duidelijk is wel dat de rechter ten opzichte van partijen de zitting niet anders presenteert dan op een reguliere zitting gebeurt. Ook hier kan een rol spelen dat de rechter er meer op is gericht de tot dan toe geboekte tijdwinst niet verloren te laten gaan dan dat hij extra royaal is vanwege de reeds geboekte tijdwinst. Dat wil overigens niet zeggen dat de Leeuwarder rechters zo veel mogelijk proberen te vermijden dat het vooronderzoek wordt heropend. Alleen al onder de 16 zittingen waren er 2 waarop een mogelijke benoeming van een deskundige door de rechtbank aan de orde was.⁹ En voor het totaal van de zaken die op een vroege zitting in Leeuwarden zijn behandeld, geldt dat – voorzichtig geschat – in niet veel minder dan 10% het vooronderzoek heropend werd.¹⁰

Een overeenkomst tussen de vroege zittingen in Leeuwarden en de comparities in Dordrecht en Roermond is dat ze relatief kort na het instellen van het beroep worden gehouden. Als het klopt dat het voor de rechter, juist als een zaak nog niet te lang loopt, relatief gemakkelijk is om partijen inzicht te bieden in hun

⁷ Zaak 35.

⁸ Zaak 37.

⁹ Zaak 37 en 39.

¹⁰ Zie daarover verder paragraaf 4.5.

procespositie en om de mogelijkheden van een schikking te verkennen, zou ook op een vroege *zitting* (net als op een comparitie) een actieve houding van de rechter op die punten te verwachten zijn.

Over door de rechter ter zitting ondernomen schikkingspogingen kunnen we kort zijn. Op geen van de bijgewoonde zittingen waren die aan de orde. De behandeling van de zaak is steeds puur juridisch van karakter, en gericht op het verkrijgen door de rechter van een zo duidelijk mogelijk beeld van de juridische merites van de zaak.

Voor wat betreft het verschaffen van inzicht aan partijen in hun procespositie: dat komt zeker voor, zij het dat het niet altijd even expliciet gebeurt. Een voorbeeld van een dialoog waarin tot op zekere hoogte wel sprake is van voorlichting door de rechter over de procespositie van partijen, zij het enigszins impliciet, betreft het volgende.

De rechter: “U heeft uw standpunt niet met een verklaring van een arts onderbouwd?”

Eiseres: “Ik heb de verzekeringsarts gevraagd of hij informatie wilde opvragen bij een arts in Sneek, maar dat vond hij niet nodig.”

De rechter: “De artsen van het UWV hebben een eigen beoordeling gemaakt.”

Eiseres: “Het was geen beoordeling; ze hebben gewoon gekeken naar andere rapporten.”

De rechter: “Heeft u geprobeerd zelf medische zaken op te vragen?”

Eiseres: “Ja, maar daar zit een prijskaartje aan. De behandelende sector wil alleen maar informatie aan een advocaat sturen, en ik heb geen advocaat, die kan ik niet betalen.”

De rechter: “Bent u verder nog onder behandeling?”¹¹

De voorlichting kan ook explicieter zijn, zoals uit het volgende voorbeeld blijkt.

De rechter refereert aan een rapport van de huisarts. “De huisarts zegt echter dat hij zelf geen onderzoek heeft verricht. Echter, als je wilt gaan twijfelen aan de medische rapportage van het UWV, dan is er wel meer nodig.”

De gemachtigde van eiser: “Het UWV is in dit dossier tamelijk consistent in zijn oordeel, totdat wordt gezegd: het valt wel mee, het is de aard van het beestje. Dan vind ik het aan het UWV om te onderbouwen waarom men van inzicht is gewijzigd.”

De rechter: “Maar als de klachten van mevrouw er al zo lang zijn, dan is de vraag: waarom is er nooit een rapport gekomen dat dit onderbouwt?”

De gemachtigde van eiser blijft er bij dat het aan het UWV is om de standpuntwijziging te onderbouwen. De situatie van eiseres is niet veranderd.

(...)

De rechter vraagt eiseres of die nog iets wil zeggen.

Eiseres houdt een lang verhaal, waarin ze onder meer zegt dat ze haar rust nodig heeft en dat het UWV dingen van haar verwacht die ze niet kan.

¹¹ Zaak 09/60. Zie voorts: zaak 09/154 en zaak 09/499.

In reactie op het verhaal van eiseres zegt de rechter: “Het probleem is een beetje dat u zegt dat u klachten heeft, dat u moe bent, maar dat er geen verklaring ligt van een psychiater.”

Eiseres zegt dat zij geen geld heeft om een psychiater te betalen die haar onderzoekt.¹²

Als de rechter open kaart met partijen speelt, heeft dat met name betrekking op hun bewijsposities. Het komt echter ook voor dat de rechter tamelijk duidelijk laat doorschemeren dat hij vindt dat een partij een onhoudbaar juridisch standpunt inneemt. Een zaak over de beëindiging en terugvordering van een uitkering biedt een voorbeeld.

De rechter: “Dan nog het feit dat het gaat om een beëindiging voor de toekomst. Daar heb ik minder moeite mee dan met een eventuele terugvordering.”

Tot de gemachtigde van eiser: “Dat is toch een duidelijk besluit? Ik heb daar weinig moeite mee.”¹³

Ten slotte verdient de situatie aandacht dat de rechter aan de orde stelt dat hij overweegt een deskundige te benoemen. Voor een appellant die zich afvraagt of hij de rechter pas aan het twijfelen kan brengen over (bijvoorbeeld) de medische onderbouwing van het besluit van het bestuur als hij zelf met een deskundigenrapport komt, geldt dat de benoeming van een deskundige door de rechter ervoor zorgt dat zijn vraag irrelevant is geworden. Met de benoeming laat de rechter zien dat hij zelf niet overtuigd is. Voor de appellant is het niet meer nodig zelf een deskundige in te schakelen.

Echter, als een appellant alleen maar van de rechter heeft gehoord dat die *overweegt* een deskundige te benoemen, liggen de zaken anders. De kans is reëel dat rechter uiteindelijk geen deskundige benoemt, waarmee de appellant alsnog voor de vraag komt te staan of hij zelf een deskundige moet inschakelen. Het valt op dat als de rechter partijen laat weten dat hij overweegt een deskundige te benoemen, hij verder geen woorden vuil maakt aan de mogelijkheid dat hij dit uiteindelijk niet doet en aan de consequenties die dit voor de procespositie van de appellant heeft.

De gang van zaken op de vroege zittingen in Leeuwarden kan worden samengevat in een tabel waarin staat aangegeven in hoeverre de drie mogelijke aspecten die kenmerkend kunnen zijn voor een zitting, zich daadwerkelijk voordoen. In de kolom ‘Standpunten’ staat aangegeven in hoeverre de ter zitting de standpuntuitwisseling tussen partijen centraal stond. In de kolom ‘Voorlichting’ staat aangegeven in hoeverre de rechter appellant inzicht bood in diens procespositie, bijvoorbeeld door te laten doorschemeren of deze voldoende bewijs had bijeengebracht voor zijn stellingen over de feiten. In de kolom ‘Schikking’ staat aangegeven in hoeverre de rechter de zitting benutte

¹² Zaak 09/59.

¹³ Zaak 08/2600.

om te bezien of het geschil tussen partijen op andere wijze zou kunnen worden beslecht dan door het doen van een uitspraak.

Tabel 4.5: Aspecten van de zitting¹⁴

<i>Karakteristiek voor de zitting?</i>	<i>Aspecten</i>					
	‘Standpunten’		‘Voorlichting’		‘Schikking’	
In hoge mate	94%	15	15%	2	0%	0
Tamelijk	6%	1	23%	3	0%	0
Nauwelijks of niet	0%	0	62%	8	100%	12
<i>Totaal</i>	100%	16	100%	13	100%	12
Nvt		0		3		4

In de tabel is te zien dat op de Leeuwarder zittingen bijna zonder uitzondering de standpuntenuitwisseling centraal staat. In veel gevallen biedt de rechter door het stellen van vragen partijen daarbij de gelegenheid hun standpunten zo goed mogelijk voor het voetlicht te brengen. Met enige regelmaat geeft hij partijen voorlichting over hun procespositie. Wat zich echter in geen van de bijgewoonde zittingen voordeed, was dat de rechter onderzocht of partijen wellicht tot overeenstemming zouden kunnen komen.

4.5 De uitkomst van en het vervolg op de zitting

In paragraaf 4.3 zijn vijf routes beschreven waarlangs een zaak die op een vroege zitting in Leeuwarden is behandeld, kan worden afgedaan. Voor de 102 Leeuwarder zaken waarvan we over gegevens beschikken, geldt het volgende. 13 beroepen zijn ingetrokken voor de vroege zitting, 89 zijn ter zitting behandeld.

In 2 gevallen werd het beroep ter zitting ingetrokken, in 6 gevallen besloot de rechter het vooronderzoek te heropenen, in de overige 81 zaken werd het vooronderzoek gesloten.

Wat is er gebeurd met de 6 zaken waarin het vooronderzoek na de vroege zitting is hervat? Van 1 zaak is dat onbekend. Voor de andere 5 zaken geldt dat de hervatting van het vooronderzoek 3 keer als reden had dat de rechter een deskundige benoemde voor het verrichten van een onderzoek (art. 8:47 Awb) en 2 keer dat de rechter nadere vragen voor partijen had (art. 8:45 Awb). Die twee laatste zaken zijn afgedaan zonder dat het beroep opnieuw op zitting is

¹⁴ Het aspect ‘Voorlichting’ is niet van toepassing op zittingen waar alleen het verwerende bestuursorgaan aanwezig is, het aspect ‘Schikking’ is niet van toepassing op zittingen waar niet beide partijen aanwezig zijn.

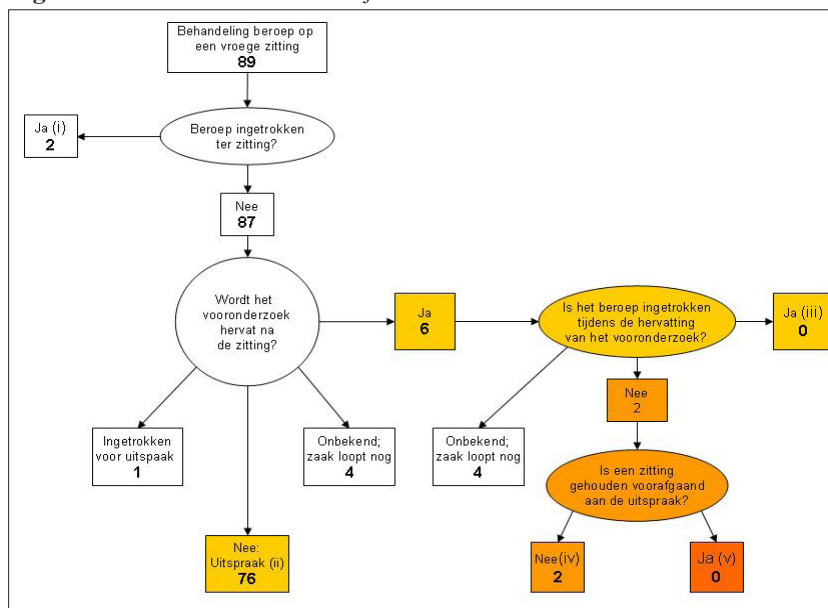
behandeld, de twee zaken waarin een deskundige is benoemd, waren op het moment van afronding van dit onderzoek nog niet afgedaan.

We kunnen derhalve concluderen dat, voor zover het vooronderzoek na de zitting is heropend, dit in geen enkel geval heeft geleid tot intrekking van het beroep en eveneens in geen enkel geval tot een nadere zitting.

Voor de 81 zaken waarin het vooronderzoek ter zitting werd gesloten, geldt het volgende. In 1 zaak werd het beroep na de zitting, maar voordat er een uitspraak was, ingetrokken. In 4 zaken was bij afsluiting van dit onderzoek nog geen uitspraak gedaan. In de overige 76 zaken heeft de rechter uitspraak gedaan.

In de onderstaande figuur zijn de verschillende routes die de Leeuwarder zaken hebben doorlopen in beeld gebracht.

Figuur 4.2: Hoe vaak worden de vijf verschillende routes benut?

In de figuur is te zien dat als een zaak op een zitting wordt behandeld, die behandeling in de grote meerderheid van de gevallen wordt gevolgd door een uitspraak. Heropening van het vooronderzoek komt af en toe voor, intrekking van het beroep op of na de zitting niet of nauwelijks.

Hoe belastend is de afhandeling van de op een vroege zitting behandelde zaken voor de rechtbank? Voor elk van de vijf onderscheiden routes kan daar een inschatting van worden gemaakt. We gaan er daarbij van uit, zoals in paragraaf 4.3 aan de orde was, dat de belasting voor de rechtbank van het houden van een vroege zitting, het houden van eventuele nadere zitting en het schrijven van een uitspraak even zwaar zijn (te stellen op '1'), en dat de belasting van de voortzetting van het vooronderzoek na de vroege zitting half zo zwaar

is als de comparitie, zitting en uitspraak (te stellen op ‘0,5’). De werklast van route *i* (vroeg zitting) bedraagt dan ‘1’, die van route *ii* ‘2’ (vroeg zitting en uitspraak), die van route *iii* ‘1,5’ (vroeg zitting en hervatting vooronderzoek), die van route *iv* ‘2,5’ (vroeg zitting, hervatting vooronderzoek en uitspraak) en die van route *v* ‘3,5’ (vroeg zitting, hervatting vooronderzoek, nadere zitting en uitspraak).

Voor de procedures in Leeuwarden kunnen we nagaan hoe groot de gemiddelde werklast is, door te bezien welk deel van die procedures via welke van de vijf routes is afgedaan. In de onderstaand tabel is dat in beeld gebracht.

Tabel 4.6: Werklast rechtbank van op een vroeg zitting behandelde zaken¹⁵

<i>Routes (werklast rechtbank)</i>	<i>Aantal zaken dat via een van de zes routes wordt afgedaan</i>
Route i (1)	3
Route ii (2)	76
Route iii (1,5)	0
Route iv (2,5)	2
Route v (3,5)	0
<i>Totaal</i>	81
Onbekend	8
Gemiddelde belasting per zaak	1,98

De gemiddelde werklast per zaak komt uit op 1,98, vrijwel gelijk aan de werklast van een op reguliere wijze afgehandeld beroep.

Als we de 8 zaken waarvan ten tijde van de gegevensverzameling nog niet bekend was hoe ze zouden worden afgedaan, in de analyse betrekken, er van uitgaande dat voor 4 daarvan route *ii* hebben doorlopen (vroeg zitting en uitspraak) en de andere 4 route *iv* (vroeg zitting, activiteiten in het kader van de hervatting van het vooronderzoek en uitspraak), dan komt de gemiddelde werklast per zaak precies uit op 2.¹⁶

4.6 Tijdsverloop tussen vroeg zitting en afdoening

Een van de belangrijkste doelstellingen van het Leeuwarder project was om beroepszaken zo snel mogelijk af te doen. In hoeverre is men in die opzet geslaagd?

¹⁵ Berekening gemiddelde: $((3 \times 1) + (76 \times 2) + (0 \times 1,5) + (2 \times 2,5) + (0 \times 3,5)) = 160$. $160 : 81 = 1,98$.

¹⁶ Berekening gemiddelde: $((3 \times 1) + (80 \times 2) + (0 \times 1,5) + (6 \times 2,5) + (0 \times 3,5)) = 178$. $178 : 89 = 2$.

Eerder hebben we gezien dat het gemiddeld 9 weken duurt voordat het beroep ter zitting wordt behandeld. Voorts hebben we gezien dat in een grote meerderheid van de gevallen het vooronderzoek na de zitting niet wordt hervat, maar dat direct na de zitting uitspraak wordt gedaan. Als direct na de zitting uitspraak wordt gedaan, hoe veel tijd verloopt er dan tussen zitting en uitspraak?

Tabel 4.7: Tijdsverloop tussen zitt. en uitspr. in dagen (geen hervatting voorondz.)¹⁷

<i>Handeling</i>	<i>Gemiddeld tijdsverloop zitting-uitspraak:</i>	<i>Bij 50% van de zaken is de uitspraak er na:</i>	<i>Bij 90% van de zaken is de uitspraak er na:</i>
Tijdsverloop tussen instellen beroep en zitting	47 dagen (7 wk)	24 dagen (3,5 wk)	112 dagen (16 wk, 3,5 mnd)

In de tabel is te zien dat in zaken waarin het vooronderzoek niet wordt hervat, het na de zitting gemiddeld 7 weken duurt voordat de uitspraak er is. Opvallend is dat als wordt gekeken naar de mediaan (het tijdstip waarop in de helft van de zaken uitspraak is gedaan), die blijkt te liggen op 3,5 weken. Het verschil tussen de mediaan en het gemiddelde laat zien dat het de rechtbank Leeuwarden in een groot aantal gevallen lukt om zeer snel na de zitting met een uitspraak te komen, maar ook dat er een substantieel aantal zaken is waar de uitspraak aanzienlijk langer op zich laat wachten.

Wordt de snelheid van de afdoening na de zitting gerelateerd aan de wettelijke termijnen om uitspraak te doen, dan is te zien dat in 74% van de gevallen binnen de standaard-termijn van 6 weken uitspraak wordt gedaan en in 94% binnen de uiterste termijn van 14 weken.¹⁸ In niet meer dan 6% van de zaken wordt die uiterste termijn overschreden.¹⁹ Het betreft vier zaken. Van een daarvan kon uit het dossier worden opgemaakt waarom de totstandkoming van de uitspraak zo veel tijd in beslag had genomen: één van de partijen had een wrakingsverzoek gedaan waarop moest worden beslist voordat uitspraak in de zaak kon worden gedaan.

Van de 5 zaken waarvan bekend is dat het vooronderzoek na de zitting is hervat, weten we van 2 dat inmiddels uitspraak is gedaan. In het ene geval volgde de uitspraak 49 dagen (7 weken) na de zitting, in het andere geval 181 dagen (26 weken).

Ten slotte kijken we naar de tijdsduur van de procedure als geheel. In de volgende tabel is te zien hoe veel tijd die in beslag nam.

¹⁷ N = 67.

¹⁸ Zie art. 8:66 jo. 8:79 Awb

¹⁹ Ter nuancering zij echter opgemerkt dat zich onder de bestudeerde zaken een substantieel aantal bevindt dat nog niet is afgedaan.

Tabel 4.8: Tijdsverloop tussen indienen beroep en afdoening, in dagen²⁰

<i>Handeling</i>	<i>Gemiddeld tijdsverloop indiening-uitspraak:</i>	<i>Bij 50% van de zaken is de uitspraak er na:</i>	<i>Bij 90% van de zaken is de uitspraak er na:</i>
Tijdsverloop tussen instellen beroep en zitting	110 dagen (16 wk, 3,5 mnd)	91 dagen (13 wk, 3 mnd)	180 dagen (26 wk, 6 mnd)

In de tabel is te zien dat de in het project behandelde beroepszaken waarvan bekend is dat ze zijn afgedaan, gemiddeld in 16 weken worden afgedaan. Wordt gekeken naar het moment waarop de helft van de zaken is afgedaan, dan blijkt dat dit na 3 maanden is (13 weken, 90 dagen). Dat niet alle zaken even snel worden afgedaan, blijkt als wordt gekeken op welk moment 90% van de zaken is afgedaan. Dat is na 6 maanden.

Wordt vergeleken met de tijd die het de rechtbank Leeuwarden in 2008 gemiddeld genomen kostte om een bestuursrechtelijke bodemzaak af te doen, dan is sprake van een enorme winst. In 2008 duurde het gemiddeld 36 weken voordat zo'n zaak werd afgedaan.²¹ Zaken in het project zijn in gemiddeld 16 weken (derhalve ruim twee keer zo snel) afgehandeld.

4.7 De uitspraak

4.7.1 De inhoud van de uitspraak

Als de procedure tot een uitspraak leidt, hoe luidt die dan? Van 71 Leeuwarder zaken is dat bekend. In onderstaande tabel zijn de cijfers over de uitspraken gecombineerd met gegevens over de intrekking van het beroep.

Tabel 4.9: Uitkomst procedure van op een vroege zitting behandelde zaken

<i>Uitkomst</i>	<i>Percentage/aantal</i>	
Ingetrokken	4%	3
Onbevoegd	1%	1
Niet-ontvankelijk	7%	5
Ongegrond	74%	58
Gegrondd; art. 8:72-3 toegepast	0%	0
Gegrondd; art. 8:72-4 toegepast	0%	0
Gegrondd; overig	14%	11
<i>Totaal</i>	100%	78
Onbekend		11

²⁰ N = 81.

²¹ De Rechtspraak 2009, p. 25.

Uit de tabel blijkt dat van de op een vroege zitting behandelde zaken slechts een klein deel wordt ingetrokken, en dat een zeer ruime meerderheid van de beroepen ongegrond wordt verklaard.

Omdat in de tabel een onderscheid is gemaakt tussen de verschillende modaliteiten van de gegrondverklaring van het beroep, kan ook iets worden gezegd over de mate waarin de op een vroege zitting behandelde zaken resulteren in finale geschilbeslechting, dat wil zeggen dat de procedure eindigt met duidelijkheid van partijen over hun rechtspositie. Voor de zes onderscheiden categorieën uitkomsten geldt dat alleen bij de laatste categorie (de gegrondverklaring van het beroep, zonder dat de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand worden gelaten of dat zelf in de zaak wordt voorzien) *geen* sprake is van finale geschilbeslechting. Dat betekent dat 86% van de op een vroege zitting behandelde zaken leidt tot de finale beslechting.

4.7.2 Wordt hoger beroep ingesteld?

Hoe vaak wordt hoger beroep ingesteld tegen uitspraken van op vroege zittingen in Leeuwarden behandelde zaken? In de onderstaande tabel is dit te zien. Drie categorieën worden onderscheiden. In de eerste plaats zaken die zijn ingetrokken op of na de zitting, in de tweede plaats zaken waarin in reactie op de uitspraak geen hoger beroep is ingesteld en in de derde plaats zaken waarin dat wel is gebeurd.

Tabel 4.10: Hoger beroep ingesteld?²²

Uitkomst	Soort zaak							
	Sociale zekerheid		Rechtsbijstand		Overig		Totaal	
Ingetrokken op/na zitting	0%	0	5%	1	9%	2	4%	3
Uitspraak; geen HB	56%	18	70%	14	67%	14	63%	46
Uitspraak; wel HB	44%	14	25%	5	24%	5	33%	24
<i>Totaal</i>	100%	32	100%	20	100%	21	100%	73

Voor zover geen hoger beroep is ingesteld tegen de uitspraak, of het beroep op of na de zitting is ingetrokken, kan worden gesteld dat partijen de uitkomst van het geschil hebben geaccepteerd. In de tabel is te zien dat in 67% van de op een vroege zitting in Leeuwarden behandelde beroepen de uitkomst van de beroepsprocedure wordt geaccepteerd. In 33% van de gevallen wordt de uitkomst niet geaccepteerd, tot uiting komend in het instellen van hoger beroep. Opvallend in de tabel is met name het hoge percentage hoger beroepen in socialezekerheidszaken.

²² Missing = 8.

4.8 Partijen over de vroege zitting

4.8.1 Algemeen

Nu een groot aantal aspecten van de behandeling en uitkomst van de op een vroege zitting behandelde bestuursrechtelijke beroepszaken aan de orde is geweest, richten we onze aandacht op de direct betrokkenen bij de procedure: de appellanten en verwerende bestuursorganen en hun gemachtigden. Hoe kijken partijen aan tegen de vroegtijdige behandeling van hun zaak op een zitting? Ter beantwoording van die vraag zijn de partijen van beroepszaken waarvan de vroege zitting in het kader van het onderzoek is bijgewoond, benaderd voor een telefonisch interview. Dat heeft geresulteerd in 12 gesprekken met verschillende bij de procedure betrokken partijen, 7 met vertegenwoordigers van bestuursorganen, 2 met appellanten, 2 met gemachtigden van appellanten en 1 met een derde-belanghebbende.

4.8.2 Informatie over het project; verloop van de zitting

De eerste vraag die is gesteld aan partijen die betrokken waren bij een vroege zitting, was of de rechter ter zitting nog toelichtte waarom het beroep zo snel op een zitting was geagendeerd. Een meerderheid kon zich niet herinneren dat dit punt aan de orde was geweest of meldde dat de rechter hier niets over had gezegd.

Voor wat betreft de inhoudelijke gang van zaken ter zitting zijn de respondenten unaniem in hun opvatting dat er op de zitting meer dan voldoende gelegenheid was hun standpunt naar voren te brengen. De vraag of de rechter goed op de hoogte was van de inhoud van de zaak wordt eveneens positief beantwoord, zij het dat (gemachtigden van) eisers iets minder royaal met hun lof zijn dan de vertegenwoordigers van bestuursorganen. De onderzoeksbevinding die eerder in dit hoofdstuk aan de orde was, dat de vroege zitting slechts een enkele keer tot heropening van het vooronderzoek leidt, wordt door de respondenten bevestigd. Geen van de respondenten meldde dat ter zitting afspraken waren gemaakt over de hervatting van het vooronderzoek of door partijen in het kader daarvan te ondernemen activiteiten.

4.8.3 Tevreden over de vroege zitting?

De hamvraag aan partijen die in Leeuwarden een vroege zitting hebben meegemaakt, is of zij zijn te spreken over de snelle agendering van hun zaak op een zitting. Een van de vragen die hun werd voorgelegd, was: ‘Wanneer u terugkijkt op de zitting, over welk aspect bent u dan het meest tevreden?’ Uit de reacties op de vraag blijkt dat het vroege tijdstip van de zitting in de regel (zeer) positief wordt gewaardeerd.

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Normaliter duurt het negen maanden voordat iemand die in beroep is gegaan, een uitspraak heeft. Wij zijn als overheid gehouden om binnen vier weken een beslissing op bezwaar te nemen. Vorig jaar hadden we dat bij eenderde van de zaken niet gehaald. Daar hebben we vervolgens actie op ondernomen. Dit jaar zijn er tot nu toe twee van de negentig bezwaarschriften over die termijn heengegaan. Daar zijn we tevreden mee.

Ik vind dat de rechtbank een zelfde soort rechtsgang moet verzekeren. De termijn die in het project geldt, is een goede termijn. Van negen naar drie maanden is goed. Je moet het proces veel sneller tackelen. Ook omdat wij gehouden zijn om dat binnen een bepaalde termijn te doen! Dit zou ook moeten gelden voor de Centrale Raad van Beroep. Dat dit project liep is voor de appellante in deze zaak een uitkomst geweest. Ze wist snel waar ze aan toe was. Zelf heb ik geen verschil gemerkt in de wijze waarop de zaak werd behandeld.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ik heb er zelf belang bij dat zaken vlot gepland worden. In de bezwaarprocedure zit je nog wel in de materie. Binnen vier maanden komt het nog wel vrij snel weer tot je. Na een jaar is dat niet meer zo. Ik vind dit plezierig.”

Een appellant: “Het ging vrij vlot, je hoeft niet zo lang te wachten.”

Een appellant: “Ik vond het positief dat ik zo snel aan de beurt was. Dat sowieso. En dat het snel afgehandeld wordt. Het zijn feiten die op de zitting behandeld worden. Dat je zelf een kans krijgt om jezelf te verweren. Ik kreeg op het einde zelf nog het laatste woord.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Het is fijn om in elk geval de zaak af te kunnen sluiten. Zowel voor de appellant als de gemeente is dat prettig. Beide partijen krijgen in een vroeger stadium rechtszekerheid. Dit speelt met name een rol wanneer er grotere belangen in het geding zijn.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Het enige voordeel is de snelle behandeling. Je krijgt eerst een kennisgeving, dan de mogelijkheid om het verweerschrift in te dienen. Dan zit de zaak nog vers in het geheugen. Soms blijft de zaak wel langer dan een half jaar liggen. Dat is nu niet het geval.”

Soms wordt bij de positieve beoordeling een kanttekening geplaatst.

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ik vind het prettig dat de zaak zo snel ter zitting kan worden geplaatst. Verder was het ook wel duidelijk allemaal. Zo waren de gronden allemaal al ingediend. In andere zaken heb je soms nog geen gronden, dan is de periode te kort.”

En niet helemaal iedereen ervaart het vroege tijdstip van de zitting als een voordeel.

De gemachtigde van een appellant: “Ik ervoer geen verschil of een bijzonder aspect dat anders was dan bij een reguliere behandeling.”

Tot slot zijn er ook respondenten die een ander element van de zitting meer is bijgebleven dan het vroege tijdstip.

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Het positieve van de zitting vond ik dat ik voldoende in de gelegenheid werd gesteld om mijn standpunt naar voren te brengen.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ik kon m’n zegje wel doen, de tegenpartij ook.”

De respondenten is daarnaast gevraagd over welk element van de zitting men het minst tevreden is. Een aantal respondenten antwoordt: ‘Geen enkel!’, maar er worden ook kanttekeningen geplaatst bij het vroege tijdstip van de zitting. Genoemd worden onder meer, de planning van de zitting...

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “In z’n algemeenheid ben ik niet tevreden over het ‘in onderling overleg’ komen tot een geschikte datum. Ons werd van tevoren gezegd dat we zouden worden gebeld opdat in onderling overleg een afspraak gemaakt kon worden. Maar het is diverse keren voorgekomen dat je maar één datum krijgt voorgelegd. Dan is het: ‘Take it or leave it.’ Ik heb hier wel eens naar geïnformeerd, en dan bleek dat de tegenpartij maar op één datum kon. Dan moeten wij ons daarin schikken, want als ik bijvoorbeeld een datum in een week later noem, dan valt dat al weer buiten de termijn. Ik had verwacht dat het meer in onderling overleg zou plaatsvinden.”

... de voorlichting over het project...

De gemachtigde van een appellant: “Het zou goed zijn dat de rechter de aanwezigen ook nog eens uitlegt over dat het anders gaat dan normaal. Wat het doel is van de versnelde behandeling. Ik heb wel een brief ontvangen, maar de cliënten niet. En zij worden eigenlijk toch een beetje gebruikt. Ik denk dat het goed is dat ze weten wat er gaande is. Uitleg door de rechter was in beide zaken op z’n plaats geweest.”

... en het feit dat appellanten die voorafgaand aan de zitting het griffierecht nog niet hebben betaald, de gelegenheid krijgen dit op de rechtbank nog te voldoen.

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “De zitting had niet gehouden hoeven worden als de termijn voor het betalen van het griffierecht was afgevoerd. Dat had zowel ons als de rechter werk gescheeld.”

Ontevredenheid ziet op andere zaken dan het vroege tijdstip. Zo zijn er opmerkingen over het taalgebruik, de formele gang van zaken...

Een appellant: “De taal was vrij formeel! Ik hoorde veel vaktermen. Mijn advocaat deed het woord en het UWV was best fel, die had haar huiswerk goed gedaan. Het ging om mij, maar eigenlijk stond ik erbuiten. Ik maakte er geen deel van uit.”

... en de inhoudelijke kennis van de rechter.

“Ik ben niet tevreden over het feit dat de rechter het juridische kader niet duidelijk voor ogen had. Ook stelde hij veel vragen, waarvan ik dacht: dat had u ook in het dossier kunnen lezen.”

De vraag naar de aspecten van de zitting waar men het minst tevreden over is, wordt ten slotte ook benut om te laten weten dat het tijdstip van de zitting niet van invloed is op de inhoudelijke gang van zaken ter zitting...

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Dat kan ik niet zo goed aangeven, want ik merk niet zoveel verschil tussen de zittingen naar aanleiding van een versnelde procedure en een normale procedure. Het gaat wel sneller, maar de wijze waarop de zitting plaatsvindt, wijkt niet af van een normale zitting.”

... en om op te merken dat men positief is over hoe het bij de sector bestuursrecht van de Leeuwarder rechtbank toegaat.

De gemachtigde van een appellant: “Over het algemeen vind ik de zittingen bij de rechtbank Leeuwarden informeel van aard. Misschien dat ik daarom geen verschil merk, afgezien van de versnelde behandeling. De rechters stellen de partijen altijd goed op hun gemak.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ik ben over geen enkel aspect ontevreden, alles verliep goed.”

4.8.4 Vragen aan procesvertegenwoordigers

Aan de procesvertegenwoordigers van eisers en verweerders is ten slotte gevraagd of zij het in de procedure waarin zij optraden een meerwaarde vonden dat snel een zitting werd gehouden, en tevens waar zij in het algemeen de voorkeur aan geven: zo snel mogelijk een zitting, ondanks dat de termijnen dan korter zijn en er minder voorbereidingstijd is, of wat later in de procedure een zitting, ondanks dat de afhandeling van het beroep dan langer duurt. De eerste vraag beantwoordden de procesvertegenwoordigers in meerderheid bevestigend.

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Het was nuttig voor de betreffende appellant. Voor mij of de Dienst maakt het niet uit. De duidelijkheid was er bij ons toch wel. Het gaat om de klant die in beroep gaat. Dát is mijn uitgangspunt. De klant moet snel weten waar zij aan toe is. Appellante heeft die duidelijkheid dankzij het project op korte termijn gekregen.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Voor de klant. Die dacht er mee weg te komen, ik doe of ik gek ben en reageer nergens op. Ik vind het zeer goed, deze zaak leent zich er prima voor om het snel op te pakken.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Alles was duidelijk, de zaak zat nog goed in het geheugen.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “De feiten in dit geschil waren duidelijk. Het is goed voor de tegenpartij dat de zaak zo snel is behandeld. Ook al was er in mijn ogen geen grote noodzaak om de zaak heel snel te behandelen: het was namelijk niet zo dat de uitkering van de klant was ingetrokken of iets dergelijks.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Omdat de zaak zo helder was, hadden wij geen moeite met de termijnen.”

Soms bevat het antwoord op de vraag naar de meerwaarde van de vroege zitting zowel positieve als negatieve elementen.

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Het schept duidelijkheid voor de tegenpartij. Maar ik vond de termijnen wel erg krap. De tegenpartij had al gronden ingediend, dat was positief. Maar ik moest zelf ook nog een arbeidskundige onderzoek instellen. Ook lag de zaak wat complexer. Ik vond dat de termijnen bij deze zaak erg krap waren. Maar al met al leverde het geen problemen op.”

De gemachtigde van een appellant: “In de ene zaak die ik bij de rechtbank had wel, omdat dat een ziektezaak was. Deze was juridisch gezien simpeler van aard. In de andere zaak niet. Die zaak was complexer van aard. De termijnen doen dan afbreuk aan de aandacht die ik aan de zaak kan besteden.”

De tweede vraag, of men in het algemeen geporteerd is van een vroege zitting, wordt eveneens voornamelijk bevestigend beantwoord. Voor sommigen is de keuze gemakkelijk...

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Wij krijgen vier weken de tijd om de stukken en het verweerschrift in te dienen. Dat is voor ons ruim voldoende. Ideaal is in mijn ogen: na vier weken een zitting en vervolgens na zes weken een uitspraak, zodat het geschil binnen drie tot vier maanden is beslecht.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Het kost je veel minder tijd om je in te lezen dan wanneer je er, na een lange periode, weer in moet duiken.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Omdat beide partijen in een vroeg stadium rechtszekerheid verkrijgen.”

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Het geeft duidelijkheid voor beide partijen. Daar zijn beide partijen bij gebaat.”

... terwijl een enkeling twijfelt voordat hij zich uitspreekt voor de vroege zitting.

De vertegenwoordiger van een bestuursorgaan: “Ik vind het lastig om één van de twee mogelijkheden te kiezen. Het hangt af van de zaak. Soms kan de versnelde behandeling interne problemen opleveren: de dossiers kunnen moeilijk binnen de termijn worden opgevraagd. Toch geef ik de voorkeur aan de versnelde procedure.”

Ondanks dat positieve reacties overheersen, is kritiek niet afwezig.

De gemachtigde van een appellant: “Op zichzelf is het goed, evenals in bezwaarprocedures, dat de procedure snel verloopt. Maar het probleem is – en dat is het gehele probleem met het project – dat wij de informatie over het algemeen erg laat kregen. Pas vlak voor een zitting kregen we het dossier en konden we de gronden indienen. We hadden bij de het project het idee dat het alleen nog maar ging om de snelheid en niet meer om een zorgvuldige dossierbeoordeling. Termijnen zijn belangrijk, maar nooit belangrijker dan de manier waarop de zaak wordt afgedaan.

Het is voorgekomen dat je zo laat het dossier krijgt en soms pas voor het eerst een cliënt ziet, dat je voor je eigen gevoel de zaak niet op een goede manier kunt behandelen. Het wordt dan haastwerk en dat is vervelend.”

4.8.5 Conclusie

Als het beeld zoals dat uit de interviews met partijen naar voren komt, in een zin moet worden samengevat luidt die: al maakt het voor de inhoudelijke behandeling niet uit, een vroege zitting zorgt voor een verhoging van de kwaliteit van de bestuursrechtelijke procedure, waar met name de appellerende burger van profiteert.

4.9 Rechters en rechtbankmedewerkers over de vroege zitting

4.9.1 Opzet en uitvoering van de interviews

Bij de rechtbank Leeuwarden is een aantal gesprekken gevoerd over het functioneren van de vroege zitting. Het betrof gesprekken met twee rechters, een juridisch medewerker en de leidinggevende van de griffie. De gesprekken hadden als doel inzicht te krijgen in de ervaringen van betrokkenen met de alternatieve werkwijze en om hun visie te horen over de wenselijkheid van continuering daarvan.

In alle gevallen ging het om een open interview. Ten behoeve van de interviews was een aantal op de functie van de betrokkene toegespitste vragen opgesteld. De vragen fungeerden als aanleiding voor het vernemen van ervaringen en opvattingen van de betrokken respondent over het project. De gesprekken

namen steeds een half uur à een uur in beslag. Van elk van de interviews is een schriftelijk verslag gemaakt.

De gesprekken centreerden zich rond vijf onderwerpen: de administratieve voorbereiding, de gang van zaken op de vroege zitting, het tijdsbeslag van de alternatieve werkwijze, het oordeel van partijen over de vroege zittingen en de vraag naar de voortzetting van het project. Hieronder geven we weer wat de verschillende respondenten over elk van die onderwerpen hadden te melden.

4.9.2 Administratieve voorbereiding

Als een beroep bij de rechtbank binnenkomt, neemt de griffie nog dezelfde dag contact op met partijen om een zitting te plannen, die dan in beginsel 6 weken na het instellen van het beroep plaatsvindt. Lukt het om afspraken met partijen te maken?

“Als de griffie van de rechtbank belt met partijen, stuit je op verschillende problemen. Gemeenten zijn vaak onbereikbaar, en je moet daar zeker niet bellen tussen 12 en 2 uur 's middags, en al helemaal niet op vrijdag, dan is niemand bereikbaar. Bij eisers is er een ander probleem, daar is vaak geen telefoonnummer te achterhalen. Zijn partijen niet bereikbaar, dan stellen we zelf een datum vast, en wat blijkt: gemeenten kunnen altijd, en andere partijen meestal ook.

Zijn partijen wel bereikbaar, dan is de reactie van eisers meestal heel positief: ‘Goh, dat is snel!’ De reactie van verweerders is wisselender. Hoe groter de organisatie, des te groter de kans dat men moeilijk doet en de indruk wekt dat men niet op een hele snelle zitting zit te wachten. Overigens is het ook een kwestie van wennen. Het UWV is in de loop van de tijd steeds beter mee gaan werken.”

Als de griffie belt met het bestuursorgaan, beschikt dat nog niet over een afschrift van het beroepschrift. Voelt het bestuur zich niet overvallen door het telefoontje van de rechtbank? Een griffiemedewerker:

“Ik heb nooit gemerkt dat het bestuur het een probleem vindt dat ik bel over een afspraak voor een zitting terwijl zij nog niet de stukken van de rechtbank hebben.”

Twee rechters:

“De werkwijze vormt een eigen invulling door de griffie van de afspraken die aan het begin van het project zijn gemaakt, maar ik vind het geen probleem dat de griffie al belt met het bestuur om een afspraak voor een zitting te maken op het moment dat het bestuur nog niet beschikt over een afschrift van het beroepschrift.”

“Ik heb nog geen negatieve reacties van partijen gehoord over dat ze direct op de dag dat het beroepschrift binnenkomt, door de griffie gebeld worden om een afspraak voor de zitting te maken.”

De strakke planning kan ook voor complicaties zorgen, maar daar blijkt wel een mouw aan te passen.

“Het betalen van het griffierecht levert soms een probleem op. Als het niet na 4 weken is betaald hebben partijen nog 4 weken respijt, met als gevolg dat soms het griffierecht nog niet is betaald als de zitting wordt gehouden. Partijen hebben dan de gelegenheid om het direct voor de zitting, op de rechtbank, te betalen.”

Leidt de strakke planning er toe dat partijen vaker om uitstel vragen? De meningen verschillen, van: ‘Nee, integendeel!’...

“In de zaken die op een vroege zitting worden gebracht, verzoeken partijen minder vaak om uitstel van de zitting dan in reguliere zaken. Ik zie daarvoor twee redenen: de zitting is meestal in overleg met partijen vastgesteld en men is blij dat de zitting zo kort na het instellen van het beroep plaatsvindt.”

... tot: ‘Iets vaker, maar daar weten we wel raad mee!’

“De termijnen die we ons hebben gesteld worden redelijk goed gehaald. Er worden wel iets vaker uitstelverzoeken gedaan dan in regulier behandelde zaken, maar we zijn heel terughoudend in het honoreren daarvan.”

Wat is de reden dat om uitstel wordt verzocht?

“Als de behandeling van het beroep ter zitting wordt uitgesteld, is de reden meestal: ziekte of een vervangend besluit van het bestuur. Maar als rechtbank zijn we zelf ook verantwoordelijk voor een deel van de verdagingen.”

En hoe wordt op uitstelverzoeken gereageerd?

“Als een partij binnen een week nadat de zitting is gepland om uitstel verzoekt, wordt dat verzoek per definitie gehonoreerd.”

Consequentie van het verlenen van uitstel is dat op de zittingslijst minder zaken staan dan de bedoeling is.

“Nu en dan is het een probleem de vroege zittingen vol te krijgen. 10 zaken per zitting is ideaal, maar dat lukt lang niet altijd. Het worden er dan 6 à 7. Maar dat speelt ook bij reguliere zittingen.”

“Een probleem is het ‘bijplannen’. Als een zaak van de zittingslijst wordt afgevoerd, is het vaak moeilijk om die te vervangen door een andere zaak.”

Is de strakke planning van invloed op de voorbereiding van de zaak door de rechtbank? Daar wordt bij de rechtbank genuanceerd over gedacht.

“De voorbereiding van een zitting verschil wel qua haast, niet qua tijd die je er als secretaris mee kwijt bent. Je kunt een zaak pas vlak voor de zitting instrueren, maar ook bij reguliere zaken doe je het nooit heel lang voor de zitting, dus het verschil is ook weer niet zo groot. Feitelijk ligt de instructie er in beide gevallen even kort voor de zitting.”

“Dat de planning zo strak is, is alleen lastig als er nog geen gronden van eiser zijn, op het moment dat je wilt gaan instrueren. Vaak is daar wel een mouw aan te passen, door bij de instructie te kijken naar wat er in bezwaar is aangevoerd.”

“Ook de secretaris heeft minder tijd. Daardoor is de instructie soms minder uitgebreid, en dat kan een probleem zijn, want je kunt dan minder goed voorbereid ter zitting komen.”

Minder tijd tussen het beschikbaar komen van het dossier en de zitting kan ten dele worden gecompenseerd door een strakkere planning. Maar er zijn ook dingen die je wel zou willen, maar vanwege de krappe tijdsplanning niet kunt doen. Gelukkig zijn er dan alternatieven beschikbaar.

“Als de secretaris ergens tegenaan loopt in de voorbereiding, kan hij in regulier behandelde zaken een briefje aan een van de partijen sturen. Bij zaken die op een vroege zittingen zijn geagendeerd, belt hij in plaats daarvan.”

“Een verschil met een beroep dat op reguliere wijze wordt behandeld, is dat er minder tijd is, er is geen mogelijkheid om schriftelijk om nadere informatie aan partijen te vragen. Dit lossen we op door in zo’n geval de secretaris te laten bellen. De voorbereiding vindt ook iets korter voor de zitting plaats, maar per saldo is het verschil marginaal.”

In de meeste zaken volstaat de kortere voorbereidingstijd, mede door de inzet van ervaren secretarissen.

“Door de nieuwe werkwijze ben ik als rechter per zaak net iets meer tijd kwijt, vanwege de wat meer summiere voorbereiding door de secretaris. Daardoor zit je soms wel wat krap in de tijd.”

“Er is geen verschil in de kwaliteit van de voorbereiding van een vroege zitting en een reguliere zitting. De voorbereiding door de secretaris verschilt ook niet. Het is trouwens wel zo dat steeds ervaren secretarissen worden ingeschakeld bij zaken die op een vroege zitting komen.”

4.9.3 De zitting

Voor de behandeling ter zitting heeft de alternatieve werkwijze voor- en nadelen. Een nadeel is dat niet bij elke zaak behandeling ter zitting zinvol is.

“Een nadeel van de werkwijze in het project is dat er soms zaken op zitting komen die daar niets te zoeken hebben. Als sprake is van een termijnoverschrijding en de zaak prima vereenvoudigd had kunnen worden afgedaan, als een zaak eigenlijk meervoudig had moeten worden behandeld of als vlak voor de zitting blijkt dat er nog een derde-partij is die had moeten worden uitgenodigd, is de behandeling van de zaak op de zitting verspilde moeite. In reguliere procedures had je dit soort zaken op tijd opgemerkt, nu niet.”

“Frustrerend is soms dat op de zitting blijkt dat de stukken nog niet compleet zijn. Je kunt er dan niet aan ontkomen de zaak aan te houden. Bij zaken die regulier worden behandeld komt dat eigenlijk nooit voor.”

Voordeel van de vroege zitting is dat alle betrokkenen nog fris tegenover de zaak staan.

“De wijze van voorbereiding en de zitting doet in de zaken die in het project zijn opgenomen sterk denken aan hoe het bij voorlopige voorzieningen toegaat. Je hebt nooit een uitgekauwde zaak op een zitting.”

“Een verschil met een beroepszaak die op reguliere wijze wordt behandeld is dat je te maken hebt met een jong dossier en dat maakt al veel uit. Je hebt minder het gevoel: ‘Die zaak moet weg.’ Dat heeft direct gevolgen voor hoe de zitting loopt. Je bent veel actiever. Je bent meer gefocust op de argumenten waar eiser mee komt, je bent opener en je stelt eerder vragen. Meer algemeen kijk je op een andere manier tegen het dossier aan. Ik had laatst een zaak waar de zitting pas 2 jaar na het instellen van het beroep werd gehouden, en waarin een zeer goed onderbouwd verzoek tot het benoemen van een deskundige werd gedaan. Toch dachten we: ‘We doen het niet, de zaak moet worden afgedaan.’ Bij een zaak die op een vroege zitting is behandeld, loop je dat risico niet.”

“Voor wat betreft de zitting is wel een verschil dat, omdat de zaak verser is, er meer mogelijkheden zijn om naar praktische oplossingen te zoeken. Het kan ook een soort psychologisch effect bij de rechter zijn: dat je meer durft omdat de zaak nieuwer is.”

Niet iedereen signaleert verschillen.

“Voor zover de vroege zitting zou moeten fungeren als een soort regezitting (zo is het wel gepresenteerd!), heb ik daar nog niet veel van gezien.”

De overwegend als positief gekenschetste gang van zaken ter zitting wordt mede toegeschreven aan een al eerder ingezette verandering in werkwijze door de rechtbank...

“De zitting duurt in zaken die in het project zitten in de regel niet langer dan reguliere zittingen. Dat komt ook omdat we sowieso al waren overgestapt naar ‘de nieuwe zitting’, wat inhoudt dat partijen meer uitleg krij-

gen (bijvoorbeeld over de consequentie van een eventuele vernietiging) en dat we partijen vaker wijzen op knelpunten met betrekking tot gronden en bewijs.”

“Het komt vaker voor dat zaken informeel met partijen worden geregeld, vergelijkbaar met zoals het bij voorlopige voorzieningen gaat.”

... en aan belangen die bij partijen spelen.

“Op zittingen valt het op dat bestuursorganen vaak in zijn voor een redelijke oplossing, dat hebben ze liever dan dat een uitspraak wordt gedaan waarin ze ongelijk krijgen. Als partijen open staan voor onderhandelingen lever je als rechtbank de relevante juridische achtergrondinformatie, het juridische kader voor die onderhandelingen.”

In een aantal opzichten verschillen de vroege zittingen niet of nauwelijks van ‘reguliere’ zittingen. Partijen komen niet veel vaker met nadere stukken...

“Het komt niet heel vaak voor dat partijen op een vroege zitting met nadere stukken komen, zij het wel iets vaker dan bij reguliere zittingen. De reactie van de rechtbank is niet anders dan als een partij op een reguliere zitting met nadere stukken komt.”

... er zijn niet meer verzoeken om nader bewijs te mogen leveren...

“Zittingen verlopen in de regel niet anders dan bij reguliere zaken. Ik heb nog niet meegemaakt dat een partij ter zitting zegt: ‘Ik zou nog graag met een deskundigenrapport komen.’”

... er wordt niet vaker geschikt...

“Het feit dat de zitting vroeger plaatsvindt, leidt niet tot meer schikkingen. Wij stellen ons als rechters op dat punt niet echt anders op. Er wordt hier in Leeuwarden heel weinig geschikt. Het heeft ook wel met de cultuur te maken. Als de ruimte er is, stel ik het wel aan de orde, maar ik ben er niet heel bewust mee bezig.”

... en het vooronderzoek wordt niet of nauwelijks vaker heropend.

“Zaken worden na de zitting weinig heropend, niet vaker dan bij reguliere zittingen.”

Aan het gegeven dat zaken niet veel vaker worden heropend, ligt mede beleid ten grondslag.

“Aanhoudingen proberen we steeds zo veel mogelijk te voorkomen.”

“Misschien dat zaken die op een vroege zitting komen, iets vaker worden heropend. Niet voldoende is dat een partij zegt nog met iets te willen

komen, het moet wel om iets substantieels gaan, er moet een kans zijn dat het iets oplevert.”

4.9.4 Tijdsbeslag

Onbetwist is dat de vroege zitting er toe leidt dat zaken sneller worden afgedaan. Maar hoe zit het met de tijd die de rechtbank kwijt is met de afhandeling van een zaak? Een medewerker van de griffie, een secretaris en een rechter zeggen daar het volgende over.

“De administratieve voorbereiding kost in de zaken van het project minder tijd dan in reguliere zaken, vooral omdat alles direct wordt geregeld op de dag dat het beroep binnenkomt. Het bellen met partijen kost per zaak niet meer dan 10 minuten.”

“De tijd die je als secretaris aan een zaak besteedt, is niet korter of langer dan bij zaken die regulier worden behandeld.”

“Voor wat betreft de tijd die aan een zaak wordt besteed zou het verschil moeten maken, de vroege zitting ten opzichte van het reguliere traject, vooral vanwege het feit dat het dossier minder lang onder je beheer is. Die winst is er in ieder geval, want daardoor wordt het nooit een dossier waar steeds maar weer meer bij komt.”

4.9.5 Oordeel van partijen over de vroege zitting

Wat is de indruk die de rechters en hun medewerkers hebben van het oordeel van partijen over de vroege zitting? Eisers lijken zonder meer positief. Bij verweerders worden de meeste reserves geconstateerd. Die hebben vooral te maken met de kortere voorbereidingstijd en minder flexibele planning.

“Voor zover ik het kan overzien, heb ik het gevoel dat eisers heel positief zijn over de vroege zittingen, maar ook dat verweerders en de gemachtigden van eisers het soms wat snel vinden gaan. Voor sommige gemachtigden geldt dat die het niet in het belang van hun cliënt vinden dat de zaak zo snel wordt afgehandeld.”

“Eisers vinden het heel prettig dat hun zaak zo snel behandeld wordt. Professionele gemachtigden zijn niet altijd enthousiast. Dat het zo snel gaat, past niet altijd in hun werkwijze. Verweerders zijn niet altijd even flexibel, die zouden het vaak liever wat langzamer willen.”

“Bestuursorganen die in Den Haag zitten, sputteren het vaakst tegen. De bestuursorganen in de regio veel minder, maar daar voeren we regelmatig overleg mee, en die wisten ervan.”

“Er zijn geen klachten van eisers over de gewijzigde werkwijze, weinig van gemachtigden van eisers, maar wel van verweerders.”

“Voor wat betreft de grotere verweerders is er een verschil tussen de ‘Haagse’ bestuursorganen en het UWV. Het UWV vindt het prettig dat het moment dat men een verweerschrift moet schrijven en het moment dat de zitting wordt gehouden dicht bij elkaar liggen.”

4.9.6 De toekomst

De betrokkenen bij de rechtbank zijn overwegend positief tot zeer positief over de vroege zitting. Behalve dat partijen gebaat zijn bij een snellere afhandeling, heeft het project ook positieve effecten op de rechtbank als organisatie.

“Ik vind het project een succes, vooral omdat veel sneller uitspraak wordt gedaan en partijen daardoor ook sneller weten waar ze aan toe zijn. Overigens werkt de druk van de korte termijnen voor de zitting en daarna de uitspraak intern heel goed. Het is opvallend dat het in de zaken van het project bijna altijd lukt binnen 3 weken na zitting uitspraak te doen, terwijl het in reguliere zaken vaak een probleem is om de termijn van 6 weken te halen.”

Desondanks zijn er wel suggesties voor aanpassingen. Een eerste suggestie betreft de tijd tussen de binnenkomst van het beroep en de zitting.

“Een aanpassing van de alternatieve werkwijze zou kunnen zijn dat de zitting iets later wordt gepland, dus niet al na 6 weken na ontvangst van het beroepschrift, maar bijvoorbeeld na 12 weken.”

Een andere suggestie betreft de mogelijkheid om de rechter, na de heropening van het vooronderzoek, de bevoegdheid te geven te bepalen dat een nadere zitting achterwege blijft.

“Als rechtbank zouden we er veel aan hebben als de regeling van art. 8:57 Awb wordt verruimd en we als rechters zouden kunnen beslissen dat na de behandeling van het beroep ter zitting niet nog een zitting wordt gehouden, ook niet als er nog stukken over en weer zijn gegaan tussen partijen.”

4.9.7 Conclusie

Als we het geheel van de opmerkingen van rechters en rechtbankmedewerkers in ogenschouw nemen, kan worden geconcludeerd dat zij over het geheel genomen zeer te spreken zijn over het project waarbij zaken zo snel mogelijk op een zitting worden gepland. De administratieve voorbereiding neemt eerder minder dan meer tijd in beslag, de behandeling ter zitting krijgt meer betekenis vanwege het feit dat die kort na het indienen van het beroep plaatsvindt en appellanten zijn – zo is althans de indruk – ingenomen met de versnelling van de procedure. Gemachtigden van appellanten en verweerders lijken meer reserves te hebben, maar dat zou een kwestie van gewenning kunnen zijn. Voor zover er reserves bij rechters en secretarissen zijn, betreffen die de krappe voorbe-

reidingstijd. Aan de ene kant benadrukken ze dat die geen negatieve invloed heeft op de kwaliteit van de behandeling van het beroep, anderzijds lijken ze de voorkeur te geven aan een tijdsplanning die iets minder krap is.

4.10 Conclusie

Ter afsluiting van dit hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen van het onderzoek naar het verloop van de in Leeuwarden op een vroege zitting behandelde beroepszaken kort gememoreerd. Daarbij wordt steeds verwezen naar de paragraaf waarin de betreffende onderzoeksresultaten zijn te vinden.

Het project in Leeuwarden is er op gericht beroepszaken zo snel mogelijk ter zitting te brengen en daarna zo snel mogelijk af te doen. Beide doelstellingen lijken gehaald. De zaken die in het project waren opgenomen, werden gemiddeld na 9 weken ter zitting behandeld. De korte tijd tussen het instellen van beroep en de zitting had onder meer tot gevolg dat er voor het bestuur relatief weinig tijd was een verweerschrift te schrijven. Voor zover we konden nagaan was desondanks in ten minste driekwart van de zaken ten tijde van de zitting een verweerschrift van het verwerende bestuursorgaan beschikbaar (4.4.1). Ondanks de krappe planning waren bij de zitting partijen goed vertegenwoordigd. Het bestuur in 93% van de zaken, eiser in 89% van de zaken. Een uitzondering vormen de geschillen over de vergoeding van kosten van rechtsbijstand, waar eisers in bijna tweederde van de gevallen niet aanwezig of vertegenwoordigd waren. De slechte vertegenwoordiging van eisers in deze zaken heeft waarschijnlijk meer met de aard van de zaak te maken dan met het relatief vroeg tijdstip van de zitting (4.4.2).

Na de zitting wist de rechter er goed de vaart in te houden. Gemiddeld 7 weken na de zitting werd uitspraak in het beroep gedaan. De in het project opgenomen zaken werden daarmee gemiddeld na 16 weken afgedaan, zeer veel sneller dan de tijd die de afhandeling van bestuursrechtelijke beroepszaken normaliter in beslag neemt (4.6).

De behandeling van het beroep ter zitting wijkt, afgaande op de 16 bijgewoonde vroege zittingen, niet af van de manier waarop de behandeling van het beroep op reguliere zittingen plaatsvindt. Partijen kregen zonder uitzondering van de rechter ruim de gelegenheid hun standpunt uiteen te zetten en, in reactie op vragen van de rechter, nader te verduidelijken. In geen van de bijgewoonde zittingen onderzocht de rechter de mogelijkheden van een vergelijk tussen partijen. Wel kwam het regelmatig voor dat de rechter partijen voorlichtte over hun bewijspositie en hun wees op lacunes in het door hen aangeleverde bewijs. Voor zover ter zitting aan de orde was dat, vanwege de krappe planning, bepaalde mogelijk voor de beoordeling van het beroep relevante stukken nog ontbraken, leek de opstelling van de rechter er primair op gericht vertraging van de afhandeling te voorkomen (4.4.3).

In minder dan 10% van de zaken werd het vooronderzoek na de zitting heropend. Het betrof 6 beroepszaken. In 3 daarvan benoemde de rechter een deskundige, ten behoeve van het verrichten van een medisch onderzoek (4.5).

Vanwege het feit dat de wijze van behandeling van de beroepszaken niet of nauwelijks afwijkt van de manier waarop bestuursrechtelijke beroepszaken normaliter worden afgehandeld, lijkt het er op dat de behandeling van beroepszaken op een vroege zitting voor de rechtbank niet tot een verzwaring van de werklast leidt (4.5).

De betrokken partijen zijn bijna zonder uitzondering zeer positief over de tijdswinst die de behandeling van hun zaak op een vroege zitting oplevert. Partijen (met name eisers) waarderen het dat ze snel duidelijkheid krijgen over hun geschil en merken op dat ze in veel gevallen minder tijd kwijt zijn met de voorbereiding van de zaak, omdat de behandeling van het beroep kort na het afronden van de bezwaarprocedure plaatsvindt. Kanttekeningen betreffen eveneens de korte voorbereidingstijd. Sommige van de geïnterviewde partijen vinden dat de tijd om te reageren om standpunten van de andere partij krap bemeten is.

De betrokken rechters en rechtbankmedewerkers zijn in hoofdzaak positief over het project. De strakkere planning betekent voor de griffie van de sector bestuursrecht niet een hogere werklast. De geïnterviewde rechters en secretaris vinden dat zij over het algemeen goed uit de voeten kunnen met de krappere voorbereidingstijd. De rechters benadrukken dat de behandeling ter zitting meer betekenis krijgt vanwege het feit dat die kort na het indienen van het beroep plaatsvindt. Een van de rechters merkte op dat een iets ruimere planning (bijvoorbeeld: een zitting 12 weken in plaats van 6 weken na indiening van het beroep) wellicht verkieslijk zou zijn.

De regiezittingen in Utrecht

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van het verloop en de afhandeling van beroepszaken die in Utrecht in het kader van het project ‘Differentiatie van werkstromen’ zijn behandeld op een regiezitting.

De opbouw van het hoofdstuk is als volgt. In paragraaf 5.2 wordt toegelicht op welke gegevens het onderzoek naar het project in Utrecht is gebaseerd. Paragraaf 5.3 beschrijft de selectie van zaken voor de regiezitting, paragraaf 5.4 de zes afhandelingsroutes die een op een regiezitting behandelde zaak kan doorlopen. In paragraaf 5.5 wordt ingegaan op de gang van zaken op de regiezitting. Paragraaf 5.6 handelt over de uitkomst van de regiezitting. In paragraaf 5.7 is het tijdsverloop van de procedure waarin een regiezitting heeft plaatsgevonden aan de orde. Paragraaf 5.8 behandelt de situatie dat de procedure eindigt met een uitspraak; daarbij wordt onder meer ingegaan op de vraag in hoeverre hoger beroep is ingesteld. In paragraaf 5.9 komen de rechters en rechtbankmedewerkers die bij het Utrechtse project waren betrokken aan het woord. Paragraaf 5.10 ten slotte bevat de conclusie van het hoofdstuk.

5.2 Onderzoeksgegevens

De beschrijving die in dit hoofdstuk wordt gegeven van de afhandeling van Utrechtse beroepszaken die op een regiezitting zijn geagendeerd, is gebaseerd op verschillende informatiebronnen. De belangrijkste betreft de dossiers van afgehandelde zaken die in de periode van eind november 2008 tot begin juni 2009 op een regiezitting zijn geagendeerd. Alle ten tijde van het dossieronderzoek (augustus 2009) beschikbare dossiers zijn bestudeerd, met uitzondering van vreemdelingenzaken. In totaal zijn 64 dossiers bestudeerd. Daarnaast is de behandeling ter regiezitting van 6 zaken bijgewoond. Dit is aanzienlijk minder dan het aantal zaken dat in Dordrecht, Leeuwarden en Roermond is bijgewoond. Gelukkig bevatten veel dossiers uitgebreide processen verbaal van de regiezittingen, waardoor de ter zitting verzamelde informatie kon worden aangevuld met informatie op basis van de schriftelijke verslaglegging van de regiezitting. Behalve dat dossieronderzoek is verricht en zittingen zijn bijgewoond, zijn in het kader van de informatieverzameling over de regiezittingen

interviews gehouden met drie rechters, een gerechtssecretaris en een griffie-medewerker. In Utrecht zijn, anders dan bij de andere drie rechtbanken, geen telefonische interviews met partijen gehouden. De daarvoor benodigde administratieve ondersteuning van de rechtbank kon niet tijdig worden geleverd.

5.3 Selectie van zaken voor de regiezitting

Zoals in paragraaf 2.6 is uiteengezet, wordt aan de hand van een lijst met zeven criteria bepaald of een Utrechtse zaak bijzonder genoeg is om op een regiezitting te worden geagendeerd. Hoe vaak is elk van de zeven criteria reden om een zaak op een regiezitting te plaatsen? In 58 van de 64 zaken waarover informatie is verzameld, kan uit het dossier worden opgemaakt wat de reden was van selectie voor plaatsing op een regiezitting. Vaak was de reden van selectie expliciet door de griffier in het dossier aangegeven, soms kon uit de context worden opgemaakt wat de reden van selectie was. In de onderstaande tabel is te zien om welke reden zaken voor een regiezitting worden geagendeerd. Daarbij wordt onderscheiden tussen drie categorieën zaken: belastingzaken, sociale zekerheidszaken en ‘overige’ zaken.

Tabel 5.1: Reden voor regie

<i>Reden voor regie</i>	<i>Soort zaak</i>							
	Belasting		Soc. zekerheid		‘Overig’		<i>Totaal</i>	
Processuele voorvraag aan de orde	43%	3	32%	8	31%	8	33%	19
Doel beroep onduidelijk	14%	1	32%	8	31%	8	29%	17
Bewijsvragen	0%	0	8%	2	0%	0	3%	2
Benoeming deskundige?	0%	0	4%	1	0%	0	2%	1
Bejegening; schikking?	43%	3	12%	3	15%	4	17%	10
Mediation?	0%	0	8%	2	8%	2	7%	4
Spoed	0%	0	4%	1	15%	4	9%	5
<i>Totaal</i>	100%	7	100%	25	100%	26	100%	58

In de tabel is in de eerste plaats te zien dat als een beroep op een regiezitting wordt geagendeerd, de reden daarvoor in de meerderheid van de gevallen is dat processuele voorvragen aan de orde zijn of dat onduidelijk is wat de appellant met zijn beroep wil. De beide criteria zijn samen goed voor bijna tweederde van de op een regiezitting geagendeerde zaken. Zaken waarin een bejegening-probleem aan de orde zou kunnen zijn of waarin mediation een optie lijkt, zijn samen goed voor bijna een kwart van de geagendeerde zaken. De overige drie criteria (vermoedelijk moet vooronderzoek plaatsvinden, maar het is niet

direct duidelijk wie wat moet bewijzen; mogelijk is raadpleging deskundige aangewezen; zaak is niet spoedeisend, maar het verstrijken van de tijd is wel sterk in het nadeel van één van de partijen) leiden aanzienlijk minder vaak tot agendering van een zaak op een regiezitting.

In de tabel is voorts te zien dat de verschillen tussen de verschillende categorieën zaken (belasting, sociale zekerheid en ‘overig’) niet groot zijn. Er zijn twee uitzonderingen, die beide belastingzaken betreffen. Het komt daar relatief weinig voor dat het doel van het beroep onduidelijk is, maar daar staat tegenover dat het er op lijkt dat bewijsvragen in belastingzaken relatief vaak aan de orde zijn.

Een laatste opmerking is dat van het totale aantal door de Utrechtse sector bestuursrecht behandelde zaken (jaarlijks zo’n 3500 ‘reguliere’ bestuursrechtelijke beroepszaken) slechts een zeer klein deel voor regie is geselecteerd.

5.4 De afhandeling van op een regiezitting behandelde zaken: zes mogelijke routes

Op welke manieren kunnen de op een regiezitting behandelde zaken worden afgehandeld? Zes routes zijn te onderscheiden. Ze worden bepaald door de beslissingen die op een regiezitting worden genomen en door de verschillende mogelijke consequenties van die beslissingen.

De regiezitting zelf kan vier verschillende uitkomsten hebben. In de eerste plaats kan de regiezitting leiden tot de intrekking van het beroep. In de tweede plaats kan worden besloten dat de zaak in het vervolg op de regiezitting op een reguliere zitting zal worden behandeld. Een derde mogelijkheid is dat direct volgend op de regiezitting uitspraak wordt gedaan. Een vierde en laatste uitkomst van de regiezitting is dat het vooronderzoek wordt hervat.

Als het vooronderzoek wordt hervat, kan dat er toe leiden dat partijen tot overeenstemming komen en het beroep wordt ingetrokken, maar ook dat na sluiting van het vooronderzoek uitspraak wordt gedaan, al dan niet na behandeling van het beroep op een nadere zitting.

Al met al zijn er zes routes waarlangs een op een regiezitting behandelde beroepszaak kan worden afgehandeld:

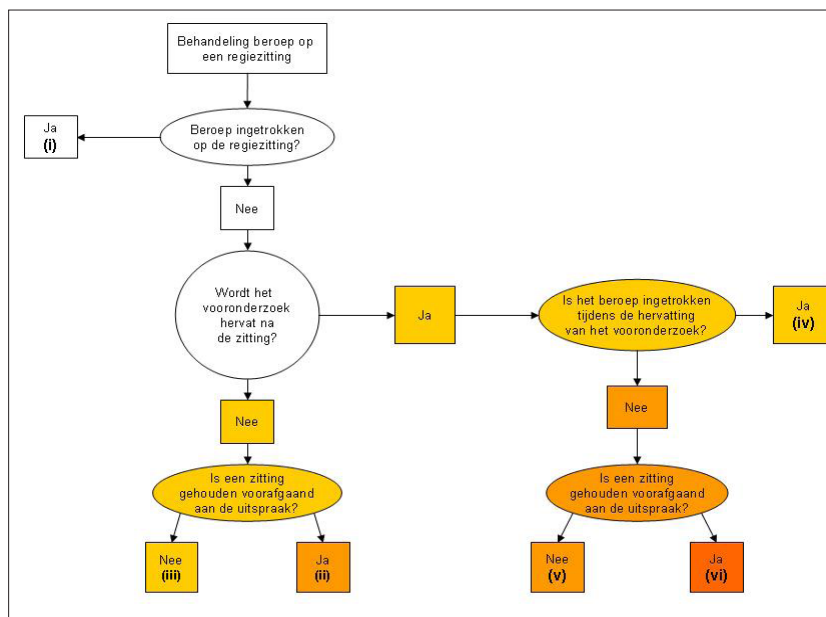
- (i) intrekking op de regiezitting;
- (ii) uitspraak in aansluiting op de regiezitting, zonder dat het vooronderzoek na de regiezitting wordt voortgezet en zonder dat het beroep op een nadere zitting wordt behandeld;
- (iii) uitspraak in aansluiting op de regiezitting, zonder dat het vooronderzoek na de regiezitting wordt voortgezet, maar wel nadat het beroep op een nadere zitting is behandeld;
- (iv) intrekking na regiezitting en daarop volgend overleg tussen partijen;

- (v) uitspraak nadat na de regiezitting het vooronderzoek is voortgezet, maar zonder dat de zaak op een nadere zitting is behandeld;
- (vi) uitspraak nadat na de regiezitting het vooronderzoek is voortgezet en de zaak op een nadere zitting is behandeld.

De verschillende routes die kunnen worden doorlopen, kunnen als volgt in beeld worden gebracht.

Figuur 5.1: Zes verschillende routes Utrecht

In paragraaf 3.3 was aan de orde dat een verband kan worden aangenomen tussen de route die een op een comparitie behandelde beroepszaak doorloopt en de afhandelingsduur van de betreffende beroepszaak, alsmede de werklast voor de rechtbank. Daartoe is een aantal ijkpunten in de procedure onderscheiden, waaraan een bepaald gewicht is toegekend. Voortbordurend op analyse van paragraaf 3.3, kan over de werklast van de zes routes die zaken kunnen doorlopen die in Utrecht op een regiezitting zijn behandeld, het volgende worden gezegd.

Wanneer we de zwaarte van de regiezitting, de eventuele nadere zitting en de uitspraak de waarde '1' toekennen, en de zwaarte van de hervatting van het vooronderzoek de waarde '0,5', dan geldt dat de werklast van route *i* (ijkpunt: regiezitting) '1' bedraagt, de werklast van route *ii* (ijkpunten: regiezitting en uitspraak) '2', de werklast van route *iii* (ijkpunten: regiezitting, zitting en uitspraak) '3', de werklast van route *iv* (ijkpunten: regiezitting en hervatting vooronderzoek) '1,5', de werklast van route *v* (ijkpunten: regiezitting, hervat-

ting vooronderzoek en uitspraak) ‘2,5’ en de werklast van route *vi* (ijkpunten: regiezitting, hervatting vooronderzoek, zitting en uitspraak) ‘3,5’.

De vraag hoe veel van de op een regiezitting behandelde zaken langs welke van de zes onderscheiden routes wordt afgehandeld en welke consequenties dat heeft voor de tijd die de afhandeling kost en voor de werklast van de rechtbank, komen aan de orde in paragraaf 5.6.3 (werklast) en paragraaf 5.7 (tijd). In de komende paragraaf is allereerst de aanloop naar en het verloop van de regiezitting aan de orde.

5.5 De regiezitting

5.5.1 Tijdstip van de regiezitting

Hoe snel worden de voor regie geselecteerde zaken op een regiezitting gebracht? Doelstelling van het project was de zittingen 4 à 5 maanden na het indienen van het beroep op een regiezitting te behandelen. Of dat is gelukt, is in onderstaande tabel te zien.

Tabel 5.2: Tijdsverloop tussen instellen beroep en regiezitting, in dagen¹

<i>Handeling</i>	<i>Gemiddeld tijdsverloop instellen beroep-zitting:</i>	<i>Bij 50% van de zaken vindt de zitting plaats na:</i>	<i>Bij 90% van de zaken vindt de zitting plaats na:</i>
Tijdsverloop instellen beroep en regiezitting	263 dagen (38 wk, 8,5 mnd)	247 dagen (35 wk, 8 mnd)	388 dagen (55 wk, 13 mnd)

In de tabel is te zien dat het gemiddeld ruim 8 maanden duurt voordat een voor de regiezitting geselecteerde zaak ter zitting wordt behandeld. De doelstelling om zaken binnen 4 à 5 maanden op een regiezitting te behandelen, is dus bij lange na niet gehaald.

5.5.2 Aanwezigheid van partijen op de regiezitting

Als een zaak op een regiezitting wordt geagendeerd, hoe vaak zijn partijen daar dan aanwezig? In de onderstaande tabel is dat te zien.

¹ N = 60.

Tabel 5.3: Aanwezigheid partijen op de regiezitting²

Aanwezig / vertegen- woordigd?	Partij / aanwezigheid							
	Eiser vertegen- woordigd?		Eiser zelf aanwezig?		Gemachtigde eiser aanwezig?		Verweerder vertegen- woordigd?	
Ja	98%	55	75%	39	64%	35	98%	55
Nee	2%	1	25%	13	36%	20	2%	1
<i>Totaal</i>	100%	56	100%	52	100%	55	100%	56

Uit de tabel blijkt allereerst dat voor wat betreft de vertegenwoordiging ter zitting eisers en verweerders niet voor elkaar onderdoen: ze zijn beide vrijwel altijd ter zitting vertegenwoordigd. Dat is niet verbazend, omdat partijen altijd worden opgeroepen. Wordt echter gekeken naar de eiser, dan blijkt dat die behoorlijk vaak niet zelf aanwezig is. Op een kwart van de zittingen ontbreekt hij. Kijken we naar de mate waarin eisers die met rechtshulp procederen het bijwonen van de zitting aan hun gemachtigde overlaten, dan kan worden geconstateerd dat in 1 op de 3 zaken waarin een eiser met een gemachtigde op treedt, hij het bijwonen van de regiezitting aan zijn gemachtigde overlaat.³

5.5.3 De gang van zaken op de regiezitting

Een zaak wordt op een regie zitting geagendeerd omdat er iets bijzonders mee aan de hand is, zoals onduidelijkheid over de beroepsgronden, bevoegdheids- en ontvankelijkheidsvragen, bewijsperikelen of kansen voor beslechting. De agendering vindt steeds plaats op grond van een inschatting. Klopt die inschatting? Anders gezegd, stemt wat er ter zitting gebeurt overeen met de veronderstelling die aan agendering ten grondslag ligt?

Voor 50 van de 60 op een regiezitting behandelde zaken die in het onderzoek zijn betrokken, hebben we dat kunnen vaststellen.⁴ Voor wat betreft de andere 10 zaken gold voor 1 dat de vraag naar de overeenstemming tussen de reden voor regie en het verhandelde ter regiezitting niet relevant was, omdat eiser niet ter zitting was vertegenwoordigd, voor 9 gold dat de informatie uit het dossier niet toereikend was om de vraag naar de overeenstemming met een redelijke mate van zekerheid te beantwoorden.

Van de 50 resterende zaken waren er 42 waar sprake was van overeenstemming tussen de reden voor agendering op de regiezitting en het verhandelde ter zitting, en 8 waarvoor dat niet gold. Als geen sprake is van overeenstemming, kunnen daarvoor twee redenen zijn. In de eerste plaats komt het voor

² Missing = 16.

³ Om precies te zijn: 37% (tweede rij van de tweede kolom, afgezet tegen de eerste rij van de derde kolom). We gaan er daarbij van uit dat het niet voorkomt dat als een appellant door een gemachtigde wordt bijgestaan, die gemachtigde niet, en eiser wel ter zitting verschijnt.

⁴ 4 van de 64 zaken waarover informatie beschikbaar is, waren voor de regiezitting ingetrokken.

dat van het ‘probleempunt’ dat in het dossier wordt gezien, op de zitting niets blijkt. Een bijzonder geachte zaak blijkt een gewone zaak. Dit deed zich 4 keer voor.

In een WMO-zaak wordt als reden voor agendering op een regiezitting in het dossier genoemd: “Invulling vooronderzoek. Eiser in de gelegenheid stellen medische stukken te overleggen, c.q. een en ander toe te lichten.”

Uit het proces verbaal van de zitting blijkt dat ter zitting aan de orde komt dat het voor eiser het meest kansrijk is een nieuwe aanvraag te doen. Vanwege de verslechtering van zijn medische situatie heeft hij inmiddels (anders dan ten tijde van de eerdere afwijzing) een aanzienlijke kans op honorering van zijn aanvraag. De bewijskwesitie is irrelevant geworden.

De zaak wordt aangehouden. Eiser bericht drie maanden na de zitting dat hij het beroep intrekt, omdat zijn nieuwe aanvraag is gehonoreerd.

In een ruimtelijkeordeningszaak is het beroep op een regiezitting geagendeerd vanwege de vraag of de appellant (een bewonerscommissie die gekant is tegen de vestiging van een kinderdagverblijf) wel als belanghebbende bij het bestreden besluit kan worden aangemerkt.

Ter zitting wordt weliswaar gememoreerd dat er op het punt van de ontvankelijkheid vragen zijn, maar de rechter richt haar aandacht vervolgens direct op de aard van het probleem dat de bewoners met het kinderdagverblijf hebben. Dat resulteert er in dat de bewoners en de vertegenwoordiger van de gemeente afspreken te gaan overleggen of aan dat probleem een mouw te passen is. De zaak wordt aangehouden. Een maand later bericht de bewonerscommissie de rechtbank dat het beroep wordt ingetrokken, omdat het probleem is opgelost.⁵

In een beroepszaak over een kapvergunning wordt als reden voor agendering op de regiezitting vermeld: “Voor onderzoek vage beroepsgrond.” Uit het uitgebreide proces verbaal dat van de zitting is opgemaakt blijkt echter op geen enkele wijze dat ter zitting aan de orde is geweest dat enige beroepsgrond verduidelijking behoefde.

In een bijstandszaak wordt als reden voor plaatsing op een regiezitting aangegeven: “Wat willen partijen precies?”

Ter zitting blijkt dat de vraag zijn relevantie heeft verloren, omdat in een samenhangende zaak partijen tot overeenstemming zijn gekomen, zodat het beroep, vanwege het vervallen van procesbelang, niet-ontvankelijk kan worden verklaard.

In dit geval is overigens niet zozeer sprake van een verkeerde inschatting van het belang van plaatsing op de regiezitting, maar van wijziging van omstandigheden, er toe leidend dat het belang aan het beroep ontvalt.

Daarnaast komt het voor dat het aspect aan de zaak dat tot de keuze voor een regiezitting leidt weliswaar ter zitting aan de orde komt, maar overschaduwd

⁵ Zaak 575, bijgewoond.

wordt door een ander aspect van het geschil, dat van meer betekenis blijkt te zijn. Ook dit deed zich 4 keer voor.

In een AOW-zaak is in het dossier als reden voor agendering op de regiezitting vermeld: “Vraag is of de Sociale Verzekeringsbank wel bevoegd is de WWB uit te voeren.”

Uit het proces verbaal van de zitting blijkt dat de rechter, nadat de bevoegdheidskwestie is aangekaart, met de gemachtigde van eiser uitgebreid in gesprek gaat over de gronden die hij tegen het besluit heeft aangevoerd en het bewijs dat nodig is om de rechter er van te overtuigen dat die gronden hout snijden en tot vernietiging van het bestreden besluit moeten leiden. Dat gesprek resulteert in de intrekking van het beroep. De reden van agendering is ‘procedurele voorvraag’, maar de zitting staat bijna volledig in het teken van ‘bewijslevering’.

In een belastingzaak staat in het dossier als reden voor agendering op een regiezitting vermeld: “Chaotisch beroepschrift. Vordering ontbreekt.”

Uit het proces verbaal van de regiezitting blijkt dat ter zitting is afgesproken dat verweerder eiser een uitnodiging stuurt voor een afspraak op korte termijn, bij voorkeur in Eindhoven, waar verweerder eiser uitleg zal geven over de zorgtoeslag. Voorts is afgesproken dat verweerder aan eiser diens proceskosten (€ 322) en reiskosten (€ 20,70) vergoedt, alsmede het door hem betaalde griffierecht (€ 78) en dat eiser zijn beroep intrekt.

Voor zover het beroepschrift inderdaad als chaotisch zou moeten worden gekarakteriseerd, blijkt daarvan niets uit het proces verbaal van de zitting. Zeker is alleen dat de zitting is benut om het geschil tussen partijen te beslechten.

In een beroepszaak betreffende de weigering van het college van B&W Utrecht om handhavend op te treden, wordt als reden voor plaatsing op een regiezitting gegeven: “Is wel een vreemde zaak, nu kennelijk niet duidelijk is wie eigenaar van het noodgebouw is.”

Uit het proces verbaal van de zitting blijkt dat dit punt inderdaad kort aan de orde is geweest, maar dat vervolgens uitgebreid is gesproken over de mogelijkheid van mediation, overigens zonder resultaat.

De ratio van behandeling ter regiezitting was dus veeleer onderzoek naar de mogelijkheden van mediation dan het zicht krijgen op de feitelijkheden van de zaak.

In een WMO-zaak wordt als reden voor agendering op een regiezitting genoemd: “Bewijs ingenomen standpunt.”

Uit het proces verbaal van de zitting blijkt echter op geen enkele manier dat ter zitting de vraag aan de orde is geweest of en hoe eiser zijn standpunt over de feiten zou kunnen onderbouwen.

De conclusie kan zijn dat het eigenlijk nooit voorkomt dat een zaak ten onrechte op een regiezitting wordt geagendeerd. Het komt wel voor, zoals uit bovenstaande voorbeelden blijkt, dat de reden van agendering niet (helemaal) een goede voorspeller is van het belang van de regiezitting voor de behandeling van de zaak, maar niet dat sprake is van een zinloze regiezitting.

Komt het omgekeerde ook voor? Zijn er zaken die het hadden verdiend op een regiezitting te worden behandeld, maar daar niet op zijn geagendeerd? Op grond van het verzamelde onderzoeksmateriaal kan daarover niets worden gezegd. Echter, hiervoor hebben we gezien dat in zaken waar de reden voor plaatsing op een regiezitting niet overeenstemt met het feitelijke belang van de regiezitting voor de behandeling van de zaak, behandeling op de regiezitting steeds een meerwaarde blijkt te hebben. Dat doet vermoeden dat er een substantieel aantal beroepszaken is dat niet voor behandeling ter regiezitting is geselecteerd, maar dat zeker had kunnen profiteren van agendering op een regiezitting.

5.6 Uitkomst van de regiezitting

5.6.1 Verschillende mogelijke uitkomsten; werklast rechtbank

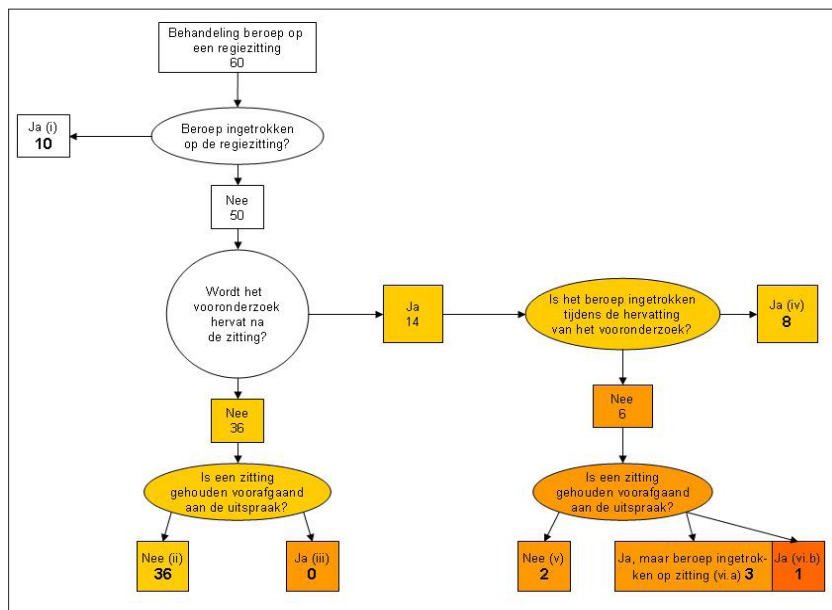
Van de 60 in Utrecht op een regiezitting behandelde zaken waarover informatie beschikbaar is, leidde de zitting in 36 gevallen tot de conclusie dat het vooronderzoek kon worden gesloten en uitspraak kon worden gedaan.

In 14 van de 60 zaken werd het vooronderzoek na de zitting hervat. In 8 daarvan leidde dat tot de intrekking van het beroep, in 2 zaken deed de rechtbank uitspraak zonder dat het beroep opnieuw ter zitting werd behandeld, in 4 zaken werd een tweede zitting gehouden. Die tweede zitting leidde in 3 gevallen tot de intrekking van het beroep ter zitting, in 1 geval tot een uitspraak.

In 10 van de 60 zaken werd het beroep op (of vlak na) de zitting ingetrokken.

Wordt het geheel van de 60 zaken overzien, dat valt te constateren dat de behandeling van een zaak op een regiezitting in 21 gevallen (35%) leidde tot de intrekking van het beroep en 39 gevallen (65%) tot een uitspraak van de rechter.

In de onderstaande figuur zijn de verschillende routes die de Utrechtse zaken hebben doorlopen in beeld gebracht.

Figuur 5.2: Hoe vaak worden de zes verschillende routes benut?

Net als voor de Dordtse, Roermondse en Leeuwarder zaken kunnen we ook voor de Utrechtse zaken beziën hoeveel inspanning de afhandeling van die zaken de rechtbank kost. Voor elk van de zes in paragraaf 5.4 onderscheiden routes die in de figuur hierboven in beeld zijn gebracht, kan daar een inschatting van worden gemaakt. We gaan er daarbij van uit, zoals in paragraaf 5.4 aan de orde was, dat de belasting voor de rechtbank van het houden van een regiezitting, het houden van eventuele nadere zitting en het schrijven van een uitspraak even zwaar zijn, en dat de belasting van de voortzetting van het vooronderzoek na de regiezitting half zo zwaar is als de regiezitting, de nadere zitting en de uitspraak. Wanneer we de zwaarte van de regiezitting, nadere zitting en uitspraak de waarde ‘1’ toekennen, en de zwaarte van de hervatting van het vooronderzoek ‘0,5’, dan geldt dat de werklast van route *i* ‘1’ bedraagt (regiezitting), de werklast van route *ii* ‘2’ (regiezitting en uitspraak), de werklast van route *iv* ‘1,5’ (regiezitting en hervatting vooronderzoek), de werklast van route *v* ‘2,5’ (regiezitting, hervatting vooronderzoek en uitspraak) en de werklast van route *vi* ‘3,5’ (regiezitting, hervatting vooronderzoek, nadere zitting en uitspraak). Omdat een deel van de zaken die op een nadere zitting is behandeld ter zitting is ingetrokken, dient bij route *vi* een onderscheid te worden gemaakt tussen zaken waarvoor geldt dat een regiezitting is gehouden, het vooronderzoek is hervat, een nadere zitting is gehouden maar geen uitspraak is gedaan (route *vi.a*, zwaarte ‘2,5’) en zaken waarvoor geldt dat een regiezitting is gehouden, het vooronderzoek is hervat, een nadere zitting is gehouden en een uitspraak is gedaan (route *vi.b*, zwaarte ‘3,5’).

Voor de procedures in Utrecht kunnen we nagaan hoe groot de gemiddelde werklust is, door te bezien welk deel van die procedures via welke van de zeven routes is afgedaan. In de onderstaand tabel is dat in beeld gebracht.

Tabel 5.4: Werklust rechtbank van op een regiezitting behandelde zaken⁶

<i>Routes (werklust rechtbank)</i>	<i>Aantal zaken dat via een van de zes routes wordt afgedaan</i>
Route i (1)	10
Route ii (2)	36
Route iii (3)	0
Route iv (1,5)	8
Route v (2,5)	2
Route vi.a (2,5)	3
Route vi.b (3,5)	1
<i>Totaal</i>	60
Gemiddelde werklust per zaak	1,83

De gemiddelde werklust per zaak komt uit op 1,83, lager dan de werklust van een op reguliere wijze afgehandeld beroep.

5.6.2 De intrekkingen nader beschouwd

Het wellicht opvallendste aspect van de regiezitting is dat die zeer vaak tot de intrekking van het beroep leidt, ongeacht de aard van het besluit dat voorwerp is van geschil. Wat is daar de verklaring voor?

Het geheel van de procedures overziend die tot intrekking hebben geleid, zijn er twee scenario's te onderscheiden. In het eerste scenario is sprake van een kansloos beroep of een evident onrechtmatig besluit en komt eiser dan wel verweerder tot de conclusie dat het geen zin heeft het op een uitspraak te laten aankomen.

Aan de intrekking gaat steeds een interventie van de rechter op de regiezitting vooraf. Die is er op gericht de partij die op verlies staat van dat gegeven bewust te maken en hem te laten zien dat hij er derhalve meer bij gebaat is het beroep tegen het besluit van het bestuur in te trekken (als eiser zwak staat) dan wel aan eiser tegemoet te komen, zodat die zijn beroep intrekt (als het bestuursorgaan zwak staat).

Een voorbeeld kan verduidelijken hoe de rechter één van de partijen zelf tot de conclusie laat komen dat verder procederen zinloos is.

⁶ Berekening gemiddelde: $((10 \times 1) + (36 \times 2) + (0 \times 3) + (8 \times 1,5) + (2 \times 2,5) + (3 \times 2,5) + (1 \times 3,5)) = 110$. $110 : 60 = 1,83$

In een zaak betreffende de weigering over een bepaalde periode bijstand te verlenen omdat eiseres op dat moment niet in Nederland verbleef, stelt haar gemachtigde dat haar dat niet is aan te rekenen, omdat zij tijdens haar verblijf in Marokko ziek is geworden en derhalve buiten haar schuld gedurende een aantal weken niet in de gelegenheid was naar Nederland terug te keren.

De rechter houdt de gemachtigde van eiser voor wat zijn (beperkte) mogelijkheden zijn om de zaak te winnen. In theorie kunnen er twee redenen zijn waarom de rechtbank tot de conclusie komt dat de uitkering niet had mogen worden ingetrokken. Een eerste mogelijkheid is dat eiseres bewijst dat zij vanwege medische redenen niet in staat was uit Marokko naar Nederland terug te keren. De gemachtigde van eiseres heeft weliswaar medische informatie uit Marokko overgelegd, maar dat is onvoldoende. De rechter is het met het bestuursorgaan eens dat op basis van die informatie niet kan worden geconcludeerd dat eiseres te ziek was om naar Nederland terug te keren. Uit de stukken blijkt namelijk niet dat haar gezondheidssituatie in Marokko achteruit is gegaan. Wat op zich mogelijk zou zijn, zegt de rechter, is dat een arts op basis van de informatie uit Marokko en informatie over de gezondheidssituatie van eiseres voordat zij vertrok, kijkt of inderdaad van een verslechtering sprake is. De rechter zegt dat hij de kans niet groot acht dat daar voor eiseres een bevredigend verhaal uitkomt.

De tweede reden om het beroep gegrond te achten zou zijn dat sprake is van een bijzondere hardheid op grond waarvan de uitkering niet had mogen worden ingetrokken. De gemachtigde van eiseres licht toe waarom hij denkt dat daar sprake van zou kunnen zijn, maar de rechter zegt dat wat de gemachtigde noemt, zelfs als hij dat nader zou onderbouwen, niet tot de conclusie kan leiden dat inderdaad sprake is van een bijzondere hardheid.

Vervolgens brengt de rechter de mogelijkheid van intrekking van het beroep ter sprake. De rechter zegt dat als het beroep zou worden ingetrokken, hij zich kan voorstellen dat verweerder bereid is het griffierecht te vergoeden, omdat op zich begrijpelijk is dat tegen een besluit als dit beroep wordt ingesteld.

De gemachtigde van verweerder zegt dat hij het griffierecht wel wil vergoeden, als hij een intrekkingbericht of een proces verbaal van de zitting heeft. De gemachtigde van eiseres zegt daarop dat hij het beroep intrekt.⁷

Hoe vaak kan de intrekking van het beroep worden toegeschreven aan acties van de rechtbank die – zoals in het bovenstaande voorbeeld – er op gericht zijn één van de partijen zich ervan bewust te maken dat die de procedure alleen maar kan verliezen? Van de 22 ter zitting behandelde zaken die tot een intrekking leidden is van 19 met een redelijke mate van zekerheid te zeggen hoe die intrekking tot stand is gekomen. Van 7 daarvan kan de intrekking worden toegerekend aan het door de rechter aan een van de partijen bijgebrachte besef voor een verloren zaak te strijden.

In het tweede scenario ligt een oplossing voor het geschil binnen bereik, zij het dat die oplossing niet ligt in de aanvaarding of herziening van het bestreden besluit, maar in andere handelingen van één van de partijen.

⁷ Zie voor een vergelijkbare situatie, Bijlage 1, zaak 48.

Een voorbeeld biedt een zaak betreffende de afwijzing van een aanvraag om een voorziening op grond van de WMO.

Op de zitting wordt duidelijk dat de gezondheidssituatie van de appellant inmiddels slechter is dan op het moment dat het bestreden besluit werd genomen.

Op de zitting wordt ook duidelijk dat het beroep in geen geval gegrond zal worden verklaard als appellant niet met bewijs komt voor zijn stelling dat zijn gezondheidssituatie ook ten tijde van het bestreden besluit al dermate slecht was, dat hem de voorziening toen had moeten worden toegekend.

Dat plaatst de appellant voor een dilemma. Moet hij zijn beroep – waarvan de uitkomst onzeker is – doorzetten, terwijl de kans groot is dat hij de gewenste voorziening binnenkort alsnog verkrijgt?

De oplossing die wordt gevonden is dat de zaak wordt aangehouden, in afwachting van de uitkomst van de nieuwe aanvraag.

Ruim drie maanden na de zitting bericht appellant de rechtbank dat hij zijn beroep intrekt, omdat zijn nieuwe aanvraag inmiddels is gehonoreerd.

Kenmerkend voor dit tweede scenario is dat de intrekking meestal niet plaatsvindt tijdens de zitting, maar nadat partijen – na sluiting van het onderzoek ter zitting – de gelegenheid hebben gehad overleg met elkaar te voeren.

De functie van de rechter in dit scenario is partijen zich er van bewust te maken dat de oplossing van hun geschil niet is gelegen in de aanvaarding van diens oordeel over de rechtmatigheid van het bestreden besluit. De rechter fungeert op zijn minst als facilitator van de onderhandelingen tussen partijen, soms tevens als regisseur van die onderhandelingen.

Voor zover van de ingetrokken beroepen kon worden vastgesteld hoe de intrekking tot stand was gekomen (zoals gezegd bij 19 van de 22 intrekkingen), bleek in 12 gevallen dit scenario aan de orde; 5 keer werd het beroep ter zitting ingetrokken, 7 keer na voortzetting van het vooronderzoek. Voor zover de intrekking plaatsvond in de periode na hervatting van het vooronderzoek, bleken partijen (gerekend vanaf het moment van de zitting) gemiddeld drie maanden nodig te hebben om tot overeenstemming te komen, resulterend in de intrekking van het beroep. Overigens is de betekenis van de term ‘voortzetting van het vooronderzoek’ in dit verband enigszins misleidend. De toepassing door de rechter van art. 8:64 of 8:68 Awb (beide gericht op hervatting van het vooronderzoek) vond in geen van deze gevallen plaats om de rechter in de gelegenheid te stellen zijn onderzoeksbevoegdheden te gaan gebruiken, maar diende steeds ter opschorting van de uitspraak, in de verwachting dat partijen tot overeenstemming zouden komen en een uitspraak achterwege kon blijven.

5.7 Tijdsverloop

Als een beroepszaak op een regiezitting is behandeld, hoe lang duurt het dan voordat het beroep is afgehandeld? Er zijn weer verschillende scenario's waar-tussen kan worden onderscheiden. Het beroep kan ter zitting worden ingetrokken. De totale duur van de procedure is dan precies gelijk aan de periode tussen

het instellen van beroep en de zitting. Wordt het beroep niet ingetrokken, dan moet de rechter beslissen of hij direct uitspraak doet of dat hij het vooronderzoek heropent. In het eerste geval zal de periode tussen de behandeling ter zitting en de afhandeling van het beroep naar verwachting korter zijn dan in het laatste geval.

In de onderstaande tabellen staat voor verschillende onderscheiden situaties aangegeven hoe lang de afhandeling duurt.

Tabel 5.5: Tijdsverloop tussen zitting en afdoening beroep: alle zaken⁸

<i>Handeling</i>	<i>Gemiddeld tijdsverloop zitting-afdoening:</i>	<i>Bij 50% van de zaken heeft de afdoening plaatsgevonden na:</i>	<i>Bij 90% van de zaken heeft de afdoening plaatsgevonden na:</i>
Tijdsverloop instellen beroep en regiezitting	52 dagen (7,5 wk, 1,5 mnd)	35 dagen (5 wk, 1 mnd)	155 dagen (22 wk, 5 mnd)

Tabel 5.6: Tijdsverloop tussen zitt. en afdoening beroep: uitspraak direct na zitting⁹

<i>Handeling</i>	<i>Gemiddeld tijdsverloop zitting-afdoening:</i>	<i>Bij 50% van de zaken heeft de afdoening plaatsgevonden na:</i>	<i>Bij 90% van de zaken heeft de afdoening plaatsgevonden na:</i>
Tijdsverloop instellen beroep en regiezitting	37 dagen (5 wk, 1 mnd)	35 dagen (5 wk, 1 mnd)	64 dagen (9 wk, 2 mnd)

Tabel 5.7: Tijdsverloop zitt./afdoening beroep: uitspr. na heropening vooronderzoek¹⁰

<i>Handeling</i>	<i>Gemiddeld tijdsverloop zitting-afdoening:</i>	<i>Bij 50% van de zaken heeft de afdoening plaatsgevonden na:</i>
Tijdsverloop indienen beroep en regiezitting	195 dagen (28 wk, 6,5 mnd)	203 dagen (29 wk, 6,5 mnd)

In tabel 5.5 staat voor alle op de regiezitting behandelde zaken aangegeven hoe lang het duurt voordat de zaak is afgedaan na behandeling ter zitting. Het gemiddelde ligt op 7,5 weken. Opvallend is de mediaan (het tijdstip waarop de helft van de ter zitting behandelde zaken is afgehandeld): die ligt op 5 weken. Het verschil tussen het gemiddelde en de mediaan geeft aan dat in een groot aantal gevallen weinig of geen (als het beroep op de regiezitting wordt ingetrokken) tijd ligt tussen zitting en afdoening, maar dat er ook een aanzienlijk aantal zaken is waar de afdoening na de zitting juist zeer veel tijd in beslag neemt (onder meer: de heropeningen).

⁸ N = 59.

⁹ N = 33.

¹⁰ N = 3.

In tabel 5.6 is te zien hoe lang de afdoening op zich laat wachten als op de zitting direct een uitspraak volgt: niet meer dan 5 weken. Wordt het vooronderzoek heropend en wordt de procedure afgesloten met een uitspraak, dan laat die, zo is in tabel 5.7 te zien, gemiddeld genomen meer dan een half jaar op zich wachten. Bij tabel 5.7 is echter een kanttekening op zijn plaats: het gemiddelde is gebaseerd op drie gevallen.

Als laatste kijken we naar de totale duur van de procedure, van het instellen van het beroep tot de afhandeling ervan.

Tabel 5.8: Tijdsverloop tussen zitting en afdoening beroep, in dagen¹¹

<i>Handeling</i>	<i>Gemiddeld tijdsverloop zitting- afdoening:</i>	<i>Bij 50% van de zaken heeft de afdoening plaatsgevonden na:</i>	<i>Bij 90% van de zaken heeft de afdoening plaatsgevonden na:</i>
Tijdsverloop indienen beroep en regiezitting	316 dagen (45 wk, 10,5 mnd)	290 dagen (41 wk, 9,5 mnd)	430 dagen (61 wk, 14 mnd)

Uit de tabel blijkt dat het gemiddeld 45 weken duurt voordat de op een regiezitting behandelde beroepszaken zijn afgehandeld. Dat is iets langzamer dan de gemiddelde behandelingsduur van bestuursrechtelijke zaken in Utrecht in 2008, die 41 weken bedroeg.¹² Voor een deel kan de lange behandelingsduur worden toegerekend aan het feit dat partijen van de rechtbank regelmatig de kans krijgen na de zitting te onderzoeken of ze tot overeenstemming met elkaar kunnen komen. De rechtbank heeft dan nauwelijks meer invloed op de lengte van de procedure.

5.8 De uitspraak

5.8.1 De inhoud van de uitspraak

Eerder hebben we gezien dat de regiezitting in een substantieel aantal gevallen tot de intrekking van het beroep leidt. Als dat niet het geval is, tot welke uitspraak komt de rechter dan? Dat is in de onderstaande tabel te zien.

¹¹ N = 59.

¹² De gemiddelde afhandelingsduur bedroeg voor bestuursrechtelijke zaken in Utrecht in 2008 41 weken; zie: De Rechtspraak, Kengetallen Gerechtshoven 2008, p. 102.

Tabel 5.9: Uitkomst procedure

	<i>Soort zaak</i>							
	Belasting		Soc. zekerheid		'Overig'		Totaal	
Ingetrokken	29%	2	35%	8	37%	11	35%	21
Niet-ontvankelijk	0%	0	13%	3	13%	4	12%	7
Ongegrond	29%	2	43%	10	33%	10	37%	22
Gegrondd; art. 8:72-3 toegepast	0%	0	0%	0	3%	1	2%	1
Gegrondd; art. 8:72-4 toegepast	14%	1	0%	0	0%	0	2%	1
Gegrondd; overig	29%	2	9%	2	13%	4	13%	8
<i>Totaal</i>	100%	7	100%	23	100%	30	100%	60

In de tabel is te zien dat als het tot een uitspraak komt, die in de meerderheid van de zaken de ongegrondverklaring van het beroep inhoudt, maar dat ook gegrondverklaringen en niet-ontvankelijkverklaringen regelmatig voorkomen.

Omdat in de tabel een onderscheid is gemaakt tussen de verschillende modaliteiten van de gegrondverklaring van het beroep, kan ook iets worden gezegd over de mate waarin de ter regiezitting behandelde zaken resulteren in finale geschilbeslechting, dat wil zeggen dat de procedure eindigt met duidelijkheid van partijen over hun rechtspositie. Voor de zes onderscheiden categorieën uitkomsten geldt dat alleen bij de laatste categorie (de gegrondverklaring van het beroep, zonder dat de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand worden gelaten of dat zelf in de zaak wordt voorzien) geen sprake is van finale geschilbeslechting. Dat betekent dat in 87% van de op een regiezitting behandelde zaken de uitkomst van het beroep de finale beslechting van het geschil over het besluit inhoudt.

5.8.2 Wordt hoger beroep tegen de uitspraak ingesteld?

Op grond van het in het kader van dit onderzoek verrichte dossieronderzoek kon geen betrouwbaar beeld worden gegeven van de mate waarin hoger beroep is ingesteld tegen op een regiezitting behandelde zaken. Uit intern onderzoek bij de rechtbank Utrecht komt naar voren dat tegen 15% van de op een regiezitting behandelde zaken (derhalve zowel de zaken die op of na de regiezitting zijn ingetrokken, als de zaken die tot een uitspraak hebben geleid) hoger beroep is ingesteld.

5.9 Rechters en rechtbankmedewerkers over de regiezitting

5.9.1 Opzet en uitvoering van de interviews

Bij de rechtbank Utrecht is een aantal gesprekken gevoerd over het functioneren van de regiezitting. Gesproken is met drie rechters, een juridisch medewerker en een medewerker van de griffie. De gesprekken hadden als doel inzicht te krijgen in de ervaringen van de betrokkenen met de alternatieve werkwijze en om hun visie te horen over de wenselijkheid van continuering daarvan.

In alle gevallen betrof het open interviews. Ten behoeve van de interviews was een aantal op de functie van de betrokkene toegespitste vragen opgesteld. De vragen fungeerden als aanleiding voor het vernemen van ervaringen en opvattingen van de betreffende respondent over het project. De gesprekken namen steeds een half uur à een uur in beslag. Van elk van de interviews is een schriftelijk verslag gemaakt.

De gesprekken centreerden zich rond de volgende vijf onderwerpen: de selectie van zaken voor de regiezitting, de wijze van voorbereiding van de zitting, de gang van zaken tijdens en de effecten van de regiezitting, het oordeel van partijen over de bijzondere behandeling van hun zaak en de vraag of en hoe het project om een geselecteerd aantal beroepszaken zo snel mogelijk op een regiezitting te behandelen, zou moeten worden voortgezet. Hieronder geven we weer wat de verschillende respondenten over die aspecten van het project te zeggen hadden.

5.9.2 Selectie van zaken voor de regiezitting

Een eerste onderwerp van gesprek betrof de selectie van zaken voor de regiezitting. De selectie wordt uitgevoerd door secretarissen. In hoeverre wordt daarbij overlegd met rechters? Een secretaris:

“Het selecteren is de exclusieve taak van de secretaris, maar bij twijfel ga ik overleggen met de rechter, niet met een andere secretaris. De selectie is eigenlijk geen onderwerp van gesprek tussen secretarissen.”

Rechters merken op dat overleg over de selectie slechts sporadisch voorkomt.

“De secretarissen doen de selectie. Dat is een individueel gebeuren.”

“Secretarissen komen niet vaak langs ter consultatie over de toepassing van de selectiecriteria op de beroepszaken.”

Daarnaast signaleren ze verschillen tussen secretarissen.

“Er zijn wel verschillen tussen secretarissen. Ervaren secretarissen zien meer.”

“Er zijn duidelijke verschillen tussen secretarissen. Zo is er een secretaris die ook als mediator werkt, die selecteert meer zaken.”

De selectie vindt plaats aan de hand van een zestal selectiecriteria. Voldoen die criteria?

“Sommige selectiecriteria werken beter dan andere. Het criterium ‘schikingskansen’, daar moet gevoel voor worden ontwikkeld, dus daar kun je verwachten dat daar vaker op geselecteerd wordt naarmate er meer ervaring is opgedaan. Daarnaast geldt dat sommige criteria ‘zichtbaarder’ zijn; als een zaak daaraan voldoet, is de kans heel groot dat die er wordt uitgepikt.”

Hoeveel tijd kost de selectie? Een secretaris:

“Per zaak neemt de selectie gemiddeld een half uur à drie kwartier in beslag.”

Wordt voldoende tijd in de selectie gestoken? Een rechter:

“De toets door secretarissen of een zaak op een regiezitting moet worden gebracht is vluchtig, dus het zou mooi zijn als grondiger wordt geselecteerd. Dat vereist echter een andere werkwijze.”

Waarom is het eigenlijk van belang dat zorgvuldig wordt geselecteerd?

“Het belang van een goede selectie is zeer groot, zeker als je wilt bereiken dat precies die 20% van de zaken die er het meest voor in aanmerking komen, op een regiezitting worden behandeld. Nu komt minder dan 10% van de zaken op een regiezitting terecht.”

Een vraag die direct voortvloeit uit die constatering is of als resultaat van de selectie wel de juiste zaken op de regiezitting worden geagendeerd. Rechters lijken secretarissen te voorzichtig te vinden.

“Het komt vaker voor dat ik een zaak zie waarvan ik denk: ‘Waarom is die niet voor een regiezitting geselecteerd?’ dan dat ik een zaak tegenkom waarvan ik denk dat die ten onrechte voor een regiezitting is geselecteerd.”

“Bij de selectie van zaken kun je in beginsel twee strategieën volgen. Je kunt als uitgangspunt nemen dat een zaak niet op een regiezitting wordt behandeld, tenzij er iets bijzonders mee aan de hand is, maar ook dat een zaak in beginsel op een regiezitting wordt behandeld, tenzij duidelijk is dat er niets bijzonders mee aan de hand is. De selectie vind op de eerste manier plaats; daardoor valt een aantal geschikte zaken buiten de boot.”

“Secretarissen zijn erg voorzichtig in het aanmerken van een zaak als ‘geschikt voor een regiezitting’. Af en toe word ik door een secretaris be-

naderd met de vraag of een bepaalde zaak geschikt is. In al die gevallen heb ik 'ja!' geantwoord."

"Er wordt eerder te voorzichtig dan te royaal geselecteerd, wat onder meer blijkt uit het feit dat je als rechter met elke zaak die op een regiezitting komt, wel wat kunt."

Een secretaris geeft een mogelijke verklaring voor die voorzichtigheid.

"Ik vind niet dat als uitgangspunt zou moeten gelden: bij twijfel, wel doen. Immers, als je een zaak selecteert terwijl die eigenlijk niet voor een regiezitting in aanmerking komt, krijgt die ten onrechte een voorkeursbehandeling."

Het gegeven dat twijfel bestaat over de vraag of alle zaken die in het licht van de selectiecriteria voor agendering op een regiezitting in aanmerking komen, wel door de selecteurs worden opgemerkt, leidt er toe dat de respondenten zich afvragen of de selectie anders zou moeten worden georganiseerd, of dat dit niet nodig is, omdat het een leerproces betreft.

"Naarmate de toepassing van de criteria er bij meer zaken toe leidt dat er op wordt gescoord, zullen de selecteurs waarschijnlijk ook meer bereid zijn goed naar alle zaken te kijken; immers, de kans dat het selectieproces wat oplevert, is groter."

"Bij de uitvoering van de selectie door secretarissen speelt ook een rol dat het belang dat de juiste zaken er uit worden gehaald, voor hen minder groot is dan voor de rechter. De rechter profiteert meer van een goede selectie dan de secretaris. De rechter voert immers ter zitting het gesprek met partijen, niet de secretaris, en de rechter merkt dus directer als partijen er baat bij hebben dat hun zaak op een regiezitting is geplaatst."

Is het een goed idee om de rechters de selectie te laten overnemen?

"Het is de vraag op welk niveau je moet laten selecteren. Wellicht moet het op een hoger niveau. Zo worden in de civiele sector van het Hof de zaken verdeeld door een ervaren rechter."

"Rechters zouden de selectie wel kunnen overnemen, maar dat zijn dure uren, dus wellicht is het een beter idee de selectie bij de secretarissen te houden, maar dan bij een beperkt aantal die er bij uitstek gevoel voor hebben. Die zouden het tot een succes kunnen maken, waarna de selectie verbreed kan worden."

5.9.3 De voorbereiding van de zitting

Verschilt de voorbereiding van een regiezitting van de voorbereiding van een reguliere zitting? En hoeveel tijd gaat er in de voorbereiding zitten?

“Als secretaris bereid ik zaken voor een regiezitting niet anders voor dan andere zaken. Dat is alleen anders als er een hele grote kans is dat de zaak wordt geschikt. Per saldo kosten zaken die op de regiezitting worden geplaatst mij even veel tijd als andere zaken.”

Het blijkt niet altijd eenvoudig de voorbereiding goed af te stemmen op wat er op de zitting aan de orde kan komen.

“Secretarissen hebben het idee dat de voorbereiding hun meer tijd kost. Toch zou tijdwinst te behalen moeten zijn. Die moet komen uit zaken die geschikt worden. Zo bezien is het dus riskant om in elke zaak die op een regiezitting komt een uitgebreide instructie te schrijven, want wordt de zaak op de zitting geschikt, dan is de instructie grotendeels voor niets geweest.”

Maar het lukt de secretaris niet altijd in te spelen op de aard van de zaak die aan de orde is.

“De voorbereiding van de regiezitting door secretarissen is nogal eens te zwaar, of niet gericht op de juiste punten.”

Kan de voorbereiding effectiever? Overleg en maatwerk zijn de toverwoorden.

“Het zou beter zijn als voor regiezittingen niet een instructie in de vorm van een concept-uitspraak zou worden gemaakt, maar dat overleg tussen rechter en secretaris zou plaatsvinden om te kijken wat er in een specifieke zaak nodig is.”

“Het is niet efficiënt om bij de voorbereiding van de regiezitting de secretaris alle juridische aspecten van de zaak te laten onderzoeken als er kans is dat de zaak ter zitting geschikt kan worden. Dus als het goed is, overlegt de secretaris over de wijze waarop de zaak het beste kan worden geïnstrueerd. De instructie in regiezaken vereist maatwerk.”

In hoeverre er overleg is over de zaak en hoe intensief dat is, lijkt vooral worden bepaald door het initiatief van betrokkenen.

“Er is geen geformaliseerd overleg tussen secretaris en rechter voorafgaand aan de zitting, maar ik overleg in de regel wel voor de zitting met de secretaris.”

“Hoe de regiezaak zal worden behandeld, wordt van tevoren doorgesproken, al is het maar op weg naar de zittingszaal.”

En hoe bereidt de rechter zich voor? Ook dat verschilt.

“Een zaak die op een regiezitting komt, bereid ik niet anders voor dan andere zaken.”

“Je moet als rechter beter voorbereid zijn dan bij een gewone zitting.”

“Als je zo veel mogelijk uit de regiezitting wilt halen, kost de voorbereiding niet minder tijd dan die van een reguliere zitting.”

Ook partijen bereiden zich voor op de regiezitting. Partijen wier zaak op een regiezitting is geagendeerd, krijgen daar bericht over. Het betreft een standaard-brief waarin wel staat vermeld wat er op de regiezitting allemaal aan de orde kan komen, maar niet waarom hun zaak voor een regiezitting is geselecteerd. Dat leidt er soms toe dat partijen contact opnemen met de rechtbank.

“Naar aanleiding van het bericht dat hun zaak op een regiezitting zal worden behandeld, wordt af en toe gebeld met de vraag: ‘Waarom?’ We houden ons dan een beetje op de vlakte. Als diezelfde vraag op de zitting wordt gesteld, geven we aan dat het aan de ene kant een gewone zitting is, maar wel met iets extra’s. Dat komt meestal wel over.”

Die terughoudende opstelling is er ook nog als partijen diezelfde vraag aan het begin van de zitting stellen.

“Partijen vragen soms direct aan het begin van de zitting wat ze van jou als rechter kunnen verwachten. Ik vind het lastig om op die vraag te reageren, vanwege het gevaar dat je de verwachting wekt dat de zaken anders lopen dan bij een normale zitting. Je moet je kaarten dan op tafel leggen, terwijl je dat op dat moment juist nog niet wil.”

5.9.4 Inzet en resultaat van de regiezitting

Met welke verwachtingen gaan rechters de regiezitting in? Hebben ze een idee hoe de zitting zal verlopen en wat ze er kunnen bereiken? Niet iedereen kijkt daar precies hetzelfde tegenaan.

“Als rechter ga ik open de zitting in. Ik denk niet van tevoren wat wil ik allemaal op de zitting wil bereiken. Het is ook moeilijk van tevoren te zeggen hoe een regiezitting zal verlopen. Op grond van het dossier is moeilijk te voorspellen of er ruimte is voor het vinden van een oplossing.”

“Het dossier van de zaak biedt een goede indicatie voor wat er op een zitting is te verwachten, zeker ten opzichte van dossiers van civiele zaken.”

In veel gevallen wordt de regiezitting gebruikt om te kijken of een schikking mogelijk is. Hoe pakken rechters dat aan?

“Ik begin elke zitting met het stellen van vragen, trouwens niet alleen bij regiezittingen, ook bij gewone zittingen. Vaak heb je juridische vragen nodig om partijen het vertrouwen te geven dat, zodra je als rechter met je schikkingspoging begint, die plaatsvindt in de schaduw van het recht. Soms werkt het trouwens ook omgekeerd, en is de kans op succes juist groter als je de juridische aspecten buiten beschouwing laat.”

“Bij de behandeling van een regiezaak waarin schikkingsmogelijkheden zijn, is het van belang of je van partijen het vertrouwen krijgt dat je gaat

zoeken naar een oplossing. Het is dan wel noodzakelijk dat je zelf het dossier goed kent, en met name dat je heel goed in de feiten zit.”

Een aantal factoren kan de kans op succes vergroten. In de eerste plaats het feit dat de regiezitting niet zo maar een zitting is.

“Voor wat je op een regiezitting kunnen bereiken, scheelt het dat partijen door de uitnodiging weten dat ze er niet zo maar zitten.”

Daarnaast kun je als rechter profiteren van je kennis en ervaring...

“Als je ter zitting iets met partijen wilt bereiken, kun je als bestuursrechter profiteren van je kennisvoorsprong ten opzichte van partijen, zeker als partijen niet met een rechtshulpverlener procederen.”

... en van een griffier die meedenkt.

“Tijdens de regiezitting schuif ik de rechter geregeld briefjes toe waarop staat ‘even overleg’ of ‘ik wil dit nog graag weten’. Dat doe ik trouwens ook bij gewone zittingen, en daar niet minder dan bij regiezittingen.”

Maakt het voor de schikkingskansen nog uit of de zitting in een vroeg stadium van de procedure wordt gehouden? ‘Ja’, is het voorspelbare antwoord. ‘Niet zonder meer’, zo luidt een nuancering.

“Op een regiezitting valt vooral veel te bereiken als de zitting vroeg wordt gehouden. Veel van de regiezittingen vallen eigenlijk te laat in de procedure. De bereidheid van partijen – en van de rechter! – om te bewegen is wordt dan steeds geringer.”

“Misschien is het zo dat als een zitting op een vroeg moment valt, overeenstemming tussen partijen gemakkelijker is te bereiken. Ik wil me daar niet door laten belemmeren. Bij een zitting op een later moment is het vooral harder werken om partijen bij elkaar te krijgen.”

“Voor wat betreft de relatie tussen het moment van de zitting in de procedure en de schikkingsbereidheid van partijen zijn er twee effecten die elkaar neutraliseren. Het ene effect is dat als de zaak verser is, partijen zich nog minder hebben ingegraven en vatbaarder zijn voor een schikking. Het andere effect is dat als een zaak ouder is, de kans groter is dat partijen er genoeg van beginnen te krijgen en om die reden eerder bereid zijn te schikken.”

Hoe openhartig kan of moet de rechter zijn over de proceskansen van partijen?

“Partijen moeten als ze de zaal uitgaan, weten hoe de rechter tegen de zaak aankijkt. Ze moeten op de hoogte zijn van het voorlopige oordeel van de rechter over de zaak.”

En hoe zit het met het bewijs? Moet de rechter partijen voorlichten over de bewijslastverdeling? En kan hij zich uitlaten over de kwaliteit van het bewijs dat partijen naar voren hebben gebracht?

“Als op regiezittingen bewijskwesties aan de orde zijn, gaat het meestal niet om de vraag naar de bewijslast, maar meer om de vraag of de standpunten over de feiten voldoende zijn onderbouwd. Over de vraag hoe of je tegen partijen kunt zeggen: ‘Wat u heeft aangevoerd, is onvoldoende’, verschillen de meningen. Ik vind het geen probleem om dat te doen, sommige andere collega’s wel.”

“De waarde van het aan de orde stellen van de bewijspositie van partijen is vooral dat je zaken expliciet maakt. Betrokkenen zijn er vaak ook bij gebaat, want ook advocaten hebben lang niet altijd in de gaten waar voor welke feiten de bewijslast ligt. Partijen mogen van de rechter verwachten dat die vertelt bij wie de bal ligt.”

Als bewijskwesties aan de orde zijn, hoe royaal moet de rechter dan aan partijen de kans bieden bewijs voor hun stellingen over de feiten te leveren?

“Je kunt verschillend denken over of je partijen de gelegenheid moet geven met nader bewijs te komen. Zelf vind ik met name het aspect van de goede procesorde van belang. Als je een partij (de appellant) nog de gelegenheid geeft met nader bewijs te komen en de procedure duurt daardoor langer, gaat dat niet ten koste van de andere partij (de vergunninghouder)?”

“Of je een partij de kans biedt om met nader bewijs te komen, is vooral afhankelijk van of je denkt dat er wat uit kan komen.”

Het aan de orde stellen van bewijskwesties kan ook meer indirect van waarde zijn voor de afhandeling van de zaak.

“Het effect van de mogelijkheid van bewijslevering is dat de uiteindelijke uitspraak gemakkelijker wordt geaccepteerd. Partijen weten: ‘Ik heb mijn kans gehad.’ En het heeft ook invloed op hoe je de uitspraak motiveert. Als iemand een kans heeft gekregen, en niet gegrepen, kun je je oordeel over de feiten scherper formuleren.”

5.9.5 Oordeel van partijen

De indruk overheerst dat partijen te spreken zijn over de regiezitting. De ene keer wordt die indruk in voorzichtige bewoordingen tot uitdrukking gebracht...

“Ik heb eigenlijk geen negatieve reacties van partijen over het fenomeen regiezitting gehad.”

... een andere keer toegelicht aan de hand van een voorbeeld dat aan duidelijkheid niets te wensen overlaat.

“Soms krijg je kaartjes van partijen waar op staat: ‘Bedankt voor het aangename gesprek.’”

5.9.6 Het vervolg van het project

Dient het Utrechtse project, waarbij een geselecteerd aantal zaken voor behandeling op een regiezitting in aanmerking wordt gebracht, een vervolg te krijgen? En zo ja, moeten alle bestuursrechters dan betrokken worden bij het leiden van regiezittingen? Die vraag vormde mede aanleiding voor bespiegelingen over toekomstige veranderingen in de bestuursrechtspreek.

“Ik vind niet dat het leiden van regiezittingen voorbehouden zou moeten zijn aan een geselecteerd aantal rechters. Uiteindelijk zou iedereen het moeten kunnen doen. Iedere bestuursrechter moet een goede zittingsrechter zijn. Iedere bestuursrechter moet in staat zijn om ook buiten de juridische kaders goed met partijen te communiceren.”

“Voor rechters die regiezittingen doen, is zowel de ervaring als de attitude van belang. Rechters die vinden dat het houden van regiezittingen buiten de taak van de bestuursrechter valt, die zijn er inmiddels niet meer. Het is ook een kwestie training en gewenning. Ik ken een rechter die zich een paar jaar geleden altijd beperkte tot de juridische kaders, en nu kampioen mediation is.”

Als regiezittingen, waarop de rechter zich actief met het geschil tussen partijen bezighoudt, gemeengoed worden, bestaat dan niet het gevaar dat de wijze waarop een zaak wordt behandeld vergaand wordt beïnvloed door de persoon van de rechter die de zaak behandelt? Dat de persoon van de rechter een factor van belang is, wordt onderkend.

“Voor de opstelling van de rechter ter zitting is de persoon van de rechter van grotere invloed dan zijn taakopvatting.”

Maar dat hoeft niet noodzakelijk een probleem te zijn.

“Als bestuursrechters actiever worden, is er uiteraard het risico dat verschillende rechters vergelijkbare zaken anders aanpakken. Passiviteit is per definitie gevaarlozer. Dat er verschillen tussen rechters zijn, is op zich geen probleem. Bij civiel zijn er ook grote verschillen tussen rechters, en dat wordt daar volstrekt normaal gevonden. Wel belangrijk is dat rechters worden getraind in een andere aanpak van de zitting, en met name in scenariodenken, zodat ze goed kunnen anticiperen en reageren op wat er op de zitting allemaal kan gebeuren. Communicatie wordt steeds belangrijker.”

Tot slot verdient de samenwerking tussen rechter en secretaris aandacht.

“De verhouding tussen rechter en secretaris verandert. De rechter zal vaker gerichte opdrachten geven om over bepaalde aspecten van de zaak iets uit te zoeken. Het zal meer teamwork worden.”

5.9.7 Conclusie

Uit de gesprekken met de Utrechtse rechters en hun medewerkers komt in de eerste plaats naar voren dat het niet eenvoudig is de selectie van zaken zo te organiseren dat alle zaken die het verdienen op een regiezitting te worden geagendeerd, daar ook terecht komen. Een volgend aandachtspunt betreft de rol van de secretaris bij de voorbereiding van de regiezitting. Die zou meer moeten worden afgestemd op het verwachte verloop van de zitting, wat meer overleg tussen rechter en secretaris vergt.

Betrokkenen zijn positief over wat er op een regiezitting te bereiken valt en pleiten nadrukkelijk voor een onbevangen, open, niet al te terughoudende opstelling van de rechter. De erkenning dat de wijze van opereren door rechters die nu regiezittingen leiden wellicht niet in alle opzicht overeenstemt met hoe een gemiddelde bestuursrechter als zittingsrechter optreedt, leidt de respondenten echter niet tot de conclusie dat het voorzitten van een regiezitting zou moeten worden voorbehouden aan een beperkte groep rechters, maar juist tot de suggestie om te investeren in de verdere ontwikkeling van zittingsvaardigheden van bestuursrechters.

5.10 Conclusie

Ter afsluiting van dit hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen van het onderzoek naar het verloop van de in Utrecht op een regiezitting behandelde beroepszaken kort gememoreerd. Daarbij wordt steeds verwezen naar de paragraaf waarin de betreffende onderzoeksresultaten zijn te vinden.

Een eerste punt van aandacht betreft de criteria ter selectie van zaken voor de regiezitting. Deze dekken waarschijnlijk de variëteit aan situaties die aanleiding geven voor agendering van een zaak op een regiezitting. Voor de geselecteerde zaken geldt zonder uitzondering dat het voor de behandeling van de zaak zelf zinvol was dat deze voor een regiezitting was geselecteerd. In de overgrote meerderheid van de gevallen bleken de zaken tevens om de juiste reden te zijn geselecteerd. Voor zover dit niet het geval was, bleek behandeling op de regiezitting – vanwege andere aspecten van het geschil – desondanks steeds van waarde te zijn (5.3; 5.5.3).

Het relatief geringe aantal zaken dat voor een regiezitting werd geselecteerd, in combinatie met opmerkingen van geïnterviewde rechters, rechtvaardigt het vermoeden dat de selecteurs bij het selecteren van zaken voor de regiezitting (veel) te voorzichtig te werk zijn gegaan. Een indicatie daarvoor is tevens dat in alle zaken waar om een ‘verkeerde’ reden bleek te zijn geselecteerd,

teerd, behandeling van de zaak op de regiezitting toch van waarde was (5.5.3; 5.9.2).

Het valt op dat tussen het indienen van beroep en de regiezitting veel tijd verliep. Doelstelling van het project was om regiezaken 20 weken na indiening van het beroep ter zitting te behandelen. In de praktijk werden ze na gemiddeld pas na 38 weken op een regiezitting behandeld (5.5.1). De tijd tussen regiezitting en afdoening was zeer veel korter: gemiddeld ruim 7 weken.

De korte tijd tussen regiezitting en afdoening kan mede worden verklaard door het grote aantal zaken dat op of – zonder verdere tussenkomst van de rechter – na de regiezitting is ingetrokken. Het betrof 30% van de op een regiezitting behandelde zaken. In 60% van de zaken volgde direct na de regiezitting een uitspraak, de overige 10% van de zaken werd via een andere route afgedaan (5.6.1).

Al met al lijken mogelijkheden van beslechting van het geschil optimaal te zijn benut (5.6.2). De extra tijd die dat in een aantal gevallen kostte (als partijen na de zitting de kans kregen tot overeenstemming te komen, resulterend in de intrekking van het beroep, vond die intrekking gemiddeld genomen 13 weken na de zitting plaats (5.7)) hoeft niet als problematisch te worden gezien, vanwege het feit dat de verlening van de behandelingsduur aan partijen zelf kan worden toegerekend.

Voorzichtige geschat kostte de behandeling van regiezaken de rechtbank minder tijd dan reguliere zaken, wat met name is te verklaren door het grote aantal intrekkingen dat is gerealiseerd (5.6.1).

Anders dan in Dordrecht, Roermond en Leeuwarden zijn geen telefonische interviews gehouden met partijen wier zaak op een regiezitting is behandeld. Het is dan ook onbekend hoe betrokken partijen oordelen over de wijze van behandeling van hun zaak. De bij de regiezittingen betrokken rechters die in het kader van het onderzoek zijn geïnterviewd, zijn positief over wat er op een regiezitting te bereiken valt en pleiten nadrukkelijk voor een onbevangen, open, niet al te terughoudende opstelling van de rechter (5.9.4). Het leiden van regiezittingen zou niet beperkt moeten zijn tot een geselecteerde groep bestuursrechters, maar zou in beginsel moeten gebeuren door iedere bij sector bestuursrecht werkzame rechter. Men acht het van belang dat daartoe wordt geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van zittingsvaardigheden van bestuursrechters (5.9.6).

Conclusies en aanbevelingen

6.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat een samenvatting van de bevindingen van het onderzoek naar het project *Differentiatie van werkstromen*, alsmede de conclusies en aanbevelingen die op basis van die bevindingen kunnen worden gedaan.

In het kader van het project *Differentiatie van werkstromen* hebben de sectoren bestuursrecht van de rechtbanken Dordrecht, Leeuwarden, Roermond en Utrecht in de tweede helft van 2008 en de eerste helft van 2009 geprobeerd tot een effectievere inrichting van de bestuursrechtelijke beroepsprocedure te komen, door beroepszaken op een alternatieve manier af te handelen. Het alternatief hield in Dordrecht en Roermond in dat zaken zo snel mogelijk op een comparitie werden geagendeerd, om daar met partijen afspraken te maken over het vervolg van de procedure. In Leeuwarden werden zaken in beginsel zes weken na het indienen van het beroep op een zitting behandeld, in Utrecht werd een geselecteerd aantal zaken (met name zaken waarin het doel van het beroep onduidelijk was of waarin schikkingsmogelijkheden werden vermoed) zo snel mogelijk op een regiezitting geplaatst.

Ter uitvoering van het onderzoek naar het verloop van de vier projecten zijn bij de rechtbanken Dordrecht, Leeuwarden, Roermond en Utrecht comparities, respectievelijk (regie)zittingen bijgewoond, is dossieronderzoek verricht, zijn gesprekken gevoerd met rechters en hun medewerkers en zijn telefonische interviews gehouden met bij de procedure betrokken partijen.

De in het onderzoek verzamelde gegevens maken het mogelijk een beeld te schetsen van het verloop en de uitkomsten van de vier projecten, en om aanbevelingen te doen over de inrichting van de bestuursrechtelijke beroepsprocedure die zo veel mogelijk beantwoordt aan de aan het project ten grondslag liggende doelstelling.

In dit afsluitende hoofdstuk gebeurt dit aan de hand van de vier criteria die in het eerste inleidende hoofdstuk zijn onderscheiden ter toetsing van de praktijk van de vier projecten aan de uitgangspunten van het project *Differentiatie van werkstromen*. De criteria kunnen kortweg worden aangeduid met de termen: *afstemming* (is de wijze van behandeling van de beroepszaak afgestemd op de aard van het geschil dat daarin aan de orde is?), *instemming* (zijn partijen tevreden met de alternatieve wijze van behandeling van de zaak?), *snelheid* (leidt het alternatief tot snellere afdoening?) en *spankracht* (is het alternatief

uitvoerbaar voor de rechtbank, gezien de beschikbare mensen en middelen?). We gaan de vier verschillende rechtbanken daartoe in alfabetische volgorde bij langs.

6.2 Dordrecht

6.2.1 Afstemming

In hoeverre wordt in Dordrecht de comparitie benut om de behandeling van de beroepszaak af te stemmen op de aard van het geschil dat daarin aan de orde is? Het valt op dat rechters in Dordrecht op de comparitie voor een zeer actieve opstelling kiezen. Dat blijkt in de eerste plaats uit het aantal zaken waarvoor geldt dat de comparitie hetzij resulteert in de beslechting van het geschil en de intrekking van het beroep, hetzij in voortzetting van het vooronderzoek om partijen de gelegenheid te geven tot nadere standpuntbepaling, bewijslevering of overleg voor het vinden van een oplossing voor hun geschil. In Dordrecht leidt de comparitie in 14% van de gevallen tot de intrekking van het beroep. In maar liefst tweederde van de overige zaken wordt het vooronderzoek na de comparitie voortgezet, in slechts eenderde van de overige zaken volgt na de comparitie direct (of indirect: na een zitting) een uitspraak.¹

Er zijn wel verschillen tussen verschillende categorieën zaken (zo wordt met name in socialevoorzieningszaken het vooronderzoek opvallend vaak voortgezet), maar in elk van de onderscheiden categorieën is in minstens de helft van de gevallen sprake van voortzetting van het vooronderzoek na de comparitie. Wordt gekeken naar de verslagen van de bijgewoonde comparities, dan blijkt overigens ook op comparities die niet tot de keuze voor voortzetting van het vooronderzoek leiden, de rechter veelal voor een actieve opstelling koos, bijvoorbeeld blijkend uit het aan de orde stellen van de procespositie van appellant.

Voor zover partijen de gelegenheid wordt geboden tot nadere standpuntbepaling en/of bewijslevering blijken ze daar in ruime mate gebruik van te maken. Afspraken daarover komen ze veelal na, en meestal binnen de daarvoor gestelde termijn.

6.2.2 Instemming

Op het punt van instemming scoort Dordrecht goed tot zeer goed. Uit de telefonische interviews blijkt dat veel partijen uitermate tevreden zijn over onder meer de informele wijze waarop hun geschil ter comparitie wordt behandeld, de serieuze manier waarop mogelijkheden tot beslechting worden onderzocht,

¹ Dit betreft de 'algemene' beroepszaken. Het betreft zaken waar het beroep niet ter comparitie is ingetrokken. Voor belastingzaken liggen de percentages eveneens op 66 versus 34, voor studiefinancieringszaken op 36 versus 64.

de informatie die de rechter verschaft over de procespositie van partijen en de gelegenheid die wordt geboden tot nadere standpuntbepaling en bewijslevering. Daar tegenover staat weliswaar een aantal kritische kanttekeningen, maar die hebben vooral betrekking op detailpunten. Een uitzondering vormen een tweetal opmerkingen van procespartijen die achteraf vonden dat zij te gemakkelijk akkoord waren gegaan met het voorstel van de rechter voor de afhandeling van het beroep.² Ten slotte nog een opmerking over het hoger beroep. Tegen 19% van de uitspraken in procedures die ter comparitie zijn behandeld, is hoger beroep ingesteld.³ Dat is aanzienlijk minder dan gemiddeld tegen uitspraken van de bestuursrechter wordt geappelleerd.

6.2.3 Snelheid

Voor wat betreft de snelheid waarmee de alternatieve afdoening plaatsvindt, laat Dordrecht twee gezichten zien. Het is de rechtbank in het project goed gelukt zaken binnen niet al te lange tijd op een comparitie te agenderen (gemiddeld 17 weken na het instellen van beroep), maar een stuk minder goed om de vaart er daarna in te houden. Gemiddeld liggen er bijna 23 weken tussen de comparitie en de uitspraak. Dat tijdsverloop is niet slechts te verklaren uit het feit dat de comparitie in Dordrecht veelvuldig wordt gevolgd door nadere activiteiten van partijen en dat de rechter derhalve niet direct na de comparitie uitspraak kan doen. Want als wordt gekeken naar het moment dat de laatste actie voor de uitspraak heeft plaatsgevonden (hetzij het aanleveren van bewijsstukken, hetzij een nadere onderbouwing van beroeps- of verweergronden, hetzij de zitting, hetzij de mededeling van partijen dat ze instemmen met afdoening zonder zitting), dan duurt het gemiddeld nog vier maanden voordat de uitspraak er is. Als een van de redenen voor de vertraging wordt genoemd, het feit dat ter comparitie veelvuldig toestemming voor afdoening zonder zitting is gegeven, waardoor zaken eerder moesten worden afgedaan dan gepland. Al met al heeft het project in Dordrecht niet tot een substantiële versnelling van de procedure geleid.

6.2.4 Spankracht

Ten minste drie zaken stellen de spankracht van de rechtbank op de proef. In de eerste plaats valt op dat van elke comparitie een uitgebreid proces verbaal wordt opgesteld, dat niet alleen vermeldt welke afspraken op de comparitie zijn gemaakt, maar waarin ook het verloop van de comparitie wordt weergegeven. In de tweede plaats is te zien dat de rechter die uitspraak doet, veelvuldig (in 87% van de gevallen) niet dezelfde is als de rechter die de comparitie heeft geleid. Een deel van de verklaring daarvoor is gelegen in het feit dat slechts de helft van de Dordtse rechters als comparitierechter optrad. Het overdragen

² Zie hierover voor de comparitie na antwoord in civiele procedures; Van der Linden 2008.

³ Een telling van de rechtbank Dordrecht zelf komt op minder dan 10%.

van een dossier van de ene naar de andere rechter betekent echter hoe dan ook dat er dubbel werk gebeurt en tevens dat sprake is van informatieverlies en organisatorische rompslomp.

Wordt ten slotte gekeken naar de werklast van de rechtbank, dan blijkt dat de afhandeling van ter comparitie behandelde zaken meer inspanning vergt dan de afhandeling van ‘reguliere’ beroepszaken. Tegenover de waarde ‘2’, die kan worden toegekend aan de afhandeling van een reguliere beroepszaak, staat een werklast van ‘2,31’ voor zaken die op een comparitie zijn behandeld.⁴ Deze score wordt met name bepaald door het feit dat, zoals we hiervoor al zagen, vanwege de generositeit ten opzichte van partijen die na de comparitie nog met bewijs of een nadere onderbouwing van hun standpunt willen komen, het vooronderzoek in de meerderheid van de gevallen na de comparitie wordt voortgezet. Opmerking verdient voorts dat het feit dat de werklast hoger is dan bij regulier behandelde beroepszaken, minder te maken heeft met de mogelijkheid dat het beroep na de comparitie ook nog ter zitting wordt behandeld. In Dordrecht verzoeken rechters partijen namelijk zeer regelmatig uitspraak te mogen doen zonder behandeling van het beroep ter zitting. Dergelijke verzoeken worden bijna altijd gehonoreerd, zodat slechts in een kwart van de op een comparitie behandelde zaken ook nog een zitting wordt gehouden.

6.3 Leeuwarden

6.3.1 Afstemming

In Leeuwarden benut de rechter het vroege moment van de zitting niet of nauwelijks om te zoeken naar alternatieve mogelijkheden om het geschil te beslechten of om partijen de gelegenheid te geven tot nadere standpuntbepaling en/of bewijslevering in het vervolg op de zitting. Wat wel regelmatig gebeurt, is dat de rechter partijen attendeert op lacunes in hun bewijsvoering. Voor zover dit aan de orde was op de bijgewoonde zittingen, heeft dit niet geleid tot heropening van het vooronderzoek ter opvulling van die lacunes.

Zoals gezegd vormt het percentage zaken waarin de behandeling ter zitting *niet* direct resulteert in een uitspraak, maar een alternatieve afhandelingsroute wordt gevolgd (intrekking van het beroep ter zitting; nadere onderbouwing standpunten, bewijslevering en/of beslechttingspogingen in het vervolg op de zitting) een indicatie voor de mate waarin de rechtbank er in slaagt de behandeling van het beroep af te stemmen op de kenmerken van het geschil dat daarin aan de orde is. In naar schatting minder dan 10% van de in Leeuwarden ter zitting behandelde zaken was sprake van een alternatieve afhandelingsroute. Die betrof overigens – voor zover bekend – steeds de heropening van het

⁴ Dit betreft de ‘reguliere’ bestuursrechtelijke zaken; in belastingzaken is de zwaarte van de werklast 1,92, in studiefinancieringszaken 1,98.

vooronderzoek ten behoeve van de aanwending door de rechtbank van diens onderzoeksbevoegdheden.

6.3.2 Instemming

De reacties van partijen op de alternatieve werkwijze zijn overwegend positief tot zeer positief. Men is verrast en verheugd dat de zaak snel ter zitting wordt behandeld en dat vervolgens ook nog snel uitspraak wordt gedaan. Als voordeel daarvan wordt niet alleen genoemd dat partijen (en met name eiser) snel duidelijkheid krijgen, maar ook dat de voorbereiding van de zaak minder tijd kost dan in reguliere procedures, omdat de procesvertegenwoordigers nog goed op de hoogte zijn van de zaak (de bezwaarprocedure is immers nog maar pas afgerond) en zich niet op twee ver uit elkaar liggende tijdstippen in de zaak hoeven te verdiepen. Kanttekeningen zijn er ook, zij het niet zeer talrijk. Ze betreffen met name de voorbereidingstijd (die zou soms te kort zijn). Voor wat betreft het hoger beroep kan worden geconstateerd dat dit met 33% weliswaar iets lager ligt dan het landelijk gemiddelde, maar hoger dan bij de rechtbanken (Dordrecht en Roermond) waar een vroege comparitie wordt gehouden.

6.3.3 Snelheid

Op het punt van snelheid is de score van Leeuwarden indrukwekkend. Zaken worden gemiddeld na 9 weken op een zitting behandeld; gemiddeld 5 weken na de zitting volgt een uitspraak. Daarmee haalt de rechtbank een afdoeningsduur van minder dan 100 dagen. Het enige wat op deze cijfers valt af te dingen, is dat de variatie in afdoeningsduur relatief groot is. Voor een substantieel aantal zaken geldt dat de afdoeningsduur redelijk ver boven het 100 dagen-gemiddelde ligt. Bovendien zijn de Leeuwarder cijfers enigszins geflatteerd, omdat de zaken die nog niet zijn afgedaan er niet in zijn verwerkt. Zou dat wel het geval zijn, dan zou – naar schatting – de gemiddelde afdoeningsduur nog steeds niet meer dan 16 weken bedragen, minder dan 4 maanden derhalve. Een meer inhoudelijke kanttekening bij de snelheid waarmee procedures in Leeuwarden worden afgedaan, betreft het risico dat snelle afdoening een doel op zich wordt. Uit de verslagen van de in Leeuwarden gehouden zittingen blijkt dat de rechter niet altijd genegen is royaal te reageren op verzoeken om opschorting van de behandeling van de zaak vanwege de late aanlevering van stukken of gronden door de wederpartij.

6.3.4 Spankracht

De alternatieve werkwijze lijkt geen extra druk te leggen op de rechtbankorganisatie. Weliswaar is sprake van een strakke planning van de zitting (dit gebeurt direct op de dag dat het beroep binnenkomt, en zo mogelijk in telefonisch overleg met partijen), maar die levert de griffie van de sector bestuursrecht per saldo geen extra werk op. Ook de geringere voorbereidingstijd van de zitting

wordt niet als probleem gezien, omdat – zo merkten de betrokkenen op – ook als er meer voorbereidingstijd is, de inhoudelijke voorbereiding van de zitting pas kort daarvoor plaatsvindt. Voor het overige zijn er op het punt van de organisatie van de procedure geen verschillen ten opzichte van de reguliere behandeling van beroepszaken: de zaak blijft in één hand (dezelfde rechter die de zitting heeft geleid, doet ook uitspraak), heropeningen komen weinig voor en leiden zelden tot een tweede zitting. De werklast van de rechtbank ligt dan ook met 1,98 op het niveau van de reguliere standaard.

6.4 Roermond

6.4.1 Afstemming

In Roermond geldt voor de comparitie in principe hetzelfde als in Dordrecht: die wordt op ruime schaal benut om iedere zaak te geven wat die toekomt. Zijn er op dit punt verschillen tussen Roermond en Dordrecht? Een verschil lijkt te zijn dat in Roermond, althans tenminste tijdens de eerste helft van het project, de comparitie door de behandelende rechter vaker dan in Dordrecht werd gepresenteerd als een eerste bijeenkomst tussen rechter en partijen, waar een inhoudelijke standpuntuitwisseling nog niet aan de orde zou kunnen zijn. Dat leidde er toe dat, vaker dan in Dordrecht, na de comparitie nog een zitting volgde, wat door partijen niet altijd evenzeer werd gewaardeerd. Uit een vergelijking tussen Dordrecht en Roermond komt voorts naar voren dat de comparitie in Dordrecht vaker leidde tot het bieden van de mogelijkheid aan een of meerdere partijen tot nadere standpuntbepaling en/of bewijslevering.⁵ Echter, Roermond toonde zich weer actiever dan Dordrecht in het verwijzen van partijen naar mediation – zij het niet altijd met evenveel succes. Voor Roermond geldt in dezelfde mate als voor Dordrecht dat als partijen de mogelijkheid krijgen tot nadere bewijslevering en/of standpuntbepaling, ze daar in een ruime meerderheid van de gevallen ook gebruik van maken.

Noch voor Roermond, noch voor Dordrecht hebben we kunnen vaststellen dat er bepaalde categorieën zaken zijn waarin de met de comparitie beoogde toegevoegde waarde niet wordt gerealiseerd – dat wil zeggen dat de comparitie er *niet* toe leidt dat partijen een beter inzicht krijgen in hun procespositie, dat ze er *geen* behoefte aan hebben in de gelegenheid te worden gesteld hun standpunt nader te onderbouwen en dat de comparitie er *niet* toe leidt dat het beroep wordt ingetrokken, al dan niet vanwege tussen partijen bereikte overeenstemming. Noch in Dordrecht, noch in Roermond is er reden te veronderstellen dat de kans dat de comparitie geen toegevoegde waarde heeft juist voor bepaalde categorieën zaken groot tot zeer groot is. In gesprekken met rechters en secretarissen werden soms socialeverzekeringszaken en studiefinancieringszaken

⁵ In 'reguliere' Dordtse zaken in 66% van de gevallen waarin de comparitie niet tot de intrekking van het beroep leidde, in de Roermondse zaken in 47% van die zaken.

genoemd als categorieën zaken waarin van een toegevoegde waarde minder vaak sprake zou zijn, en die in aanmerking zouden kunnen komen voor uitsluiting van de comparitie. In diezelfde gesprekken werd echter ook regelmatig gewezen op het feit dat comparities in socialeverzekeringszaken bij uitstek geschikt zijn om appellanten duidelijkheid te bieden over hun procespositie en om met hen te bespreken of zij de gelegenheid willen krijgen tot nadere bewijslevering. Dat zij daar van afzien, wil niet zeggen dat de comparitie op dat punt toegevoegde waarde zou ontberen. De waarde die de comparitie in dit opzicht heeft, valt ook af te lezen aan de verslagen van de in Dordrecht en Roermond bijgewoonde comparities.

Een laatste punt betreft de verschillen in aanpak van de verschillende rechters. In totaal zijn in het kader van het onderzoek in Dordrecht en Roermond van vijf rechters comparities bijgewoond en is met zes rechters (waaronder de vijf waarvan comparities zijn bijgewoond) gesproken. Daaruit blijkt dat, meer dan bij reguliere zittingen, de aanpak en invulling van de comparitie per rechter verschilt. Het verschil in aanpak kan tot gevolg hebben dat de uitkomst van de comparitie in vergelijkbare zaken verschillend is, zij het dat dergelijke verschillen niet exact zijn vast te stellen. Dat roept de vraag op in hoeverre die verschillen moeten worden gezien als een onvermijdelijk en aanvaardbaar neveneffect van de behandeling van een zaak op een comparitie, dan wel als reden de invulling ervan te heroverwegen, om tot een meer consistente (zij het onvermijdelijk tevens terughoudender) invulling van de rol van de rechter ter comparitie te komen.

Zoals we hiervoor hebben geconstateerd, kan het percentage zaken waarin de behandeling ter comparitie *niet* direct resulteert in een uitspraak – al dan niet na behandeling van het beroep op een zitting – maar in de keuze voor een alternatieve afhandelingsroute (intrekking van het beroep ter comparitie; nadere onderbouwing standpunten, bewijslevering en/of beslechtingsspogingen in het vervolg op de comparitie), worden gezien als indicator voor de mate waarin de rechtbank er in slaagt de behandeling van het beroep af te stemmen op de kenmerken van het geschil dat daarin aan de orde is. Voor 47% van de in Roermond ter comparitie behandelde zaken waarin de vraag aan de orde was of het vooronderzoek diende te worden voortgezet, was sprake van een alternatieve afhandelingsroute. Dat is weliswaar lager dan Dordrecht (66%), maar heel veel hoger dan Leeuwarden (minder dan 10%) .

6.4.2 Instemming

De bij de procedure betrokken partijen zijn in Roermond iets zuiniger in hun oordeel over de waarde van de comparitie dan in Dordrecht. Behalve lof, die ook in Roermond ziet op de informele wijze waarop hun geschil ter comparitie wordt behandeld, de serieuze manier waarop mogelijkheden tot beslechting worden onderzocht, de informatie die de rechter verschaft over de procespositie van partijen en de gelegenheid die wordt geboden tot nadere standpuntbepaling en bewijslevering, is er op ten minste één punt serieuze kritiek. Die be-

treft de omstandigheid dat na de comparitie in een substantieel aantal gevallen nog een zitting volgt. De motivering van de kritiek varieert. Sommigen vinden dat de zitting geen toegevoegde waarde heeft ten opzichte van de comparitie, anderen laken het feit dat op de comparitie de inhoud van de zaak niet aan bod kan komen, weer anderen wijzen er op dat als in een zaak zowel een comparitie als een zitting wordt gehouden, eisers met een professionele gemachtigde onnodig op kosten worden gejaagd. Hoe uiteenlopend de motivering van de kritiek ook is, steeds is er een pleidooi in te horen de behandeling van de zaak ter zitting na de comparitie zoveel mogelijk te beperken. Ten slotte het andere aspect van het oordeel van de bij de procedure betrokken partijen: de keuze om al dan niet tegen de uitspraak op het beroep in hoger beroep te gaan. Slechts in beperkte mate wordt tegen de Roermondse uitspraken geappelleerd: in 15% van de ter comparitie behandelde beroepen. Dat is nog iets minder vaak dan in Dordrecht, en aanzienlijk minder vaak dan in Leeuwarden.

6.4.3 Snelheid

De opzet van de projecten in Dordrecht en Roermond lijkt sterk op elkaar. Toch zijn er voor wat betreft het verloop en de uitkomst van de projecten, behalve veel overeenkomsten, ook enkele opvallende verschillen te constateren. Voor wat betreft de tijd die er ligt tussen het instellen van beroep en de comparitie ontlopen Roermond (18 weken) en Dordrecht (19 weken) elkaar nauwelijks, maar wel voor wat betreft de tijd tussen de comparitie en de afdoening van het beroep. Daar scoort Roermond (13 weken) duidelijk beter dan Dordrecht (23 weken). Dat is opmerkelijk, omdat het in Roermond aanzienlijk vaker voorkomt dat er op de comparitie nog een zitting volgt (in 59% van de gevallen⁶) dan in Dordrecht (in 45% van de gevallen⁷). Daarover verderop meer.

6.4.4 Spankracht

Als we de vergelijking tussen Roermond en Dordrecht nog even voortzetten, kan voor wat betreft dit punt in de eerste plaats worden geconstateerd dat in Roermond minder werk wordt gemaakt van het proces verbaal van de comparitie dan in Dordrecht. In Roermond beperkt het proces verbaal zich tot de opsomming van de afspraken die rechter en partijen met elkaar hebben gemaakt en wordt het – anders dan in Dordrecht, waar het proces verbaal enkele dagen na de comparitie aan partijen wordt toegezonden – aan het eind van de zitting aan partijen uitgereikt. Dordrecht en Roermond verschillen nauwelijks van elkaar voor wat betreft de mate waarin de zaak in de periode na de comparitie aan een andere rechter ter afhandeling wordt overgedragen. In Roermond gebeurt dit 75% van de zaken, iets minder vaak dan in Dordrecht. Wel weer

⁶ Het betreft de situaties waarin de rechtbank voor de keuze staat al dan niet een zitting te beleggen.

⁷ Het betreft de 'reguliere' zaken. In belastingzaken ligt het percentage op 30, in studiefinancieringszaken op 8.

verschillend is het gebruik van art. 8:57 Awb, dat de rechter de bevoegdheid verschaft partijen te verzoeken uitspraak te doen zonder behandeling van het beroep ter zitting. In Roermond wordt veel minder vaak toestemming gevraagd om de zaak af te doen met toepassing van art. 8:57 dan in Dordrecht.⁸ Omdat de gevraagde toestemming bijna zonder uitzondering wordt verkregen, waarbij overigens opvalt dat partijen over het algemeen zeer snel op een verzoek daartoe reageren, kan in Dordrecht aanzienlijk vaker dan in Roermond worden volstaan met een comparitie, zonder dat die hoeft te worden gevolgd door behandeling van het beroep ter zitting. In Roermond wordt in 47% van de op een comparitie behandelde zaken ook nog een zitting gehouden, waar dat in Dordrecht slechts in 33% van die zaken het geval is. Ten slotte ontlopen Dordrecht en Roermond elkaar nauwelijks voor wat betreft de zwaarte van de afhandeling van ter comparitie behandelde zaken. In Roermond kan daar het cijfer ‘2,35’ aan worden toegekend, tegen ‘2,36’ in Dordrecht.

6.5 Utrecht

6.5.1 Afstemming

Krijgen in Utrecht de beroepszaken de behandeling die ze verdienen? Uit de verslagen van de bijgewoonde regiezittingen en uit processen verbaal van niet bijgewoonde zittingen komt naar voren dat met de regiezitting bijna zonder uitzondering wordt bereikt wat er mee wordt beoogd: een zaak waarvan op grond van het dossier kan worden verondersteld dat er iets bijzonders mee aan de hand is, de behandeling te geven die is toegesneden op die bijzonderheid. Het succes blijkt niet alleen uit het grote aantal op regiezitting behandelde beroepen dat wordt ingetrokken, het blijkt ook uit het feit dat de rechtbank er bijna zonder uitzondering in slaagt het doel van de agendering op de regiezitting (in de meeste gevallen: procedurele voorvragen afkaarten, helder krijgen wat de appellant met zijn beroep beoogt, beslechting bewerkstelligen, mediation in gang zetten) te bereiken. Er is geen reden om te veronderstellen dat de selectiecriteria niet voldoen. Elk van de criteria levert een meer dan marginale bijdrage aan het geheel van de geselecteerde zaken.

Zoals we hiervoor hebben gezien vormt het percentage zaken waarin de behandeling ter zitting *niet* direct resulteert in een uitspraak, maar in de keuze voor een alternatieve afhandelingsroute (intrekking van het beroep ter zitting; nadere onderbouwing standpunten, bewijslevering en/of beslechtingspogingen in het vervolg op de zitting) een indicatie voor de mate waarin de rechtbank er in slaagt de behandeling van het beroep af te stemmen op de kenmerken van

⁸ In de vergelijking zijn aan de Dordtse kan niet alleen de ‘algemene’ zaken, maar ook de belasting- en de studiefinancieringszaken meegenomen. Uitzondering vormen overigens de – niet in het project en in het onderzoek betrokken – Roermondse studiefinancieringszaken, waarin standaard om toestemming ex art. 8:57 wordt verzocht.

het geschil dat daarin aan de orde is. Voor 40% van de in Utrecht ter zitting behandelde zaken was sprake van een alternatieve afhandelingsroute.

Een vraag die zich niet zonder meer positief laat beantwoorden, is of met de geselecteerde zaken het arsenaal aan voor een regiezitting geschikte beroepszaken is uitgeput. Aangenomen kan worden dat dit niet het geval is en dat er derhalve een aanzienlijk aantal zaken is waarvoor geldt dat die baat zouden kunnen hebben bij behandeling op een regiezitting, zonder dat ze daarvoor zijn geselecteerd. **De reden om dit aan te nemen is dat voor zover op de regiezitting blijkt dat het ‘probleem’ dat in de zaak werd vermoed en dat reden was voor selectie, niet blijkt te bestaan (iets wat overigens niet vaak voorkomt), behandeling op de regiezitting steeds toch van waarde is, omdat er een ander probleem aan de zaak blijkt te zitten dat de selectie evenzeer rechtvaardigt.**

6.5.2 Instemming

In Utrecht zijn geen telefonische interviews gehouden met de in de beroepsprocedure betrokken partijen. In Utrecht wordt in 15% van de zaken die op een regiezitting zijn behandeld, hoger beroep ingesteld. Daarbij dient wel te worden bedacht dat het Utrechtse project een selectie beroepszaken betrof waarvan kan worden aangenomen dat de kans die tot hogerberoepsprocedures leiden, kleiner is dan gemiddeld.

6.5.3 Snelheid

Het begrip regiezitting impliceert dat de rechter kort na het instellen van het beroep met partijen ter zitting bespreekt hoe de afhandeling van de zaak plaats zal vinden. De Utrechtse regiezittingen vinden gemiddeld 38 weken na het instellen van het beroep plaats. Dat is aanzienlijk langer na het instellen van het beroep dan het begrip regiezitting rechtvaardigt. De tijd tussen de regiezitting en de afdoening van het beroep is daarentegen kort: gemiddeld ruim 7 weken. De snelheid waarmee zaken worden afgedaan die op een regiezitting zijn behandeld, is vooral te verklaren uit het feit dat er een behoorlijk aantal beroepen ter zitting wordt ingetrokken.

6.5.4 Spankracht

Organisatorisch stellen de regiezittingen de rechtbank niet voor grote problemen. Het grootste verschil met de behandeling van zaken op ‘reguliere’ wijze is dat de secretaris voor elke zaak moet nagaan of agendering op een regiezitting is aangewezen. In het dossier hoeft niet te worden aangegeven wat de reden is van selectie. In de meerderheid van de gevallen geeft de secretaris echter wel een (zeer) korte toelichting. Hiervoor is al opgemerkt dat vermoed kan worden (een vermoeden dat in gesprekken met rechters werd bevestigd) dat de selectie te voorzichtig plaatsvindt. In de gesprekken met de rechters werd tevens het vermoeden geuit dat de terughoudendheid waarmee wordt geselecteerd

teerd, varieert per selectie criterium. Criteria die gemakkelijk zijn te ‘scoren’, zouden sneller tot selectie leiden dan criteria waarvoor geldt dat een intensievere bestudering van het dossier is vereist om vast te stellen dat de zaak aan het betreffende criterium voldoet. Dat zou ervoor kunnen pleiten secretarissen meer tijd in de selectie te laten steken, of om de rechter de selectie te laten overnemen, maar het geeft ook aanleiding tot de meer fundamentele vraag welk van de twee alternatieven (een vroege comparitie in alle zaken of een regiezitting in een geselecteerd aantal zaken) verkieslijker is.

Voor wat betreft andere aspecten die van belang kunnen zijn bij de beantwoording van de vraag of de regiezitting als alternatief voor de reguliere procedure de spankracht van de rechtbank niet te boven gaat, kan worden geconstateerd dat de regiezitting bijna nooit wordt gevolgd door een tweede zitting, dat als de regiezitting leidt tot de hervatting van het vooronderzoek, dit uitsluitend gebeurt om partijen de gelegenheid te geven te proberen tot overeenstemming te komen en dat, met name vanwege het feit dat ruim eenderde van de op een regiezitting behandelde zaken resulteert in de intrekking van het beroep, de belasting van het afhandelen van regiezaken voor de rechtbank – gezien de score van ‘1,83’ – lager is dan die van een gemiddelde reguliere beroepszaak.

6.6 Aanbevelingen

Elk van de vier deelprojecten bevat elementen die een bijdrage kunnen leveren aan de realisatie van de doelstelling van het project *Differentiatie van werkstromen*. Zo scoort Leeuwarden zeer goed op het snel organiseren van een bijeenkomst tussen rechter en partijen, lijken Dordrecht en Utrecht de mogelijkheden die zo’n vroege, informele bijeenkomst biedt, veelvuldig ten volle te benutten, slaagt Roermond er uitstekend in de vaart in de procedure te houden als de bijeenkomst tussen rechter en partijen heeft plaatsgevonden en laat Dordrecht zien dat met gericht beleid het houden van een tweede bijeenkomst met partijen zo veel mogelijk kan worden beperkt.

Echter, bij geen van de vier rechtbanken is die bijdrage geheel en al optimaal. Aan elk van de projecten zijn behalve aspecten die bewondering afdwingen ook aspecten te onderkennen die voor verbetering vatbaar zijn. In de paragrafen hiervoor zijn ze aan bod gekomen. Het totaalbeeld laat een positieve balans zien, mede omdat aan de defecten van de projecten een mouw te passen lijkt.

Dat alles leidt tot de vraag welke combinatie van elementen van de vier deelprojecten er voor kan zorgen dat de aan het project *Differentiatie van werkstromen* ten grondslag liggende uitgangspunten zo veel als mogelijk worden gerealiseerd.

Alle vier de deelprojecten hebben met elkaar gemeen dat de rechter partijen zo snel mogelijk na het instellen van het beroep bijeenroept om de beroepszaak met hen te bespreken. De projecten verschillen echter ten opzichte van elkaar voor wat betreft de vraag of zo’n vroege bijeenkomst in alle zaken

wordt gehouden, of slechts in een selectie van zaken, en of die bijeenkomst een comparitie van partijen is, een regiezitting waar partijen zijn opgeroepen te verschijnen of een gewone zitting.

Uit die twee verschillen vloeien twee vragen voort. De eerste vraag is of rechter en partijen in alle zaken zo snel mogelijk bij elkaar zouden moeten komen, of in een selectie van zaken. De tweede vraag is of de bijeenkomst een comparitie, een regiezitting of een gewone zitting zou moeten zijn.

In het licht van de onderzoeksresultaten zou het antwoord op de eerste vraag zonder meer moeten luiden: ‘Niet in een selectie van zaken, maar in alle zaken zouden rechter en partijen zo snel mogelijk bij elkaar moeten komen.’ Het antwoord op de twee vraag, zou, met iets meer aarzeling, moeten luiden: ‘Die bijeenkomst zou een gewone zitting moeten zijn.’

Ter toelichting op het eerste antwoord kan het volgende worden opgemerkt. Uit de Dordtse en Roermondse deelprojecten blijkt weliswaar dat de behandeling van het beroep op een bijeenkomst vroeg in de procedure, waar de rechter actief onderzoekt op welke manier het voorliggende geschil het beste kan worden beslecht, niet in alle gevallen toegevoegde waarde heeft, maar er blijkt ook uit dat dit voor een ruime meerderheid van de beroepszaken wél geldt en tevens dat het niet mogelijk is een categorie zaken aan te wijzen waarvoor zou gelden dat een vroege bijeenkomst met een actieve rechter veelal een overbodige luxe is. Tevens is niet gebleken dat het voor zaken waar een vroege bijeenkomst met een actieve rechter geen toegevoegde waarde heeft, nadelig is dat daarin toch een dergelijke bijeenkomst wordt gehouden, zo lang partijen maar de mogelijkheid hebben daar hun standpunten ten overstaan van de rechter te bepleiten. Dat leidt tot de conclusie dat elke bestuursrechtelijke beroepszaak in beginsel zo snel mogelijk zou moeten worden geagendeerd op een bijeenkomst waarop de rechter in samenspraak met partijen nagaat op welke manier de voorliggende beroepszaak het beste kan worden behandeld.

Ter toelichting op het antwoord op de tweede vraag (‘die bijeenkomst zou niet een comparitie of een regiezitting, maar een gewone zitting moeten zijn’) kan het volgende worden opgemerkt. Als de rechter op een zo vroeg mogelijk moment in de procedure in samenspraak met partijen wil nagaan hoe een beroepszaak het beste kan worden behandeld, is het van belang dat partijen weten wat ze kunnen verwachten en tevens dat ze op de betreffende bijeenkomst aanwezig zijn. Om ervoor te zorgen dat partijen weten wat ze kunnen verwachten, is voldoende dat in de uitnodiging van de bijeenkomst duidelijk wordt aangegeven wat het karakter van die bijeenkomst is en wat er aan de orde kan komen. De aanwezigheid van partijen kan worden afgedwongen door de bijeenkomst te betitelen als ‘comparitie’, of door, als het om een zitting gaat, partijen op te roepen daar aanwezig te zijn. Gezien het feit dat niet voor elk aan de bestuursrechter voorgelegd geschil geldt dat een vroege bijeenkomst met een actieve rechter van meerwaarde is voor de behandeling van de zaak, lijkt het geen goed idee om, als wel in elke zaak vroegtijdig zo’n bijeenkomst wordt gehouden, partijen per definitie op te roepen daar te verschijnen. Per zaak zou kunnen worden beslist of het aangewezen is partijen op te roepen.

Van belang is daarnaast dat voor de behandeling van elke zaak royaal de tijd wordt genomen. Een laatste opmerking in dit kader is dat de betiteling van een bijeenkomst als ‘comparitie’ in plaats van als ‘zitting’ voor rechter wellicht een aanmoediging vormt daadwerkelijk werk te maken van een zo actief mogelijke opstelling, maar dat dit niet wegneemt dat de omstandigheid dat de bijeenkomst een ‘zitting’ is en niet een ‘comparitie’, op geen enkele wijze afdoet aan de mogelijkheden van de rechter zich actief op te stellen. Uiteindelijk is voor het succes van de bijeenkomst van rechter en partijen – gegeven dat partijen aanwezig zijn en weten wat ze kunnen verwachten – niet de officiële benaming van die bijeenkomst (‘comparitie’ of ‘zitting’) van belang, maar de opstelling van rechter en partijen.

Het in alle beroepszaken zo snel mogelijk beleggen van een zitting waarop de rechter met partijen bespreekt hoe het voorliggende geschil zo goed mogelijk kan worden beslecht is een noodzakelijke voorwaarde voor realisatie van de uitgangspunten van het project *Differentiatie van werkstromen*. Het is echter geen voldoende voorwaarde. Daarvoor is nodig om aan de volgende punten aandacht te schenken.

* Ten aanzien van het aspect *instemming*:

Niet alleen vanuit een oogpunt van snelheid en spankracht, ook om te voorkomen dat partijen het gevoel krijgen een keer te veel bij de rechtbank ter zitting te zijn geweest, dient, als het vooronderzoek na de vroege zitting wordt hervat, na afronding van het vooronderzoek in beginsel steeds aan partijen te worden verzocht uitspraak te mogen doen zonder nadere behandeling van de zaak ter zitting.

Uit de met partijen gehouden interviews blijkt dat een actieve opstelling van de rechter ter zitting zeer wordt gewaardeerd. Enkele door geïnterviewde partijen gemaakte kanttekeningen laten echter zien dat de grens van het rechterlijke activisme daar ligt waar partijen in de situatie komen te verkeren dat zij het idee hebben een als ‘vrijblijvend’ gepresenteerde suggestie in feite een verzoek is dat niet kan worden geweigerd. Dit is met name het geval in situaties waarin ter zitting de vraag aan de orde is of het voor de appellant raadzaam is zijn beroep in te trekken. Dit zou de rechter tot voorzichtigheid op dit punt moeten nopen.

* Ten aanzien van het aspect *snelheid*:

Voor wat betreft de organisatie van de zitting zou het Leeuwarder model moeten worden gevolgd. Dat houdt in dat op de dag van binnenkomst van het beroep, nadat is geconstateerd dat vereenvoudigde afdoening niet is geboden, een zittingsdatum wordt vastgesteld, zo mogelijk in overleg met partijen. Als het beroepschrift geen gebreken vertoont, zou de zitting in beginsel 6 weken na de binnenkomst van het beroepschrift moeten plaatsvinden, dienen verzuimen te worden hersteld, dan 10 weken na binnenkomst van het beroep.

Bij hervatting van het vooronderzoek na de zitting zou uitgangspunt moeten zijn dat na sluiting van het vooronderzoek de zaak zonder nadere zitting wordt afgedaan.

* Ten aanzien van het aspect *spankracht*:

Als de zitting resulteert in afspraken met partijen, wordt aan het eind een proces verbaal opgemaakt en aan partijen uitgereikt waarin die afspraken staan weergegeven. Het proces verbaal bevat geen weergave van het verhandelde ter zitting.

Omdat elke zaak op een vroege zitting wordt behandeld, ligt het voor de hand dat alle rechters die deel uitmaken van de sector bestuursrecht van de betreffende rechtbank, zaken op vroege zittingen behandelen. Vermeden moet worden dat de rechter die uitspraak doet een andere is dan de rechter die de zaak ter zitting heeft behandeld. Nadeel van de inzet van alle rechters kan zijn dat de kwaliteiten van de rechters die de rol van ‘actieve regisseur van het geschil’ op het lijf is geschreven niet optimaal worden benut en dat er substantiële verschillen kunnen ontstaan in de wijze waarop rechters invulling geven aan de vroege zittingen. Dit nadeel weegt echter op tegen de nadelen van selectieve inzet van rechters (veelvuldige overdracht van zaken met als gevolg: organisatorische rompslomp, kennisverlies en dubbel werk).

Niet alleen vanuit een oogpunt van snelheid, ook om te voorkomen dat de gevolgen van een actieve opstelling van de rechter op een vroege zitting de spankracht van de rechtbank te boven gaat, dient, als het vooronderzoek na de vroege zitting wordt hervat, na afronding van het vooronderzoek in beginsel steeds aan partijen te worden verzocht uitspraak te mogen doen zonder nadere behandeling van de zaak ter zitting.

Literatuurlijst

Barkhuysen, Damen e.a. 2007

T. Barkhuysen, L.J.A. Damen e.a., Feitenvaststelling in beroep, Den Haag: BJu 2007.

De Bock 2001

R.H. de Bock, 'Waarheidsvinding in het bestuursrecht', in: C.P.M. Cleiren e.a., Het procesrecht en de waarheidsvinding, Den Haag: BJu 2001, p. 33-46.

Brenninkmeijer 1997

A.F.M. Brenninkmeijer, 'Conflictbemiddeling in het bestuursrecht', in: I.C. van der Vlies & S. Pront-van Bommel, Van toetsing naar bemiddeling, Deventer: Kluwer 1997.

Brenninkmeijer e.a. 2003

A.F.M. Brenninkmeijer e.a. (red.), De taakopvatting van de rechter, BJu 2003.

Brenninkmeijer 2009

A.F.M. Brenninkmeijer, 'Een eerlijk proces', NJB 2009, p. 2050-2056.

Daalder, De Groot & Van Breughel 1994

E.J. Daalder, G.R.J. de Groot & J.M.E. van Breughel, De parlementaire geschiedenis van de Algemene wet bestuursrecht, Tweede Tranche, Alphen aan den Rijn: Samsom H.D. Tjeenk Willink 1994.

Van Ettekoven 2001

B.J. van Ettekoven, 'Alternatieven van de bestuursrechter (observaties vanuit de eerste lijn)', preadvies VAR, in: B.J. van Ettekoven, M.A. Pach & I. C. van der Vlies, Alternatieven van en voor de bestuursrechter (VAR-reeks 126), Den Haag: BJu 2001, p. 99-143.

De Graaf 2004

K.J. de Graaf, Schikken in het bestuursrecht (diss. Groningen), Den Haag: BJu 2004.

De Graaf (losbl.)

K.J. de Graaf, 'Commentaar art. 8:44', in: M. Scheltema e.a. (red.) Commentaar Algemene wet bestuursrecht (losbl.), Amsterdam: Reed Business.

Ippel & Heeger-Hertter 2006

P. Ippel & S. Heeger-Hertter, Sprekend de rechtbank. Alledaagse communicatie in de Utrechtse zittingszaal, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2006.

Laemers, De Groot-van Leeuwen & Fredriks 2007

M.T.A.B. Laemers, L.E. de Groot-van Leeuwen & R. Fredriks, Awb-procedures vanuit het gezichtspunt van de burger, Den Haag: BJu 2007.

Van der Linden 2008

Janneke van der Linden, Zitten, luisteren en schikken; rechtvaardigheid en doelbereik bij de comparitie na antwoord, Den Haag: Raad voor de rechtspraak 2008.

Van der Linden, Klijn & Van Tulder 2009

Janneke van der Linden, Albert Klijn & Frank van Tulder, 'Meesterlijk gedrag: leren van compareren', Rechtstreeks 2009/3, p. 7-43.

Marseille 2004

A.T. Marseille, Effectiviteit van bestuursrechtspraak, Den Haag: BJu 2004.

Marseille 2007

A.T. Marseille, 'De bestuursrechter en diens vrijheid. Van actief naar lijdelijk (en weer terug?)', Trema 2007, p. 423-431.

Marseille 2009a

A.T. Marseille, De zitting bij de bestuursrechter, Den Haag: BJu 2009.

Marseille 2009b

A.T. Marseille, 'De stormloop op het hoger beroep bij de Centrale Raad van Beroep', NJB 2009, p. 1716-1723.

Pach 2001

M.A. Pach, 'Mediation in het bestuursrecht. Het kan, het mag en het werkt', preadvies VAR, in: B.J. van Ettehoven, M.A. Pach & I.C. van der Vlies, Alternatieven van en voor de bestuursrechter (VAR-reeks 126), Den Haag: BJu 2001, p. 5-97.

Polak 2000

J.E.M. Polak, Effectieve bestuursrechtspraak (oratie Leiden), Deventer: Kluwer 2000.

De Rechtspraak 2009

De Rechtspraak, Kengetallen Gerechten 2008, Den Haag: Raad voor de rechtspraak 2009.

Rop 2007

A.C. Rop, 'Definitieve geschilbeslechting: over schijnbelemmeringen en de grenzen van de rechterlijke verantwoordelijkheid', preadvies Jonge VAR, in: A.C. Rop, E.D.C. Looije & R.W.J. van der Struijk, Definitieve geschilbeslechting (Jonge VAR-reeks 6), Den Haag: BJu 2007, p. 9-44.

Schueler, Drewes e.a. 2007

B.J. Schueler, J.K. Drewes e.a., Definitieve geschilbeslechting door de bestuursrechter, Den Haag: BJu 2007.

Schuurmans 2005

Y.E. Schuurmans, Bewijslastverdeling in het bestuursrecht (diss. Amsterdam VU), Deventer: Kluwer 2005.

Verburg 2008

D.A. Verburg, De bestuursrechtelijke uitspraak, Zutphen/Zeist: SSR/Uitgeverij Kerkebosch 2008.

Bijlage 1

Zittingsverslagen

1. Rechtbank Dordrecht, 20 oktober 2008.

Onderwerp: wijziging arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Eiseres is verschenen, samen met haar gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 9 minuten later dan gepland en duurt 20 minuten.

Partijen komen de zittingszaal binnen. De rechter maakt excuses voor het feit dat de comparitie wat laat begint. Vervolgens memoreert hij dat partijen zijn geïnformeerd over het karakter van de bijeenkomst.

De gemachtigde van eiseres krijgt het woord. Zij zegt dat ze niet zo'n lang verhaal heeft. Zij heeft gekeken of de psychische beperkingen kunnen worden onderbouwd. "Dat hebben we geprobeerd, maar het is maar met mate gelukt. Er is een verklaring van de huisarts, maar daar blijkt het niet uit."

De rechter: "Kunnen de verklaringen nog komen? Want een verklaring van de huisarts alleen is nog wel wat summier."

De gemachtigde van eiseres: "Dat klopt."

De rechter: "Zouden er stukken van de huisarts zijn waar nog meer onderbouwing in staat?"

De gemachtigde van eiseres: "Wellicht een MRC-scan."

De rechter, tegen eiseres: "Heeft u binnenkort nog contact met uw huisarts?"

Eiseres: "Ik kan bellen."

De gemachtigde van eiseres: "Een verklaring van een psycholoog, kunnen we ook proberen."

De rechter: "U heeft ook last van uw geheugen. Komt dat ook ergens tot uiting?"

Eiseres: "Daar ga ik over nadenken."

De gemachtigde van verweerder krijgt het woord. Hij zegt dat alles wat het UWV vindt in deze zaak, al in het bestreden besluit staat.

De gemachtigde van eiseres: "Het onderzoek was veel te summier, veel te gehaast, en dat was bij het primaire besluit ook al zo."

De rechter: "Wij gaan pas twijfelen, als u met stukken kunt komen. Hoe lang heeft u tijd nodig?"

De gemachtigde van eiseres: "6 weken."

De rechter: "Dat vind ik wat lang. Als ik er nu 4 weken van maak, dan kunt u ook een beetje druk zetten."

De gemachtigde van eiseres: "O.K., dank u wel."

De rechter sluit de comparitie.

2. Rechtbank Dordrecht, 20 oktober 2008.

Onderwerp: weigering WW-uitkering.

Eiser is niet verschenen, zijn gemachtigde, geen advocaat, wel. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 4 minuten later dan gepland en duurt 17 minuten.

De rechter opent de comparitie: “Welkom in de rechtbank Dordrecht. We hebben de heer L. een brief gestuurd. Het is vandaag geen formele zitting, maar de mogelijkheid de ins en outs van de zaak te bespreken.”

De rechter zegt vervolgens hoe hij het beroepsschrift interpreteert en geeft het woord aan de gemachtigde van eiser.

De gemachtigde van eiser zegt dat eiser steeds op het verkeerde been is gezet. “Eiser is van de generatie die graag wil werken. Hij heeft in de Ziektewet gezeten. En traject voor passend werk is wel aan de orde geweest, maar op niets uitgelopen, omdat werd gezegd: ‘Je kunt toch zo in je prepensioen’.”

De rechter: “We praten hier over de WW, maar als ik u goed hoor, gaat het geschil veel meer over de Ziektewet?”

De gemachtigde van verweerder bevestigt dat. Het is heel knullig dat eiser steeds in de waan is gebracht dat hij voor een WW-uitkering in aanmerking zou komen, terwijl dat niet is gebeurd. Het prepensioen staat hier buiten, maar het UWV heeft dat er ten onrechte bijgetrokken.

De rechter: “Het beroep gaat over de WW, maar ik hoor u zeggen dat dat niet correct is. Is het niet zo dat u eigenlijk het UWV verzoekt terug te komen op de hersteld-verklaring?”

De gemachtigde van eiser zegt dat zij het liefst zou zien dat er een nieuwe keuring plaatsvindt en dat een re-integratietraject wordt gestart.

De gemachtigde van verweerder krijgt het woord. Hij zegt dat een nieuwe keuring alleen mogelijk is als sprake is van nieuwe feiten. Hij vraagt zich af of die er wel zijn. Verder speelt het prepensioen wel. De gemachtigde van verweerder ziet niet waarom eiser geen prepensioen zou kunnen krijgen.

De gemachtigde van eiser zegt dat eiser heeft ingestemd met de gezondverklaring vanwege het prepensioen. Onder druk van de omstandigheden heeft hij daarmee ingestemd.

De rechter: “Het probleem is dat het bestreden besluit de WW-uitkering betreft.”

De gemachtigde van eiser zegt dat de WW-aanvraag er niet was geweest als eiser niet op het verkeerde been was gezet. Eiser heeft zich laten manipuleren.

De rechter: “Duidelijk is dat je alleen WW kunt krijgen als je arbeidsgeschikt bent. Als eiser dat niet was, had hij dat moeten melden.”

De gemachtigde van eiser zegt dat het UWV eiser in het straatje heeft gebracht dat hij WW ging aanvragen.

De rechter: “De crux is dat er iets gebeurt met de hersteld-verklaring.”

De gemachtigde van eiser vervolgt daarop haar verhaal over de hersteld-verklaring.

De rechter onderbreekt haar: “Voor eiser is de hersteld-verklaring van belang. Wilt u die van tafel, dan moet u vragen aan het UWV of dat wil ‘terugkomen op’. Dat is eveneens een weg met hobbels.”

De gemachtigde van eiser zegt dat zij dat met de rechter eens is en dat zij dat al vaker bij de hand heeft gehad.

De rechter: “En wat doet u met deze procedure? Want ik kan u zeggen, als u die handhaaft, wordt het waarschijnlijk ongegrond.”

De gemachtigde van eiser: “Ik procedeer niet om het procederen. Dus dan trek ik het in.”

De comparitie wordt gesloten.

3. Rechtbank Dordrecht, 20 oktober 2008.

Onderwerp: arbeidsplicht in het kader van de bijstand.

Eisers zijn verschenen, samen hun gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd, met twee personen.

De comparitie begint 4 minuten later dan gepland en duurt 75 minuten.

De rechter: “Welkom in de rechtbank Dordrecht. U bent van tevoren geïnformeerd over het bijzondere karakter van deze bijeenkomst. Geen zitting, maar een bijeenkomst om te kijken of de stukken compleet zijn, hoe we de zaak op de rails kunnen zetten. We maken een pv, dat u zo snel mogelijk wordt toegestuurd.”

De rechter vraagt aan de gemachtigde van eisers hoe het zit met de datum van een bepaalde brief.

De gemachtigde van eisers noemt de datum. Zij vertelt voorts hoe de beroepschriften zich wat haar betreft tot elkaar verhouden.

De rechter, tot de gemachtigde van eisers: “We hebben kennis genomen van het nieuwe besluit op bezwaar. Wat wilt u met name naar voren brengen?”

De gemachtigde van eisers zegt dat voor wat betreft de langdurigheidstoeslag het beroep gegrond moet worden verklaard, vanwege de vernietiging van de eerdere beslissing. Verweerder heeft tegen die beslissing geen hoger beroep ingesteld.

De rechter: “Er is een rapport van een deskundige uitgebracht en daarna is er een nieuwe beslissing genomen.”

De gemachtigde van verweerder zegt dat het eerdere besluit op formele gronden is vernietigd, en dat er daarna dezelfde beslissing is genomen, alleen dan beter gemotiveerd.

De rechter: “We gaan dat nieuwe besluit niet ex art. 6:18/6:19 meenemen. Hoe kijkt u aan tegen de argumenten van de gemachtigde van eisers?”

De gemachtigde van verweerder zegt dat na de vernietiging opnieuw een besluit is genomen, alleen nu beter onderbouwd.

De gemachtigde van eisers: “Ik heb hier gewoon de uitspraak van de rechtbank liggen, daar is geen beroep tegen ingesteld.”

De rechter: “Maar uiteindelijk gaat het erom: mocht er worden ingetrokken?”

De rechter vraagt partijen hoeveel tijd die nodig hebben voor de gronden.

De gemachtigde van eisers: “Het kan snel, maar wel 6 weken.”

De gemachtigde van verweerder: “Wij hebben aan 2 weken genoeg.”

De rechter: “Dan kunnen we iets gaan afspreken.”

Eiser loopt de zaal uit.

De rechter vraagt of de echtgenoot onwel is geworden en zegt tegen eiseres dat zij wel even naar hem toe kan gaan als zij dat wil. Daarna kan ze gewoon weer in de zittingszaal terugkomen.

De rechter en de griffier kijken wanneer de zitting kan worden gehouden. 17 december? Partijen zijn akkoord.

Eiseres komt de zittingszaal weer binnen.

De rechter: “Zullen we het dan nog over de andere zaak hebben?”

De gemachtigde van eisers zegt dat er een mediation is geweest met als afspraak dat het oordeel van de verzekeringsarts bindend zou zijn. “Het heeft lang geduurd voordat er een besluit van verweerder was. Toen dat er was, vonden wij dat het oordeel van de verzekeringsarts niet goed was meegenomen. Met het besluit waren we het niet eens. Vandaar dat beroep is ingesteld.”

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: “Wat vindt verweerder, is er wel verschil van mening over wat eiseres kan?”

De gemachtigde van verweerder: “Eiseres wil een hele zwart-wit uitkomst. Echter, het rapport van dr. M. is heel genuanceerd. Hij noemt verschillende mogelijkheden: thuiswerk, vrijwilligerswerk. M. heeft een voorkeur voor vrijwilligerswerk. Onze insteek is dat we ons willen houden aan het advies van M.”

De rechter: “U heeft de arbeidsverplichting benadrukt, maar zou je het ook kunnen omdraaien? Ontheffing, maar conditioneel?”

De gemachtigde van verweerder: “Het advies zegt dat er nog arbeidsmogelijkheden zijn.”

De rechter: “Jawel, maar je wilt in een zaak als deze maatwerk leveren.”

De gemachtigde van eisers: “Zo lang verweerder niet zegt: ‘We schorten de arbeidsverplichting niet op’, dan geldt nog steeds art. 9, en dat is stress voor eiseres, omdat aan allerlei verplichtingen moet worden voldaan.”

De gemachtigde van verweerder vraagt zich af waar iets over een arbeidsverplichting staat genoemd. Het blijkt dat het niet in het bestreden besluit staat, maar in het verweerschrift.

De rechter: “Ik blijf er bij dat u beide in wezen hetzelfde wilt.”

De gemachtigde van verweerder: “Dan gaan we op art. 9 lid 1 sub b zitten.”

De rechter, tot de gemachtigde van eiser: "Wat vindt u daarvan?"
 De gemachtigde van eisers: "Het gaat de goede richting uit."
 De rechter: "Dan neemt u ook een nieuw besluit?"
 De gemachtigde van verweerder: "Ik dacht, het komt in het pv, dan ligt het vast."
 De rechter: "Eventueel schorsen we straks even, zodat het goed op papier komt."

De rechter: "Nu nog over de echtgenoot."
 De gemachtigde van verweerder: "De vaststelling van de mate van arbeidsongeschiktheid hoeft niet op basis van percentages."
 De gemachtigde van eisers: "Maar in verband met andere voorzieningen is een percentage wel zo handig."
 Eiseres: "Mag ik ook nog wat zeggen? Ik ben arbeidsongeschikt geworden vanwege de ziekte van mijn man. Moet ik nu vrijwilligerswerk gaan doen, terwijl ik nu mantelzorg lever? En moet ik dan begeleiding voor mijn man regelen als ik dat vrijwilligerswerk ga doen?"
 De rechter: "Dat stukje kan nog invulling krijgen."
 Eiseres: "Dat hoop ik."
 De gemachtigde van eisers benadrukt nog een keer het belang dat de arbeidsongeschiktheid in een percentage wordt vastgelegd.
 De rechter: "Ik zie toch niet zo wat daarvan de noodzaak is."
 De gemachtigde van eisers geeft een voorbeeld.
 De gemachtigde van verweerder zegt dat het vaststellen van een percentage er niet in zit.
 De rechter: "Wat mij betreft is dit punt voldoende bediscussieerd. Dit kunnen we wel in een pv vatten. Ik stel voor dat we het zo zeggen: voor wat betreft mevrouw, daar komt verweerder tegemoet, en dat leggen we vast in een pv; voor wat betreft meneer, dat punt blijft staan."
 De rechter, tot eiseres: "Wilt u nog wat zeggen?"
 Eiseres: "Nee, dat hoeft niet."

De rechter: "Dan ga ik nu schorsen."
 De schorsing duurt 17 minuten.

Na de schorsing leest de griffier het pv voor.
 De rechter vraagt of partijen akkoord zijn met de gemaakte afspraken. Beide partijen zeggen dat dit het geval is.

De gemachtigde van eisers: "Mevrouw heeft nog een vraag: hoe wordt aan haar duidelijk gemaakt dat ze niet aan een arbeidsplicht hoeft te voldoen? Want de wet eist uitdrukkelijk dat een betrokkene schriftelijk wordt geïnformeerd."
 De rechter: "Een pv is toch een schriftelijk stuk?"
 De gemachtigde van verweerder: "Zo zien wij dat ook."

Vervolgens komt het tijdstip van de zitting aan de orde.
 De rechter: "17 december. Hoe laat? 9.00 uur?"
 Eisers: "Wij komen uit de Hoeksche Waard."
 De gemachtigde van eisers: "En ik uit Vlaardingen."
 De rechter: "11.00 uur?"
 Partijen gaan akkoord.

De rechter: "Dan kan het pv worden uitgeprint en kunt u komen tekenen."
 Partijen tekenen het pv.
 De comparitie is ten einde.

4. **Rechtbank Dordrecht, 20 oktober 2008.**
Onderwerp: weigering vrijstelling arbeidsverplichting. In het kader van de bijstand.
Eiseres is niet verschenen, haar gemachtigde, advocaat, wel. Ook verweerder is vertegenwoordigd.
De comparitie begint 6 minuten later dan gepland en duurt 26 minuten.

Partijen komen de zittingszaal binnen. De rechter legt uit wat de bedoeling van de comparitie is.

Over de zaak zegt hij om te beginnen: “Er is al een uitspraak gedaan door de civiele rechter. Als ik het zo bekijk liggen de inzichten niet zo ver uit elkaar, maar loopt het in de communicatie mis. U moet maar zeggen als u daar anders tegen aankijkt.”

De gemachtigde van eiseres zegt dat hij op een bepaald aspect een klacht heeft ingediend in deze zaak. Die is ook gegrond verklaard.

Vervolgens vertelt de gemachtigde van eiseres over de gang van zaken met betrekking tot de besluitvorming over de uitkering. Uit het medisch onderzoek kwam als conclusie dat eiseres volledig arbeidsongeschikt was. “Eiseres had vanaf 1998 een vrijstelling van arbeidsparticipatie. Nu komt er toch een brief. Ik begrijp die starre houding niet.”

De rechter: “In het besluit is niets gebeurd met de overwegingen van de voorzieningenrechter.”

De gemachtigde van verweerder: “Dat ben ik niet met u eens.”

De rechter: “Heeft u jurisprudentie die uw standpunt ondersteunt? De uitspraken die ik vond, wijzen in een andere richting.”

De gemachtigde van verweerder noemt een uitspraak. Hij zegt dat een vrijstelling van een arbeidsverplichting altijd moet worden onderbouwd met een medisch onderzoek. Als iemand niet op een onderzoek komt, kun je die persoon daartoe overreden. Eiseres heeft ook geen telefonisch contact opgenomen.

De rechter: “Ik lees dat ze wel een poging heeft ondernomen.”

De gemachtigde van verweerder: “Dat is niet het geval. Ze zegt dat het aan haar incontinentie ligt, maar uit haar afschriften blijkt dat ze weldegelijk buiten de deur komt.”

De rechter: “Hebben we nu alle heikele punten gehad?”

De gemachtigde van eiseres: “In 2005 ging het om een ontheffing zonder vrijstelling. In 2006 om een ontheffing met een einddatum. Je kunt je afvragen of de gemeente daar wel een bevoegdheid heeft.”

De aanwezigen gaan nu op zoek naar een relevante uitspraak die in de stukken zou zitten.

De rechter: “Heeft u de uitspraak gevonden?”

De gemachtigde van eiseres leest de uitspraak.

De rechter zegt over de uitspraak: “Ik lees er wel uit dat het een bevoegdheid is om dit te doen.”

De gemachtigde van eiseres geeft een reactie en zegt voorts over de pinbetalingen buitenshuis, waar verweerder het over heeft, dat dat maar 20 meter lopen is. Verder zegt hij dat nog steeds onduidelijk is wat voor informatie eiseres had moeten verstrekken. “Eiseres geeft de informatie die nodig is. Waarom is fysieke aanwezigheid dan vereist?”

De gemachtigde van verweerder zegt dat er adequaat materiaal is om buitenshuis te komen. “We willen mensen zien om een beeld te kunnen krijgen.”

De rechter: “Het materiële punt is duidelijk. Hoe gaan we nu verder met de zaak?”

De gemachtigde van eiseres: “Ik heb een pleidooi dat ik kan overleggen.”

De rechter: “Verweerder kan binnen twee weken reageren. Als ons de zaak dan duidelijk is, gaan we vragen om toepassing van art. 8:57 Awb.”

De comparitie wordt gesloten.

5. Rechtbank Dordrecht, 28 januari 2009.

Onderwerp: verplichte re-integratie in het kader van de bijstand.

Eiseres is verschenen, zonder gemachtigde. Ook verweerder is vertegenwoordigd, met twee personen.

De comparitie begint 10 minuten later dan gepland en duurt 44 minuten.

De rechter heet partijen welkom en zegt dat zij bericht hebben gekregen over het karakter van de zitting.

De rechter, tot eiseres: “Het is al weer een tijdje geleden dat u beroep heeft ingesteld, dus ik wil graag weten hoe het er voor staat.”

Eiseres vertelt daarop uitvoerig over haar situatie, haar bereidheid te werken en over de achtergrond van het feit dat ze in een uitkering terecht is gekomen. Ze vertelt dat ze vrijwilligerswerk is gaan doen. Ze is niet bereid mee te werken aan een re-integratietraject, dat kost veel geld zonder dat er veel resultaat te verwachten is. Vrijwilligerswerk heeft waarschijnlijk meer effect.

De rechter: “U heeft niet op een of andere manier last ondervonden van uw weigering met re-integratie mee te doen?”

Eiseres: “Dat klopt. Er zijn geen maatregelen genomen om mij te korten. Het punt bij mij is: waarom is er niet gelijk met mij gepraat over hoe ik aan werk kan komen?”

De rechter geeft de kaders weer waarbinnen het bestuur handelt: de wettelijke integratieplicht, het beleid van verweerder, dat op zich niet onredelijk is en dat op eiseres is toegepast. “Uw stelling is dat dat niet terecht is?”

Eiseres houdt vervolgens een verhaal dat bijna identiek is aan wat ze eerder al vertelde. Ze stelt veel op hoge toon en vol overtuiging, en probeert de indruk te wekken dat ze ver boven al het bureaucratische gedoe staat.

Op een bepaald moment vat de rechter kort samen wat eiseres heeft gezegd, waarop deze haar verhaal vervolgt.

Uiteindelijk zegt de rechter: “We gaan kijken wat verweerder er van vindt.”

De gemachtigde van verweerder zegt dat eiseres bij sollicitatiegesprekken een heel negatieve indruk heeft gemaakt. Daarna is met haar overlegd hoe een en ander het beste zou kunnen worden aangepakt. “Wij willen haar niet in een keurslijf dwingen.”

De rechter: “Ik hoor u zeggen dat u maatwerk probeert te leveren. Deze zitting is ook bedoeld om te kijken of we nader tot elkaar kunnen komen.”

De gemachtigde van verweerder: “Wij zijn bezig met een project waar mevrouw misschien een plaats in kan krijgen.”

De rechter: “Mevrouw heeft tegen het oorspronkelijke besluit bezwaar gemaakt. Heeft u toen niet gedacht, we moeten in overleg treden?”

De gemachtigde van verweerder: “Mevrouw is toen in aanmerking gebracht voor het project ‘Talenten werk’.”

De rechter: “Ik ben benieuwd hoe dat is gegaan.”

Eiseres geeft vervolgens in geuren en kleuren aan wat ze allemaal in dat project heeft meegemaakt. Zo werd ze opgeroepen voor een bijeenkomst met als titel ‘Talenten waard’. “Ik had daar een gesprek met twee mensen. Er was iemand nodig voor een kringloopwinkel. Mijn eerste vraag was: ‘Verhoogt dit de kans op werk?’ De reactie was: ‘Oh, wat bent u weer negatief!’ In de loop van het gesprek liep het beter, en aan het eind van het gesprek zei men: ‘De negatieve indruk is nu wel weggenomen’. Maar daarna heb ik niets meer gehoord.”

De rechter: “Bent u wel bereid mee te werken aan pogingen van het bestuur om met u in gesprek te gaan?”

Eiseres: “Zeker, als het maar werk oplevert. Ik begrijp natuurlijk wel dat ik niet voor alle banen in aanmerking kom.”

De rechter: “Wat zou het bestuur kunnen doen in het kader van het re-integratietraject?”

Eiseres: “De re-integratieactiviteiten die er zijn geweest, die leiden er niet toe dat ik betaald werk krijg. Waarom kan ik dan niet met behoud van uitkering in dat vrijwilligerswerk blijven, en daarnaast solliciteren?”

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: “Even terug naar waar het geschil nu eigenlijk over gaat. Waar staan we nu?”

De gemachtigde van verweerder: “Mevrouw werkt nog steeds als vrijwilliger. Wij proberen haar te plaatsen in een stage, waar ze een opleiding kan volgen, met een loonsubsidie.”

De rechter, tot eiseres: “Wat vindt u daar van?”

Eiseres: “Prima, maar ik ben er niet van op de hoogte.” Ze vervolgt met een verhaal over allerlei andere contacten met instanties en werkgevers om werk te krijgen.”

De rechter: “Wat ik opmaak uit wat verweerder zegt, is dat zij u iets willen bieden wat uw kans op werk vergroot, namelijk, bemiddeling door de ‘matching-unit’. Daarnaast geldt dat het wellicht beter is naar de toekomst te kijken dan naar het verleden. Verweerder doet nu een aanbod. En voor wat betreft het verleden: wat is uw belang om deze procedure nog voort te zetten?”

Eiseres reageert met nieuwe anekdotes over ‘bureaucratische ontmoetingen’ die op niets zijn uitgelopen.

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: "Mevrouw heeft bezwaar gemaakt tegen een voorwaarde bij de uitkering die ze onzinnig vindt. Stel dat ze straks in het contact met de matching-unit ook weer teleurgesteld is, heeft ze dan ook de mogelijkheid daar tegen op te komen?"

De gemachtigde van verweerder: "Wij gaan er voor zorgen dat mevrouw in die situatie ook een bezwaarmogelijkheid heeft."

De rechter: "Mooi, dat is dan duidelijk." Tegen eiseres zegt hij: "Wat vindt u van het voorstel?"

Eiseres noemt onder welke voorwaarden zij wil meewerken.

De rechter: "Ik weet niet of aan al die voorwaarden kan worden voldaan. Nu over de procedure: bent u bereid het beroep in te trekken?"

Eiseres: "Ik ben wel bereid het beroep in te trekken, als ik maar het recht houd opnieuw een procedure te starten."

De rechter: "U krijgt straks het pv toegestuurd, waar precies in staat welke afspraken hier zijn gemaakt, en dan kunt u ook het beroep intrekken."

De comparitie wordt gesloten.

6. Rechtbank Dordrecht, 28 januari 2009.

Onderwerp: weigering kinderbijslag.

Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 12 minuten later dan gepland en duurt 18 minuten.

De rechter heet partijen welkom en legt uit wat het doel van de comparitie is. Hij zegt hoe de gang van zaken is en dat het er op een comparitie wat informeler aan toe gaat dan op een zitting.

De rechter, tot de gemachtigde van eiser: "Meneer Van B., ik begrijp uw verhaal, ik vind dat duidelijk. Maar ik vraag me af of u kunt bereiken wat u wilt. Want verweerder stelt als eis: financiële hardheid en bijzondere omstandigheden."

De gemachtigde van eiser zegt dat het doel van het verzoek van eiser was om de uitkering te wijzigen, vanwege het overlijden van zijn vrouw. De SVB zegt dat ze hebben gereageerd met een condoleance en een vraag om een aanvraag. Die brief heeft eiser nooit gekregen. Dat is de crux.

De rechter: "Is uw stelling niet veeleer dat het eerste verzoek een aanvraag was, waar op had moeten worden gereageerd? Met andere woorden: het briefje is al de aanvraag."

De gemachtigde van eiser bevestigt dat.

De rechter, tot eiser: "Het is u niet opgevallen dat u geen kinderbijslag meer kreeg?"

Eiser: "Nee."

De gemachtigde van verweerder krijgt het woord. Zij zegt dat de SVB de melding niet als aanvraag ziet.

De rechter: "Waarom is een afzonderlijke nieuwe aanvraag nodig?"

De gemachtigde van verweerder: "Dat volgt uit het wettelijke systeem. Alleen de relatie van mevrouw en de kinderen is van belang." De gemachtigde van verweerder licht toe waarom na het overlijden een nieuwe beoordeling noodzakelijk is. Bovendien bevreemdt het de SVB dat het zo lang heeft geduurd voordat eiser aan de bel heeft getrokken.

De gemachtigde van eiser zegt dat de brief waarin eiser wordt gevraagd een aanvraag te doen, niet in het dossier zit.

De gemachtigde van verweerder: "Het gaat om een automatisch gegenereerde brief. Dit soort brieven zit nooit in het dossier."

De gemachtigde van eiser: "Mijn stelling is dat de eerste brief een aanvraag is, waar nooit op is gereageerd."

De rechter: "Dat lijkt me een punt waar we niet uitkomen, daar zal de rechtbank een beslissing over moeten nemen." Tot eiser: "Wilt u nog iets zeggen?"

Eiser: "Ik vind dat de SVB nalatig is geweest. De SVB noemt zich sociaal, maar ze zijn nalatig, en nu ook tegen u, door de brief niet bij het dossier te voegen."

De rechter: "We gaan even kijken hoe we verder gaan. De vraag is of we nog tot een zitting moeten komen. Dat hoeft niet als u toestemming geeft de zitting achterwege te laten."

Partijen zeggen dat ze daar toestemming voor geven.

De comparitie wordt gesloten.

7. Rechtbank Dordrecht, 30 januari 2009.

Onderwerp: weigering studiefinanciering.

Eiseres is verschenen, samen met haar echtgenoot en haar gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 6 minuten later dan gepland en duurt 24 minuten.

De rechter legt uit dat geen sprake is van een zitting, maar van een comparitie. Dan stelt hij de zaak aan de orde: "Ik heb eerst even een vraag. Het punt van de onvindbaarheid, dat u later in de procedure heeft ingebracht, wat moeten we daarmee?"

De gemachtigde van verweerder zegt dat daar wel iets mee moet gebeuren, een zoekactie. Formeel is trouwens een nieuw verzoek nodig.

De rechter: "Hoe lang duurt een zoekactie?"

De gemachtigde van verweerder zegt dat hij daar geen zicht op heeft. "Het verschilt. Er staat een termijn in de wet, daarbinnen moet duidelijkheid komen."

De rechter geeft het woord aan de gemachtigde van eiseres.

De gemachtigde van eiseres zegt dat het gaat om een conflict dat geen verband houdt met de studie. De IBG heeft een discretionaire bevoegdheid, die is zodanig opgerekt dat ieder financieel conflict er onder wordt gebracht, dus ook dit conflict.

De rechter vat samen wat de gemachtigde van eiseres naar voren heeft gebracht. "Twee punten. Laten we die even vasthouden."

Vervolgens krijgt de gemachtigde van verweerder het woord. De gemachtigde van verweerder zegt dat de IBG nog binnen de grenzen van zijn bevoegdheid zit door dit conflict als zodanig aan te merken. "Deze zaak is toch een voorbeeld van het verlangen naar financiële onafhankelijkheid. Maar het is niet zo dat de overheid een zak met geld heeft klaarstaan. Alleen in hele bijzondere situaties is er reden voor de overheid om bij te springen."

De rechter: "Stel dat er stukken komen waaruit blijkt dat de vader niets met de dochter te maken wil hebben?"

De gemachtigde van verweerder zegt dat er meer zal moeten komen dan wat er nu is.

De rechter: "Wat verwacht u in het algemeen van ondersteuning van iemand uit Somalië voor een hier studierend kind? Hoe werkt dat?"

De gemachtigde van verweerder zegt dat als de communicatielijnen openstaan, er ook inkomensverklaringen komen.

De rechter, zich richtend tot de gemachtigde van eiseres: "U heeft niets?"

De gemachtigde van eiseres: "Er is ook niets."

De gemachtigde van verweerder zegt dat eiseres de mogelijkheid heeft om alleen met de basisbeurs te studeren, en de rest te lenen.

De gemachtigde van eiseres: "Ik begrijp de mogelijkheid van lenen wel, maar art. 3.14 biedt een wettelijke mogelijkheid tot meer. En dan is er het punt van de interpretatie van de regeling."

De rechter: "Even kijken waar we nu staan." Hij vat samen wat er over en weer is gezegd. Vervolgens zegt hij tegen partijen: "Ik noem het maar even. Wilt u nog een zitting, of kunnen we direct een uitspraak doen?"

Beide partijen zeggen dat ze het prima vinden als er direct een uitspraak wordt gedaan.

Tot slot richt de rechter zich nog tot eiseres: "Het gaat allemaal over u. Heeft u het begrepen? Anders legt meneer Van der W. het wel voor u uit. We houden niet nog een keer een zitting, maar er komt direct een uitspraak."

8. Rechtbank Dordrecht, 30 januari 2009.

Onderwerp: weigering studiefinanciering; verkeerd adres opgegeven.

Eiser is niet verschenen, maar wel zijn moeder. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 3 minuten later dan gepland en duurt 15 minuten.

Als partijen zijn binnengekomen, neemt de rechter het woord: “Ik zal uitleggen wat de bedoeling is. Het is vandaag geen zitting, maar een comparitie. Op een comparitie, daar wordt gekeken of we eruit kunnen komen. Bij een uitspraak krijgt altijd iemand ongelijk. Als je er samen uitkomt, is dat toch het beste in het leven. We maken een pv op, en daar komen de afspraken in te staan.”

Vervolgens richt de rechter zich tot de moeder van eiser. “Waar gaat het om? Wat is de kern? De dyslexie?”

De moeder van eiser legt uit dat er sprake is van een verschrijving, 69 in plaats van 96. De IBG is ervan uitgegaan dat eiser, haar zoon, thuis woonde, maar hij was echt uitwonend. Toen er contact was met de IBG, is gezegd: ‘Als u het op papier zet, dan komt het wel weer goed’. “Daarna heb ik gesproken met iemand die zich zo arrogant opstelde, dat ik dacht, dan ga ik in beroep.”

De rechter: “Het is dus niet alleen maar dyslexie.”

De moeder van eiser: “Dat is zo. Mijn idee is, zou de IBG 69-96 dan niet door de vingers kunnen zien?”

De gemachtigde van verweerder krijgt het woord. Hij zegt dat het fnuikende van de regelgeving is dat feitelijke uitwonendheid niet doorslaggevend is. Je moet staan ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie. Vervolgens wordt een adrescontrole uitgevoerd, en als het dan niet klopt – wat er ook de oorzaak van is, dyslexie of onoplettendheid – dan is er geen excuus. De Centrale Raad van Beroep heeft dit bevestigd. Dat verklaart de harde opstelling.

De rechter, tot de moeder van eiser: “Meneer Van den B. vertelt dat de IB-groep een beleid heeft dat door de Centrale Raad van Beroep is bekrachtigd.”

De moeder van eiser: “Ik vind dat hier coulance op z’n plaats is, ik vind dit niet kunnen.”

De rechter: “Meneer Van den B. zegt dat hij niet kan afwijken. U ziet het anders. Ik heb uw standpunten gehoord, het dossier gelezen. Als u wilt, kunnen we nog een zitting houden, maar de vraag is of u dat nog nodig vindt.”

De moeder van eiser: “Nee, dat hoeft niet.”

De rechter: “Dan zullen we een uitspraak doen, en dan kunt u eventueel naar Utrecht, hoger beroep instellen bij de Centrale Raad van Beroep.”

De comparitie wordt gesloten.

9. Rechtbank Dordrecht, 30 januari 2009.

Onderwerp: te laat aanvraag om studiefinanciering ingediend?

Eiseres is (te laat) verschenen, zonder gemachtigde. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 9 minuten later dan gepland en duurt 35 minuten.

De rechter opent de comparitie en constateert dat eiseres niet is verschenen.

De rechter zegt kort waar de zaak over gaat en geeft de gemachtigde van verweerder het woord. Deze vertelt hoe de IB-groep de zaak ziet.

Dan bericht de bode dat eiseres alsnog in de rechtbank is gearriveerd. De zitting wordt geschorst tot eiseres aanwezig is.

Als eiseres aanwezig is, stelt de rechter aan de orde dat het om een comparitie en niet om een zitting gaat. Vervolgens legt de rechter kort uit waar de zaak over gaat. “De terugvordering en het dwangbevel zijn niet meer aan de orde. Dat klopt toch?” Eiseres knikt bevestigend. “Dan is er nog het nieuwe besluit van 27 oktober, over de draagkracht. De IB-groep zegt dat u niet tijdig de juiste informatie heeft gestuurd. Dat is toch het geschil?”

Eiseres: “Dat klopt.”

De rechter: “U moest ook nog iets van de belastingdienst krijgen. Dat kreeg u pas in april?”

Eiseres: “Toen ik het binnen had, heb ik het direct doorgestuurd.”

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: “Mevrouw zegt: ‘Ik kon niet eerder.’”

De gemachtigde van verweerder: "Mevrouw had moeten vragen om uitstel."

Eiseres: "Ik heb gebeld met de balie, en vervolgens alles gedaan wat men daar zei."

De gemachtigde van verweerder: "Dat is het probleem. Wij houden niet bij wat er in telefoongesprekken allemaal wordt gezegd. De stukken zijn pas gekomen na het buiten behandeling stellen van de aanvraag."

De rechter: "Het was een paar dagen na dat besluit. Daar kunt u niets mee?"

De gemachtigde van verweerder: "Wij hadden het doek eerder kunnen laten vallen, maar ook later."

De rechter: "En dan was mevrouw nog in de prijzen gevallen."

De gemachtigde van verweerder: "Als we hier van afwijken, dan houden we ons niet aan onze eigen regels en dan verliezen we onze geloofwaardigheid. En dat is het ergste wat er kan gebeuren."

De rechter: "Hier is het punt dat er nog gegevens waren en dat mevrouw die zo snel mogelijk heeft toegestuurd."

De gemachtigde van verweerder: "Bijna op tijd, toch net te laat."

De rechter: "U houdt voet bij stuk?"

De gemachtigde van verweerder: "Ja."

De rechter: "Dat betekent dat ik toch een uitspraak ga doen." Tot eiseres: "Dat wilt u ook?"

Eiseres: "Ja, tenzij dat tegen me werkt."

De rechter: "Nee, alleen ik ben in de uitspraak wel gebonden aan de kaders van de wet."

De rechter vat de standpunten van partijen nog kort samen. Dan zegt hij: "Dan heb ik nog een vraag. Zoals het nu gaat, wordt er geen zitting meer gehouden. Daar bent u mee akkoord?"

Eiseres is akkoord. Ze heeft nog wel een vraag over de status van andere besluiten. De rechter legt uit hoe het daar mee zit en vraagt dan: "Had u nog meer punten, want het moet wel volkomen helder voor u zijn."

Eiseres: "Nee, ik heb niet meer punten."

De rechter: "Dan komt er een uitspraak. Een dan moet u daarna, mocht het ongegrond zijn, beslissen of u in hoger beroep wilt."

De comparitie wordt gesloten. Partijen verlaten de zittingszaal. Eiseres geeft de rechter nog een hand.

10. Rechtbank Dordrecht, 30 januari 2009.

Onderwerp: terugvordering studiefinanciering.

Eiser is verschenen, samen met zijn moeder. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 14 minuten later dan gepland en duurt 24 minuten.

Partijen komen binnen. De rechter legt uit dat het geen gewone zitting is, maar een comparitie. Vervolgens heeft hij een vraag voor de gemachtigde van verweerder: "Kunnen we in de volle omvang over het hele geschil praten? Er is namelijk een aanvullende beslissing genomen. Kunnen we het daar ook over hebben?"

De gemachtigde van verweerder zegt dat dat prima is.

De rechter, zich richtend tot de moeder van eiser: "Ik heb een voorstel... Ik heb zitten rekenen, maar ik kon geen fout ontdekken in de beslissing. Wat is er mis met de berekening?"

De moeder van eiser: "Niets... Maar – mag ik praten? – mijn punt is dat die nadere beslissing pas twee weken voor de zitting is gekomen."

De gemachtigde van verweerder: "Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Het was beter als eerder excuus was aangeboden, maar goed, nu is het gebeurd."

De moeder van eiser, tot de gemachtigde van verweerder: "Bent u niet in de war met Jaap van der W., die overleden is? Dat is de neef van mijn zoon, en dus ook mijn neef."

De gemachtigde van verweerder: "Ik ben altijd zo zorgvuldig mogelijk met namen. Want ik weet dat het heel nauw kan liggen."

De moeder van eiser vertelt vervolgens wat er allemaal is voorgevallen tussen hen en de IB-groep. Het is een nogal Kafkaësk verhaal, over eindeloze telefonades, aangetekende brieven, onjuiste informatie etc.

De rechter: "Als ik het samenvat: het is nu in orde, maar er is heel veel ellende aan voorafgegaan."

De moeder van eiser vervolgt haar verhaal.

De rechter: "Ik begrijp dat het allemaal heel vervelend was."

De moeder sluit af met: “De IB-groep schrijft dat ze mij zullen uitleggen hoe het zit, zodat het voor mij duidelijk was, maar, voor mij was het prima duidelijk, alleen voor de IB-groep niet, die heeft zitten rommelen. Dat is wat ik wilde zeggen.”

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: “Misschien wilde u nog wat zeggen.”

De gemachtigde van verweerder: “Ik ben er niet bij geweest, bij de telefoongesprekken. Als er iets eerder was gezien dat het fout zat, dan hadden we het ook eerder kunnen rechtzetten.”

De rechter, tot de moeder van eiser: “Wat verwacht u?”

De moeder van eiser: “In ieder geval de kosten die we hebben gemaakt. € 42 voor de rechtbank, de aangetekende brieven, reiskosten.”

De rechter: “Zou u een rekening kunnen sturen?”

De gemachtigde van verweerder: “Er is een Besluit proceskosten bestuursrecht. De bereidheid griffierecht te betalen is er wel, reiskosten ook, maar de aangetekende brieven, die niet.”

De rechter, tot de moeder van eiser: “Heeft u begrepen wat er wordt voorgesteld?”

De moeder van eiser: “Ja.”

De rechter: “Wat gaat u doen?”

De moeder vraagt het aan haar zoon. Die zegt, nauwelijks hoorbaar: “Ik wil het afsluiten.”

De gemachtigde van verweerder: “Het griffierecht is bekend. Maar de vervoerskosten... Zijn die er wel? De zoon heeft een OV-kaart.”

De moeder: “Nee, die heeft hij niet.”

De gemachtigde van verweerder: “Maar dat kan niet! Iedere studerende heeft een OV-kaart.”

De moeder: “Maar hij heeft hem niet opgehaald.”

De gemachtigde van verweerder: “Maar dat had hij wel kunnen doen.”

De rechter: “Daar is hij niet toe verplicht.”

Afgesproken wordt dat het beroep zal worden ingetrokken en dat de IB-groep het griffierecht en de reiskosten voor de zitting zal betalen.

De comparitie wordt gesloten.

11. Rechtbank Dordrecht, 30 januari 2009.

Onderwerp: terugvordering studiefinanciering.

Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 13 minuten later dan gepland en duurt 53 minuten.

De rechter begint met een vraag aan de gemachtigde van verweerder: “Hoe zit het met de ontvankelijkheid?”

De gemachtigde van verweerder geeft een toelichting op het standpunt van verweerder over de ontvankelijkheid.

De rechter: “Begrijp ik goed dat het nog om een klein bedrag gaat?”

De gemachtigde van verweerder zegt dat het juist om een substantieel bedrag gaat.

De gemachtigde van eiser krijgt het woord. Hij heeft een pleitnota die hij uitdeelt. Hij houdt een uitgebreid en tamelijk gepassioneerd betoog, waarin hij herhaalde malen benadrukt dat het handelen van de IB-groep in meerdere opzichten onbegrijpelijk en laakbaar is.

De rechter wendt zich vervolgens tot de gemachtigde van verweerder: “Is het betoog van de gemachtigde van eiser u duidelijk?”

De gemachtigde van verweerder zegt dat dit het geval is.

De rechter: “Kunt u eerst wat zeggen over de formele kant?”

De gemachtigde van verweerder: “Hier is een document voor de tweede keer ingezonden, dan is het de vraag wanneer het voor het eerst is ingezonden. De tijdigheid van het bezwaarschrift staat ter discussie. De hamvraag is: waar zijn de documenten waaruit blijkt dat er een lening is aangevraagd?”

De gemachtigde van eiser: “Mag ik even tussendoor?”

De rechter: “Ik kijk even naar meneer Van den B.”

De gemachtigde van verweerder: “Dat mag wel.”

De gemachtigde van eiser geeft een reactie op het standpunt van verweerder en stelt aan de orde waarom de IB-groep heeft doorbetaald na het einde van de studie.

De gemachtigde van verweerder: "Als een studie langer duurt, wordt dat ook uitbetaald. Eventuele verwarring ontstaat door het moment van uitbetalen van de prestatiebeurs."

De rechter: "Voor mijn begrip, kunt u het nog een keer uitleggen?"

De gemachtigde van verweerder legt nog eens uit hoe de uitbetaling van de bedragen tot stand is gekomen. Hij vervolgt: "De volgende vraag is: is er een grondslag voor terugvordering? Strikt genomen wel."

De rechter: "Is dat zo?"

De gemachtigde van verweerder krabbelt een beetje terug.

De rechter geeft vervolgens aan hoe hij heeft begrepen wat er in de verschillende jaren is betaald en vraagt de gemachtigde van verweerder om nadere uitleg.

Vlak nadat de gemachtigde van verweerder aan zijn antwoord is begonnen, onderbreekt de gemachtigde van eiser hem en vraagt aan de gemachtigde van verweerder of hij goed begrijpt wat die zegt.

De gemachtigde van verweerder: "Misschien dat ik het kan uittekenen?"

De rechter en de gemachtigde van eiser: "Graag!"

Partijen komen naar voren, de gemachtigde van verweerder tekent de situatie uit. Ondertussen wordt er verder gediscussieerd, in de vorm van uitleg door de gemachtigde van verweerder in reactie op vragen van de rechter en de gemachtigde van eiser.

De rechter: "Waar gaat het nu uiteindelijk om, om wat voor bedrag?"

De gemachtigde van verweerder: "Om de hoogte van de terugvordering, een bedrag van € 2900."

De gemachtigde van eiser: "Over het hele bedrag."

De rechter: "Maar u zegt, meneer Van den B., of je nu voor dit of voor dat kiest, steeds moet worden terugbetaald."

Partijen duiken nu in de stukken en de gemachtigde van verweerder probeert aan de hand van allerlei stukken te achterhalen om welk bedrag het precies gaat.

De gemachtigde van eiser zegt op een bepaald moment dat hij het niet meer begrijpt.

De rechter zegt hoe hij denkt dat het standpunt van verweerder is. Vervolgens zegt de rechter: "Mag ik eens een voorstel doen? Zou u, meneer Van den B., niet eens in een brief aan mij en aan de gemachtigde van eiser duidelijk kunnen maken hoe het met alle bedragen zit?"

De gemachtigde van verweerder geeft niet een heel duidelijke reactie.

De rechter: "Ziet u daar kans toe?"

De gemachtigde van verweerder: "Jawel..."

De rechter: "Op welke termijn?"

De gemachtigde van verweerder: "Twee à drie weken."

De rechter: "Als we het nu zo doen, dat u probeert die brief binnen twee weken te sturen, dan kunt u (de rechter richt zich nu tot de gemachtigde van eiser) vervolgens kijken wat u verder doet, of u het beroep handhaaft, en zo ja, of u al dan niet toestemming geeft voor afdoening met art. 8:57 Awb."

De gemachtigde van eiser: "En wij kunnen als partijen onderling overleggen?"

De rechter: "Dat kan ook, zeker!"

De beide gemachtigden wisselen vervolgens hun kaartjes uit.

De gemachtigde van eiser: "Dan heb ik nog een verzoek. Kan eiser zo lang van zijn betalingsverplichting worden ontheven?"

De gemachtigde van verweerder: "Ik maak even pas op de plaats. Maar als hij ten onrechte heeft betaald, dan krijgt hij terug met rente."

De gemachtigde van eiser: "Ik zit nog wel met die formele punten, de ontvankelijkheid en de beslissingen die zijn gewijzigd."

De rechter: "Ik ben een praktisch mens, dus ik denk: als we er uit zijn, dan zijn we er uit!"

De gemachtigde van eiser: "Akkoord, maar ik vind het wel verschrikkelijk ingewikkeld, hoe de IB-groep communiceert."

De comparitie wordt gesloten.

12. Rechtbank Dordrecht, 30 januari 2009.

Onderwerp: weigering erkenning diploma buitenlandse instelling.

Eiser is verschenen, samen met zijn ouders. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 38 minuten later dan gepland en duurt 32 minuten.

De rechter heet partijen welkom en legt uit dat het vandaag niet om een zitting gaat, maar om een comparitie en wat die inhoudt. Vervolgens zegt de rechter hoe hij de zaak begrijpt en vraagt hij aan eiser en diens vader of zijn beeld van de zaak klopt.

Eiser zegt dat de kern wat hem betreft is dat de IB-groep de studie die hij in Australië heeft gevolgd niet van genoeg kwaliteit vindt, en daarom geen studiefinanciering heeft toegekend. De afwijzing is gebaseerd op een advies van het Nuffic. "Ik ben het niet eens met het oordeel van het Nuffic. In februari heb ik bezwaar gemaakt, in mei pas bericht gekregen, waarin excuses werden gemaakt dat er nog geen besluit was, en in juni de afwijzing van mijn bezwaar. Nou, dat was het."

De rechter: "Heeft u nog contact gehad met het Nuffic?"

Eiser: "Nee, dat wordt afgeraden, contact moet zo veel mogelijk lopen via de IB-groep."

De rechter: "Contact is toch niet verboden?"

Eiser: "Nee, dat niet."

De gemachtigde van verweerder krijgt het woord. Hij houdt een kort betoog, waarvan de kern is dat de opleiding die eiser heeft gevolgd niet een 'vergelijkbare opleiding' in de zin van de wet is, en dat er dus ook geen studiefinanciering voor kan worden verleend.

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: "U zegt in feite: als het Nuffic nee zegt, wie ben ik dan om ja te zeggen. Maar eiser kan het toch met het Nuffic oneens zijn, dat zijn toch ook maar mensen? Eiser zou dan met een rapportje kunnen komen."

De gemachtigde van verweerder: "Wij gaan ervan uit dat het Nuffic te goeder trouw is. Als een deskundig tegenadvies wordt ingediend, dan sturen wij dat naar het Nuffic. Als het Nuffic bij zijn standpunt blijft, dan volgen wij het Nuffic."

De rechter: "Dat is duidelijk. U zegt: wie zijn wij? Wij volgen het Nuffic."

Eiser: "Ik vind het vreemd dat het Nuffic die opleiding zo laag waardeert."

De rechter: "U heeft een heel vurig pleidooi gehouden. Ik zit alleen met een heel praktisch punt. Het Nuffic is aangewezen om over deze vraag te oordelen. Ik zit met het probleem dat de staat het Nuffic als deskundig aanmerkt, en dat is ook zo als ik de uitspraak moet schrijven. Mijn suggestie is: zou u niet iets van de Australische universiteit kunnen loskrijgen wat u aan het Nuffic kunt voorleggen?"

De gemachtigde van verweerder: "Wij kijken altijd wel of de adviezen van het Nuffic consistent en concludent zijn."

Eiser: "Mijn punt is dat toen ik moest beslissen of ik naar Australië zou gaan, ik niet uit de website kon afleiden of de opleiding erkend zou worden."

De rechter: "Wat staat er eigenlijk op de website?"

De gemachtigde van verweerder: "De regeling geldt sinds kort. Je moet dan niet denken dat je ineens overal kunt studeren."

Eiser: "Wat het Nuffic wel had kunnen doen, is de criteria publiceren. Dat is pas in mei 2008 gebeurd."

De rechter: "Is het gelukt met de opleiding?"

Eiser: "Ja! Ik heb het gehaald."

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: "Stel dat het Nuffic omgaat."

De gemachtigde van verweerder: "Dan kan dat in de procedure worden ingebracht."

De rechter, tot eiser: "Wilt u nog de weg naar het Nuffic bewandelen?"

De vader van eiser: "Nee, onze partij is de IB-groep. Ik vind het aanmatigend dat deze opleiding niet wordt erkend. Wij moeten niet wat met het Nuffic. De IB-groep moet wat met het Nuffic."

De rechter: "Dan komt er een uitspraak, helaas. Nou ja, helaas... En mocht het slecht aflopen, dan kunt u in hoger beroep bij de Centrale Raad van Beroep."

De comparitie wordt gesloten.

13. Rechtbank Dordrecht, 17 april 2009.**Onderwerp: intrekking WAO-uitkering.****Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.****De comparitie begint 5 minuten later dan gepland en duurt 55 minuten.**

De rechter: “Van harte welkom in de rechtbank Dordrecht. U bent van tevoren geïnformeerd over het bijzondere karakter van de zitting. We kijken of de standpunten duidelijk zijn, of de stukken compleet zijn, of er (op punten) tot overeenstemming kan worden gekomen.”

De rechter zegt waar het geschil over gaat, de beëindiging van een al meer dan 15 jaar verstrekte WAO-uitkering, en zegt dat eiser vindt dat onvoldoende medisch onderzoek is gedaan.

Eiser krijgt het woord. Hij zegt dat op zich wel voldoende onderzoek is gedaan, maar dat dhr. G. allerlei zaken heeft verdraaid. En bovendien, aan het eind van het onderzoek had hij geen tijd meer.

De rechter: “Maar hoe stelt u zich het zelf voor, hoe kan goed worden vastgesteld of u arbeidsongeschikt bent?”

Eiser vertelt dat hij vanaf 1994 een whiplash heeft, dat het alleen maar erger wordt. Onderzoek is eigenlijk niet meer nodig.

De rechter: “Maar het UWV moet toch vaststellen wat u wel en niet meer kunt?”

Eiser: “Jawel, maar dat is gebeurd, en daar kwam iets uit wat niet klopt. Ik heb de hele dag pijn. Allerlei relevante zaken zijn niet in het rapport van het UWV terecht gekomen.”

De rechter vat samen wat eiser heeft gezegd, en zet dan: “Klopt dat, is er nog meer?”

Eiser vult nog het een en ander aan. Hij zegt dat zijn dochters helpen bij het huishouden.

De rechter vraagt de gemachtigde van eiser naar het standpunt van eiser over de arbeidskundige kant van de zaak.

De gemachtigde van eiser licht toe wat eiser daar van vindt: als eiser daar grieven over heeft, zou het UWV zelfstandig moeten onderzoeken hoe dat zit. De gemachtigde van eiser geeft aan hoe de arbeidskundige beoordeling is verlopen, in het verleden en meer recent. Het UWV had niet kunnen volstaan met het rapport van G., er had een deskundige moeten worden ingeschakeld. Het probleem voor eiser is: hij wil best meewerken, maar hij vindt dat er niets in zijn situatie is veranderd.

De rechter: “Ziet u een toename van de beperkingen sinds 1998?”

Eiser: “Ik kan minder dan toen.”

De rechter: “Het probleem voor de rechtbank is dat er een rapport ligt van het UWV. Als rechtbank gaan wij pas twijfelen als daar wat tegenover komt te staan.”

Eiser: “Mijn vraag is dan: er is eerder gezegd dat ik volledig arbeidsongeschikt ben. Is dhr. G. deskundiger dan prof. C.?”

De rechter: “Het gaat wel om oudere gegevens.”

Eiser: “Maar G. heeft zich ook gebaseerd op oudere gegevens.”

De rechter: “We gaan kijken wat het UWV te zeggen heeft.”

De gemachtigde van verweerder: “Bij eiser is geen sprake van ‘geen benutbare mogelijkheden’. In dat geval wordt gekeken wat hij allemaal nog kan.”

De rechter: “Ik heb meneer horen zeggen: ‘In het verleden zijn ook onderzoeken gedaan, en er is niets veranderd.’”

De gemachtigde van verweerder: “Nee, maar de visie op de problematiek is wel veranderd.”

De rechter: “Is er iets gedaan met het gegeven dat 20 jaar WAO is ontvangen?”

De gemachtigde van verweerder: “Alleen een uitlooptermijn.”

De rechter: “Maar die is niet heel lang. Is daar een beleid op?”

De gemachtigde van verweerder: “Nee, er is alleen de uitlooptermijn.”

Eiser zegt dat de arbeidskundige zijn werk goed heeft gedaan, maar dhr. G. niet, en dat het daarom mis is gegaan.

De rechter, tot eiser: “Nog even terug naar de beperkingen. U zegt dat ze niet goed zijn terechtgekomen in de functiemogelijkhedenlijst. Hoe zou dat beter medisch kunnen worden onderbouwd?”

Eiser: “Ik denk dat dat niet kan.”

De rechter: “Begrijpt u waar ik naar op zoek ben? Ik kan alleen gaan twijfelen aan het medisch oordeel van het UWV als daar iets tegenover staat.”

Eiser: “Ik zou dan terug moeten naar prof. C. Maar die kan ik niet betalen.”

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: “Zit het rapport van prof. C. in het dossier?”

De gemachtigde van verweerder: “Nee.”

De gemachtigde van eiser: “Ik heb wel een kopie.”

De rechter: “Het zou wel goed zijn als dat ook in het dossier zou zitten. We gaan het kopiëren en aan het dossier toevoegen.”

De rechter, tot gemachtigde van eiser: “Ziet u nog mogelijkheden?”

De gemachtigde van eiser zegt dat hij de huisarts kan vragen een overzicht te geven van het medische gebruik en dat een deskundige kan worden ingeschakeld, maar dat kost geld.

De rechter: “Ik leg het maar zo op tafel, dat er voor de rechtbank onvoldoende medische onderbouwing is van eisers standpunt om te kunnen gaan twijfelen. Wilt u nog medische gegevens overleggen?”

De gemachtigde van eiser: “Dat zou ik met mijn cliënt moeten overleggen.”

De rechter: “Wilt u dat nu overleggen met uw cliënt?”

De gemachtigde van eiser reageert niet echt.

De rechter herhaalt zijn vraag en geeft een alternatieve mogelijkheid: een termijn van 14 dagen.

De gemachtigde van eiser is akkoord.

De rechter: “Ik wacht dan uw reactie af. Besluit u om niet met een rapport van een deskundige te komen, dan moet de rechtbank beslissen of zij zelf een deskundige benoemt, maar ik geef u mee dat de rechter daar tegenwoordig heel terughoudend mee is.”

De rechter vraagt partijen ten slotte om toestemming de zaak zonder verdere zitting af te doen en geeft daarbij aan dat als er nog een deskundigenrapport komt, het UWV de gelegenheid tot reactie krijgt en zo nodig alsnog een nadere zitting wordt gehouden.

Partijen zijn akkoord.

De comparitie wordt gesloten.

14. Rechtbank Dordrecht, 17 april 2009.

Onderwerp: terugvordering WW-uitkering.

Eiseres is verschenen, samen met haar gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 7 minuten later dan gepland en duurt 24 minuten.

De rechter: “Welkom in de rechtbank Dordrecht. U bent geïnformeerd over deze zitting. Het is geen formele zitting, maar een gelegenheid om van gedachten te wisselen, te kijken of de standpunten duidelijk zijn, of de stukken compleet zijn, of er op punten tot overeenstemming kan worden gekomen.”

De rechter, tot eiseres: “Mevrouw van E., u bent gaan werken als zelfstandige. De vraag is welke gewerkte uren wel en niet moeten worden meegeteld. Als ik verweerder goed begrijp, zegt die: we hebben alleen rekening gehouden met de daadwerkelijk gewerkte uren. Klopt dat volgens u?”

De gemachtigde van eiseres zet het standpunt van eiseres uiteen, en kijkt dan naar de gemachtigde van verweerder: “Klopt het zo?”

De gemachtigde van verweerder: “Het zit heel dicht in de buurt.” (partijen lachen)

Eiseres vult nog enkele feiten aan.

De rechter: “Mag ik een paar dingen met u benoemen? Volgens mij is het geen punt meer dat mevrouw niet zou hebben voldaan aan de informatieplicht.”

De gemachtigde van verweerder: “Daar hebben we haar het voordeel van de twijfel gegeven.”

De rechter: “Dat ziet op de vraag of het UWV haar alle relevante informatie heeft gegeven?”

De gemachtigde van verweerder: “Dat klopt; voor zover zaken niet duidelijk zijn doorgegeven, hebben wij verdisconteerd dat dat het gevolg kan zijn geweest van onvolledige informatie van onze kant.”

De gemachtigde van eiseres geeft zijn visie op dit punt.

De rechter: “Maar hier is toch geen geschil meer over?”

De gemachtigde van eiseres: “Dat klopt.”

De rechter: “Dan is er nog het punt, 20 of 24 uur.”

De gemachtigde van verweerder legt uit hoe het UWV daar tegenaan kijkt.

De gemachtigde van eiseres geeft daar een reactie op.

De rechter vraagt de gemachtigde van verweerder of hij diens standpunt goed begrijpt.

De gemachtigde van verweerder licht het standpunt van het UWV verder toe. Daarop volgt een discussie waarbij partijen af en toe het dossier raadplegen om te kunnen verwijzen naar stukken die zich daar in bevinden.

De rechter sluit de discussie af door te zeggen: “Ik denk dat de rechtbank op dit punt een keuze moet maken.”

De rechter: “Dan het andere punt: het zelfstandig ondernemerschap.”

De gemachtigde van eiseres geeft zijn visie op dit punt. “Bij eiseres is vertrouwen gewekt, dus er had in het geheel niet mogen worden teruggevorderd.”

De rechter vraagt naar het standpunt van het UWV: “U zegt: wij hebben een fout gemaakt. Wat wilt u daar mee aan?”

De gemachtigde van verweerder: “Wij vinden wel dat mevrouw had kunnen weten dat zij blijvend zou worden gekort.”

De gemachtigde van eiseres: “Maar daar staat niets over in het gespreksverslag.”

De gemachtigde van verweerder: “Dat klopt.”

De rechter: “Is er geen reden voor het UWV om hier een gebaar te maken?”

De gemachtigde van verweerder: “Wij denken dat we dat al hebben gedaan door van 34 naar 24 te gaan.”

De rechter verwoordt nog wat uitvoeriger waarom hij denkt dat er wellicht reden is de terugvordering te matigen.

De gemachtigde van verweerder zegt dat hij daar over wil nadenken en vraagt of hij daarvoor een termijn van twee weken kan krijgen.

De rechter gaat akkoord.

De rechter: “Als rechtbank gaan wij een knoop doorhakken op het punt van de 20 of 24 uur. Over de omvang van de terugvordering wachten wij een bericht van het UWV af.”

De gemachtigde van eiseres: “Mocht het gebaar voor ons voldoende zijn, dan hoeven wij geen zitting meer, maar zo niet, dan zouden we ook nog graag een oordeel willen over het punt van de terugvordering.”

De rechter: “Uiteraard.”

De comparitie wordt gesloten.

15. Rechtbank Roermond, 11 december 2008.

Onderwerp: niet-ontvankelijkverklaring bezwaar.

Eiser is verschenen, zonder gemachtigde. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 2 minuten later dan gepland en duurt 44 minuten.

De rechter begint met te zeggen dat deze bijeenkomst geen zitting is, maar een comparitie.

Eiser vraagt daarop wat de reden is dat partijen bijengeroepen zijn.

De rechter legt uit wat er op een comparitie kan gebeuren: geschilpunten inventariseren, kijken of het dossier compleet is, bezien of een minnelijke oplossing mogelijk is.

Eiser: “Ik dacht dat het een zitting zou zijn.”

Rechter: “U heeft er een brief over gekregen.”

Eiser: “Ja, nu zie ik het; maar ik wist niet wat een comparitie was.”

Het eerste punt dat de rechter aan de orde stelt, betreft het grote aantal besluiten dat in het dossier zit. Tegen welke is wel en niet bezwaar gemaakt en/of beroep ingesteld? En welke zijn wel en niet van belang voor eisers?

De rechter zegt dat ze – om het voor iedereen duidelijk te houden – het zou willen houden bij het ene besluit op bezwaar van 21 juli 2008.

De gemachtigde van verweerder noemt daarop nog eerdere besluiten waar bezwaar tegen is gemaakt, zoals een besluit tot vaststelling van vakantiedagen.

Eiser zegt dat het probleem is dat de gemeente te veel dagen heeft vastgesteld, en dat steeds opnieuw in afzonderlijke besluiten heeft vastgelegd. "Daar hebben wij steeds bezwaar tegen gemaakt, maar dan zei de gemeente dat dat niet kon, omdat het een beleidsregel was."

De rechter zegt dat in deze procedure alleen de vraag aan de orde is of B&W het bezwaar terecht niet-ontvankelijk hebben verklaard, en dat inhoudelijk nog niet op de zaak kan worden ingegaan. Vervolgens is er enige discussie over de vraag waarom sommige van de bezwaren niet-ontvankelijk, en andere ongegrond zijn verklaard.

De rechter zegt vervolgens dat wat haar betreft nu duidelijk is waar het beroep over gaat: alleen het besluit van 21 juli 2008 is aan de orde. De rechter die straks verder gaat met de zaak moet daarover gaan puzzelen.

Vervolgens worden de agenda's getrokken om een afspraak voor een zitting te maken. De zitting wordt vastgesteld op 8 januari 2009.

Dan begint eiser nog over een ander besluit.

De rechter: "Daar heeft u geen beroep tegen ingesteld."

De aanwezigen duiken daarop de dossiers in, met als uitkomst dat de rechter zegt dat het besluit waarvan eiser zegt dat hij er ook beroep tegen heeft ingesteld, ook bij het beroep zal worden betrokken. Eiser moet dan nog extra griffierecht betalen, verweerder moet nog een extra verweerschrift schrijven.

De gemachtigde van verweerder merkt op dat men wel wat met de kerstsluiting zit, waarop de discussie over de zittingsdatum wordt heropend.

Men komt nu uit op 28 januari 2009.

De rechter concludeert: het worden dan twee zaken, waarop verweerder opmerkt dat er nog een derde besluit is, waarvan de griffier heeft gezegd dat de zaak daarover nog een apart nummer zou krijgen.

De gemachtigde van verweerder vraagt of daar in het verweerschrift ook op in moet worden gegaan.

De rechter vraagt daarop aan eiser of dat ook moet worden aangemerkt als besluit waar beroep tegen is ingesteld.

Eiser vraagt zich af of dat relevant is, waarop verweerder nog eens de verschillende besluiten opsomt, en de bezwaren die daartegen zijn aangevoerd. Het hangt allemaal met elkaar samen.

De rechter beslist dat er nog een derde beroepszaak wordt aangemaakt, gericht tegen het besluit van augustus 2008.

Afgesproken wordt dat het verweerschrift in de eerste week van januari komt, voor alle drie de zaken.

De rechter concludeert dat men er voor wat betreft de procedure uit is.

Eiser: "Ja, maar ik dacht dat we nu al inhoudelijk zouden praten." Hij vervolgt: "Maar ik merk nu ook dat het goed is dat we tegen alle besluiten bezwaar hebben gemaakt."

De rechter: "Het is de vraag of u er wat mee opschiet. Maar de procedurele janboel is ook de gemeente te verwijten."

De rechter zegt dat de inhoud nog aan de orde zal komen en dat de rechtbank ambtshalve zal kijken of sprake is van appellabele besluiten. Tegen eisers zegt ze dat die voor het evenementenseizoen weten waar ze aan toe zijn.

De griffier geeft vervolgens het pv aan partijen.

De rechter besluit met: "Bedankt voor uw komst, dat was het voor vandaag."

16. Rechtbank Roermond, 11 december 2008.**Onderwerp: boete voor de tewerkstelling van Poolse arbeiders.****Eiser is niet verschenen, maar wel diens gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.****De comparitie begint 19 minuten later dan gepland en duurt een half uur.**

De rechter zegt ter inleiding waar partijen plaats kunnen nemen, legt uit dat dit een comparitie is en waarom die wordt gehouden, stelt de aanwezigheid van publiek aan de orde (partijen hebben geen bezwaar) en stelt vast dat de gemachtigde van verweerder niet gemachtigd is tot mediation, en dat dat dus niet aan de orde kan komen.

De rechter zegt vervolgens waar de zaak over gaat: een boete voor de tewerkstelling van Poolse arbeiders.

De gemachtigde van eiser gaat op een van de arbeiders in; daar ligt de zaak net iets anders.

De rechter zegt dat zij heeft gekeken wat er nog aan de orde zou komen. Verweerder heeft gezegd dat er een verklaring ontbreekt. De aanwezigheid daarvan zou kunnen uitmaken voor de verwijtbaarheid. De rechter vraagt de gemachtigde van eiser of die nog van plan is met een verklaring te komen.

In reactie daarop noemt de gemachtigde een aantal feiten die van belang zijn voor de zaak. Er is een telefoongesprek geweest met het CWI. Daar zijn dingen gezegd die van belang kunnen zijn voor de onderbouwing van het verhaal van eiser. De gemachtigde vraagt zich af waarom dat niet is opgepakt in het pv. En waarom verweerder niet heeft geprobeerd die mevrouw van het CWI, mevrouw A., te traceren. De gemachtigde heeft gezegd dat hij heeft gebeld met het CWI, maar dat mevrouw A. daar niet meer bekend was.

De rechter zegt dat zij graag mevrouw A. zou horen, of van haar een schriftelijke verklaring zou willen zien. De rechter richt zich tot verweerder: "Als wij die gegevens willen hebben, hebben we u nodig."

De gemachtigde van verweerder zegt te kunnen navragen of mevrouw A. daar nog werkt, maar hij wijst er op dat het gaat over verwijtbaarheid, en dat daar de bewijslast bij de andere partij ligt. Hij wil wel proberen te achterhalen of er een mevrouw A. is, maar dan is het vervolgens aan eiser om te kijken of die een verklaring van haar kan loskrijgen.

Vervolgens is de termijn aan de orde waarop verweerder de informatie kan verstrekken. De rechter stelt 15 januari voor, maar de gemachtigde van verweerder zegt dat vandaag zijn laatste werkdag is en dat hij het dossier moet overdragen. De rechter zegt daarop: "Liever goed dan snel", en bepaalt de termijn op 30 januari.

De gemachtigde van verweerder vraagt de gemachtigde van eiser of hij nog preciezer kan zeggen om wie het gaat. De gemachtigde verwijst naar de telefoonnotitie, waar nummer en aanduiding van de naam op staan.

De gemachtigde van verweerder: "Het telefoonnummer kan ook van iemand anders zijn."

De gemachtigde van eiser: "Maar wel op dat kantoor."

De rechter stelt aan de orde of er nog behoefte is aan een inhoudelijke gedachtenwisseling. Het enige waar zij voor dit moment aan denkt, is een reactie op de nieuwe jurisprudentie.

De gemachtigde van eiser zegt dat hij drie punten had. Het tweede daarvan betreft de nieuwe jurisprudentie.

Nadat hij daar een enkele opmerking over heeft gemaakt, zegt de rechter: "Wat ik mij afvraag: heeft u behoefte te repliceren?"

De gemachtigde steekt van wal, waarop de rechter zegt dat hij schriftelijk kan repliceren. De gemachtigde is akkoord, maar vervolgt toch zijn verhaal, waarop de rechter weer zegt dat hij dat ook op schrift kan stellen, zodat de rechter die de zaak ter zitting gaat behandelen daar een goed beeld van kan krijgen.

De rechter geeft de gemachtigde van eiser tot half februari de tijd voor een schriftelijke reactie, en om te laten weten wat hij wil doen met de gegevens van mevrouw A.

De gemachtigde van verweerder vraagt of al deze afspraken schriftelijk worden bevestigd.

De rechter zegt dat het pv wordt uitgedraaid en dat partijen dat meekrijgen.

Nadat het pv is uitgedeeld, vraagt de gemachtigde van eiser of hij nog een opmerking kan maken. Die heeft te maken met art. 2 lid 2 van de WAV.

De rechter vraagt of dat ook in het schriftelijke stuk kan. De gemachtigde is daarmee akkoord.

De rechter: "Ja, het is vreselijk, maar in het pv komen alleen de afspraken."

De gemachtigde gaat toch nog inhoudelijk op het punt in, waarop de rechter zegt: "Zet het nu in de repliek, dan kan verweerder er op reageren in de dupliek."

Verweerder vraagt vervolgens of hij nog inhoudelijk mag reageren op het verhaal van de gemachtigde van eiser en vertelt hoe hij tegen art. 2 lid 2 WAV aankijkt.

De rechter zegt daarop dat de rest in de schriftelijke stukken komt.

De rechter vraagt partijen nog of zij in het pv terugzien wat is afgesproken.

Partijen bevestigen dit.

De comparitie wordt gesloten.

17. **Rechtbank Roermond, 11 december 2008.**

Onderwerp: intrekking en terugvordering van een bijstandsuitkering.

Eiser is niet verschenen, maar wel diens gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 21 minuten later dan gepland en duurt 19 minuten.

Partijen komen binnen.

De rechter ziet partijen naar achter in de zaal kijken, en zegt: "Ik zie u achter in de zaal kijken. Daar zit een onderzoeker. Heeft u daar bezwaar tegen?"

Partijen: "Nee hoor."

De rechter stelt aan de orde dat eiseres er niet is. Haar gemachtigde zegt dat zij ziek op bed ligt.

De rechter zegt waar de zaak over gaat: de intrekking en terugvordering van een bijstandsuitkering ter hoogte van € 91.000. De rechter vraagt of ook wordt teruggevorderd van de echtgenoot en of verweerder beleid heeft.

De gemachtigde van verweerder zegt dat het om een wettelijke plicht gaat. Beide zijn hoofdelijk aangesproken. Met de man is al een regeling getroffen.

De rechter vraagt waarom bruto is teruggevorderd. Is dat vanwege 'geen verwijtbaarheid'?

De gemachtigde van verweerder zegt dat altijd bruto wordt teruggevorderd. Tussen al dan niet verwijtbaar wordt geen onderscheid gemaakt.

De rechter vraagt of verweerder ook een terugvorderingsbeleid heeft. Bijvoorbeeld voor als sprake is van een dringende reden?

De gemachtigde zegt dat dit van geval tot geval wordt bekeken.

De rechter zegt dat zij zich afvraagt of zij uitspraak kan doen op de stukken. Ze zegt dat ze de indruk heeft dat eiseres weinig behoefte heeft aan een zitting. Bovendien is er een dik dossier en is de enige vraag die zij heeft – over het beleid – al aan de orde geweest. Vandaar de vraag: is er nog behoefte aan een zitting?

De gemachtigde van eiseres zegt: "Nee, ik denk van niet. Maar ik zou nog even met mevrouw kunnen overleggen of zij er behoefte aan heeft."

De rechter: "We kunnen een brief ex art. 8:57 Awb sturen, maar we kunnen ook nu even schorsen, zodat u mevrouw kunt bellen."

De gemachtigde van eiseres aarzelt. Hij zegt dan: "Ik denk dat we de zaak wel zonder zitting kunnen afdoen."

De rechter vraagt aan de gemachtigde van verweerder: "Bent u het er mee eens?"

De gemachtigde antwoordt bevestigend.

De rechter stelt het beleid nog aan de orde.

De gemachtigde van verweerder zegt dat er nauwelijks terugvorderingszaken zijn, dat het uitgangspunt is dat wordt teruggevorderd en dat het enige discussiepunt is of na vijf jaar terugvorderen kan worden afgezien van de rest, als gedurende die vijf jaar volledige medewerking is verleend. "Anders kom je in eindeloze discussies terecht. Kunt u dat volgen?"

De rechter: "Ja zeker!"

De rechter zegt dat het pv zal worden uitgeprint. Daarin staat dat partijen toestemming geven de zaak met toepassing van art. 8:57 Awb af te doen.

Ze vraagt de gemachtigde van eiser of die er behoefte aan heeft dat wat de gemachtigde van verweerder heeft gezegd ook op papier komt.

De gemachtigde antwoordt bevestigend.

De rechter: "Dan gaan we dat even verwerken."

De griffier typt nog het een en ander in ten behoeve van het pv.

Vervolgens wordt het pv uitgedraaid en door partijen ondertekend, waarna de comparitie wordt gesloten.

18. Rechtbank Roermond, 11 december 2008.

Onderwerp: aanwijzing locatie voor ligplaats voor boten.

Eiser is verschenen, zonder gemachtigde. Ook verweerder is vertegenwoordigd, evenals de derde-partij, vergezeld door zijn gemachtigde, advocaat.

De comparitie begint 12 minuten later dan gepland en duurt 25 minuten.

De rechter zegt waar partijen kunnen gaan zitten en legt kort uit wat de bedoeling van de zitting is. De rechter zegt voorts dat er een onderzoeker achter in de zaal zit en vraagt partijen of die daar bezwaar tegen hebben.

De gemachtigde van de derde-partij zegt dat hij geen bezwaar heeft, maar dat hij wel een vraag heeft over de status van deze bijeenkomst.

De rechter vertelt dat het middel van de comparitie zelden wordt gebruikt, maar dat er nu gebruik van wordt gemaakt omdat de rechtbank mensen zo snel mogelijk een rechter wil laten zien en wil overleggen hoe het verder moet met de zaak.

De gemachtigde van de derde-partij vraagt of er nog een hoorzitting volgt.

De rechter: "Ja, tenzij u daar geen behoefte aan heeft."

De rechter zegt kort iets over de inhoud van de zaak. Die betreft de aanwijzing van een locatie voor boten. Zij zegt het idee te hebben dat een deel van het probleem van eiser door het verweerschrift is opgelost.

Eiser zegt dat dit wellicht het geval is, maar legt vervolgens uit waarom het verweerschrift toch niet geheel en al tegemoet komt aan het probleem dat hij met het besluit heeft.

Er volgt een discussie tussen eiser en de rechter, waarbij de rechter probeert te achterhalen om welke reden eiser, ondanks wat verweerder in het verweerschrift heeft gesteld, toch nog problemen heeft met het besluit. Ook de gemachtigde van verweerder mengt zich in de discussie.

Ten slotte zegt de rechter tegen eiser: "Voordat we al te inhoudelijk op de zaak ingaan, wilde ik even weten of u op dit ene punt gerustgesteld was. Maar ik heb niet het idee dat u gerustgesteld bent; u wilt een oordeel van de rechter."

Eiser bevestigt dit.

De rechter vraagt eiser vervolgens of die nog met stukken wil komen.

Eiser: "Op deze termijn nog niet."

Ook de gemachtigde van verweerder zegt niet met extra stukken te zullen komen.

De rechter stelt de vraag ook nog aan de gemachtigde van de derde-partij. Die reageert met een inhoudelijk betoog over de zaak, waarop de rechter hem onderbreekt en zegt: "Als derde-partij kunt u geen gronden in de zaak aanvoeren. Overigens, als ik u zo hoor, staat u meer aan de kant van eiser dan aan die van de gemeente."

De rechter vervolgt, zich richtend tot alle partijen: "Ik heb u gevraagd agenda's mee te nemen, om te kijken of we op korte termijn een zitting kunnen houden."

Er passeren verschillende data de revue. Uiteindelijk blijkt iedereen op 20 januari te kunnen.

De rechter zegt dat partijen nog een formulier meekrijgen waarop de zittingsdatum staat en sluit vervolgens de comparitie.

19. Rechtbank Roermond, 11 december 2008.**Onderwerp: bouwvergunning voor de verbouw van een pension.****Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd, evenals de derde-partij, vergezeld door zijn gemachtigde, advocaat.****De comparitie begint 10 minuten later dan gepland en duurt 46 minuten.**

Partijen komen binnen. De rechter heet hen welkom. Zij zegt dat partijen een oproep hebben ontvangen. Het betreft een comparitie. Hoewel die niet openbaar is, zit er toch een toehoorder in de zaal. De rechter vraagt partijen of die daar bezwaar tegen hebben. Dat is niet het geval.

De rechter vraagt vervolgens of er nog vragen zijn over de inhoud van de comparitie.

De gemachtigde van eiser zegt dat hij aanneemt dat de griffier gewoon verslag doet van de comparitie.

De rechter zegt dat dit niet zo is: "De comparitie is alleen bedoeld voor het maken van procedurele afspraken. De inhoud komt bij de zitting aan de orde, tenzij partijen er mee akkoord zijn dat de zaak op de stukken wordt afgedaan. We zijn verder niet gebonden aan de procesorde van de zitting."

Partijen laten weten dat hen dit duidelijk is.

De rechter zegt waar de zaak over gaat: een lichte bouwvergunning. De vergunning betreft een pension en is verleend ter legalisatie van de bestaande situatie. Nu zitten er arbeidsmigranten, en eiser heeft daar last van. De rechter vraagt aan de gemachtigde van verweerder hoe zij die beslissing moet zien.

De gemachtigde van verweerder legt uit hoe de besluitvorming is gelopen en zegt dat geconstateerd is dat ter plekke gewoond mag worden. Dat is bevestigd in een brief van de landsadvocaat.

Eiser zegt dat hij die brief niet heeft gekregen.

De rechter vraagt of partijen van mening verschillen over de vraag of er is gebouwd ten behoeve van het pension. De gemachtigde van verweerder zegt in reactie daarop iets over hoe de zaken feitelijk zijn gelopen.

De gemachtigde van eiser zegt dat de overlast begin 2008 erger was dan de laatste tijd.

De rechter stelt aan de orde dat zij zich moeilijk kan voorstellen wat partijen opschieten met een uitspraak. Tegen eiser zegt zij: "Ik heb het idee dat het u niet zo veel uitmaakt waar precies het wandje is geplaatst, als u maar geen overlast heeft."

Eiser bevestigt dit.

De rechter vervolgt: "Dus, zeg ik dan, het ligt niet aan de verbouwing. Is dat niet de stok om de hond mee te slaan? Gebruikt u dan niet de verkeerde stok?"

Eiser: "Nou, dat vind ik niet."

De rechter zegt tegen eiser dat zelfs als hij deze procedure wint, de wandjes blijven staan. "Doet u er niet verstandiger aan een verzoek om bestuursdwang te doen?"

Eiser zegt dat als er niet verbouwd was, er ook geen overlast was geweest.

De gemachtigde van eiser zegt dat zij er over hebben nagedacht hoe de procedure zou worden ingekleed. "Vandaar dat we met een rapport zijn gekomen om de overlast te staven."

De rechter vraagt aan de vergunninghouder of die niets kan doen aan de wijze van bewoning.

De vergunninghouder zegt dat hij aan de bewoners wel duidelijk heeft gemaakt wat wel en niet kan en dat hij van eiser hoort dat er de laatste tijd minder overlast is.

De rechter vraagt of het zou helpen om om tafel te gaan zitten om afspraken te maken.

Eiser bevestigt dat, en zegt dat het ook scheelt dat er nu 2 in plaats van 7 huurders zitten.

De rechter: "Ik zie aankomen dat je het probleem niet oplost met een uitspraak over de bouwvergunning. Wij hebben als rechtbank ook mediation te bieden. Wij leggen de zaak dan op de plank, u gaat met iemand die daar voor heeft doorgeleerd om tafel zitten. Afhankelijk van het verloop komt u tot overeenstemming of wordt de procedure voortgezet. Voelt u daar iets voor? Wilt u overleggen? Zal ik schorsen?"

De zitting wordt geschorst. De rechter zegt tegen partijen dat zij tegen de bode kunnen zeggen als zij klaar zijn.

Na 8 minuten is de schorsing voorbij.

De rechter: "Ik begin bij eiser."

Eiser: "Ik kan me in uw voorstel vinden."

De vergunninghouder: "Wij op zich ook wel, maar we zitten wel wat met de kosten."

De rechter: "De ervaring leert dat het met 2 à 3 bijeenkomsten wel bekeken is, en u bent er zelf bij. U maakt aan het begin van het traject afspraken met de mediator."

De vergunninghouder: "Dan zijn wij ook voor."

De gemachtigde van verweerder: "Wij zijn ook akkoord."

De rechter: "U krijgt van mij een lijst die u kunt invullen. En dan krijgt u van de griffier nog een formulier waar op staat dat u instemt met mediation."

De griffier draait het pv uit.

De rechter: "We kunnen even proberen of de mediationfunctionaris er is, dan kan die zo dadelijk direct met partijen praten en afspraken maken."

De griffier belt, maar de mediationfunctionaris is er niet.

Partijen vullen het formulier is.

De comparitie wordt gesloten.

20. Rechtbank Roermond, 23 december 2008.

Onderwerp: terugvordering van een WW-uitkering.

Eiser is niet verschenen, maar zijn gemachtigde, advocaat, wel. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 6 minuten later dan gepland en duurt 23 minuten.

De rechter heet partijen welkom en legt uit waarom er een comparitie wordt gehouden. Het is niet de bedoeling nu de zaak al inhoudelijk te behandelen. Dat kan er wel van komen. Waar het vooral om gaat: verwachten partijen nog iets van elkaar? Moeten er nog stukken worden gewisseld? Is het duidelijk waar het geschil over gaat? Van de comparitie zal een pv worden opgemaakt.

De rechter zegt waar de zaak over gaat: de terugvordering van een WW-uitkering. De aanvraag van eiser is niet in behandeling genomen omdat daar al eerder over was beslist, en er geen nieuwe feiten of omstandigheden waren. Tegen de aanvankelijke beslissing was geen rechtsmiddel aangevend. Na 2 jaar is gevraagd er alsnog op terug te komen.

De rechter vraagt of eiser naar aanleiding van het verweerschrift iets naar voren wil brengen.

De gemachtigde van eiser zegt dat hij zou willen dat verweerder nog nader toelicht waarom die vindt dat geen sprake is van nieuwe feiten.

De gemachtigde van verweerder legt uit waarom hij vindt dat van nieuwe feiten geen sprake is. Daarnaast zegt hij dat er voor eiser misschien ook de mogelijkheid is een faillissementsuitkering aan te vragen. Eiser zou daarmee geholpen kunnen zijn.

De rechter zegt dat dat wellicht een goed idee is, maar dat dat buiten deze procedure staat. De rechter doet een andere suggestie, namelijk om te kijken naar het invorderingstraject. Misschien is een uitweg te vinden via de hardheid van de invordering.

De gemachtigde van eiser brengt nog weer het mogelijke faillissement ter sprake, waarop de rechter opnieuw zegt dat dat buiten de procedure staat. De rechter noemt zelf nog een keer het invorderingstraject.

Vervolgens stelt de rechter aan de orde wat er verder moet gebeuren met deze zaak. Is er nog behoefte aan een zitting?

De gemachtigde van eiser: "Dat is bijna altijd een herhaling van zetten, maar ik weet niet wat cliënt vindt."

De rechter vraagt aan de gemachtigde van verweerder wat die vindt.

De gemachtigde van verweerder: "Ons standpunt is duidelijk."

De rechter, tegen de gemachtigde van eiser: "Als u uw standpunt nader wilt toelichten, dan graag schriftelijk."

De gemachtigde van eiser: "Maar de gemachtigde van verweerder heeft niet gereageerd op de argumenten voor mijn stelling dat sprake is van nieuwe feiten."

De rechter: "Hij heeft dat wel gedaan, en u bent uitgenodigd daar weer op te reageren."

De gemachtigde van eiser: "Dat doe ik dan, en dan geef ik direct aan of mijn cliënt behoefte heeft aan een zitting."

De rechter: "Hoe lang heeft u daar voor nodig?"

De gemachtigde van eiser: "Vier weken."

De rechter: "Dan geef ik u de tijd tot 1 februari 2009."

Ten slotte stelt de rechter nog aan de orde dat eiser wel was opgeroepen maar niet is verschenen. "Was hij wel gekomen, dan had nog kunnen worden gesproken over het punt van de invordering."

De griffier maakt een uitdraai van het pv, dat door partijen in ontvangst wordt genomen.

De rechter sluit vervolgens de comparitie.

21. Rechtbank Roermond, 23 december 2008.

Onderwerp: weigering ziektebewijsplichting.

Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 8 minuten later dan gepland en duurt 17 minuten.

De rechter: "Welkom op deze bijeenkomst, die door de rechtbank comparitie wordt genoemd. U heeft er bericht over gehad. Dit is geen gewone zitting. Over het doel van de bijeenkomst het volgende. Het standpunt van partijen hoeft niet direct te worden toegelicht. In plaats daarvan gaat het over zaken als de volgende: is het dossier compleet? Wat verwachten partijen van elkaar? Wat verwachten ze van de rechter? In principe gaat het niet om een inhoudelijke toelichting van de standpunten door partijen."

Na deze inleiding geeft de rechter kort de inhoud van het besluit weer. Het betreft de weigering van ziekengeld.

De rechter vraagt aan eiseres waarom zij ziekengeld heeft aangevraagd. Gaat het om dezelfde klachten als eerder? Is sprake van een toename van klachten?

De gemachtigde van eiseres zegt dat sprake is van een toename van de klachten. Zij legt uit wat er aan de hand was. Ze geeft de ziektegeschiedenis weer, en de contacten die er met de artsen zijn geweest.

De rechter zegt naar aanleiding van het verhaal van de gemachtigde van eiseres: "Ik hoor u zeggen dat u bij de heer D. bent geweest. Dat heb ik niet in het dossier gezien."

Eiseres legt uit wanneer ze bij D. is geweest. Haar gemachtigde licht dat verder toe.

De rechter memoreert welke gegevens namens eiseres zijn ingebracht.

De gemachtigde van verweerder krijgt het woord. Hij zegt dat het besluit op toereikende medische informatie is gebaseerd.

De gemachtigde van eiseres zegt dat nog gewacht wordt op een nadere visie (van de adviseur van de verzekeringsmaatschappij) over de medische situatie van eiseres, maar dat onduidelijk is wanneer die komt.

De rechter: "Zullen we dan afspreken dat we daar op wachten? Is 1 februari 2009 een geschikte datum?"

De gemachtigde van eiseres is daarmee akkoord.

De rechter: "Kunt u dan direct een afschrift aan het UWV sturen?"

De gemachtigde van verweerder: "Wij proberen binnen 2 à 3 weken te reageren."

De rechter: "Zijn er nog andere stappen in de procedure die moeten worden gezet?"

De gemachtigde van eiseres: "Nee, dat denk ik niet."

De rechter: "Dan spreken we af dat eiseres uiterlijk op 1 februari met een repliek komt en het UWV op 15 februari uiterlijk met een dupliek. Daarna is het mogelijk dat de rechtbank verzoekt om de zitting achterwege te laten, maar dat verzoek van de rechtbank kunt u natuurlijk ook afwijzen."

De griffier maakt een uitdraai van het pv van de comparitie.

De rechter sluit de zitting en zegt tegen eiseres: "Nou, mevrouw T., dat was het voor vandaag. Prettige feestdagen."

22. Rechtbank Roermond, 23 december 2008.**Onderwerp: weigering vrijstelling voor het gebruik van een schuur als woning.****Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.****De comparitie begint 7 minuten later dan gepland en duurt 41 minuten.**

Nadat partijen zijn binnengekomen, vertelt de rechter wat de bedoeling van de comparitie is.

In reactie op de introductie van de rechter zegt de gemachtigde van eiser: "U zegt dat de stukken compleet zijn, maar..."

De rechter: "Daar komen we zo nog op."

De rechter, zich wendend tot de gemachtigde van verweerder: "Er is geen verweerschrift ingediend. Dat zien we vaker bij de gemeente Venray. We hebben toch liever dat dit wel gebeurt."

De gemachtigde van verweerder: "Het klopt dat er geen verweerschrift is. Ik heb de zaak op het laatste moment overgenomen. Ik zal zo snel mogelijk een verweerschrift indienen."

De rechter: "Zou u het verweerschrift dan ook naar de andere partij willen sturen? 1 januari is mischien wat erg streng, ik stel u 15 januari als termijn."

De gemachtigde: "Ik zal kijken wat ik kan doen."

Vervolgens vraagt de rechter aan de gemachtigde van verweerder of hij inhoudelijk iets over de zaak kan zeggen. Zou het nieuwe bestemmingsplan ruimte kunnen bieden voor een oplossing?

In reactie op de vraag van de rechter zegt de gemachtigde dat hij niet denkt dat dit het geval is. Hij geeft een korte toelichting.

In zijn reactie zegt de gemachtigde van eiser dat in het toekomstige plan wonen nog steeds niet is toegestaan, terwijl het laatste bedrijf al is vertrokken.

De rechter: "Heeft er geen verbouwing plaatsgevonden?"

De gemachtigde van eiser: "Nee, er is niets verbouwd, er zijn gewoon gordijnen opgehangen en dergelijke."

De rechter richt zich weer tot de gemachtigde van verweerder.

De gemachtigde geeft aan hoe de zaken procedureel zijn verlopen en zegt dat er ook nog een aanvraag was voor een burgerwoning.

De rechter: "Zit die in het dossier?"

De gemachtigde: "Nee."

De rechter: "Die hebben we er graag bij. Dan nog de vraag: gaat het om een verzoek om te verbouwen, of alleen om een functiewijziging?"

De gemachtigde: "Ik weet eerlijk gezegd niet hoe het verzoek was geformuleerd, maar ik weet wel: wat men wil, dat is alleen te realiseren door verbouw."

De gemachtigde van eiser: "Voordat mijn cliënten het kochten, is daar jarenlang illegaal gebouwd."

Vervolgens ontstaat er discussie over de vraag of ooit een bouwvergunning is verleend. De gemachtigde van verweerder zegt dat, gezien het bestemmingsplan en het beleid, het niet mogelijk is dat er een bouwvergunning is verleend.

De rechter: "De discussie levert in ieder geval op dat partijen stukken kunnen inzenden ter onderbouwing van hun standpunt."

De rechter stelt een ander punt aan de orde. Hij vraagt aan partijen: "Is er gesproken over een oplossing?"

De gemachtigde van verweerder: "Voor wat betreft de vraag of er een nieuwe burgerwoning mogelijk is, dat is niet het geval." Op die opmerking volgt ter toelichting een lang inhoudelijk betoog.

De rechter zegt uiteindelijk: "Ik ga u afkappen. Wat u nu zegt, dat kunt u straks schriftelijk uiteenzetten."

De gemachtigde van eiser vraagt of hij nog iets kan toesturen met betrekking tot een toezegging.

De rechter: "U moet zelf beoordelen of dit van belang is."

De rechter vat samen. Beide partijen moeten nog iets toesturen. Verweerder het verweerschrift, eiser de ontbrekende stukken en een toelichting. De uiterste datum is 15 januari.

De gemachtigde van eiser: "Ik zou graag ook nog meer informatie willen hebben over het provinciaal beleid."

De rechter: "U vraagt of verweerder in het verweerschrift ook op dat punt wil ingaan."

De rechter richt zich vervolgens nog tot eiser: “Het gaat allemaal een beetje langs u heen, maar er komt nog een nadere zitting.”

De gemachtigde van verweerder zegt: “Ik zou nog iets aan eiser willen vragen, namelijk wat hij precies wil.”

Eiser: “Wij willen in die schuur wonen. Er heeft al 18 jaar iemand gewoond. Misschien wel illegaal, maar toch...”

De rechter zegt dat van de zitting een pv wordt opgemaakt. Hij zegt welke afspraken in het pv zijn vastgelegd en dat aan de hand van wat er straks binnenkomt, kan worden bepaald of een zitting nodig is.

De gemachtigde van eiser: “Ik zou wel graag eerst willen reageren op het verweerschrift.”

De rechter: “Akkoord, uiterlijk op 15 februari 2009?”

De gemachtigde van eiser is daarmee akkoord.

Ten slotte wordt een uitdraai van het pv gemaakt, dat aan partijen wordt overhandigd.

23. Rechtbank Roermond, 23 december 2008.

Onderwerp: vrijstelling voor het gebruik van een bijgebouw bij een woning als bed and breakfast.

Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd, evenals de derde-partij, samen met diens gemachtigde, advocaat. De comparitie begint 4 minuten later dan gepland en duurt 42 minuten.

Als partijen de zittingszaal zijn binnengekomen, legt de rechter uit wat de bedoeling van de comparitie is en wat de gang van zaken zal zijn. Hij zegt dat het een minder formele aangelegenheid is dan een zitting, en dat ook kan worden bekeken of er een oplossing tussen partijen mogelijk is.

De rechter, zich richtend tot de gemachtigde van verweerder: “Ik mis een verweerschrift. U kijkt verbaasd?”

De gemachtigde: “Ja, omdat ik van de rechtbank te horen heb gekregen dat ik daar nog even mee kon wachten.” Hij laat de betreffende brief zien.

De rechter: “Maar wat u laat zien, heeft alleen betrekking op het verzoek om voorlopige voorziening.”

De rechter geeft vervolgens aan waar het geschil over gaat: de vrijstelling voor het vestigen van een bed and breakfast. Daarna is er nog een bouwvergunningprocedure geweest.

Tussen partijen ontstaat een discussie over de vraag of al dan niet sprake was van bouwvergunningplichtige werkzaamheden. De gemachtigde van eiser houdt in het kader daarvan een uitgebreid betoog over allerlei zaken die mis zijn in de besluitvorming. De gemachtigde van de derde-partij spreekt de gemachtigde van eiser op bepaalde punten tegen. Vervolgens ontstaat een discussie tussen de derde-partij en de rechter over wat er feitelijk is gebeurd.

De rechter vraagt de gemachtigde van verweerder of die denkt dat sprake is van werkzaamheden zonder bouwvergunning

De gemachtigde: “Volgens mij ging het om niet meer dan de vervanging van wat er al was.”

De gemachtigde van eiser zegt dat het grootste probleem was dat men niet eerst met elkaar om tafel is gaan zitten, maar dat direct sprake was van voldongen feiten.

De derde-partij: “Maar als je iets vernieuwt, hoef je dat niet te melden.”

Eiser: “Er wordt over kleinschaligheid gesproken, maar er stonden wel vijf containers.”

De rechter: “Dat brengt mij er op dat het misschien een idee is om met een mediator te praten, zodat (eiser schudt ondertussen van nee) u kunt kijken welke niet-juridische problemen kunnen worden opgelost, en dan eventueel hier weer terugkomen voor de resterende juridische problemen, of niet.

De gemachtigde van eiser: “Ik heb eerder een mediation gevolgd bij uw rechtbank, en daar heb ik slechte ervaringen mee. Als de zitting zou worden geschorst, zou ik daar wel een boekje over open willen doen. Bij die mediation waren er twee mediators, die elk € 180 per uur moesten krijgen en niets van het onderwerp wisten. Of ik die mediation wil, dat moet ik eerst met cliënten overleggen.”

De rechter, zich richtend tot eiser: "Maar u moet wel door met uw burens, hoe ziet u dat?"

Eiser: "Net als nu."

De rechter: "Dus niet zo leuk."

Eiser: "Wij zijn onze privacy kwijt, en dat willen we anders."

Terwijl de rechter partijen uitnodigt om naar de foto's te gaan kijken, gaan de beide echtgenotes met elkaar in discussie.

De rechter, zich richtend tot eiser: "Ik merk dat er bij u geen behoefte is aan mediation?"

Eiser: "Nee."

De gemachtigde van de derde-partij: "Dan houdt het op."

De rechter: "Dan kunnen we nu procedure-afspraken maken. Op welk moment kunt u het verweerschrift indienen?"

De gemachtigde van verweerder: "Ik ga op 15 januari met pensioen, en moet nog iemand inwerken. Ik zou de zaak graag afgehandeld zien voordat ik met pensioen ga."

De gemachtigde van eiser: "Ik had voor deze zitting al een pleitnota gemaakt."

De gemachtigde: "In plaats van het verweerschrift zouden we een stuk kunnen gebruiken dat ik al eerder heb opgesteld."

De rechter: "Laten we dan maar een zitting plannen. 17 februari, kan dat?"

De gemachtigde van eiser: "Ik heb nog geen agenda van 2009, maar ik kan wel even met mijn kantoor bellen."

De rechter: "Dat is goed."

De gemachtigde van eiser loopt met de mobiele telefoon weg, en komt terug met de mededeling dat 17 februari akkoord is.

De gemachtigde van eiser: "Dan wil ik nog wel weten of er inderdaad tot zes weken na de uitspraak wordt gewacht met de eventuele voortzetting van de werkzaamheden."

De derde-partij bevestigt dat.

De rechter vraagt de gemachtigde van eiser of die, zoals hij eerder zei, nog een gesprek wil over de eerdere mediation waarover hij klachten had.

De gemachtigde van eiser reageert nu enigszins terughoudend.

De griffier maakt een uitdraai van het pv. De rechter sluit de comparitie en wenst partijen goede feestdagen.

24. Rechtbank Roermond, 21 januari 2009.

Onderwerp: weigering bijstand per datum aanvraag.

Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 3 minuten later dan gepland en duurt 34 minuten.

De rechter opent de zitting en legt uit wat de comparitie inhoudt. Hij stelt aan de orde dat de gemachtigde van eiser mr. O. vervangt. Hij constateert dat de vervanging niet alleen voor vandaag is, maar voor de hele procedure. De rechter zegt waar de zaak over gaat. Het betreft een aanvraag om bijstand vanaf een datum in het verleden. Verweerder heeft geen bijstand toegekend.

De rechter: "Eerst wil ik even kijken of het dossier compleet is."

De gemachtigde van eiser zegt dat er onenigheid is over de stukken van het CWI. Eiser vindt dat die in het dossier zouden moeten zitten, verweerder zegt dat hij ze niet heeft.

De rechter: "Kan u ze zelf bemachtigen?"

De gemachtigde van eiser zegt dat het niet gelukt is, bij het CWI.

De rechter, zich richtend tot eiser: "En u?"

Eiser: "Ik heb het wel geprobeerd, maar het is niet gelukt."

De rechter: "Mogelijk zijn er ook nog stukken in verband met een aanvraag om uitkering bij het UWV. Zijn daar alle relevante stukken?"

De gemachtigde van eiser zegt dat dit het geval is.

De rechter: "Dan de inhoud."

De gemachtigde van eiser: "Dat hangt er een beetje vanaf. Als er nog een zitting komt, dan heb ik daar nu geen behoefte aan."

De rechter: "We kunnen het nu ook over de inhoud hebben, en dan straks kijken of een nadere zitting nog nodig is."

De gemachtigde van eiser: "Dat is goed."

De rechter noemt een aantal feiten, met name betrekking hebbend op verschillende tijdstippen waarop relevante gebeurtenissen hebben plaatsgevonden, en vraagt de gemachtigde van eiser om een nadere toelichting.

De gemachtigde van eiser en eiser geven daarop een reactie.

De rechter: "Ik vraag het ook, omdat ik duidelijk wil krijgen waarom het zo lang heeft geduurd met de behandeling van de aanvraag."

Vervolgens stelt de rechter vragen over inkomsten die eiser heeft genoten en werk dat hij wel of niet heeft gehad. "Ik zie dat u uiteindelijk op 12 juli 2007 heeft aangevraagd. Klopt dat?"

Eiser kijkt in zijn papieren, de gemachtigde van eiser knikt bevestigend. De gemachtigde van eiser licht de achtergrond van de vertraging toe.

De rechter: "Vervolgens krijgt u van verweerder bericht dat uw aanvraag niet wordt gehonoreerd, vanwege inkomsten uit arbeid."

De rechter vervolgt, zich richtend tot verweerder: "Ik heb de indruk dat de gemeente de verantwoordelijkheid voor dat het mis is gegaan bij het CWI legt."

De gemachtigde van verweerder vertelt vervolgens hoe het volgens hem is gelopen. Voor een deel ligt het bij het CWI, maar voor een ander deel bij eiser. Voorts vertelt hij nog iets over de aanvraag van een WW-uitkering.

De rechter: "Welk moment van stilzitten verwijt u hem precies?"

Verweerder zegt dat het in het algemeen mogelijk moet zijn binnen een paar weken een aanvraag te doen. "Ik kan me wel voorstellen dat er in bijzondere omstandigheden een moment is dat je wacht met reageren, maar hier is te vaak te lang niet gereageerd."

De rechter: "Bij het CWI is de zaak terzijde gelegd, omdat het niet tot een aanvraag is gekomen."

De gemachtigde van eiser zegt dat hij wil weerspreken dat eiser er niet alles aan heeft gedaan om zo snel mogelijk een uitkering te krijgen.

De rechter: "Maar hier is ook een beetje de vraag of er überhaupt wel een aanvraag is gedaan. Voor het overige is mij de gang van zaken nu wel duidelijk geworden."

De gemachtigde van eiser zegt dat hij nog wel nadrukkelijk aandacht wil vragen voor de persoonlijke omstandigheden van eiser.

De rechter: "Wanneer speelde de situatie met de zoon precies?"

De gemachtigde van eiser zegt dat die al langer speelde, en dat de zoon eerder aan de sondevoeding was.

De rechter stelt vervolgens nog een aantal vragen over de situatie van de zoon van eiser.

Vervolgens zegt de rechter: "Zijn er nog meer zaken die u wilt toelichten?"

Eiser overlegt met zijn gemachtigde en zegt dan dat dit niet het geval is.

De gemachtigde van verweerder zegt nog iets over 2008 en noemt nog een aantal feiten die zich hebben voorgedaan.

De rechter vraagt in reactie daarop: "Wat heeft dat met deze zaak te maken?"

De gemachtigde is even stil en zegt dan: "Oh, ik vergis me, dat heeft er inderdaad niet mee te maken."

De rechter vraagt aan partijen: "Geeft wat u vandaag heeft gehoord nog aanleiding om over zaken anders te denken?"

De gemachtigde van verweerder antwoordt van niet.

De rechter vraagt vervolgens of partijen vinden dat zij hun standpunt voldoende naar voren hebben gebracht.

Partijen zeggen dat dit het geval is.

De rechter zegt dat er dan uitspraak zal worden gedaan zonder dat het beroep ter zitting zal worden behandeld.

De gemachtigde van verweerder wil nog van de rechter weten of de rechter die de comparitie heeft geleid dezelfde is als de rechter die de uitspraak doet.

De rechter antwoordt dat dit kan verschillen.

Partijen komen naar voren om het pv te ondertekenen.

De rechter: “Bedankt voor uw komst, dan sluit ik de comparitie in deze zaak.”

25. Rechtbank Roermond, 21 januari 2009.

Onderwerp: ingangsdatum bijstandsuitkering.

Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 19 minuten eerder dan gepland en duurt 65 minuten.

Partijen komen binnen. De rechter legt uit waar de zaak over gaat (bijstand is pas toegekend per 20 februari 2008 en niet vanaf een eerdere datum, omdat de partner van eiseres te laat bij de GBA is uitgeschreven) en dat het gaat om een comparitie en wat daar wel en niet (uitwisseling van standpunten) kan gebeuren.

De rechter: “Eerst een paar processuele vragen. Heeft de rechtbank alle stukken?”

De gemachtigde van eiser: “Ik zit te denken aan een verklaring van de echtgenote waaruit blijkt wanneer de partner de woning heeft verlaten.”

De gemachtigde van verweerder: “Het verweerschrift had ik nog niet, maar heb ik inmiddels wel.”

De gemachtigde van verweerder deelt vervolgens het verweerschrift uit.

De rechter: “Dan nodig ik u uit om, als u dat wilt, over de zaak zelf iets te zeggen.”

De gemachtigde van eiseres zegt dat het misschien goed is als de gemachtigde van verweerder eerst zijn verweerschrift voordraagt.

De rechter: “Dat is wat ongebruikelijk, maar in dit geval lijkt me dat wel een goed idee.”

De gemachtigde van verweerder geeft aan de hand van het verweerschrift een toelichting op het besluit. Hij zegt onder meer dat eiseres pas op 20 februari heeft gemeld dat ze alleenstaand was, en dat ze pas vanaf dat moment recht heeft op een uitkering.

De gemachtigde van eiseres krijgt het woord. Hij zegt dat de partner op 30 januari is vertrokken. De gemachtigde geeft weer wat er verder is gebeurd. De strekking van zijn verhaal is dat eiseres precies heeft gedaan wat ze had moeten doen en dat haar niet valt te verwijten dat bepaalde zaken pas laat duidelijk zijn geworden. Hij gaat ook in op de rol van twee consulenten, mevrouw Van A. en mevrouw O. Vervolgens geeft eiseres zelf nog een aanvulling.

De rechter: “Wat hebben mevrouw Van A. en mevrouw O. voor rol gespeeld?”

Eiseres vertelt over het contact dat zij met beiden heeft gehad.

De rechter zegt vervolgens hoe hij denkt dat de zaak ligt, en checkt dat bij de gemachtigde van verweerder: “Als het goed was gegaan, dan was gewoon direct een uitkering verleend?”

De gemachtigde van verweerder bevestigt dit: “Het is het woord van eiseres tegen het woord van de twee consulenten.”

De rechter, zich richtend tot de gemachtigde van eiseres: “U handhaaft uw standpunt?”

De gemachtigde van eiseres bevestigt dit. Hij geeft daarna nog een algemene beschouwing over welke factoren van belang zijn bij de besluitvorming in een zaak als deze. Vervolgens gaat hij nog in op de vraag of in een geval als dat van eiseres sprake is van dringende redenen. Hier is daar geen sprake van.

De rechter vraagt of hij van beide partijen de standpunten heeft gehoord.

De gemachtigde van eiseres wijst nog op een rapport van 12 februari, dat heel belangrijk is. Uit het rapport blijkt dat eiseres niets hoeft te ondernemen, en verweerder wel. In reactie op een vraag van de rechter vertelt hij op welke stukken in het dossier hij daarbij doelt.

De gemachtigde van verweerder geeft een reactie op het verhaal van de gemachtigde van eiseres.

De gemachtigde van eiseres concludeert in reactie daar weer op dat eiseres voor 20 februari geen contact heeft gehad met mevrouw A.

De rechter: “Heeft u uw standpunten voldoende naar voren gebracht om een uitspraak te kunnen doen?”

Partijen bevestigen dat.

De rechter: “Dan gaan we dat in het pv vastleggen en laten dat ondertekenen.”

Partijen komen naar voren om het pv te ondertekenen.

De rechter: “Daarmee is de comparitie beëindigd.”

26. Rechtbank Roermond, 21 januari 2009.

Onderwerp: toekenning vergoeding huishoudelijke hulp in het kader van de WMO.

Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 52 minuten later dan gepland en duurt 28 minuten.

De rechter legt uit waar de zaak over gaat. Het betreft de vergoeding van huishoudelijke hulp op grond van de WMO.

De rechter vraagt of zijn weergave van de feiten klopt.

De gemachtigde van eiseres bevestigt dit.

De rechter zegt vervolgens dat de eerste stap in de comparitie is dat wordt gekeken of de stukken compleet zijn.

De gemachtigde van eiseres zegt: “Voor wat betreft de medische kant van de zaak, op zich zijn daar niet meer stukken nodig, omdat op basis van dezelfde diagnose nu voor minder uren wordt toegekend.”

De gemachtigde van verweerder zegt dat hij denkt dat alle stukken er zijn.

De rechter: “Dan gaan we naar de inhoud. Zullen we eerst met de gemeente beginnen, omdat die nu pas een verweerschrift hebben?”

De gemachtigde van verweerder vertelt hoe het besluit tot stand is gekomen. Er is advies ingewonnen. De gemeente vertrouwt op het advies. De beide adviseurs kwamen tot dezelfde conclusie.

De rechter: “Vroeger ging men meer bij het plafond zitten?”

De gemachtigde van eiseres bevestigt dat.

De rechter, zich richtend tot eiseres: “Had u vroeger factor 3.9?”

Eiseres legt uit hoeveel hulp ze kreeg.

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: “Eiseres begrijpt niet waarom ze nu minder krijgt.”

De gemachtigde van verweerder zegt dat de aanvragen nu terughoudender worden behandeld dan vroeger.

De rechter: “De indicaties per verrichting verschillen?”

De gemachtigde van verweerder bevestigt dat.

De rechter legt vervolgens aan eiseres uit waarom zij minder krijgt, terwijl het lichamelijk niet beter gaat.

Vervolgens vraagt hij de gemachtigde van verweerder: “Hoe zit het met de schoonmaak van het trappenhuis?”

De gemachtigde van verweerder beantwoordt die vraag.

Eiseres: “‘s Zomers zet ik daar de planten neer.”

De rechter: “Waarom wordt het trappenhuis niet meegenomen bij de berekening?”

De gemachtigde van verweerder: “Dat is een keuze geweest.”

Eiseres wil wat zeggen, maar de rechter zegt dat de gemachtigde van verweerder nu aan het woord is. Als deze is uitgesproken, krijgt eiseres alsnog het woord.

Eiseres: “Voor zover de gemeente zegt dat er nog wel een andere instantie is die hulp kan bieden, die leveren geen huishoudelijke hulp. Met die 2.5 kom ik niet uit. De dingen die af en toe moeten gebeuren, die gebeuren niet. Het lukt echt niet.”

De rechter: “Heb ik zo uw standpunt voldoende gehoord?”

De gemachtigde van eiseres: “Ik zou toch nog graag iets onder uw aandacht willen brengen.” Hij geeft aan waar het tekort ten opzichte van de situatie vroeger ligt. “Wat ik uit het dossier niet kan opmaken, is of aan eiseres het maximum wordt gegeven, of dat er nog een zekere speling is in de toekenning.”

Eiseres: “Een buurvrouw in precies hetzelfde appartement krijgt meer uren.”

De gemachtigde van verweerder legt nog een keer uit dat verweerder vertrouwt op het goede oordeel van de adviseur, waarop eiseres zegt: “Maar ik kan met het aantal uren niet uit.”

De rechter vraagt: “Kunnen we vaststellen dat de standpunten voldoende naar voren zijn gebracht?”

Partijen bevestigen dit.

Vervolgens wordt het pv uitgedraaid, dat door partijen wordt ondertekend.

De comparitie wordt gesloten.

27. Rechtbank Roermond, 21 januari 2009.

Onderwerp: weigering verhuiskostenvergoeding.

Eiseres is verschenen, samen met haar broer. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 53 minuten later dan gepland en duurt 39 minuten.

Partijen komen binnen. De rechter vraagt aan eiseres: “Gaat uw broer het woord voeren, want dan moet ik zijn voorletters weten.”

Eiseres noemt de voorletters van haar broer.

De rechter legt uit wat de achtergrond van de comparitie is en zegt: “Wilt u het ook inhoudelijk over de zaak hebben?” en, zich richtend tot eiseres: “Ik zie aan uw blik dat dit zo is.”

Eiseres bevestigt dit.

De rechter: “Dan eerst de vraag of alle relevante stukken er zijn.”

Eiseres zegt dat ze nog 2 brieven heeft en legt uit waar die over gaan.

De rechter: “Als u ze wilt overleggen, prima.”

De griffier belt vervolgens de bode om de brieven te laten kopiëren.

De rechter zegt waar de zaak inhoudelijk over gaat: de weigering van een verhuiskostenvergoeding.

De rechter kijkt naar de stukken die eiseres heeft ingebracht. Hij vraagt aan eiseres: “Hoe was de feitelijke situatie? U woonde daar alleen?”

Eiseres: “Van 2004 tot 2007.”

De rechter: “Alles was beneden. En hoe is dat in de nieuwe woning?”

Eiseres: “Daar is alles ook gelijkvloers.” Eiseres legt uit waarom ze verhuisd is.

De rechter: “Heeft u ook om een verklaring van de behandelende artsen gevraagd?”

Eiseres zegt dat ze dat niet heeft gedaan.

De rechter: “Bent u onder behandeling van een neuroloog?”

Eiseres: “Ja.”

De rechter legt uit wat de redenering van de adviseur van verweerder was om te adviseren geen vergoeding toe te kennen. Dan wendt hij zich tot de gemachtigde van verweerder. “Ik kom bij u, mevrouw W. Drie adviezen, maar twee zijn hetzelfde?”

De gemachtigde van verweerder vertelt hoe zij de inhoud van het advies opvat.

De rechter: “Bij de afwijzing was er aanvankelijk nog een ander argument dan alleen dat er geen medische indicatie was. Maar dat andere argument heeft verweerder laten vallen?”

De gemachtigde van verweerder bevestigt dat.

De rechter: “Dan hoeven we daar niet meer over te praten.”

De gemachtigde van verweerder: “Ik heb voor deze zitting nog een kort verweerschrift opgemaakt, zal ik dat nu voorlezen?”

De rechter: “Ja, dat is prima.” Vervolgens suggereert hij het beknopt het houden: “Misschien zijn een aantal zaken al aan de orde geweest.”

De gemachtigde van verweerder beperkt zich vervolgens vooral tot het weergeven van de feiten. Over de twee stukken die eiseres heeft ingebracht, zegt ze dat die geen wijziging brengen in het standpunt van verweerder.

De rechter richt zich tot eiseres en legt uit dat veel van haar argumenten door de gemeente worden gedeeld, maar niet het cruciale argument.

Eiseres zegt dat alle aspecten van de huidige woning met elkaar er voor zorgen dat zij daar prettiger woont.

De rechtbank vraagt partijen of zij vinden dat ze alles naar voren hebben kunnen brengen. “Of wilt u nog nadenken over een andere zitting?”

Eiseres: “Nee, ik wil graag een snelle uitspraak.” Ze houdt vervolgens nog een heel verhaal over haar feitelijke situatie.

De broer van eiseres vraagt of hij ook nog wat mag zeggen. De rechter geeft hem het woord. De broer zegt dat eiseres in de huidige woning veel beter functioneert dan in de vorige en dat hij verbaasd is over de twee tegenstrijdige medische adviezen die zijn uitgebracht.

De gemachtigde van verweerder: “Wij willen graag snel een uitspraak, zodat duidelijk is of wij het goed hebben gedaan, los van het feit dat we het eiseres vanuit de menselijke kant gunnen.”

De rechter: “Misschien is dat een aandachtspunt, ook in verband met wat eiseres heeft genoemd, dat ze verbaasd was dat er geen informatie bij enige arts was opgevraagd.”

Vervolgens wordt nog het pv uitgedraaid en ondertekend.

Daarop wordt de comparitie gesloten.

28. Rechtbank Roermond, 21 januari 2009.

Onderwerp: terugvordering door de belastingdienst van te veel ontvangen toeslagen.

Eiser is verschenen, zonder gemachtigde. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 64 minuten later dan gepland en duurt 23 minuten.

Partijen komen binnen.

De rechter biedt excuses aan voor het feit dat de behandeling van de vorige zaak nogal is uitgelopen. Hij legt vervolgens uit waar de zaak over gaat: de terugvordering door de belastingdienst van te veel ontvangen toeslag. Tegen eiseres zegt hij: “U bent het er niet mee eens omdat u met de heer C., die in hetzelfde huis woont, geen enkele economische binding heeft.”

Eiseres komt naar voren en geeft een stuk aan de rechter.

De rechter kijkt naar het stuk en zegt dan: “Dat is precies waar ik naartoe wil, want het is vandaag een comparitie.”

De rechter roept de gemachtigde van verweerder naar voren om samen het stuk te bekijken.

Vervolgens zegt hij tegen de gemachtigde van verweerder: “Het lijkt er op dat het bestreden besluit is ingetrokken. U kent dit nieuwe besluit niet?”

De gemachtigde van verweerder: “Nee, het verbaast me.”

De rechter: “Maar mevrouw krijgt wel een brief en als ik die brief lees, staat daarin dat aan haar bezwaar tegemoet wordt gekomen. U wordt wel in verwarring gebracht, u bent het blijkbaar met de brief niet eens, maar de brief spreekt duidelijke taal. Ik krijg er graag zo snel mogelijk bericht over, wat voor misverstand dit is.”

De rechter vervolgt: “Over de inhoud van de zaak heb ik verder geen vragen.”

De rechter legt aan eiseres uit wat het criterium van samenwonen inhoudt, en dat eiseres daar aan voldoet. De rechter vraagt aan eiseres; “U woont daar al sinds 1995?”

Eiseres: “Ja.”

De rechter: “En meneer C.?”

Eiseres: “Al z’n hele leven.”

De rechter stelt nog een paar andere vragen aan eiseres over de feitelijke situatie.

De rechter, zich richtend tot de gemachtigde van verweerder: “Ik zie in het besluit op bezwaar geen artikelen vermeld waar men zich op baseert. Staan die nooit in zo’n brief? Is art. 19 de grondslag?”

De gemachtigde van verweerder bevestigt dat.

De rechter: “Ik vraag het omdat ik wil weten of het om een verplichting voor het bestuur gaat.”

De gemachtigde van verweerder zegt dat dat het geval is.

De rechter: “En de terugvordering? Hoe ziet de belastingdienst die?”

De gemachtigde van verweerder kijkt heel lang in de wet.

De rechter herhaalt de vraag.

De gemachtigde van verweerder geeft geen duidelijke reactie.

De rechter: “Wilt u verder nog iets naar voren brengen?”

De gemachtigde van verweerder zegt nog iets over de achtergrond van het wettelijke systeem, en over het begrip 'onweerlegbaar rechtsvermoeden'.

Vervolgens zegt ook eiseres nog hoe zij er tegen de zaak aan kijkt.

De rechter stelt aan de orde welke afspraken nu zullen worden gemaakt. "Binnen welke termijn kunt u een reactie op het stuk geven? Twee weken?"

De gemachtigde van verweerder is akkoord.

De rechter, tot eiseres: "Dan kunt u daar op reageren."

Er wordt een pv opgemaakt, dat aan partijen wordt uitgedeeld.

De rechter, ten slotte: "Dan sluit ik de comparitie, bedankt voor u aanwezigheid en uw geduld."

29. Rechtbank Roermond, 28 januari 2009.

Onderwerp: hoogte van planschadevergoeding.

Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 3 minuten later dan gepland en duurt 46 minuten.

De rechter opent de zitting. De rechter zegt dat er twee zaken aan de orde zijn die gezamenlijk zullen worden behandeld.

Ter introductie van de comparitie zegt hij: "U heeft van tevoren gezien wat voor bijeenkomst het is. Geen zitting, maar een comparitie. Dat betekent dat we gaan praten over de vraag of we de zaak tot een andere oplossing kunnen brengen dan via een uitspraak. Verder is aan de orde: zijn de feiten duidelijk, zijn de geschilpunten duidelijk, is er aanleiding voor de rechtbank om iets te ondernemen?"

De rechter zegt vervolgens waar de zaak over gaat: planschade ten gevolge van de wijziging van het bestemmingsplan.

De rechter zegt dat het wellicht een goed idee is aan de hand van de plankkaart te bekijken wat er aan de hand is.

Partijen komen naar voren, de plankkaart wordt uitgevouwen en er ontspint zich een levendige discussie tussen partijen, die zo'n 5 minuten duurt.

De gemachtigde van eiser krijgt het woord. Hij licht uitgebreid het standpunt van eiser toe.

De rechter stelt daarop een aantal inhoudelijke vragen aan de gemachtigde van eiser.

Vervolgens krijgt de gemachtigde van verweerder het woord. Ook zij geeft een uitgebreide weergave van het standpunt van verweerder, aan de hand van een pleitnota die zij voorleest. Aan het begin van haar betoog meldt zij dat zij ook zal ingaan op het adviesrapport dat eiser heeft ingebracht, omdat zij dat nog niet eerder heeft kunnen doen.

Tussendoor en na afloop van haar betoog heeft de rechter nog een aantal inhoudelijke vragen aan de gemachtigde van verweerder.

Na afloop van het betoog van de gemachtigde van verweerder en de vragen van de rechter, zegt de rechter: "Ik denk dat de rechtbank over meer informatie wil beschikken. Dat kan op twee manieren. We kunnen de ingeschakelde deskundige nog om een nadere toelichting vragen, of de rechtbank kan zelf een deskundige benoemen.

De gemachtigde van eiser zegt dat in een andere zaak een vergelijkbaar probleem is opgelost door een deskundige naar de zaak te laten kijken.

De rechter, zich richtend tot de gemachtigde van verweerder: "Wat vindt u daarvan?"

De gemachtigde van verweerder zegt dat er al door een onafhankelijke deskundige naar de zaak is gekeken. De rechter: "Maar er zijn verschillende graden van onafhankelijkheid."

Vervolgens zegt de rechter dat in het pv een aantal zaken zullen worden vastgelegd. Hij dicteert aan de griffier een aantal zinnen en leest vervolgens voor wat de griffier heeft opgeschreven: "Met instemming van partijen zal de rechtbank de StAB opdracht geven om onderzoek te verrichten naar ..."

Het pv wordt vervolgens uitgedraaid.

De rechter: “Dan gaan we op deze manier verder. We moeten het rapport afwachten. U krijgt de mogelijkheid daar schriftelijk op te reageren. Daarna kunnen we nog bekijken of we een zitting houden, of dat dat niet hoeft.”

De rechter sluit af met: “Dan laten we het hierbij. Tot een andere keer.”

30. Rechtbank Roermond, 28 januari 2009.

Onderwerp: weigering WIA-uitkering.

Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De comparitie begint 7 minuten later dan gepland en duurt 32 minuten.

Partijen komen binnen. Eiser vraagt aan de rechter of die het goed vindt dat hij af en toe gaat staan, omdat hij lichamelijk niet in staat is de hele tijd te blijven zitten.

De rechter zegt dat hij dat prima vindt. Tegen de echtgenote van eiser zegt hij dat zij nog meer naar voren kan komen.

De rechter legt uit wat het karakter van de bijeenkomst is en leidt vervolgens kort de zaak in. Het betreft de aanspraak op een WIA-uitkering. Tegen eiser zegt hij : “U heeft in het bezwaarschrift aangegeven wat voor problemen u heeft. U heeft nogal wat medische informatie bijgevoegd. Dat heeft ertoe geleid dat de bezwaarverzekeringsarts is ingeschakeld, en dat in het besluit op bezwaar ook het een en ander is bijgesteld. Misschien kunt u nog zeggen wat uw hoofdpunten zijn, en of u nog van plan bent te reageren op de stukken.”

De gemachtigde van eiser begint met te zeggen dat zij het lastig vond zich op deze zitting voor te bereiden, omdat zij geen referenties heeft.

Voor wat betreft de inhoudelijke kant van de zaak zegt zij dat het probleem is dat de medische informatie heel langzaam binnenkomt. Niet alles is er nog. De medische adviseur wacht zelf ook nog op informatie die hij heeft opgevraagd.

De rechter, zich richtend tot eiser: “Ik heb gezien dat u een tijd minder uren hebt gewerkt?”

Eiser zegt dat het na de operatie allemaal minder ging. Hij zakte steeds verder weg. Eiser wordt emotioneel, komt even niet meer uit zijn woorden. Hij zegt dat als hij wat doet, het voortdurend pijn doet, en dat het gewoon niet lukt.

De gemachtigde van eiser zegt dat de arts waar eiser in 2008 mee te maken heeft gehad, ook nog een rapport zal opstellen.

De rechter: “Soms is het de vraag of een deskundige iets kan zeggen over de rechtens relevante datum, of alleen maar over de datum waarop hij zelf met de betrokkene te maken heeft gehad. Overigens,” zo vervolgt hij, “er is al behoorlijk wat relevante informatie. Op een bepaald moment kan de rechtbank ook niet meer langer wachten op informatie waarvan niet zeker is of die nog komt.”

De gemachtigde van eiser zegt dat het mooi zou zijn als er ook nog een andere deskundige naar de verschillende rapporten zou kijken.

De rechter: “Een deskundige die u inschakelt, of die wij benoemen?”

De gemachtigde van eiser: “Eén die u benoemt.”

De rechter: “We zullen er nota van nemen.”

De rechter richt zich tot de gemachtigde van verweerder: “Heeft u alles wat mogelijk was bekeken en overwogen?”

De gemachtigde van verweerder zegt dat de Functiemogelijkhedenlijst in bezwaar is aangepast.

De rechter: “De rechtbank zal bekijken of er aanleiding is een deskundige te benoemen. Als dat zou gebeuren, heeft u dan nog een voorkeur voor wie dat zou moeten zijn?”

De gemachtigde van eiser: “Ik denk aan een neuroloog.”

Eiser gaat vervolgens nog uitvoerig in op zijn gezondheidstoestand.

Als eiser zijn verhaal heeft beëindigd, zegt de rechter: “Ik wil nu met u een afspraak maken over op welke datum u de stukken kunt overleggen. 1 maart?”

De gemachtigde van eiser is akkoord.

De rechter: “Dan gaan we dat in het pv vastleggen.” Tegen de gemachtigde van verweerder zegt hij: “Dan kunt u vervolgens de medische stukken aan de verzekeringsarts voorleggen.”

De gemachtigde van eiser vraagt wat er gebeurt als hij de stukken niet op tijd aanlevert.
De rechter: "Dan krijgt u nog een termijn, en daarna zal de zaak naar zitting worden gebracht."
De rechter vraagt of er nog vragen zijn. Dat is niet het geval.

Vervolgens wordt het pv uitgedraaid.
De rechter zegt over het pv: "Het is een beperkt pv, alleen de afspraken worden er in vastgelegd."
Partijen krijgen het pv, de comparitie wordt gesloten.

31. **Rechtbank Leeuwarden, 3 maart 2009.**

**Onderwerp: niet-ontvankelijkverklaring bezwaar vanwege termijn-overschrijding.
Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat, en een tolk. Ook verweerder is vertegenwoordigd.
De zitting begint 9 minuten later dan gepland en duurt 25 minuten.**

De rechter opent de zitting en inventariseert wie er aanwezig zijn. Hij zegt waar het besluit over gaat (de niet-ontvankelijkverklaring van een bezwaar, vanwege termijnoverschrijding), zegt hoe de zitting loopt en geeft gemachtigde van eiser het woord.

De gemachtigde van eiser noemt een aantal omstandigheden die er toe hebben geleid dat eiser te laat bezwaar heeft gemaakt. Een daarvan is dat eiser geen Nederlands spreekt.

De gemachtigde van verweerder zegt dat hij zelf bij de hoorzitting is geweest en dat toen aan eiser is gevraagd of hij het goed kon volgen; eiser heeft dat bevestigd. Aan eiser is toen ook gevraagd wanneer hij terug is gegaan naar Irak. Uit het antwoord viel op te maken dat eiser heel goed door had waar het over ging.

De rechter: "Dat is inderdaad de vraag die aan de orde is. Er zijn twee besluiten waar u in uw bezwaarschrift tegen ageert. Eén uit 2008, één uit 2005. Eerst het besluit van 2008. Dat is maar een paar dagen te laat. Stelt u dat de reden daarvan was dat eiser onvoldoende het Nederlands beheerst?"

De gemachtigde van eiser bevestigt dat.

De rechter: "Maar dan toch de vraag: waarom had het dan niet een paar dagen eerder gekund?"

De gemachtigde van eiser zegt dat er voor eiser weinig tijd was om zich op te maken voor het maken van bezwaar.

De rechter: "Maar in het contact over het besluit zal toch ook de termijn aan de orde zijn geweest?"

Eiser zegt dat hij wel wist dat hij bezwaar moest maken, maar niet binnen welke termijn.

De rechter: "Maar de termijn staat duidelijk onder het besluit."

De rechter: "Dan de beschikking van 2005. Eiser was toen in Irak. Hadden B&W toen geen gegevens waaruit bleek dat eiser niet in Nederland was?"

De gemachtigde van verweerder zegt dat eiser geen adreswijziging had gestuurd. Via de afdeling invordering was men erachter gekomen dat hij was vertrokken.

De rechter, zich richtend tot de gemachtigde van eiser: "Dat is toch wel een probleem, als geen verhuisbericht wordt verzonden."

De gemachtigde van eiser zegt niet te weten of eiser zich heeft laten uitschrijven.

Eiser zegt dat hij niet wist dat dat moest, omdat hij geen zaken met de gemeente heeft.

De rechter: "Maar normaal gesproken moet je dat wel bij de gemeente melden."

De gemachtigde van verweerder zegt dat de gemeente van allerlei zaken totaal niet op de hoogte was gesteld.

De rechter: "Ik heb geen vragen meer. We gaan naar de tweede termijn."

De gemachtigde van eiser geeft nog een verdere toelichting op de reden waarom eiser te laat is.

De rechter, zich richtend tot eiser: "Wilt u zelf ook nog iets opmerken?"

Eiser zegt dat als hij had geweten dat hij binnen zes weken bezwaar moest maken, hij dit zeker had gedaan. Hij kon niemand vinden bij het helpen met vertalen.

De rechter, eiser onderbrekend: "Duidelijk."

Eiser zegt nog dat hij niet naar een vertaalbureau kon gaan.

De rechter, zich richtend tot gemachtigde van verweerder: “Wilt u nog wat zeggen?”
De gemachtigde van verweerder zegt dat hij geen opmerkingen meer heeft.
De rechter sluit de zitting en zegt dat op 2 april in het openbaar uitspraak zal worden gedaan.

32. Rechtbank Leeuwarden, 3 maart 2009.

Onderwerp: wijziging WAO-uitkering.

Eiseres is verschenen, zonder gemachtigde. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De zitting begint 9 minuten later dan gepland en duurt 19 minuten.

De rechter opent de zitting. Hij zegt waar de zaak over gaat en hoe de procedure zal verlopen. Hij geeft het woord aan eiseres.

Eiseres vertelt dat ze al heel lang in de WAO zit, dat eerst was gezegd dat ze haar uitkering zou houden maar dat ze toch opnieuw is opgeroepen en is afgekeurd. Ze weet niet hoe ze verder moet en ze weet niet hoe ze aan het werk moet. Tijdens haar verhaal wordt ze emotioneel, maar ze herneemt zich ook weer.

De rechter: “Ik heb straks nog een aantal vragen voor u, maar ik geef nu eerst het woord aan de gemachtigde van verweerder.”

De gemachtigde van verweerder vertelt hoe de procedure is gelopen. Hij zegt dat er vorige week nog een aanvullend beroepschrift is gekomen en geeft daar een inhoudelijke reactie op.

De rechter, zich richtend tot eiseres: “U begon uw verhaal in 1995, maar ook daarvoor had u al een uitkering. Nu bent u deels goedgekeurd. Het besluit heeft een medisch en een arbeidskundig aspect. U bestrijdt het medische oordeel?”

Eiseres: “Ja, er wordt gezegd dat er helemaal geen klachten zijn.”

De rechter: “Dat is niet zo, want dan zou u helemaal geen uitkering meer hebben, en u heeft nog een uitkering voor 35-45%. U heeft uw standpunt niet met een verklaring van een arts onderbouwd?”

Eiseres: “Ik heb de verzekeringsarts gevraagd of hij informatie wilde opvragen bij een arts in Sneek, maar dat vond hij niet nodig.”

De rechter: “De artsen van het UWV hebben een eigen beoordeling gemaakt.”

Eiseres: “Het was geen beoordeling; ze hebben gewoon gekeken naar andere rapporten.”

De rechter: “Heeft u geprobeerd zelf medische zaken op te vragen?”

Eiseres: “Ja, maar daar zit een prijskaartje aan. De behandelende sector wil alleen maar informatie aan een advocaat sturen, en ik heb geen advocaat, die kan ik niet betalen.”

De rechter: “Bent u verder nog onder behandeling?”

Eiseres: “Nee, maar als het zo doorgaat, zit ik zo weer bij een psychiater.”

De rechter legt uit hoe de beoordeling in z'n werk gaat, dat het oordeel van de verzekeringsarts centraal staat. Vervolgens richt hij zich tot de gemachtigde van verweerder: “Wilt u in uw pleidooi ook iets zeggen over de rapporten van de medische sector?”

De gemachtigde van verweerder zegt dat er al van alles in het dossier zit. Er is bij de beoordeling ook rekening gehouden met die rapporten.

De rechter: “Ik heb verder geen vragen. We gaan naar de tweede ronde.”

Eiseres zegt dat ze niet kan wat het UWV zegt. Er ontstaat een discussie tussen haar en de gemachtigde van verweerder. Eiseres wordt opnieuw emotioneel: “Ik kan nu al niet eens meer mijn rekeningen betalen, doordat jullie mij een te lage uitkering geven. Wie wil mij nu hebben?”

Als de discussie is beëindigd sluit de rechter de zitting.

33. Rechtbank Leeuwarden, 3 maart 2009.

Onderwerp: beëindiging Ziektewetuitkering.

Eiseres is verschenen, samen met haar gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De zitting begint 6 minuten later dan gepland en duurt 25 minuten.

De rechter legt uit waar de zaak over gaat en zegt hoe de zitting zal verlopen. Tegen eiseres zegt hij: "Ik richt me tot uw advocaat, maar dat wil niet zeggen dat u niet van alles naar voren kunt brengen."

De gemachtigde van eiseres krijgt het woord. Hij zegt dat hij begin februari het beroepschrift heeft ingediend, en dat hij daar naar verwijst en nog een enkel punt wil toevoegen. Hij geeft vervolgens kort het standpunt van eiseres weer. Een belangrijk element in zijn verhaal betreft de vraag of eiseres als doorlopend arbeidsongeschikt moet worden beschouwd.

De gemachtigde van verweerder gaat eerst in het algemeen in op het besluit en licht daarna het standpunt toe zoals dat in het rapport van de verzekeringsarts wordt ingenomen, onder verwijzing naar jurisprudentie. Voorts geeft hij een reactie op het standpunt van eiseres over de reikwijdte van de bezwaarprocedure.

De rechter: "De centrale vraag lijkt te zijn wat 'eigen arbeid' in de zin van de Ziektewet is. Ik heb het UWV niets horen zeggen over het argument van eiseres dat sprake is van een te ver verwijderd verband."

De gemachtigde van verweerder verwijst in haar antwoord naar een in RSV gepubliceerde uitspraak van de Centrale Raad van Beroep.

De gemachtigde van eiseres zegt in reactie daarop: "Wat ik zo jammer vind, is dat u nu met een uitspraak komt, maar die stond nog niet in het verweerschrift, en daar kan ik nu niet op reageren."

De rechter: "Het gaat hier niet om iets als een nieuw feit, of om strijd met de goede procesorde."

De gemachtigde van eiseres: "Dat hoort u mij ook niet zeggen, maar ik vind het wel jammer, want ik kan er hier nu niet goed op reageren."

De rechter: "Ik heb verder geen vragen, dus we gaan over naar de tweede termijn."

De gemachtigde van eiseres geeft nog een aanvulling op het eerdere verhaal en reageert op het betoog van de gemachtigde van verweerder.

De gemachtigde van verweerder geeft daar nog weer een reactie op,

De rechter sluit de zitting en zegt dat op 2 april uitspraak zal worden gedaan.

34. Rechtbank Leeuwarden, 3 maart 2009.

Onderwerp: weigering Ziektewetuitkering.

Eiseres is verschenen, samen met haar gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De zitting begint 6 minuten later dan gepland en duurt 32 minuten.

De rechter zegt waar de zaak over gaat en vertelt hoe de zitting verloopt. De gemachtigde van eiseres krijgt het woord.

De gemachtigde deelt een pleitnota uit en leest die voor. Er is sprake van langdurige arbeidsongeschiktheid. Er blijkt echter niet van beperkingen die zijn gebaseerd op karakterstructuur. De gemachtigde gaat in op allerlei rapportages uit het verleden. Daarna gaat hij in op het medische oordeel van het UWV, en contrasteert dat met de bevindingen van de huisarts.

De gemachtigde van verweerder zegt dat hij op zich niet zo veel heeft toe te voegen. Hij gaat in op wat de verzekeringsarts heeft gedaan en zegt dat in bezwaar nog nadere informatie is opgevraagd. "Als eiseres stelt dat het onderzoek onzorgvuldig is gebeurd, dan kunnen we daar weinig mee, we weten niet wat we nog meer hadden moeten doen."

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: "U heeft het over voortschrijdend inzicht. Wat bedoelt u daarmee?"

De gemachtigde zegt dat dit het beeld betreft dat het UWV van mevrouw heeft.

De rechter: "Gaat het over de stand van de wetenschap, heeft dat tot een ander beeld geleid?"

De gemachtigde van verweerder: "Nee."

De rechter refereert aan een rapport van de huisarts. De huisarts zegt echter dat hij zelf geen onderzoek heeft verricht. "Echter, als je wilt gaan twijfelen aan de medische rapportage van het UWV, dan is er wel meer nodig."

De gemachtigde van eiseres: “Het UWV is in dit dossier tamelijk consistent in zijn oordeel, totdat wordt gezegd: het valt wel mee, het is de aard van het beestje. Dan vind ik het aan het UWV om te onderbouwen waarom men van inzicht is gewijzigd.

De rechter: “Maar als de klachten van mevrouw er al zo lang zijn, dan is de vraag: waarom is er nooit een rapport gekomen dat dit onderbouwt?”

De gemachtigde van eiseres blijft er bij dat het aan het UWV is om de standpuntwijziging te onderbouwen. De situatie van eiseres is niet veranderd.

De rechter vraagt de gemachtigde van verweerder om een reactie.

De gemachtigde van verweerder zegt dat de datum in geding 2007 is. Het verleden kan wel worden meegewogen, maar de datum in 2007 staat centraal. Daarnaast geldt dat eerder al is gezegd dat mevrouw is uitbehandeld. Waarom zou je als UWV dan nog een psychologisch onderzoek moeten doen? Dat is een vreemde stelling.

De rechter: “Ik heb verder geen vragen. We gaan naar de tweede ronde.”

De gemachtigde van eiseres zegt dat hij denkt dat hij in herhaling zou vervallen, en dat hij geen opmerkingen meer heeft.

De rechter vraagt eiseres of die nog iets wil zeggen.

Eiseres houdt een lang verhaal, waarin ze onder meer zegt dat ze haar rust nodig heeft en dat het UWV dingen van haar verwacht die ze niet kan.

In reactie op het verhaal van eiseres zegt de rechter: “Het probleem is een beetje dat u zegt dat u klachten heeft, dat u moe bent, maar dat er geen verklaring ligt van een psychiater.”

Eiseres zegt dat zij geen geld heeft om een psychiater te betalen die haar onderzoekt. Zij vervolgt haar verhaal over haar gezondheidssituatie.

Als zij is uitgesproken, zegt de rechter: “Goed, ik wil tot een afronding komen.” Hij vraagt de gemachtigde van verweerder of die nog iets wil zeggen.

Dat is niet het geval.

De rechter zegt: “Ik zal er over nadenken. Op 2 april wordt mondeling uitspraak gedaan.”

35. Rechtbank Leeuwarden, 3 maart 2009.

Onderwerp: afwijzing om een woonvoorziening en een vervoersvoorziening in het kader van de WMO.

Eiseres is verschenen, samen met haar gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De zitting begint 18 minuten later dan gepland en duurt 40 minuten.

De rechter opent de zitting en zegt waar de zaak over gaat: de afwijzing van verzoeken om een woonvoorziening en een vervoersvoorziening.

De gemachtigde van eiseres krijgt het woord. Zij vertelt hoe een en ander is gelopen. Het lijkt er op dat de gemeente zich op een te beperkt criterium baseert. Ze noemt een uitspraak van de rechtbank Arnhem ter ondersteuning. De Verordening is te eng, in verhouding tot de wet.

De gemachtigde van verweerder geeft vervolgens zijn visie op de feiten. Hij zegt dat vanwege de zorgvuldigheid nog een extra advies is gevraagd.

De rechter: “De medische geschiedenis begint in 2000, misschien al wel eerder. Informatie daarover zat niet in het dossier. Heeft u die inmiddels?”

De gemachtigde van verweerder zegt dat die op 26 februari naar de rechtbank is gestuurd.

De rechter: “Wij hebben die nog niet.”

De gemachtigde van eiseres: “Ik heb die informatie ook nog niet, en ik maak hier wel bezwaar tegen.”

De rechter: “De gang van zaken is inherent aan de *pilot*, maar eventueel gaan we nog een nadere zitting beleggen.”

Vervolgens geeft de gemachtigde van verweerder de betreffende stukken (die op 26 februari naar de rechtbank zouden zijn gezonden) aan de rechter.

De rechter citeert uit de stukken, en geeft ze vervolgens aan de gemachtigde van eiseres

Die zegt dat zij er toch bezwaar tegen heeft.

De rechter, tegen de gemachtigde van eiseres: “Uiteindelijk is het aan de rechtbank om te bepalen of het stuk wordt meegenomen. Maar voor u is het in ieder geval van belang om op die stukken te reageren.”

De rechter legt nogmaals uit waarom de informatie wellicht niet zo belangrijk is, maar toch bij verweerder is opgevraagd. In een ander stuk werd er namelijk naar verwezen.

De rechter: “Dan inhoudelijk: er is niet zo zeer een verschil van mening over dat u beperkingen heeft, maar de vraag is wel of het dat nodig maakt dat u voorzieningen krijgt.”

Eiseres zegt dat het fietsen nog wel gaat, maar het lopen niet meer. Zij vertelt uitgebreid over de beperkingen die zij heeft, en hoe die haar dagelijks leven beïnvloeden. De klachten worden erger. De rechter zegt dat de beslissing over voorzieningen altijd is gebaseerd op een momentopname.

Eiseres: “Ja, het gaat achteruit.”

De rechter: “In de brief van dr. H. staat dat u 1 kilometer kunt lopen.”

Eiseres: “Ja, en hoe veel minder zal dat niet over een paar jaar zijn?”

De rechter: “Als het dan minder is, kunt u opnieuw een aanvraag indienen.”

Eiseres zegt dat ze dat geen handige gang van zaken vindt.

De rechter: “Ik heb verder geen vragen, ik ga naar de tweede termijn.”

De gemachtigde van eiseres zegt dat de discussie niet zo zeer gaat over de vraag of er beperkingen zijn, maar of sprake is van een ziekte/gebrek waar die beperkingen uit voortkomen. Ze benadrukt opnieuw dat de WMO ruimer is dan de WVG. Ook gaat ze nog in op de medische klachten, artrose in de heup.

De gemachtigde van verweerder zegt dat het om een zeer lichte vorm van artrose gaat, waar die de klachten door kunnen worden verklaard. Daarnaast zegt hij dat de verhoogde toilet een algemeen gebruikelijke voorziening is.

De rechter vraagt of eiseres nog iets wil zeggen.

Eiseres maakt een opmerking over de verhoogde toilet.

De rechter: “Ik sluit de zitting.” Tegen de gemachtigde van eiseres zegt hij: “U houdt nog steeds bezwaar tegen het stuk, dus dat laat ik dan buiten beschouwing bij de beoordeling.”

De gemachtigde van verweerder zegt dat wat in de nagezonden stukken staat, ook wordt vermeld in een rapport dat wel bij de oorspronkelijke stukken zit.

De gemachtigde van eiseres wil daar een inhoudelijke reactie op geven, maar de rechter zegt: “Daar gaan we nu niet meer op in. Er zijn twee mogelijkheden. Of we gaan aanhouden, en dan kunt u, gemachtigde van eiseres, nog reageren, of de rechtbank ziet er van af de stukken bij zijn oordeel te betrekken.”

De gemachtigde van eiseres: “Maar u heeft ze wel gezien!”

De rechter: “Maar ik houd er geen rekening mee.”

De gemachtigde van eiseres: “Dan vind ik het goed dat u ze buiten beschouwing laat.”

De zitting wordt gesloten.

36. Rechtbank Leeuwarden, 3 maart 2009.

Onderwerp: uitblijven van een beslissing op bezwaar.

Eiseres is verschenen, samen met haar gemachtigde, geen advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De zitting begint 31 minuten later dan gepland en duurt 22 minuten.

De rechter begint met de inventariseren wie er aanwezig zijn en biedt zijn excuses aan voor het feit dat de zitting is uitgelopen. Hij zegt ook dat normaliter bij een zaak over het uitblijven van een besluit geen zitting wordt gehouden, maar dat er hier wel iets meer speelt.

De gemachtigde van eiser heeft een pleitnota. Zij zegt dat er al veel tijd is verstreken sinds de uitspraak van de Afdeling, en dat er nog steeds geen nieuw besluit is. Zij verzoekt de rechtbank te bepalen dat verweerder zo snel mogelijk een nieuw besluit neemt.

De gemachtigde van verweerder heeft eveneens een pleitnota. Hij zegt dat er pas een nieuw besluit kan worden genomen als een gedegen planologische afweging is gemaakt. Voorts uit de gemachtigde van verweerder twijfel over de belanghebbendheid van eiser.

De gemachtigde van de derde partij krijgt het woord. Hij zegt zich te conformeren aan het standpunt van verweerder. Eerst moet naar de planologische punten worden gekeken.

De rechter, zich richtend tot de gemachtigde van verweerder: “U vraagt zich af of de bewonersvereniging wel belanghebbende is, maar in eerdere procedures waren de bewoners wel gewoon belanghebbend. Het gaat hier toch alleen maar om het niet-tijdig beslissen?”

De gemachtigde van verweerder zegt dat hij zich afvraagt welk belang de bewoners eigenlijk hebben bij een snelle beslissing.

De rechter: “Waarom heeft u er niet voor gekozen het bezwaar gegrond te verklaren en vervolgens te wachten met het beslissen op een nieuwe aanvraag?”

De gemachtigde van verweerder: “Ook bij een nieuwe aanvraag, daar moet je toch wachten op de ruimtelijkeorderingsprocedure. Als we nu het bezwaar gegrond hadden verklaard, dan was er sprake van een illegale situatie, waarmee de vraag van handhaving aan de orde zou zijn, met mogelijk weer nieuwe procedures.”

De rechter: “Kunt u zeggen wat de uiterlijke termijn is waarop u gaat beslissen?”

De gemachtigde van verweerder schetst het besluitvormingstraject. Hij zegt dat er hopelijk voor de zomer een antwoordnota is.

De rechter: “U noemde in uw verhaal jurisprudentie van de Afdeling, maar daarin ging het niet om een vertraging als hier aan de orde.

De gemachtigde van verweerder: “Daar zijn we ons van bewust.”

De rechter: “Vindt u niet dat u, door te wachten, de belangen van de bewoners buitenspel zet?”

De gemachtigde van verweerder zegt dat met alle belangen rekening wordt gehouden. Hij vraagt zich af wat het spoedeisende belang van de bewoners is. De kwekerij staat er immers gewoon.

De rechter, zich richtend tot de gemachtigde van eiser: “U kijkt daar waarschijnlijk anders tegenaan.” De gemachtigde van eiser zegt dat zij nu niet ingaat op het punt van de belanghebbendheid. Vervolgens zegt zij dat de Afdeling bestuursrechtspraak een uitspraak heeft gedaan en dat de gemeente die probeert te omzeilen. Zij zegt dat ze geen argumenten heeft gehoord die verder uitstel rechtvaardigen.

De rechter geeft de gemachtigde van verweerder de gelegenheid te reageren.

De gemachtigde van verweerder zegt dat de gemeente niet de intentie heeft uitspraken van de Afdeling te omzeilen. “We willen de uitspraak van de Afdeling juist gebruiken om tot een goede afweging te komen.

De gemachtigde van de derde-partij zegt dat hij op dezelfde lijn zit als de gemeente. De weg die de gemeente kiest, is de meest doelmatige. “Als de rechtbank zegt dat er zo snel mogelijk een besluit moet komen, dan zitten we straks met twee procedures, daar zit niemand op te wachten.”

De rechter sluit de behandeling van de zaak.

37. Rechtbank Leeuwarden, 26 maart 2009.

Onderwerp: weigering Ziektewetuitkering.

Eiser is verschenen, samen met zijn echtgenote. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De zitting begint 16 minuten later dan gepland en duurt 24 minuten.

De rechter: “Welkom meneer T. U heeft beroep ingesteld tegen een besluit van het UWV.” De rechter zegt kort wat het besluit inhoudt waar het over gaat. “Daar bent u het niet mee eens.” Vervolgens legt de rechter uit hoe de zitting in z’n werk gaat.

Eiser zegt dat zijn echtgenote is meegekomen en dat die ook iets kan zeggen over zijn gezondheidssituatie.

De rechter: “U begint met een diepe zucht... Dat geeft mij de gelegenheid wat te zeggen. U heeft om aanhouding gevraagd, vanwege een rapport van de heer S., misschien kunnen we daar mee beginnen.”

Eiser vertelt over zijn medische situatie. Probleem is onder meer: last van situaties waarin improvisatievermogen is vereist, hoogbegaafdheid. Opleiding gevolgd, maar toen puntje bij paaltje kwam, had niemand belangstelling hem in dienst te nemen. Op de middelbare school ging het nog goed, maar daarna steeds minder, eigenlijk steeds de verkeerde keuzes gemaakt. Eiser wordt

emotioneel, begint te huilen, herneemt zich en vertelt verder over zijn medische situatie, dat hij manisch depressief is, dat hij wel wiskundeles geeft, maar dat dat eigenlijk niet gaat.

De rechter: “U volgt een coachingstraject, levert dat wat op?”

Eiser: “Nee, eigenlijk niets. Omdat ik heel veel dingen goed kan, wil men niet geloven dat ik depressief ben.”

De rechter: “U heeft om uitstel gevraagd vanwege een rapport van dr. S.”

Eiser zegt dat het allemaal langer duurt dan verwacht. S. wil geen gebruik maken van moderne communicatiemiddelen, email, daarom duurt het heel lang.

De rechter: “Als ik u hoor praten, gaat het om de vraag of sprake is van ziekte of van werkloosheid. Wanneer bent u voor het laatst bij dr. S. geweest?”

Eiser: “Niet bij S., maar bij de coach. Daar ben ik deze week voor het laatst geweest.”

De rechter: “Heeft u behandeling voor uw depressiviteit gezocht?”

Eiser antwoordt bevestigend, maar het is onduidelijk om wat voor behandeling het gaat.

De rechter: “U zegt dat u in december 2008 depressief was. Maar de onderbouwing, dat is het stuk van dr. S.”

De rechter: “Ik ga nu eerst naar het UWV.”

De gemachtigde van verweerder geeft kort aan hoe het UWV tegen de zaak aankijkt. Voor wat betreft de stukken die eiser heeft overgelegd zegt de gemachtigde dat hij het geen probleem vindt als wordt aangehouden.

De rechter: “Ik overweeg de zaak aan te houden en een deskundige te benoemen om u te laten onderzoeken, wat vindt u daar van?”

Eiser: “Dat vind ik goed. Ik voel me trouwens wel beter dan in december.”

De rechter: “De beoordeling betreft wel december.”

Eiser vertelt nog weer over zijn medische situatie.

De rechter geeft een toelichting op het eventuele medische onderzoek: “Als dat gebeurt, dan is de gebruikelijke procedure dat u zich kunt uitlaten over de vraagstelling en over de te benoemen deskundige. Ik zou in dit geval de vaart erin willen houden, dus de vraag aan u is of we dat als rechtbank achterwege kunnen laten.”

Eiser zegt dat hij dat prima vindt.

De gemachtigde van verweerder sputtert een beetje tegen.

De rechter, vooral tot de gemachtigde van verweerder: “De aard van de vraag lijkt me in dit geval dermate evident, dat ik het hier wat kort zou willen sluiten.”

De gemachtigde van verweerder: “Dan ga ik akkoord.”

Vervolgens legt de rechter uit dat als niet wordt aangehouden, mondeling uitspraak wordt gedaan en dat partijen daar bij aanwezig kunnen zijn.

Er wordt wat heen en weer gepraat over of eiser daarbij wil zijn. Uiteindelijk zegt hij dat hij daar van afziet.

Eiser: “Moet mijn vrouw nog wat zeggen?”

De rechter: “Nee, dat hoeft niet.”

De zitting wordt gesloten.

38. Rechtbank Leeuwarden, 26 maart 2009.

Onderwerp: weigering aansluitende WW-uitkering.

Eiseres is verschenen, samen met haar gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd, met twee personen.

De zitting begint 16 minuten later dan gepland en duurt 30 minuten.

De rechter: “Welkom, mevrouw D.” De rechter zegt waar de zaak over gaat, een aansluitende uitkering. “Ik geef het woord aan de gemachtigde. Heeft u iets op papier?”

De gemachtigde van eiser: “Ja, maar niet om uit te delen.” De gemachtigde van eiser houdt een tamelijk uitgebreid verhaal, met daarin nogal veel formele punten en verwijten jegens verweerder.

Vervolgens krijgt de gemachtigde van verweerder het woord. “Ik heb wel wat op papier. Laat ik beginnen met te reageren op de opmerking over het mandaat. Het mandaat is in orde. Voor zover eiseres zegt dat er stukken ontbreken, dat is niet het geval. Alles wat er moet zijn, dat is er ook. De gemachtigde van verweerder legt verder uit hoe het zit met de aanvullende uitkering. Voorts benadrukt hij dat hij zijn pleidooi kort wil houden. Als hoofdpunt noemt hij dat eiseres wist dat ze geen aanspraak had op een aansluitende uitkering.

Als de gemachtigde van verweerder klaar is met zijn pleidooi wacht de rechter even, kijkt dan in zijn stukken. Hij zegt dan: “Ik zocht even naar het primaire besluit, maar dat kon ik niet vinden.” Hij vervolgt: “Het mandaatbesluit lijkt op zich wel te kloppen. Dat namens B&W is besloten, lijkt wel duidelijk, ook al is het formeel niet helemaal perfect. Het is de vraag of het van belang is voor uw cliënt dat we hier een punt van maken.”

Uit het antwoord van de gemachtigde van eiser leidt de rechter af (ook al probeert hij de gemachtigde van eiser te laten zeggen dat het formele punt niet van belang is) dat eiseres het punt toch wil handhaven.

Vervolgens is de vraag aan de orde welke functionarissen welke besluiten hebben genomen. De gemachtigde van eiser geeft daar, naar aanleiding van vragen van de rechter, haar visie op.

De rechter: “Dan het punt van de gemachtigde van eiser over de volledigheid van het dossier.”
De gemachtigde van verweerder: “Alles wat er is, dat hebben wij overgelegd.”

De rechter: “Dan de inhoud. Hoe zit het met de verwijtbaarheid?”

De gemachtigde van verweerder: “Er is overwogen terug te vorderen, maar we hebben de hand in eigen boezem gestoken.”

De rechter: “Dan nog het feit dat het gaat om een beëindiging voor de toekomst. Daar heb ik minder moeite mee dan met een eventuele terugvordering.” Tot de gemachtigde van eiser: “Dat is toch een duidelijk besluit? Ik heb daar weinig moeite mee.”

De gemachtigde van eiser geeft een reactie.

De gemachtigde van verweerder: “Mag ik daar ook iets over zeggen?” De gemachtigde zegt dat naar de toekomst toe, hoe je het ook wendt of keert, er geen recht is op een aansluitende uitkering.

De gemachtigde van eiser: “Voor zover de gemeente zegt dat ze geen zeggenschap heeft over de aansluitende uitkering, dat zie ik niet. Dat is te kort door de bocht.” De gemachtigde van eiser benadrukt nog een keer dat het dossier onvolledig is.

De rechter: “Bedankt. Mevrouw D., wilt u nog wat zeggen?”

Eiseres: “Nee, dank u wel.”

De rechter vraagt of de gemachtigde van verweerder nog iets wil zeggen.

De gemachtigde van verweerder: “Nee, dan zou ik in herhaling vervallen.”

Tot slot komt de openbaarmaking van de uitspraak aan de orde. Partijen zeggen dat ze geen behoefte hebben om daar bij te zijn.

De zitting wordt gesloten.

39. Rechtbank Leeuwarden, 31 maart 2009, zaak 09/150

Onderwerp: weigering Wajong-uitkering.

Eiser is verschenen, samen met zijn moeder, die namens hem ter zitting het woord voert en zijn gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De zitting begint 10 minuten later dan gepland en duurt 49 minuten.

De rechter opent de zitting en inventariseert wie er aanwezig zijn. Hij geeft aan waar het besluit over gaat (de weigering van een Wajong-uitkering). Hij legt uit hoe de zitting zal verlopen en geeft het woord aan de gemachtigde van eiser.

De gemachtigde van eiser overlegt een pleitnota en licht naar aanleiding daarvan het beroep toe. De zaak heeft een medisch aspect en een arbeidskundig aspect. Eerst de medische kant van de zaak. Er is een expertise verricht door een psychiater. De beperkingen die in het expertiserapport naar voren komen, zijn door de bezwaarverzekeringsarts niet goed vertaald naar de functionele mogelijkhedenlijst. De bezwaarverzekeringsarts heeft in de beslissing op bezwaar onvoldoende gereageerd op dit punt. Dan het arbeidskundige aspect van de zaak. De arbeidskundige heeft vooral technisch naar de zaak gekeken. Verwacht mag worden dat verder gekeken wordt. Voor eiser is bijvoorbeeld belangrijk dat een functie een intellectuele uitdaging biedt, maar tegelijkertijd moet het ook gaan om functies die eenvoudig en gestructureerd zijn. Beide aspecten zijn moeilijk te combineren. De arbeidskundige is slechts summier ingegaan op de beroepsgronden. De gemachtigde van eiser geeft tot slot aan dat eiser zelf ook graag het woord wil.

De rechter: "Het is handig als dat in de tweede ronde wordt gedaan."

De gemachtigde van verweerder krijgt het woord. Hij geeft aan dat de bezwaarverzekeringsarts goed heeft gemotiveerd waarom er geen duurbepanking is aangenomen. De ouders van eiser hebben zelf aangegeven dat eiser na een korte instructie zelfstandig kan werken. In een geschikte werkplek kan hij zich verder ontplooiën. Voorts blijkt uit de stukken dat tussen de arbeidsdeskundige en de bezwaarverzekeringsarts overleg is geweest.

De rechter: "We hebben de nodige medische informatie van mevrouw S."

De moeder van eiser: "Het is de heer S."

De rechter: "Oh, ik dacht dat het een mevrouw was."

De moeder van eiser: "Het is een man."

De rechter: "Goed, een man dan. In ieder geval staat er het nodige in. U heeft zelf ook al gewezen op het expertiserapport. Het gaat erom hoe het geïnterpreteerd moet worden. Er zijn een paar dingen die daarbij een rol spelen." Tot de gemachtigde van eiser: "U verwees naar aspecten die een rol spelen bij PDD-NOS. In een ander rapport is een andere diagnose gesteld, namelijk de stoornis Asperger. Kunt u de conclusies uit dat rapport vertalen naar PDD-NOS?"

De moeder van eiser: "Vroeger werd gesproken over Asperger. Nu van PDD-NOS. Er zit geen verschil tussen."

De gemachtigde van eiser: "De conclusies zijn vergelijkbaar."

De rechter: "Dat er overeenkomsten zijn, o.k., maar de bezwaarverzekeringsarts zegt dat het een andere diagnose is."

De moeder van eiser: "Het is een vorm van PDD-NOS."

De rechter: "Waar baseert u dat op? Artsen zeggen van niet."

Eiser: "Mijn arts zegt van wel. Het verschil is dat mensen met Asperger een hogere intelligentie hebben."

De gemachtigde van eiser: "De bezwaarverzekeringsarts speelt het ook niet tegen elkaar uit."

De rechter: "Wij zijn ook geen medici, dus het is lastig om hier nu over te discussiëren. Volgens mij is PDD-NOS een vergaarbak en is van Asperger duidelijker wat het is."

De gemachtigde van eiser: "Zo verwoordt u het goed."

De rechter: "Op pagina 4 staan de meest opvallende resultaten. In de beantwoording van de vragen op pagina 5, over de verbanden tussen bepaalde aspecten, zoals sociale interactie en het omgaan met veranderingen en beperkingen, staat de concentratieproblematiek niet genoemd. Hoe moet dat dan vertaald worden naar de functionele mogelijkhedenlijst?"

De gemachtigde van eiser: "Misschien moet u dat aan de bezwaarverzekeringsarts vragen? Die zegt er niets over."

De rechter: "In de beantwoording van de vraagstelling welke beperkingen het oplevert, wordt concentratie niet genoemd."

De gemachtigde van eiser: "Dat volgt uit de wijze van vraagstelling."

De rechter: "Het valt op dat het daar niet genoemd wordt. Het is uiteindelijk aan de psychiater om de resultaten van de test te vertalen naar beperkingen. Gelet op de hele discussie kan ik me ook voorstellen dat de bezwaarverzekeringsarts aan de psychiater had voorgelegd: 'Heb ik het goed begrepen?'"

De gemachtigde van verweerder: "Het sprak voor de bezwaarverzekeringsarts voor zich. Eiser heeft ook een vmbo-opleiding afgerond."

De rechter: "Er is spanning: aan de ene kant de intellectuele uitdaging, aan de andere kant de beperkingen op het sociale vlak."

Eiser schetst de situatie thuis en wat betrokkene allemaal niet kan. Er is intensieve begeleiding door de ouders bij de studie.

De rechter: "Dat zijn wel twee dingen die u los van elkaar moet zien. Het gaat bij de Wajong alleen over de mogelijkheid tot werken. Niet of hij zelfstandig kan wonen."

De moeder van eiser: "Dat snap ik. Wij hebben de Wajong-uitkering ook nodig om toegang te krijgen tot re-integratietrajecten."

De rechter: "Bij de Wajong wordt alleen gekeken naar wat iemand kan en niet naar wat voor soort begeleiding hij nodig heeft."

De gemachtigde van eiser: "Er zit ook wat emotie bij."

De moeder van eiser: "Ik heb de bezwaarverzekeringsarts later nog gesproken. Zij was in de veronderstelling dat hij de Wajong uitkering wel had gekregen. Zij was erg verrast vanwege de ernstige beperkingen. Zij adviseerde mij ook om in bezwaar te gaan."

De rechter: "Het zou kunnen betekenen dat de bezwaarverzekeringsarts op basis van de beperkingen heeft gedacht dat er geen functies zijn op de functionele mogelijkhedenlijst."

De gemachtigde van verweerder: "Dat kan niet, want er is contact geweest met de arbeidsdeskundige."

De rechter: "Dan blijft het opvallend dat er geen terugkoppeling heeft plaatsgevonden met de psychiater. Ik wil afronden, we gaan naar de tweede termijn."

Eiser geeft aan dat het meeste al is gezegd.

De gemachtigde van eiser merkt op dat de verklaring van de ouders uit zijn verband is gerukt en geeft een samenvatting van zijn eerdere betoog.

De gemachtigde van verweerder: "Op dit moment zijn de geduide functies passend. De Wajong-uitkering is destijds aangevraagd wegens financiële redenen. Als eiser recht op studiefinanciering zou hebben, zou u dan ook een Wajong-uitkering aanvragen?"

Eiser: "Ja."

De rechter: "Ik heb nog een vraag aan eiser. Stel dat wij tot het oordeel komen om vanuit de rechtbank nog een deskundigenonderzoek te verrichten. Zou u daar dan aan mee willen werken?"

Eiser: "Ja."

De rechter: "Er is al veel onderzoek gedaan. Ik kan er nu niet op vooruitlopen. Ik sluit het onderzoek ter zitting. Donderdag 6 april wordt mondeling uitspraak gedaan."

40. Rechtbank Leeuwarden, 31 maart 2009.

Onderwerp: niet in behandeling nemen van een WAO-aanvraag.

Eiseres is verschenen, samen met haar gemachtigde, advocaat. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De zitting begint 34 minuten later dan gepland en duurt 29 minuten.

De rechter opent de zitting en geeft aan waar de zaak over gaat. Het betreft het niet in behandeling nemen van een WAO aanvraag. De rechter legt uit hoe de procedure zal verlopen en geeft het woord aan de gemachtigde van eiseres.

De gemachtigde van eiseres overlegt een pleitnota en leest deze voor. Eiseres is in 2002 arbeidsongeschikt geworden wegens rugklachten. Destijds is een aantal beperkingen vastgesteld (beperkt stilstaan, tillen, lopen, buigen, trekken en duwen). In 2008 is de situatie met de rug erger geworden. De gemachtigde van eiseres verwijst naar verschillende rapporten, waaronder een van de huisarts van eiseres. Het UWV stelt ten onrechte dat een rapport dat in opdracht van de gemeente is opgesteld geen 'onderzoek' bevat. De gemachtigde van eiseres verzoekt de rechtbank een deskundige te benoemen, want blijktbaar is er verschil van mening over de medische beperkingen van eiseres.

De rechter geeft het woord aan de gemachtigde van verweerder. Deze geeft aan dat het gaat om de situatie in 2002 en de situatie in 2006. Het rapport dat in opdracht van de gemeente is gemaakt, bevat allerlei aspecten waar geen rekening mee kan worden gehouden. Alleen de rugklachten zijn relevant. Het rapport is gemaakt op basis van een anamnese en niet op basis van medisch objectieveerbare klachten. Ter onderbouwing van zijn betoog verwijst de gemachtigde naar jurisprudentie.

De rechter richt zich tot de gemachtigde van eiseres en zegt: “U noemt bevindingen van de huisarts. Zijn die gegevens overgelegd?”

De gemachtigde: “Nee”.

De rechter: “Ik heb alleen naar de stukken in het dossier gekeken. Is het feit dat de situatie is verslechterd ook uit rapportages in het dossier af te leiden?”

De gemachtigde van eiseres antwoordt bevestigend en verwijst naar wat zij eerder heeft gezegd.

De rechter: “Want op basis van de rapporten van de heer M. in 2001 en de heer R. in 2006 lijkt het niet tot een verslechtering te leiden.”

De gemachtigde van eiseres: “De heer R. heeft ook gezegd dat eiseres het kon laten opereren. Dat doen ze ook niet zomaar.”

De rechter: “Dat was in 2002 nog niet aan de orde?”

Eiseres: “Nee.”

De rechter: “Op basis van de vaststellingen kan ik dat niet afleiden. Maar u (gemachtigde van eiseres) baseert dat op het verhaal er omheen. Hoe vaak bent u lichamenlijk onderzocht?”

Eiseres geeft aan dat zij lichamenlijk is onderzocht.

De rechter: “Hoe kan ik uit die rapportages opmaken dat de situatie is verslechterd?”

De gemachtigde van eiseres: “Met name het zitten is slechter geworden en het medicijngebruik is toegenomen.”

Eiseres noemt de medicijnen die ze allemaal gebruikt.

De rechter: “Sinds wanneer gebruikt u medicijnen? Al voordat u bij de heer R. en de heer G. kwam?”

Eiseres weet het niet precies maar het was wel ergens rond die tijd.

De rechter richt zich tot de gemachtigde van eiseres en zegt: “Als ik de rapporten van de bedrijfsarts tegenover die van de orthopedagoog en de reumatoloog zet, wat vindt u daar dan van?”

De gemachtigde antwoordt: “Het verschil is hoe het UWV en wij het uitleggen. De rapporten sluiten op elkaar aan.”

De gemachtigde van verweerder merkt op dat nu veel waarde wordt gehecht aan het rapport dat in opdracht van de gemeente is opgesteld. Dat begrijpt hij niet. De bezwaarverzekeringarts heeft zijn oordeel gebaseerd op de rugklachten.

De rechter: “Dus u sluit aan bij M. De typering verschillen niet zo erg dat sprake is van een verslechtering?”

De gemachtigde antwoordt dat het met name gaat om de rugklachten.

De rechter richt zich tot de gemachtigde van eiser: “In uw beroepschrift brengt u de schouderklachten in verband met de rugklachten. Is daar een link tussen? Komen de schouderklachten voort uit de rugklachten?”

De gemachtigde antwoordt dat de klachten dezelfde oorsprong hebben. In beide gevallen gaat het om klachten met betrekking tot de gewrichten.

De rechter zegt: “Vindt u dat specialisten zich daarover hebben uitgelaten?”

De gemachtigde: “Nee.”

De rechter: “Verder spreekt u nog over een ontsteking in de rug. Speelt dat nog?”

Eiseres geeft aan dat zij een CT-scan heeft gehad en op basis daarvan naar de reumatoloog is gestuurd.

De rechter: “Wat heeft de reumatoloog gezegd over de ontsteking?”

Eiseres: “Het gaat niet om de ziekte van Werchter. Ik moet medicijnen gebruiken en het advies is om in beweging te blijven.”

De rechter: “Dan krijgt u beide nogmaals het woord, voor de slotronde”.

De gemachtigde van eiseres: “In 2002 kreeg eiseres al psychische klachten. Dat speelt nu ook een rol.”

De rechter: “Dat is bij de bezwaarverzekeringarts niet meegenomen. Daar is gezegd dat er geen psychische klachten meer zijn.”

De gemachtigde van eiseres: “Zij had op dat moment wel psychische klachten.”

Eiseres geeft aan dat zij daarvoor ook medicijnen slikt.

De gemachtigde: “Voor eiseres wordt de situatie steeds slechter.”

De rechter geeft het woord aan gemachtigde van verweerder.

De gemachtigde van verweerder: “De psychische klachten waren destijds vastgesteld wegens een aflopende depressie. De klachten nu komen voort uit spanning wegens de situatie met haar zoon. Het UWV ontkent niet dat er klachten zijn en vindt dat ook heel vervelend. Maar wat nu, in 2009, aan de orde is, kan niet meer meegenomen worden.”

De rechter: “Ik sluit het onderzoek ter zitting. Op 23 april wordt er mondeling uitspraak gedaan.”

41. Rechtbank Leeuwarden, 14 april 2009.**Onderwerp: niet-ontvankelijkverklaring bezwaar vanwege termijnoverschrijding.****Eiser is niet verschenen. Verweerder is wel vertegenwoordigd, met twee personen.****De zitting begint 20 minuten later dan gepland en duurt 8 minuten.**

De rechter opent de zitting en legt het verloop van de zitting uit. Nu eiser niet is verschenen, krijgt de gemachtigde van verweerder het woord om het besluit nader toe te lichten.

De rechter: "Heeft u een machtiging?"

De gemachtigde van verweerder overlegt een pleitnota en een machtiging. De gemachtigde leest de pleitnota voor. Eiser heeft het bezwaarschrift te laat ingediend en er is geen reden om de termijnoverschrijding verschoonbaar te achten.

De rechter: "Ik moet nog even iets opmerken in verband met de kortere termijnen die we hanteren in verband met de *pilot*. Het griffiegeld is nog niet ontvangen. Dat controleren we nogmaals voordat we uitspraak gaan doen. Het niet betalen van het griffiegeld zou reden kunnen zijn om eiser niet-ontvankelijk te verklaren. Ik zeg u dat, zodat u straks niet verrast bent door de uitspraak."

De rechter vervolgt: "Eiser heeft gezegd: 'Ik ben weduwnaar en heb een hersenbloeding gehad, waardoor ik niet in staat ben geweest het bezwaar tijdig in te dienen.' U heeft het net over persoonlijke omstandigheden gehad. Bedoelde u daar ook dit mee?"

De gemachtigde van verweerder: "Onder meer. Eiser voert de gezondheidsredenen pas aan in beroep. Ook al had hij dat eerder aangevoerd, ons besluit zou hetzelfde zijn geweest. Hij had namelijk een gemachtigde kunnen inschakelen."

De rechter: "Tenzij hij daar ook niet toe in staat zou zijn geweest, maar dat kunnen we hem nu niet vragen. Het is duidelijk dat het bezwaarschrift te laat is binnengekomen. De verzending was op 1 oktober en het bezwaarschrift is op 17 november binnengekomen. Er is verder ook geen medische verklaring binnengekomen?"

De gemachtigde van verweerder: "Nee, alle stukken die wij hebben, zijn doorgezonden naar de rechtbank. Ook in eerdere gesprekken met eiser, bij de voorbereiding van de bouwvergunning, is niet gebleken dat er gezondheidsklachten waren."

De rechter: "Ik heb verder geen vragen. Zijn er nog opmerkingen die u wilt maken?"

De gemachtigde van verweerder: "Nee."

De rechter: "Dan sluit ik de zitting. Ik zal mondeling uitspraak doen op 29 april 2009. De uitspraak zal u zo spoedig mogelijk schriftelijk worden toegezonden."

42. Rechtbank Leeuwarden, 14 april 2009.**Onderwerp: ingangsdatum WW-uitkering.****Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde (geen advocaat). Ook verweerder is vertegenwoordigd.****De zitting begint 9 minuten later dan gepland en duurt 16 minuten.**

De rechter opent de zitting en geeft aan waar het geschil over gaat (de ingangsdatum van een WW-uitkering). Hij legt het verloop van de zitting uit en geeft het woord aan de gemachtigde van eiser.

De gemachtigde van eiser geeft aan dat er een verschil is tussen wat in de CAO staat en wat in de wet staat. De CAO gaat er vanuit dat in maanden moet worden gerekend. Op basis daarvan moet de conclusie zijn dat 4 januari 2009 de eerste dag van de WW is. De gemachtigde zegt dat hij verder weinig heeft toe te voegen aan het beroepschrift.

De rechter: "Wellicht dat u later nog wilt reageren, dan geef ik nu het woord aan de gemachtigde van verweerder."

De gemachtigde van verweerder geeft aan dat het UWV op basis van de jurisprudentie tot een andere conclusie komt. In januari loopt de betaalperiode tot 25 januari. Vanaf 26 januari heeft eiser dan recht op WW."

De rechter: "Het geschil is heel overzichtelijk. Het is curieus dat beide partijen dezelfde uitspraak van de Centrale Raad van Beroep aanvoeren ter onderbouwing van hun standpunt. Misschien is het goed als u eerst reageert op wat de gemachtigde van verweerder heeft gezegd."

De gemachtigde van eiser “Wij interpreteren het zo dat je moet rekenen vanaf de datum dat het dienstverband is opgezegd en er dan vier weken bij moet tellen.” De gemachtigde verwijst naar passages in de uitspraak en hoe het daar is berekend.

De rechter, tot de gemachtigde van eiser: “Hoe legt u dat dan uit, het einde van de aanzegtermijn?”

De gemachtigde van eiser herhaalt wat zij eerder heeft gezegd.

De rechter: “De beschikking is van oktober 2008. Daarbij komt dan de opzegtermijn en dan kom je uit op 1 januari.”

De gemachtigde van eiser licht de berekening toe.

De rechter: “U heeft eerst de aanzegtermijn genomen en er vervolgens 3 maanden bij opgeteld.”

De rechter legt de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep voor aan de gemachtigde van eiser.

De gemachtigde van eiser: “Volgens mij zit de frictie in 4 weken of maanden”.

De gemachtigde van verweerder: “Het zit hem in de volgorde. Eerst de opzegperiode en dan de aanzegtermijn.”

De rechter: “Het is alleen niet in regelgeving vastgelegd?”

De gemachtigde van verweerder: “Er zijn meerdere uitspraken waarin deze volgorde wordt aangehouden.”

De rechter: “Het geschil is overzichtelijk. U hebt beide uw visie gegeven. Dan nu naar ronde twee. Wilt u nog iets opmerken?”

De gemachtigde van eiser: “Nee.”

De rechter geeft vervolgens eiseres het woord. Eiseres zegt: “Ik vind het moeilijk. Het is heel duidelijk als je kijkt naar wat er in de CAO staat. Het is niet te begrijpen dat het nu bijna 4 maanden wordt.”

De rechter: “Er zijn twee dingen die elkaar gaan beïnvloeden. De opzegtermijn en de aanzegtermijn. Het is verwarrend.”

De gemachtigde van verweerder licht nogmaals de berekening toe en zegt dat begin januari midden in een betaalperiode valt.

De rechter: “Het is wel verwarrend. Goed, de standpunten zijn helder. Ik sluit het onderzoek ter zitting. Er zal mondeling uitspraak worden gedaan op 29 april 2009. U hoeft niet te komen, want de uitspraak wordt u ook schriftelijk toegezonden.”

43. Rechtbank Leeuwarden, 14 april 2009.

Onderwerp: wijziging WIA-uitkering.

Eiser is niet verschenen. Verweerder is wel vertegenwoordigd.

De zitting begint precies op tijd en duurt 14 minuten.

De rechter: “Er is bij ons afgelopen vrijdag nog een brief binnengekomen waarin staat dat eiser, de gemachtigde van eiser en de belanghebbende niet bij de zitting aanwezig zijn. Vandaar dat we u daarover niet hebben kunnen berichten.”

De rechter legt uit waar het geschil over gaat en geeft de gemachtigde van verweerder het woord.

De gemachtigde van verweerder zegt dat eiser heeft gekozen voor een 30%-regeling. Dat kan consequenties hebben voor de uitkering. Wat in de arbeidsovereenkomst met eiser is bepaald, is niet duidelijk. Op internet is een modelaanvulling van de arbeidsovereenkomst te vinden. Volgens de modelaanvulling zou in de arbeidsovereenkomst ook moeten worden opgenomen dat de keuze voor de 30%-regeling consequenties kan hebben voor de uitkering. Naast de 30% vergoeding bestaat ook nog een vergoeding voor verhuiskosten. Er is dan ook geen sprake van discriminatie.

De rechter: “Mij is voorts nog niet bekend dat de Centrale Raad van Beroep in het kader van de WIA hierover uitspraak heeft gedaan. Wel in het kader van WW. Is hier nu sprake van loon of van een vergoeding?”

De gemachtigde van verweerder: “Van een vergoeding.”

De rechter: “Maar moet dat ook verder doorberekend worden? Dat is de vraag: normaal gesproken is een vergoeding voor gemaakte kosten. Het is hier niet duidelijk wat de gemaakte kosten zijn.”

De gemachtigde van verweerder: “Nee, dat komt omdat zij geen bewijsstukken hoeft te overleggen. Wij vinden dat hier zeker geen sprake is van loon.”

De rechter zegt: “Het kán. Uit wat u net voorleest blijkt niet dat het zeker zo hoeft te zijn.”

De gemachtigde van verweerder: "Ik weet niet hoe ik het anders zou moeten lezen."
 De rechter zegt: "Even kijken. Wettelijk gezien is het niet helemaal duidelijk. Als je kijkt naar regels over maatmanloon zou je het ook anders kunnen uitleggen."
 De gemachtigde van verweerder geeft een reactie op wat de rechter zegt.

De rechter: "Wilt u verder nog wat opmerken?"
 De gemachtigde van verweerder: "Nee."
 De rechter: "Dan sluit ik de zitting. Ik zal uitspraak doen op 29 april 2009. De uitspraak zal u zo spoedig mogelijk schriftelijk worden toegezonden".

44. Rechtbank Leeuwarden, 23 april 2009.

Onderwerp: wijziging WW-uitkering.

Eiser is verschenen, samen met haar echtgenoot en gemachtigde (geen advocaat). Verweerder is niet vertegenwoordigd.

De zitting begint 3 minuten later dan gepland en duurt 18 minuten.

De rechter: "Tot mijn verrassing is het UWV niet verschenen, maar we gaan de zaak toch gewoon behandelen." De rechter zegt waar de zaak over gaat en memoreert dat de discussie over het bestreden besluit nogal juridisch van karakter is.

De gemachtigde van eiseres krijgt het woord. Hij heeft een pleitnota die hij voorleest. Het gaat om een WW-uitkering. De vraag is in hoeverre sprake is van urenverlies. Voor wat betreft de uitvoering van werkzaamheden is er niets veranderd in de situatie van eiseres. De gemachtigde van eiseres meldt dat haar echtgenoot bij het UWV heeft gewerkt en dat hij ook nog iets wil zeggen.

De rechter: "Meneer E., wat wilt u over de zaak zeggen?"

De echtgenoot van eiseres zegt dat de discussie onder meer gaat over de vraag wat het peilmoment zou moeten zijn. Het UWV is op een moment gaan zitten waarop eiseres minder uren maakte.

De rechter zegt hoe hij de zaak begrijpt en vraagt in hoeverre sprake is van een tweede baan die in plaats komt van de eerste baan.

Nadat de echtgenoot van eiseres hierop een reactie heeft gegeven, zegt de rechter: "Is het niet zo dat UWV daar een buitenwettelijk beleid over heeft?"

De gemachtigde van eiseres: "Ik heb daar naar gezocht, maar ik ben het niet op deze manier tegengekomen."

De rechter: "Eens kijken of ik nog vragen heb. Het is wel lastig dat het UWV er niet is. We kunnen trouwens de zaak ook nog aanhouden als we nog vragen hebben voor het UWV. De zaak is ook nog niet zo lang aanhangig."

Tegen eiseres zegt de rechter: "Wilt u nog iets zeggen? Het is natuurlijk allemaal heel technisch, maar het gaat wel om u."

Eiseres: "Nee, mijn man heeft het goed verwoord."

Vervolgens stelt de rechter nog aan de orde dat op 14 mei mondeling uitspraak zal worden gedaan en hij vraagt partijen of die er behoefte aan hebben daarbij aanwezig te zijn. Dat blijkt niet het geval.

De zitting wordt gesloten.

45. Rechtbank Leeuwarden, 23 april 2009.

Onderwerp: beëindiging Ziektewetuitkering.

Eiser is verschenen, samen met zijn gemachtigde, advocaat. Verweerder eveneens vertegenwoordigd.

De zitting begint 2 minuten later dan gepland en duurt 35 minuten.

De rechter richt zich om te beginnen tot de gemachtigde van verweerder: "Meneer K., we zijn blij dat u toch gekomen bent. Er zou eerst niemand komen, maar we hadden nog een aantal vragen, vandaar dat we nog contact hebben opgenomen." De rechter legt vervolgens uit hoe de gang van zaken op de zitting zal zijn.

De gemachtigde van eiser krijgt het woord. Hij legt uit hoe de ziekmelding is ontstaan. Eiser is timmerman, en op het werk is het bij hem in de rug geschoten. Dr. M. heeft eiser in bezwaar niet gezien. De gemachtigde vertelt voorts over het eerste onderzoek in het kader van de ziekmelding, en hij gaat in op de vraag hoe is beoordeeld of eiser al dan niet kan werken, gezien de pijn. Hij noemt voorts een medisch gegeven dat relevant zou kunnen zijn, maar waarvan hij vervolgens vermeldt dat hij dat niet op papier heeft. Tot slot zegt hij dat eiser er nog niet aan toe is weer aan het werk te gaan en dat het onderzoek van verweerder onzorgvuldig is geweest.

De rechter vraagt of er nog de mogelijkheid is geweest te reageren op het rapport van dr. M. Eiser zegt daarop wat hij van het rapport vindt.

De gemachtigde van het UWV krijgt het woord. Hij zegt dat hij nog een aanvullend stuk heeft.

De rechter: "Hoe veel is het?"

De gemachtigde: "Twee pagina's plus bijlagen."

De rechter: "Misschien kunnen we het zo doen dat u het stuk in ieder geval overlegt, zodat de andere partij en ikzelf het kunnen lezen en dat we dan kijken of het voldoende is voor eiser om er een reactie op te geven."

De gemachtigde van het UWV overlegt vervolgens het stuk. De rechter last een leespauze in.

De rechter vraagt na afloop van de leespauze aan de gemachtigde van eiser: "Heeft u het kunnen lezen, en kunt u er ook iets over zeggen?" Hij voegt er aan toe: "Het gaat ook in op één van de vragen die ik had, namelijk dat dr. M. eiser zelf niet heeft gezien."

De gemachtigde van eiser geeft een reactie op het stuk. Voor een deel klopt het wat in het stuk staat, maar niet in alle opzichten. "In feite is de reactie een excuus voor het feit dat hij geen onderzoek heeft gedaan."

De rechter: "Ik vind wel dat de arts duidelijk aangeeft waarom hij geen lichamelijk onderzoek heeft gedaan, namelijk omdat hij uit een andere bron al goed was geïnformeerd. En dat zie je wel vaker, ook omdat zo'n onderzoek wel belastend is."

Eiser geeft vervolgens aan hoe de feiten wat hem betreft liggen.

De rechter: "Dank u wel."

De rechter richt zich vervolgens tot de gemachtigde van het UWV: "Meneer F., ik heb een vraag voor u. Is het zo dat in deze zaak ook bestaande beperkingen mee kunnen spelen?"

De gemachtigde zegt dat de beperkingen die eerder zijn vastgesteld, dat het daarbij om iets anders ging. Het gaat er nu om of eiser op dit moment dit werk kan verrichten.

De rechter: "Zou er niet meer informatie nodig zijn om te kunnen bepalen of de conclusie van dr. M. klopt?"

De gemachtigde: "Voor zover het relevante zaken in de beoordelingen betreft, heeft dr. M. daar wel iets over gezegd."

De rechter: "Welke werkzaamheden die u moest doen, waren lastig voor uw rug?"

Eiser vertelt dat er vensterbanken moesten worden gezaagd. Die moesten eerst worden verplaatst.

De rechter: "Werkte u vaak gebogen?"

Eiser: "De hele tijd. Het UWV zegt dat het niet om zwaar werk gaat. Alleen, op een bepaald moment schoot het erin, het zat vast." Eiser voegt er nog een heel verhaal aan toe over zijn arbeidsverleden en over het feit dat zijn klachten niet serieus worden genomen.

De rechter: "Het is duidelijk hoe u er over denkt."

Eiser vervolgt zijn verhaal. "Als ik met pijn zou kunnen werken, dan zou ik dat zeker doen. Dan had ik € 1800, niet € 600."

De rechter: "Ik begrijp het, en ik heb in dat kader nog een afsluitende vraag, namelijk of u nog gegevens heeft die uw verhaal ondersteunen. We hebben wel een brief van een arts, maar die is vrij algemeen."

Eiser, die klaarblijkelijk niet begrijpt waar de rechter naartoe wil, vervolgt zijn verhaal over zijn medische situatie. Zijn gemachtigde vult hem daarbij nog aan.

De rechter zegt tegen eiser: "Meneer H., u heeft zo straks al een heleboel verteld, wilt u nog meer vertellen?"

Eiser maakt daarop nog een paar opmerkingen.

De rechter, zich richtend tot de gemachtigde van het UWV: "Meneer F., wilt u nog wat zeggen?"

De gemachtigde van het UWV noemt nog een punt waarvan dr. M. heeft gezegd dat dat niet kan worden vastgesteld, terwijl er in het beroepschrift staat dat er een arts is die het wel heeft vastgesteld.

De rechter: "We hebben genoeg informatie om goed na te denken over de beslissing die we moeten nemen."

Tot slot stelt de rechter de mondelinge uitspraak aan de orde. Partijen laten weten daar niet bij aanwezig te zullen zijn.

46. Rechtbank Leeuwarden, 23 april 2009.

Onderwerp: weigering WIA-uitkering.

Eiser is niet verschenen. Verweerder is wel vertegenwoordigd.

De zitting begint 9 minuten later dan gepland en duurt 5 minuten.

De rechter, zich richtend tot de gemachtigde van verweerder: "Ik geef u het woord, als u iets over de zaak wilt zeggen."

De gemachtigde van het UWV: "Op zich niet zo gek veel." Hij geeft aan welke klachten er zijn, en dat die niet objectiveerbaar zijn. Eiseres houdt erg vast aan haar claim, aldus de gemachtigde. Volgens hem hangt dat samen met haar persoonlijkheid. Er is wel medische informatie ingebracht, maar dat betreft geen informatie van een arts.

De rechter: "Dank u wel, ik heb verder geen vragen."

De zitting wordt gesloten.

47. Rechtbank Utrecht, 25 maart 2009, zaak 08/2719

Onderwerp: is een brief van eiser door verweerder terecht niet als aanvraag opgevat?

Eiser is niet verschenen, zijn gemachtigde, advocaat, wel. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De zitting begint precies op tijd en duurt 65 minuten.

De rechter: "Welkom,. Ik stel aan de orde, het beroep van eiser. Naast mij zit mevrouw X., mijn naam is Y. Dit is een regiezitting. Dat kunnen we om verschillende redenen doen. In dit geval is de reden, 'wat kan ik voor u doen?' Niet alle beroepsgronden zijn duidelijk."

De gemachtigde van eiser: "Ik denk dat de beroepsgronden wel duidelijk zijn."

De rechter: "Nee, dat denk ik niet. Heeft u de aanvraag gedaan?"

De gemachtigde van eiser: "Eiser had een contactverbod met de sociale dienst. Hij heeft mij toen gevraagd of ik het wilde regelen. Vandaar dat ik de aanvraag voor hem heb gedaan."

De rechter: "U zegt: 'Naar aanleiding van de door mij ingediende aanvraag...'"

De gemachtigde van eiser: "...hadden ze moeten begrijpen dat die van eiser kwam."

De gemachtigde van verweerder zegt hoe het volgens hem is gelopen.

De rechter: "U stuurt vervolgens brief en formulier naar eiser toe. Als dat compleet was geweest, was 3 januari dan als eerste datum aangemerkt?"

De gemachtigde van verweerder geeft aan van welke data verweerder is uitgegaan.

De rechter: "Is dit nog een geschilpunt?"

De gemachtigde van eiser: "Ik begrijp het niet goed. Verweerder zegt dat eiser op 3 januari iets heeft laten weten. Die brief zegt niet dat eiser afstand heeft gedaan van zijn gemachtigde."

De rechter: "Ik bedoel iets anders. Bent u het er over eens dat *als* ze het zouden moeten bekijken, 3 januari een goede datum is?"

De gemachtigde van eiser: "3 januari vind ik een prima datum."

De rechter: "Maar dat zeggen ze niet. Ze zeggen alleen: *als* we inhoudelijk moeten gaan kijken, *dan* vinden we 3 januari een goede datum." De rechter vervolgt: "Het wordt me nu iets duidelijker. U zegt van allerlei brieven dat die niet naar eiser maar naar u hadden moeten worden gestuurd."

De gemachtigde van eiser: "Alle brieven waarvan verweerder zegt dat iets wel of juist niet wordt gehonoreerd."

De rechter: "Is dat de reden dat u vindt dat verweerder op de brief van 3 januari had moeten beslissen?"

De gemachtigde van eiser: “Ja.”

De rechter: “Ik begrijp uw redenering, maar ik vind ’m een beetje, hoe zal ik het zeggen..., wat dun geconstrueerd. Want gezien het wettelijk stelsel ligt het meer voor de hand te stellen dat de aanvraag op 25 januari is gedaan.”

De gemachtigde van eiser legt uit waarom hij het anders ziet.

De rechter: “Ik ga naar de heer W.” Tot de gemachtigde van verweerder: “De stelling is: “Op de aanvraag van 3 januari is nog nooit gereageerd.”

De gemachtigde van verweerder geeft zijn visie op wat er is voorgevallen.

De rechter: “Wie in Nederland is uiteindelijk degene die beslist of sprake is van een aanvraag? Het bestuursorgaan of de burger? U zegt: ‘De aanvraag moet een voltooide vorm hebben?’”

De gemachtigde van verweerder bevestigt dit.

De rechter: “Ik vind het op dit punt helder wat uw standpunten zijn.”

De rechter: “Als ik u, gemachtigde van eiser, gelijk zou geven, dan zou de consequentie zijn dat verweerder inhoudelijk op het bezwaar moet beslissen. Dan nog een vraag aan verweerder. Als er een gemachtigde is, wat moet er dan allemaal naar de gemachtigde, en wat moet er toch nog naar eiser?” De rechter loopt met de gemachtigde van verweerder allerlei soorten brieven langs, met de vraag welke van dat soort brieven toch nog naar de burger worden gestuurd. Het blijkt dat ook van alles naar eiser is gestuurd. En voorts komt naar voren vanaf wanneer verweerder wist dat eiser een ‘gemachtigde’ had, en waarom verweerder vond dat die niet de status van gemachtigde had.

De rechter, tot de gemachtigde van eiser: “Had verweerder door moeten hebben dat u de gemachtigde was?”

De gemachtigde van eiser begint aan een uitgebreid antwoord.

De rechter: “Ik heb even behoefte aan een ja of nee.”

De gemachtigde van eiser komt daarop niet met een duidelijk ja of nee.

De rechter gaat nu met de gemachtigde van verweerder in gesprek om te kijken of het standpunt van de gemachtigde van eiser, dat verweerder had moeten doorhebben dat hij de gemachtigde was, overtuigend is. De rechter laat merken dat hij het standpunt van de gemachtigde van eiser niet consistent vindt en geeft hem de gelegenheid hem (de rechter) er van te overtuigen dat dit wel zo is.

De gemachtigde van eiser zet zijn standpunt uiteen.

De rechter: “U zegt dat verweerder u pas heeft ‘gespot’ als gemachtigde toen u met uw bezwaar kwam.”

De gemachtigde van eiser noemt daarop nog een punt dat hij onduidelijk vindt in de reactie van verweerder.

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: “Kunt u zeggen naar aanleiding waarvan het voorschot is verstrekt?”

De gemachtigde van verweerder: “Dat moet ik uitzoeken.”

De rechter: “Kunt u multi-tasken? Dan ga ik, terwijl u het uitzoekt, nog even naar de gemachtigde van eiser.”

De rechter stelt een vraag over hoe de gemachtigde van eiser aankijkt tegen het besluit van 25 januari. Wat de rechter lijkt te doen, is aan de gemachtigde van eiser voorhouden wat de verschillende consequenties zijn van de verschillende standpunten die de gemachtigde van eiser zou kunnen innemen.

De gemachtigde van verweerder zegt dat het hem niet duidelijk is op grond waarvan het voorschot is verstrekt.

De rechter: “Waarop is de niet-ontvankelijkverklaring van het bezwaar gebaseerd?”

De gemachtigde van verweerder zegt eerst niets, komt dan met een vaag antwoord.

Voor de rechter is dat aanleiding voor een enorm informeel tussendoortje, waarin hij vertelt hoe hij is opgeleid door iemand die de rechter een inspecteur Colombo-achtige manier van onderzoeken toedichtte. “Straks vraag ik u als u bij de deur bent nog: hoe zat het ook al weer?” De gemachtigde van verweerder lijkt het tussendoortje niet helemaal te vatten.

De rechter gaat nu in op de vraag of een bepaald stuk al dan niet op welk moment is verstuurd en hoe zeker/onzeker dat is.

Vervolgens checkt de rechter bij de gemachtigde van eiser of hij een bepaalde stelling in het beroepschrift goed heeft begrepen en vraagt hij de gemachtigde van verweerder een reactie op het standpunt van eiser dat ten onrechte is afgezien van het horen.

Dan wendt hij zich weer tot de gemachtigde van verweerder: “We hebben het alleen maar over formaliteiten, maar heeft eiser uiteindelijk al bijstand gekregen?”

De gemachtigde van verweerder: “Op 8 mei is hem bijstand toegekend.”

De rechter: “En tussen januari en mei, toen stond hij in de wacht?”

De gemachtigde van verweerder: “Ja.”

De rechter: “Dus als we het hebben over de periode waarover eiser het nog wil hebben, dan betreft dat januari tot mei.”

De gemachtigde van verweerder: “Ja, zo ongeveer.”

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: “Wat is er dan wel gebeurd met de brief van 3 januari? En was uit die brief eigenlijk niet duidelijk dat er een gemachtigde was? Hoorde de brief van 3 januari niet steeds tot het dossier, en had u dus ook niet kunnen weten dat er een gemachtigde was?”

De gemachtigde van verweerder: “Zo hebben we dat niet opgevat.”

De rechter: “En wat maakt het dat u het zo niet heeft opgevat?”

De gemachtigde van verweerder geeft geen duidelijk antwoord.

De rechter: “Maar dat is nog geen antwoord op de vraag. Als die brief de hele tijd in het dossier zat, dan had u toch kunnen zien dat er een gemachtigde was? Nogmaals, waarom heeft u dat niet onderkend?”

De gemachtigde van verweerder geeft opnieuw een wat onduidelijk antwoord.

De gemachtigde van eiser: “Uit de brief is prima op te maken dat de brief van 3 januari van de gemachtigde van eiser afkomstig was.”

De rechter: “Ik heb het gevoel dat we alleen hebben verkend wat nodig is, ik loop trouwens gierend uit qua tijd, maar toch vraag ik u nog of er zaken zijn die u nog naar voren wilt brengen.”

De gemachtigde van eiser zegt nog iets over hoe een en ander feitelijk is gelopen en de gemachtigde van verweerder reageert daar op, waarop er een korte discussie tussen beiden volgt.

De gemachtigde van verweerder vraagt de rechter wat de consequentie is als de rechtbank het beroep gegrond verklaart.

De rechter: “Ik geef u een voorlopig oordeel: waar de grootste pijn zit, is dat zich een advocaat meldt die toch niet in de procedure is betrokken.” De rechter geeft vervolgens aan wat de consequentie zou zijn van een eventueel oordeel dat de gemachtigde van eiser ten onrechte is genegeerd door verweerder. “Mijn voorstel is om u, met een informele bestuurlijke lus, de gelegenheid te geven te kijken of er toch reden is om eiser vanaf een eerder moment een bijstandsuitkering te verlenen. Dus houd ik de zaak aan.”

De gemachtigde van eiser en de gemachtigde van verweerder zeggen dat zij daarmee akkoord zijn.

De rechter: “Ik houd aan en vraag de gemachtigde van verweerder mij binnen drie weken te berichten wat de stand van zaken is en in die periode aan eiser te laten weten welke stukken verweerder nog van eiser wil. En komt eiser daar dan niet mee, dan kunt u rustig overgaan tot het buiten behandeling stellen van de aanvraag, die is dan Judge-proof.”

De zitting is ten einde.

48. Rechtbank Utrecht, 25 maart 2009.

Onderwerp: afwijzing aanvraag om bijstand.

Eiser is niet verschenen, zijn gemachtigde, advocaat, wel. Ook verweerder is vertegenwoordigd.

De zitting begint 37 minuten te laat en duurt 29 minuten.

De rechter heet partijen welkom en biedt excuses aan voor de uitloop van de vorige zaak. Vervolgens zegt hij dat dit een regiezitting is en waarom die kan worden gehouden. “Een regiezitting kan een eindzitting zijn. Ik doe dat nooit bij verrassing, dus u kunt dan zeggen dat u wilt dat er nog een nadere zitting komt.”

De rechter wendt zich tot de gemachtigde van eiseres: “Hoe is de situatie nu. Is er inmiddels een uitkering verstrekt?”

De gemachtigde van eiseres antwoordt bevestigend.
 De gemachtigde van verweerder zegt: "Vanaf 19 september."
 De rechter: "De te overbruggen periode is dus een half jaar."
 Vervolgens gaat de rechter met de gemachtigde van eiseres de feitelijke gang van zaken bij langs, en zegt dan: "Wat kunnen wij in deze zaak nog voor u doen?"
 De gemachtigde van eiseres: "Ik vind dat mevrouw recht heeft op een uitkering."
 De rechter: "Dan zitten we met het probleem dat de aanvraag niet compleet is, en dat een verzoek om aanvulling niets heeft opgeleverd."
 De gemachtigde van eiseres: "Eiseres was ziek. Verweerder had coulant moeten zijn."
 De rechter: "Hoe had verweerder dat moeten oplossen?"
 De gemachtigde van eiseres: "Ze hadden de eisen niet zo streng moeten stellen."

De rechter geeft het woord aan de gemachtigde van verweerder Die zegt hoe het feitelijk gelopen is. De gemachtigde van eiseres is duidelijk gemaakt dat het aan eiseres was om er voor te zorgen dat zij de relevante gegevens zou leveren.
 De rechter: "Een helder standpunt." Tot de gemachtigde van eiseres: "Dan kom ik weer terug bij u. Op zich zijn het geen gekke eisen die verweerder stelt."
 De gemachtigde van eiseres zegt dat eiseres wel telefonisch contact heeft opgenomen.
 De rechter: "Als er inderdaad is gebeld, is er dan een rapportage?"
 De gemachtigde van verweerder kijkt in zijn dossier.
 De rechter: "Stuk 16? Nee, dat is het niet. Is er iets anders?"
 De gemachtigde van verweerder: "Dat staat mij niet bij. Mevrouw belde tot vervelens toe, haar is toen een contactverbod opgelegd."
 De gemachtigde van eiseres: "De schulden zijn heel erg hoog. Ze is bijna 65, dus de AOW komt er aan, of is er al."
 De gemachtigde van verweerder: "Ik vraag me af wat nu nog het belang is."
 De rechter: "Dat is het mooie van een regiezitting. U stelt de vragen die ik meestal zelf stel!"
 De rechter vervolgt: "Ik ga even terug naar de formele kant. U zegt dat er telefonisch contact is geweest. Ook door u?"
 De gemachtigde van eiseres vertelt daar iets over.
 De rechter: "Het probleem is: als er geen telefoonnotitie is, dan wordt het voor u een moeilijk spel, want u moet het bewijzen, en het is niet te bewijzen. Waarom heeft u gebeld, in plaats van het schriftelijk af te handelen?"
 De gemachtigde van eiseres: "Omdat ik er toen nog niet bij stilstond, ik zocht naar een oplossing."
 De rechter: "Ik begrijp dat inderdaad wel." De rechter wacht vervolgens even, denkt na, richt zich dan tot de gemachtigde van verweerder: "U heeft eiseres en de curator in de gelegenheid gesteld met de nadere stukken te komen. Het ziet er behoorlijk naar uit dat de gemeente heeft gedaan wat ze had moeten doen. Maar het lijkt er ook op dat eiseres er materieel gezien recht op had. Eiseres heeft er alles aan gedaan het zichzelf moeilijk te maken, maar vanwege dat waarschijnlijke materiële recht, is er toch niet een mogelijkheid iets te doen?"
 De gemachtigde van verweerder: "Die legitimatie-eis is wel een vrij hard punt."
 De gemachtigde van eiseres wil reageren, maar de rechter zegt: "Wacht even, ik kom zo bij u."
 De gemachtigde van verweerder vervolgt zijn betoog.
 Als de gemachtigde van verweerder uitgesproken is, krijgt de gemachtigde van eiseres nog de gelegenheid haar standpunt te verduidelijken.
 De rechter: "In ieder geval kunnen we constateren dat er een formeel vereiste is, en dat is dat je over een identiteitsbewijs beschikt. Verder: ik zie nog geen coultance bij de gemachtigde van verweerder, en ik wil u best in de gelegenheid stellen te bewijzen dat het telefoontje is gepleegd, maar als ik het zo met u doorloop, zit er niet veel in."
 De gemachtigde van eiseres: "Ik snap het. Ik noem toch nog een keer mijn verzoek om coultance."
 De rechter: "Dat heb ik al een keer aan de gemachtigde van verweerder gevraagd, dus dat ga ik niet nog eens vragen."
 De gemachtigde van eiseres: "O.K., dan laat ik het er bij zitten."
 De rechter: "Ik moet u dan nog wel formeel vragen of u het beroep intrekt."
 De gemachtigde van eiseres: "Ja, dat doe ik."
 De rechter: "Ik wend me dan nog tot de gemachtigde van verweerder Zou u het griffierecht willen vergoeden? € 39?"
 De gemachtigde van verweerder zegt dat hij dat wel wil doen.
 De rechter: "Dan kan de zitting worden gesloten."

49. Rechtbank Utrecht, 25 maart 2009.**Onderwerp: afwijzing aanvraag vervoersvoorzieningen.****Eiser is niet verschenen. Verweerder is wel vertegenwoordigd.****De zitting begint 9 minuten te laat en duurt 17 minuten.**

De rechter: “Welkom. Eiser en zijn gemachtigde zijn niet verschenen. Eigenlijk vind ik dat onacceptabel. Ik zit een beetje te denken wat ik ga doen. Ik kan gevolgtrekkingen maken die mij geraden voorkomen.”

De gemachtigde van verweerder: “Ik moet zeggen dat ik niet verbaasd ben dat hij er niet is. Ik vind het geen probleem als u er verder geen sancties aan verbindt.”

Vervolgens ontspint zich een gesprek tussen de rechter en de gemachtigde van verweerder over de aard van de regiezitting.

De rechter vraagt op welke voorzieningen eiser wel recht heeft.

De gemachtigde van verweerder vertelt wat er wel is toegekend. Hij zegt dat hij het idee heeft dat de gemachtigde van eiser het besluit verkeerd heeft begrepen.

De rechter: “Hoe zit het precies met de bruikleenauto? Verstrekt u die überhaupt wel eens?”

De gemachtigde van verweerder: “Zeker, maar dan moet er wel echt iets aan de hand zijn.”

De rechter vraagt de gemachtigde van verweerder of hij dat wil toelichten.

De gemachtigde vertelt nog wat meer over de criteria voor de toepassing daarvan.

De rechter vraagt om een reactie op wat in het beroepschrift wordt gesteld over dat er geen contact is geweest met de huisarts.

De gemachtigde weersprekt de visie van eiser. De klachten zijn bekend, niets nieuws, geen reden voor een bruikleenauto, dat gaat een stapje te ver.

De rechter stelt de medische situatie van eiser aan de orde. Wat eiser naar voren brengt, is dat een contra-expertise, of is het alleen een verzameling opvattingen?

De gemachtigde van verweerder: “Er zijn wel allemaal medische stukken, maar geen stukken waaruit blijkt dat eiser een bruikleenauto nodig heeft.”

De rechter legt uit dat het Centrum Indicatiestelling Zorg wel kan concluderen dat iemand wel of niet een bruikleenauto nodig heeft, maar dat artsen zich eigenlijk moeten beperken tot een oordeel over de gezondheid, en niet tevens de link mogen leggen met de consequenties voor de vraag of wel of niet aanspraak bestaat op een bruikleenauto. De toets van de rechter moet dus iets lichter zijn.

De rechter zegt vervolgens: “Ik heb niets meer. Heeft u nog iets?”

De gemachtigde van verweerder stelt aan de orde dat hij het jammer vindt dat als de andere partij er bij de regiezitting niet is, er soms toch nog een zitting volgt. Dat is niet zo efficiënt.

De rechter: “Dat is ook precies waar ik het met u over wil hebben. Vindt u het nog nodig dat er nog een zitting komt?”

De gemachtigde van verweerder: “Nee, dat vind ik niet nodig.”

De zitting wordt gesloten

50. Rechtbank Utrecht, 20 mei 2009.**Onderwerp: last onder dwangsom in verband met illegaal gebruik en verbouwing van een woning.****Eiser is niet verschenen, zijn gemachtigde (geen advocaat) wel. Verweerder is eveneens vertegenwoordigd.****De zitting begint 9 minuten te laat en duurt 17 minuten.**

De rechter vraagt de gemachtigde van eiser of die zijn cliënt niet verwacht.

De gemachtigde van eiser: “Nee.”

De rechter stelt zich vervolgens voor en vertelt kort waar de zaak over gaat. De reden om de zaak op een regiezitting te zetten is dat B&W een nieuw besluit hadden aangekondigd, maar dat dat er nog niet is. Waarom nog niet?

De gemachtigde van verweerder zegt dat uiteindelijk is gebleken dat geen bouwvergunning kon worden verleend. Er is toen naar alternatieven gekeken, overleg met de aanvrager gevoerd en er is afgesproken dat de aanvraag zou worden gewijzigd. Vervolgens klopten de tekeningen niet. Een verzoek om nieuwe tekeningen bleef zonder resultaat en er werd evenmin een aanvraag voor

een omzettingsvergunning gedaan. Was dat gebeurd, dan had kunnen worden gepraat over de dwangsom.

De gemachtigde van eiser wil reageren, maar wordt onderbroken door de rechter omdat de gemachtigde van verweerder nog niet helemaal klaar is met zijn verhaal. Vervolgens krijgt de gemachtigde van eiser alsnog het woord van de rechter.

De gemachtigde van eiser zegt hoe hij tegen de zaak aankijkt, maar zijn betoog is nogal warrig.

De rechter zegt hoe zij denkt dat de gang van zaken is geweest, en vraagt de gemachtigde van verweerder om een reactie.

De gemachtigde van verweerder zegt opnieuw dat eiser niet heeft voldaan aan de noodzakelijke procedurele vereisten.

De rechter: "Dat zou eenvoudig kunnen worden opgelost als alsnog zou worden voldaan aan die eisen. Wat is uw standpunt daarover, meneer VdH?"

De gemachtigde van verweerder zegt dat hij op dat punt wel problemen ziet.

De rechter reageert met te zeggen: "Wat is wijsheid? B&W lijken bereid mee te werken aan legalisatie, maar het is de vraag of alles er al is. De rechtbank wil wel meewerken, maar we willen niet tot in het oneindige wachten."

De gemachtigde van eiser reageert door te zeggen waarom eiser nog niet aan alle eisen van de gemeente heeft voldaan.

De rechter vraagt vervolgens aan de gemachtigde van eiser: "In het kader van deze beroepszaak heeft u een aantal gronden ingediend. Staan die allemaal nog?"

De gemachtigde van eiser zegt dat dit het geval is.

De rechter: "Ik hoor geen van u zeggen: er moet nog een paar maanden overheen gaan, dan is alles in kannen en kruiken."

De gemachtigde van verweerder: "Ik vraag me af wat het belang is van eiser bij het voeren van deze procedure. We proberen als gemeente nog steeds aan te sturen op het beëindigen van de illegale situatie."

De rechter, tot gemachtigde van eiser: "Nog even naar het punt van de bekendmaking. Waarom is uw cliënt daardoor benadeeld?"

De gemachtigde van eiser: "Omdat de termijn daardoor korter is geworden."

Vervolgens stelt de rechter nog een vraag aan de gemachtigde van verweerder over de invordering van de dwangsom en over de noodzaak van een vergunning voor een bepaalde activiteit.

De gemachtigde van verweerder beantwoordt die vraag.

De rechter: "We moeten gaan beslissen in deze zaak, maar de vraag is of we dat nu moeten doen, of in een later stadium. De vraag is een beetje of er tussen partijen goede samenwerking mogelijk is om tot legalisatie te komen."

De gemachtigde van eiser doet als suggestie dat de leges wellicht kunnen worden verrekend met die van de omzettingsvergunning, dat loopt nog moeilijk.

De gemachtigde van verweerder zegt dat de leges er eigenlijk buiten staan.

De gemachtigde van eiser zegt dat wil je komen tot legalisering, een omzettingsvergunning nodig is.

De rechter: "Ik zie geen aanleiding om er op aan te sturen dat u nog om tafel gaat zitten om te overleggen. Ik ga het onderzoek sluiten, maar voor het zo ver is, krijgt u de gelegenheid om nog wat te zeggen."

De gemachtigde van eiser wijst nog op een stuk, 'productie 7'.

De rechter zoekt naar het stuk, maar kan het niet vinden. De gemachtigde van verweerder zegt dat hij het ook niet bij de stukken heeft gezien.

De gemachtigde van eiser geeft het betreffende stuk aan de rechter, die de bode belt om het te laten kopiëren.

Vervolgens vraagt de rechter of de gemachtigde van eiser er nog een toelichting op wil geven.

De gemachtigde van eiser zegt dat eiser onnodig is verplicht een dwangsom te betalen.

De rechter: “Moet ik dat opvatten als een verzoek om schade, of om proceskosten ex art. 8:75?”
 De gemachtigde van eiser: “Proceskosten.”
 De gemachtigde van verweerder zegt dat in bezwaar geen besluit is herroepen.
 De rechter zegt dat zij het standpunt van de gemachtigde van verweerder begrijpt maar dat hij wel kan zien aankomen hoe de rechtbank zal beslissen.

De rechter vraagt of er verder nog punten zijn die gezegd moeten worden.
 Dat is niet het geval.
 De rechter: “Wat mij betreft ook niet. Ik ga uitspraak doen. Bedankt voor uw komst.”
 De rechter sluit de zitting.

51. Rechtbank Utrecht, 20 mei 2009.

Onderwerp: niet-ontvankelijkverklaring bezwaar vanwege ontbreken van stratus van belanghebbende.

Eiser is verschenen, samen met een vertegenwoordiger van de woningstichting. Verweerder is eveneens vertegenwoordigd.

De zitting begint een kwartier vroeger dan gepland, omdat de partijen de zaak die voorafgaand aan de zaak staat gepland nog niet aanwezig zijn. De zitting duurt 38 minuten.

De rechter opent de zitting. Ze stelt zich voor en noemt wie er voor beide partijen zijn verschenen. Vervolgens vertelt ze waar de zaak over gaat: de niet-ontvankelijkverklaring van het bezwaar van de bewonerscommissie, omdat die geen rechtspersoon zou zijn.

Voorts zegt ze hoe de zitting loopt, dat het een regiezitting is. “Maar van het verschil zult u misschien niet zo veel merken, want u zit hier niet elke dag.”

Eiser: “Nee, ik ben hier voor de eerste keer.” Eiser zegt vervolgens: “Ik heb nog stukken toegezonden, daar staat in dat we in het verleden zijn erkend.”

De rechter: “Het probleem is ook niet dat u bestaat, maar dat onduidelijk is wat uw status is. Wilt u verder nog wat zeggen?”

Eiser: “Nee.”

De rechter, tegen de mevrouw die naast eiser zit: “Mevrouw R., waarom bent u aangeschoven?”

Mw. R.: “Omdat ik van de woningbouwvereniging ben.”

Eiser: “Zij is in feite mijn huisbaas.”

De rechter stelt een aantal vragen over de situatie ter plekke.

Eiser beantwoordt die vragen.

De rechter, tot de gemachtigde van verweerder: “Wilt u in dit stadium al wat zeggen?”

De gemachtigde van verweerder: “Ik heb een korte pleitnota gemaakt.”

De rechter: “U hoeft niet alle feiten opnieuw naar voren te brengen.”

De gemachtigde van verweerder leest vervolgens een gedeelte van de pleitnota voor en licht het standpunt van verweerder toe dat de bewonerscommissie geen informele rechtspersoon is.

De rechter vraagt wat de huidige stand van zaken is.

De gemachtigde van verweerder: “Het kinderdagverblijf is al gerealiseerd.”

De rechter, tot eiser: “Hoe ervaren de bewoners dat in de praktijk?”

Eiser: “We hebben de crisis mee. Het is waarschijnlijk duur, er zijn nog weinig kinderen. Ons probleem is de verkeersafwikkeling. Mag ik nog iets zeggen?”

De rechter: “Ja, maar ik wil u eerst een aantal vragen stellen. Dat het tot nu toe meevalt, is geen reden dat u uw beroep niet meer handhaaft?”

Eiser: “Ja, ik wil het wel handhaven, vanwege de verkeerssituatie en de verkeersmaatregel.”

De rechter, tegen de gemachtigde van verweerder: “Als het dan vooral om de verkeerssituatie gaat, ligt het dan niet voor de hand om daar op te focussen, en daarover met de bewoners in gesprek te komen?”

De gemachtigde van verweerder: “Wat mij betreft wel.”

De rechter: “Dat is eerder niet gebeurd?”

Eiser: “Nee, nog niet, en dat komt op mij als eenvoudige burger nogal arrogant over.”

De rechter: “Als dat gesprek tot stand zou komen, heeft u dan nog belang bij een uitspraak van de rechtbank op uw beroep?” De rechter wacht even, en zegt dan: “U hoeft niet direct te beslissen.”

Eiser: “Mag ik even overleggen?”

Eiser overlegt met mevrouw R.

De rechter zegt: “De vraag is even wat wijsheid is. Als de inzet is dat de parkeersituatie en de verkeerssituatie moet worden geregeld, en dat is alles, dan zou u wellicht het beroep kunnen in trekken. Ik schors de zitting voor tien minuten, tot half 11, en dan hoor ik graag van u hoe de zaak verder gaat.

Partijen verlaten daarop de zaal. Om iets over half 11 komen ze weer binnen.

De rechter, tot beide partijen: “Wat heeft u afgesproken?”

De gemachtigde van verweerder: “We gaan met elkaar overleggen.”

De rechter: “En wat betekent dat voor het beroep?”

De gemachtigde van verweerder: “Ik heb het idee dat we de bezwaarcommissie vragen de behandeling van het beroep zo lang op te schorten.”

De rechter: “Dat lijkt me prima. De vraag is dan of we de vraag naar de ontvankelijkheid nog moeten beoordelen.”

De gemachtigde van verweerder: “Wat mij betreft hoeft dat niet nu.”

De rechter geeft daarop kort aan wat de aard is van de vragen is die zij over de ontvankelijkheid zou hebben gesteld.

De rechter: “Wat is een redelijke termijn?”

De gemachtigde van verweerder: “Acht weken?”

De rechter: “Akkoord.”

Eiser zegt dat hij eveneens akkoord is.

De rechter: “Dan hoor ik graag binnen acht weken of u tot een oplossing bent gekomen, en zo ja, of het beroep wordt ingetrokken. Ik hoop dat u tot een oplossing komt en wens u daarbij veel wijsheid toe.”

De regiezitting is ten einde.

52. Rechtbank Utrecht, 20 mei 2009.

Onderwerp: heeft eiser verschoonbaar verzuimd zienswijzen in te dienen?

Eiser is verschenen, zonder gemachtigde. Verweerder is eveneens vertegenwoordigd.

De regiezitting begint 55 minuten later dan gepland, omdat niet alle partijen op tijd aanwezig waren en een andere zaak eerst is behandeld. De zitting duurt 25 minuten.

De rechter: “Mijn naam is X., naast mij zit mevrouw Y. De zaak gaat over een verkeersbesluit. Onder uw slaapkamer is een laad- en losplek, en daar bent u het niet mee eens.” De rechter geeft vervolgens het standpunt van partijen over de zaak weer, en zegt dan tegen eiser: “Waarom u bent uitgenodigd voor de regiezitting, is omdat de rechtbank niet heeft kunnen zien dat u zienswijzen heeft ingediend.”

Eiser: “Toen wij doorhadden wat er aan de hand was, hebben we direct bezwaar gemaakt. Toen hoorden we van de gemeente dat we te laat waren.” Eiser gaat vervolgens uitgebreid in op de feitelijke situatie, waar de rechter hem ruim de gelegenheid toe geeft. Op een bepaald moment zegt de rechter dat zij begrepen heeft wat eiser stelt, waarop eiser zijn verhaal gewoon vervolgt.

Als eiser zijn verhaal heeft afgerond, zegt de rechter tegen de gemachtigde van verweerder: “Is het aspect van de parkeergarage meegenomen in het besluit?”

De gemachtigde van verweerder: “In het besluit is wel aangegeven dat de verloren gegane parkeerplekken in de parkeergarage zullen worden gecompenseerd.” Tussendoor discussiëren de gemachtigde van verweerder en eiser nog over de vraag welke parkeermogelijkheden er wel en niet zijn.

De rechter: “Klopt het dat in de fase waarin het concept-besluit voorlag, men er vanuit kon gaan dat de verloren gegane plekken gecompenseerd zouden worden?”

De gemachtigde van verweerder: “Nee.”

De rechter, tot eiser: “Waaruit heeft u afgeleid dat de verloren gegane plekken gecompenseerd zouden worden?”

Eiser zoekt in de stukken en noemt een stuk van de verkeerscommissie. Daarna zegt hij dat het ook gezegd is op de voorlichtingsavond.

De gemachtigde van verweerder zegt dat de verkeerscommissie alleen maar een adviesorgaan is.

Eiser vervolgt zijn verhaal over de feitelijke gang van zaken.

De gemachtigde van verweerder zegt in reactie daarop dat er in de toekomst wellicht een systeem van parkeervergunningen komt. Voorts zegt hij: “De laad- en losplekken wilden we zo dicht mo-

gelijk bij de Aldi realiseren. Ik begrijp wel dat eiser liever een andere oplossing heeft, maar het nadeel is voor hem niet zo groot. “Vervolgens raken partijen weer met elkaar in gesprek over de feitelijke situatie.

De rechter, tot eiser: “Voor mij is vooral van belang of de reden dat u geen zienswijze heeft ingediend, u redelijkerwijs niet te verwijten valt. U heeft daarover uw standpunt naar voren gebracht. Wat vindt de gemeente?”

De gemachtigde van verweerder: “Wij zijn van oordeel dat het beroep niet-ontvankelijk is.”

De rechter: “En als u het argument van eiser hoort?”

De gemachtigde van verweerder: “Ik heb nog geen goed argument gehoord. Eiser had het kunnen weten.”

De rechter: “Nog even een vraag: was de parkeergarage er al ten tijde van de voorbereiding van het besluit?”

Eiser: “Die was toen in aanbouw.”

De rechter: “Ik schors de zitting. Ik ga nadenken of ik uitspraak ga doen in de zaak of niet.

Partijen verlaten de zaal. Na 2 minuten mogen ze weer binnenkomen.

De rechter: “Heren, ik doe onmiddellijk mondeling uitspraak in deze zaak.” Vervolgens legt de rechter uit wat de regel van art. 6:13 Awb inhoudt en zegt ze dat eiser redelijkerwijs kon worden verweten dat hij geen zienswijze heeft ingediend. Het argument van eiser over de parkeergarage acht de rechter niet overtuigend. De rechter verklaart het beroep niet-ontvankelijk. Ten slotte meldt de rechter dat hoger beroep mogelijk is.

Ze sluit af met: “Dat is de uitspraak. Dank u wel voor uw komst.”

